

De venae sectione in pleuritide, paraenesis secunda; contra paradoxam Fuccij & Fernelij doctrinam. : Seu anacephalaeosis omnium penè controuersiarum, quae paraenesis prima & pro ea scripta apologia atque analysis contra D. Lud. du Gardin ... continebant, sicut & nouissimae illius declamationes quatuor. Accessit De venae sectione in variolis administranda, contra popularem errorem, assertio. / Authore M. A. Obert.

Contributors

Obert, Antoine.

Publication/Creation

Audomari, [St. Omer] : Apud viduam Caroli Boscardi, sub signo Nominis IESV, Anno 1635.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/djt2jzg7>

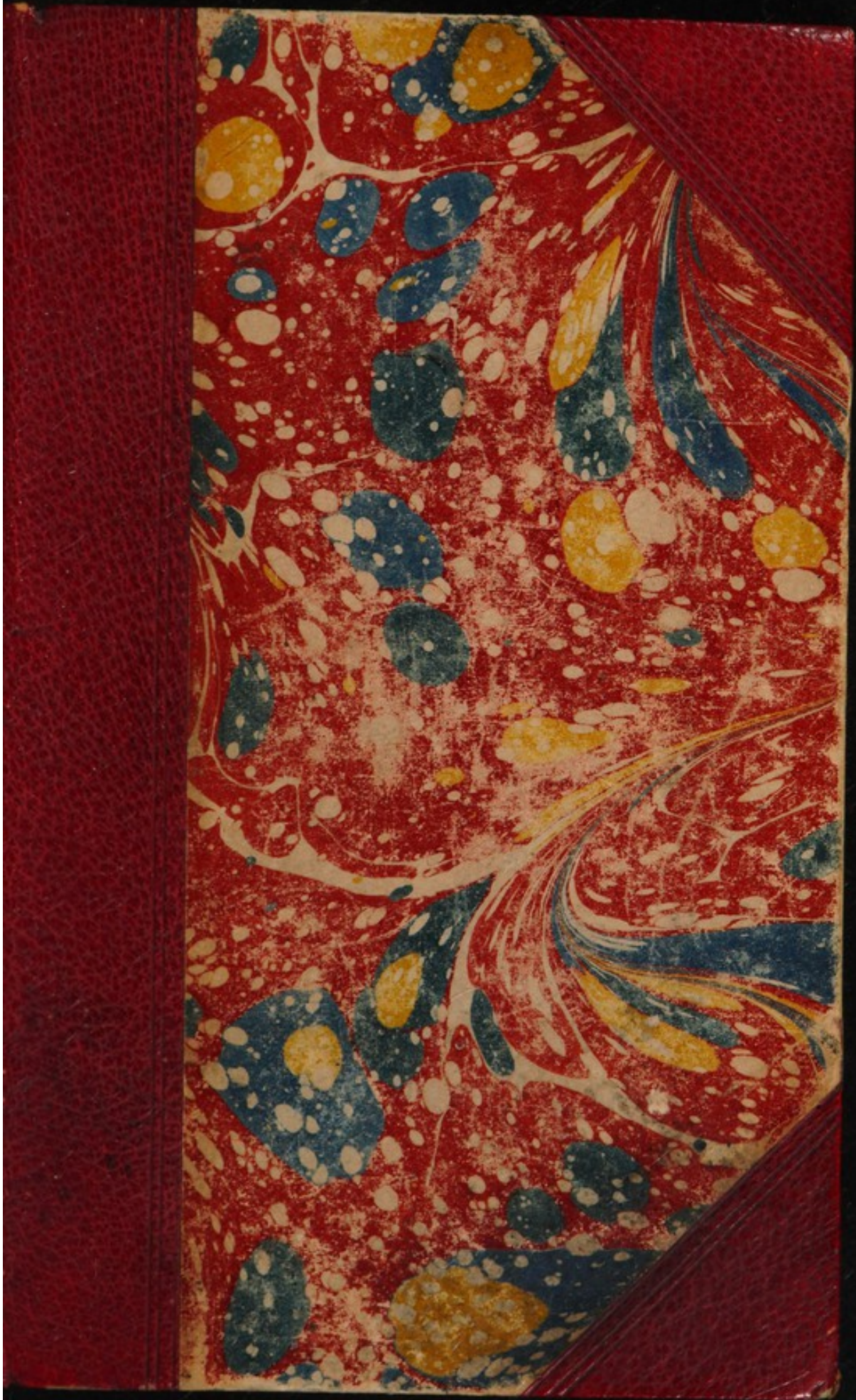
License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

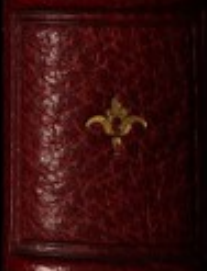
**wellcome
collection**

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

O B E R T
—
D E
G E N E R A T I O N E

A L D O M A R T I O

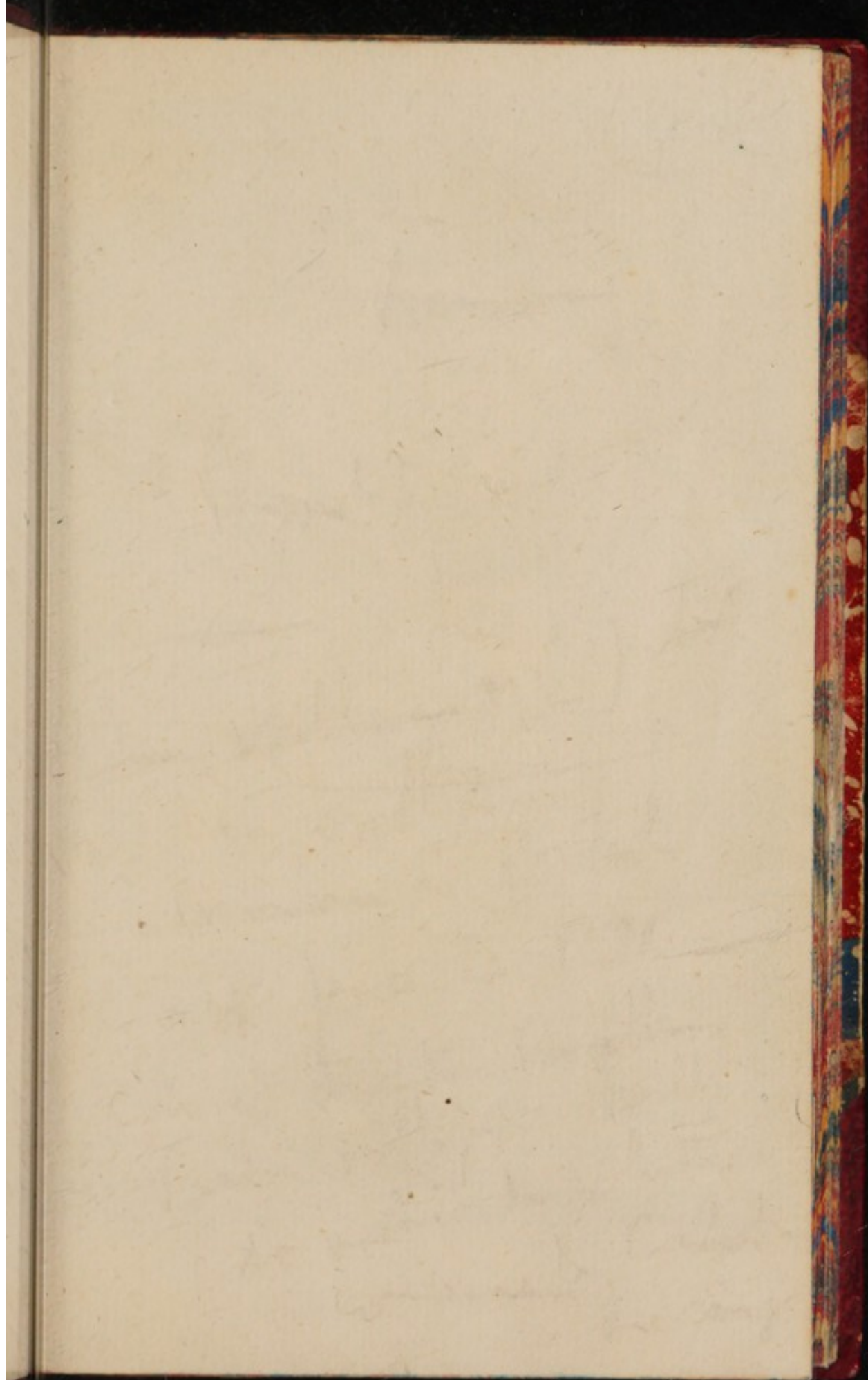

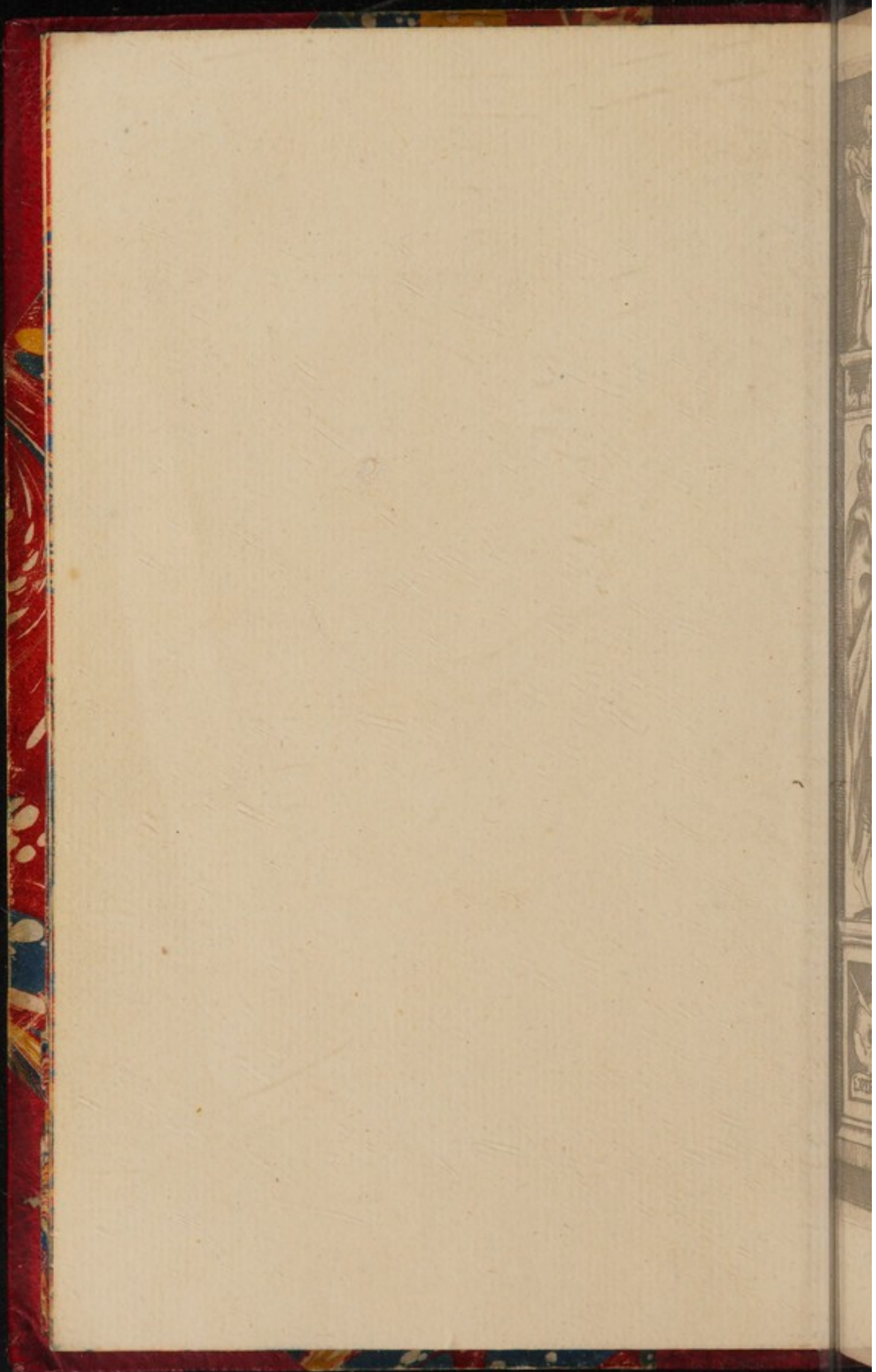
BOURLIET

EPB/A

7419/A

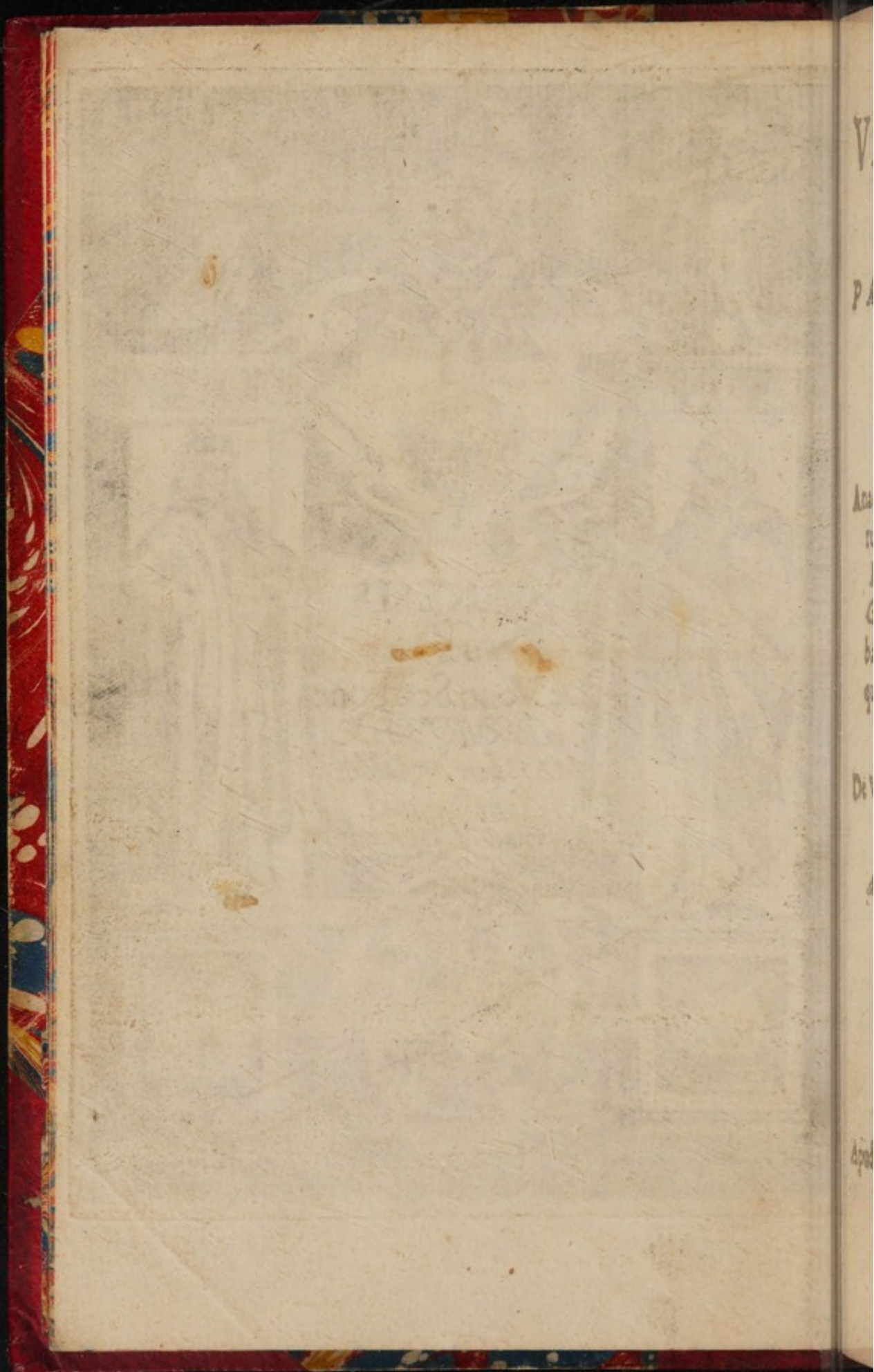
Call map

1635

V

P A

Ac

n

C

b

g

De

e

Ap

151
D E
VENÆ SECTIONE
IN PLEVRITIDE,

PARÆNESIS SECVNDA;
*Contra paradoxam Fucciij & Fer-
nelij doctrinam.*

S E V
Anacephalæosis omnium penè Controuersia-
rum, quæ Parænesis prima & pro ea scripta
Apologia atque Analysis contra D. Lud. du
Gardin Med. Professor. Duacens. contine-
bant, sicut & nouissimæ illius declamationes
quatuor.

ACCESSIT
De Venæ Sectione in Variolis administranda, contra
popularem errorem, assertio.

AUTHORE M. A. OBERT
Audomarensi Medico,

AVDOMARI,
Apud Viduam CAROLLBOSCARDI, sub signo
Nominis IESV. Anno 1635.

VENÆ SECTIONE

IN PLEVRITIDE

PARAHESES SECONDA

Comite parationum Puccij & Fr-

noij delectantur.

S E V

Accipitatione omnium pens Conventibus
tum, que paratione prima & proca laqueis
Apologia adque Analise contra V. Lud. de
Gardis Med. Professor, Ducanal. contra
part, hinc & nouissimis illius doctrinam
quasi.

ACCESSIT

De Venæ Sectione in Vastis administrand. contra
popularem errorem, auctio.

ANTHONIUS M. A. OBER

Universitatis Medicus.

AVDOMARI

Apud Vindobonam CAROLUS BOCCARDI Librarius
Mensis IESV. Anno 1632.

AMPLISSIMO

REVERENDISSIMO DOMINO

D. PHILIPPO
GILLOCO,

MONASTERII S. BERTINI

Abbati Religiosissimo,

Sacrae Theologiae Licentiato,

Archarum Comiti. Poperingarum
Toparchæ, &c.

*In submissi, ac devoti animi Testimonium,
debita gratitudinis Symbolum, perpetua
observantia Monumentum. D. O. C.*

M. A. O B E R T.

RECTE, ut mihi quidem
videtur, Euripides

Αι δούρειαι πως φρουρίαι σφραγίσαι: In Hippo
nam ferunt antiquitus frequenter

* 2

in

EPISTOLA

in sacrificijs à veteribus obserua-
 tum, vt si cæsa priore hostia ritè
 Dijs perlitatum non fuisset, sacra
 repeterent, secundâ victimâ lon-
 gè meliora ominantes; Non ab-
 simili ratione, R.^{mc} Præsul, me-
 cum impræsentiarum agédum est,
 nam cùm non ita pridem Paræ-
 nesim primam præcipiti ac rudiori
 calamo vulgassem, aduerti post-
 modum in eâ multa scitu expli-
 catuque necessaria à multis desi-
 derari, nonnulla etiam concisè
 dicta, pleraque indiscriminatim;
 Quare secundam hanc practico
 puluere sordidus, maioris diluci-
 dationis gratia, bonique publici
 causa conscripsi, Vestroque no-
 mini velut alteram victimam me-
 liùs ominatam litari æquum esse
 duxi memor Homericæ,

Odiss. 8.

Ναυτις ἢ θύων χερσὶν ἀνδραγαθίας.

Cui

DEDICATORIA.

Cuinam verò mortalium hosce ingenij mei foetus potiori iure sacrandos obtulerim, quam D. T. cuius perpetua beneuolentia in dies fouemur? Iam enim à viginti & amplius annis, à foelicis memoriae prædecessore tuo Loemelio Celeberrimi Monasterij, cui modò præes, Abbate integerrimo in Medicū assūptus sum, atque ab eo tēpore cōmissam sic peregi curam, vt D. T. religiosorumque omnium fauores varios supra meritū sæpius expertus sim; Quibus, vt aliquatenus respondere valeam, nullum gratitudinis promptius occurrit argumentum, quam hæc opellæ meæ appensa tessera, in qua præter bonum commune Reipub. specto nihil; In eo sanè, R.^m Præsul, ardentissimum tuum studium æmulatus, quo in publicam vtilitatem

EPISTOLA

rem omni cura, virtute, auctoritate fortiter incumbis. Hinc fit, ut Te huius Sanctomariae Urbis, cuius muros B. Fulco etiam Cœnobij vestri Abbas olim condidit, egentiores veluti stellam alteram polarem clarissimo fulgore coruscantem, & liberali ac quotidiana liberalitatis influenza miseros recreantem publica voce depreciant; nempe prædecessorum tuorum vestigijs constanter insistis, qui & Pietatis & Iustitiæ summi cultores Dei beneficia cumulatissimè in suos subditos congesserunt. Verùm hæc decora cum Maioribus Tuis utcumque sunt communia, maiora cerno & noua, tibi que singularia. Atque in primis Viros appello cuiuscumque ordinis & instituti religiosos, quos tanto hæcenus, tamque constanti affectu

DEDICATORIA.

fecta profecutus es vbivis locorum, vt Te inter primarios patronos iure meritissimo numerent; Nominatim verò D. Francisci familia statim ab inauguratione tua Poperingas euocata, ibique peridoneo stabilita Domicilio eximum tuum Pietatis ac Religionis ardorem commendat; Quid referam quantis impensis sacram Ignatianam molem in cœlum crexeris? vt castissimum D. Bertini Templum marmoreum reddideris? ornamentis pretiosissimis illustraueris? maiorem aram auro argentoque locupletâris? Monasterij claustra peristylis elegantibus auxeris? Magna sunt illa & talibus operibus Heroas estimari gloriosum est; vereor tamen ne dum his lucem adferre studeo, tenebras potius calami mei nebulis offudisse

EPISTOLA

videar. Venio nunc ad alteram eamque potio- rem causam, quæ scrip- tionem hanc meam ad Te iubet excurrere, scilicet magnum au- thoritatis ac eruditionis tuæ pon- dus; Siquidem hisce velut firmis- simis duobus propugnaculis arma- tus in arenam liberrimè descen- dam; Eruditionis quidem tuæ mu- nimine, quia cum litteratis ar- duum mihi est negotium: autho- ritatis autem præsidio, quia cum maleuolis mihi dissidium.

Neque enim ignoro quam ple- num alicuius opus suscipiam, in quo noui quid introducere dum vide- bor, plurima mihi sustinenda erunt quæ debacchari in me volēt à qui- bus nouitatis insimulabor. Vides igitur, R.^{mc} Præsul, quam meritò ad declinanda obtrektorū scom- mata in Protectionis tuæ asylum inuo-

DEDICATORIA.

intuolem: Quare si qua humanitate, si qua benevolentia cordatos viros & litteratos omnes amplecteris, me, licet illorum infimum, fauentibus oculis intuere, atque hunc meum qualemcumque fœtum, quem candidissimo pectore Nomini Tuo velut tutelari Angelo venerabundus inscribo, benignissimo tuo, quo soles, affectu æternùm foue, ac tuere.

Andomaropoli è Museolo nostro

15. Aprilis 1635.

In

In Parænesim secundam Doctissimi
Expertissimique Domini,
D. ANTONII OBERT,
Audomarensis Medici.

D *Vna venam vacuas geminum tundenda
lacerans,*

*Euacuas quidquid sanguine pleura dolet;
Dum vacuant alij directâ parte secantes,
Vulnus alunt venis, pleuraque lesa manet.
Perge age, Oberte, feri latus hoc modo, vel
latus illud,*

*Turba licet dictis Ferneliana fremat:
Clamet Gardinus, varioque Academicus ore,
Clames Apollinei liuida turba chori;
Sola morata suos flebit Libitina clientes,
Dum melius ciues Vrbs benè sana colet;
Quis modo Obertinus fiet meliore palestra,
Qui prius in fatum Fernelianus erat.
Si sapis, ô Medice, hac palsyndia dicta placebit,
Despici, hunc quisquis sic sapuisse negat.*

Accinebat D. IOANNES DE FLANDRES
Monasterij Sancti. Bertini Religiosus
& Oeconomus.

LECTORI BENEVOLO. S.

N non meritò tibi dolendum videtur, medice lector, hoc sæculo cum Celso, Galeno, ne dicam Hippocrate longè inferiores floreat medici, medicinam tot erroribus popularibus laborare? Quippe & indignum prorsus & detestandum sit, Agyras & personatos medicos, quibus audacter mētiri & splendidè vestiri volupè est & incautam plebem decipere, in pretio haberi, dum interim veri probatissimi- que medici, qui imperium sibi cum dignitate retinent, sæpè contemnuntur. Quorum causam dum perquiro, tanti mali tantique contagij fructus & seminia vt plurimum Gallis scriptoribus adscribenda esse comperi: Horum enim plurimi dum ingenij ruditate, vel laboris impatientia Reipub. med. nil noui addere possunt, quod præclaris & in arte Apollinea exercitatis viris probetur, studentque nihilominus corticarij Doctores, quid aureæ barbæ condecorum producere, & apud imperitam multitudinem, cuius marsupio cautè insidiantur, excellentis medici nomen, quo plura emungant, obtinere, quamplurima medicorum volumina vernacula reddiderunt, & neruosè scripta in immensam garrulitatem auxerunt, atque vt sua esse putentur turpi mangonio de-
formarunt: Quod scribendi cacoëthes sacram
Theo-

LECTORI BENEVOLO, S.

Theologiam cerdonum & lixarum iudicio sic etiam prostituit, vt tot animarum mortes per hæreticos, quot corporum internecciones per pseudomedicos patratę sint. Nouissimè Hel- luo ille Paracelsus vernaculis scriptis totam Germaniam, & huic vicinas prouincias eius- modi bullatis medicastris & nebulonibus im- pleuit, dumque se medicinæ nouæ monarcham gloriatur, antiquam & Galenicam se euer- surum profitetur, bona quæ habet pauca ab Hippocrate, tria illa chymica principia à Ioan- ne Valentino & Isaac, de Gradationibus li- brum ab Arnolde & Lullio, de Arcanis à Ru- pecissa, Synonyma ab Arlando, varia à Trite- mio, Chyrurgiam à Lanfranco surripuit, quæ omnia, suis maledictis, contumelijs, magicis, superstitiosis & horrendis in Deum blasphe- mijs conspersit. Quis credat Ludouici mercatii Hispani animam admiranda metempsychosii in Laurentium Gallum foeliciter transmigrasse: ni doceret Gallus Riolanus? & reuera F. Va- lesij etiam Hispani ingenium gallicam meta- morphosim ab eodem passus est. Quot Gal- li Vesalij anatomem suam furto fecerunt & æxipros erroris falsò insimularunt? At verd quid his annis nouissimis inutilius facere po- tuit *Abraham Framboisiere*, quid nocentius quam, quæ compilauit, paraphrasi Gallica vul- gare? Cum enim Typographus qui latinè ex- cuderat lucro sperato fraudaretur, quod ab ar- tis peritis tales rapsodia non emerentur, & à Professoribus Parisiensibus in cathedris flocci- fierent,

Anthrop.
lib. 1.

LECTORI BENEVOLO. 3.

ferent, vernacula reddidit, ut quæ medicis
 non placebant, Agyrtarum, barbitonorum, at-
 que myropolarum manibus cœmpta tere-
 rentur: Similis ferè calamitoso Luciani, qui
 truncatis frigore pedibus, appositos ligneos, in-
 turatis foccis vestiebat, ijsque subinde renoua-
 nis aliorum humeris innixus infœlicitatem suam
 gloriosè solabatur: Porro & qui aulici fieri
 non possunt se citharedos etiam fieri glorian-
 tur. Enimverò dum lectoribus & epistola ad
 D. le Maître ambrosiam se quandam Chy-
 micam edoctrum pollicetur & Paracelsum
 malæ fidei Agyrtam deprædicat, eo ipso se a-
 gyrtam clarè profitetur: Dum ambrosiam il-
 lam venditans, qua Principes & Optimitates &
 delicatulae, mellitæque, nec non aulicæ Heroine
 citò, tutò & iucundè purgari vel minima quan-
 titate possint, fumos vendit; dum, inquam, om-
 nes ad se hac arte euocat & emungit, ipse sibi
 scientiæ suæ, veriùs dicam inscitæ arcanum
 recondens, quod agyrtarum proprium est, tur-
 piter imponit: nempe grana aliquot scamonijs,
 guttæ gambæ aut huiusmodi hipercathartici,
 aut fortè metallici validioris & venenati tra-
 gematis, pastæ regiæ & similibus bellarijs &
 decipulis callidè immiscet. Quod autem hic
 & similes prætexunt Hippocratem & Gale-
 num vernaculè scripsisse, admittimus: tunc e-
 quidem typographiæ defectu, calamis laborio-
 sis hæc duntaxat in scholis aperiebantur; Porro
 pagina sacra sic scripta, germana facta infini-
 tos prostravit; Dum verò medicis regijs He-
 roardo

Luci. in
indeff.

171

172

173

174

175

Epistola roardo & Magistro se sic sua gallicè vulgasse
ad Hero. scribit (malefacti conscius) vt, plurima latinè
 & *Mag.* interserendo, solummodò doctis vtilia esse possint,

sint, omnibus pariter illudit, etenim vti scribitur

In pref. F. Valef. *medicus latino sermone cavere non*
cont. lib. possit sine magna turpitudine; *græco nō sine tur-*
 & *pitudine solūm, sed ne quid sine magno au-*
ris dispendio. Cum verò fatetur sibi doctora-

tum incunt, clausum primò librum mox aper-
 tum oblatum vulgi docendi gratia, an non ip-
 se periurij arguendus est? qui contra Hipp. iur-
 iurandum quæ ὀρκισμῖνοις νόμω ἰητρικῶ, ἀλλὰ
 ἔσθαι propalare debuit, Agyrtilis, è myropo-
 lio & tonstrina doctoribus impudenter expo-
 suit, & impotentiam industrij laboris ostendit

In lege. Cur? quia inquit, Hipp. τὰ ἰσθὰ ἔοντα πρῆμασι
 ἰτροῖσιν ἀνθρώποισιν εἰκνύσαι: βεβήλοισι δὲ ἰ-
 θίμω πρὶν ἢ τελεθῶσιν ὀργίοισιν ἐπισέμω. *Pre-*

lib. de clarè vt verè apud Cardanum Socrates, qui
Sec. stud. *medicinas* inquit, *communicant populo mor-*
te digni sunt, nec simplici eorum enim facti
periti medici acceperunt iudicem populum ut
errare cum illis cogantur, aut si rectè agendi
perdurare velint atque resistere, casus infæli-
ces illis tribuantur: Ex quo maximè fonte er-

Anno rores populares pullularunt. Quæ mecum seriò
 1623. reputans Parænesim in lucem edidi de Revul-
 sione in Pleuritide contra paradoxam Fucci-
 & Fernelij doctrinam; Deinde contra Gardi-
 num Duacensem Professore Parænesim im-
 pugnantem, apologias; periculosum enim cen-
 sui eos, qui cathedras occupant, discipulos præ-

LECTORI BENEVOLO. 3.

ua hæresi imbuere, à qua postmodum non facile dimoueri possunt: Nam

*Quo semel est imbuta recens seruat odor et
Testa diu.*

Verùm cum nec his sibi satisfieri putaret ille imò ignorantia notam inuri, Rursum in Doctorum Duacensium confesso, quatuor quodlibeticis declamationibus summa contentione non parnesim perstrinxit, sed parneticum contumelijs lacerauit, eas declamationes iniuriarum & scommatum plaustra vulgavit, quibus ego dissimulatis (neque enim rationibus agentem calumnijs terreri decet) noua ibi passim conspersa sophismata refutare æquum esse duxi, ne neophyti medici perniciosissima ea hæresi imbuti obuios quosque innocenter prosternerent. Cum autem in Morino nostro tractu popularis error inualuerit, variolis affectis venę sectionem mortalem esse, errorem & illum celeri calamo etiam tetigi:

Neque miraberis, lector, si tot citationibus & authoritatibus te fatigo, quãdoquidẽ enim mihi cum academicis sit disputatio, quibus graue videtur à practicante medico suas conclusiones refutari aut in dubium reuocari, sic citationibus agere coactus sum productis verbotenus etiam Clarissimorum Professorum sententijs; Neque enim velim me huius doctrine inuentorem existimari, quo mihi gloriolam aucuper, ingenuè quippe profiteor eam doctrinam esse perantiquam, à multis sæculis receptam, à doctissimis quibusque receptam, & experientia quotidiana

LECTORI BENEVOLO S.

diana confirmatam, contrariam autem nouam
& paradoxam à tramite veritatis deuiasse am-
bitione eorum, qui dogmatis nouitate apud ru-
diores aut quamplurimos famosi haberi vo-
luerunt: Dolendum sanè, quod scribit F. Vales.

Prof. in de cathedrarijs quibusdam *Nostro seculo case-*
lib. 4. c. 68. *nus gloria cupido processit à virtute scinneta,*
ut ambitiosè gloriam aucupemur succatis ver-
bis tyronibus imponentes. Vobis itaque candi-
dis medicinæ sectatoribus excutienda damuss
præcordia, non quibus quod ait Ant. Vales.
Holl. *insonsa sit velut Esculapio barba,*

Quibusque retortio
Paonium in morem senior sit forma Capillo,
qui terendo calceos potius quam mentem ex-
ercendo, medici syngraphistæ nomen apud
vulgum & credulos sibi compararunt, Sed &
nostra hæc qualiacumque, seniorum Apolliniss
mystarum censura propono. Et verò,

Quid de prima Paranesi senserint Varij, præ-
ter aliorum medicorum litteras, quas apud ser-
uo, Clarissimorum medicorum dictitant se-
quentes Doctissimi Fieni Professoris primarij
in academia Louaniensi, & Excellentis viri
D. Andreæ Treuisij Albertij Pij Principis no-
stri protomedici & Consiliarij, Epistolæ;

Ornatissimo Eruditissimoque viro, D.
A. OBERTO Urbis Audoma-
rensis medico. S. P.

Omnatissime Domine, Recepti litteras tuas
omnâ cum Paranesi tua, inuisè mitto tibi
librum

librum hunc meum gaudebo, si intelligam ita
tibi meum placere sicuti tuus placet mihi. Of-
tendit te virum esse doctum, & eruditionis ac
studiorum amantem, qualem in minoribus ur-
bibus & extra Vniuersitates non putabam re-
periri. Heri post prandium eum recepi, nunc
rescribo tibi, itaque leniter eam percurri, sed
non exacte adhuc examinavi. Cum maiore at-
tentione breui legam. Vale Lonanij 5. Apri-
lis 1629.

Tui studiosissim⁹ THOMAS
FIENVS.

Clarissimo atque Expertissimo Domino
ANTONIO OBERTO Audo-
maropoli medico,

Clarissime atque expertissime Dñe Do-
ctor & festinanter tuis humanissimis res-
pondere debeo propter subitum discessum Da-
Procuratoris Regij Tassini, & propter occu-
pationes continuas & ingentes. De tua dispu-
tatione cum Clarissi. D. du Gardin pluribus
cum ipso egi, ostendique te potuisse merito su-
stinuisse illam opinionem de vena secanda in
pleuritide, tibi que datam non leuem occasio-
nem fuisse contra illum inuehendi. Responsum
ab ipso à multis mensibus non habui. Et ni fal-
lor ex litteris meis conciliationem variarum
sententiarum de venis diuersè secandis ra-
tione pleuritiadis occasionem arripuit. Gausus
ideo

ideo summoperè fui legere postremam tuam
analyfm, quod viderim breui resoluentem.
Vale & me amare perge, Bruxellis 19. Nouembri
bris 1631.

T. D. Addictissimus eternùm
ANDREAS TREVISIUS.

Clarissime atque expertissime Dñe, Inter
chartas enolendum mihi inciderunt in
manus litera, quibus Clariss. D. Professoris du
Gardin redarguebam in te conuiciandi ni
miam libertatem. Eas quin ad te mitterem in
tanta difficultate vt posteritati prodessem, o
mittere non potui: quia & faciunt ad tua exi
stimationis integritatem. Viue igitur & vale,
Bruxelle 3. Maij 1633.

T. D. Addict. AND. TREVIS.

Copia litterarum D. Andreæ Trevisij ad cla
rissimum virum D. du Gardin in uni
uersitate Duacenâ medicinae re
gium professorem.

Clarissime atque expertissime Dñe,
duorum tantùm dierum intercape
dine tuas & D. Obert Audomarenfis Me
dici clar. mi cum gaudio, & non sine tri
stitiâ amicas litteras accepi. Tuas cum
quæstione medicâ, an in pleuritide vena
eiusdem lateris perpetuò sit secanda, cuius
affirmatiuam M. Eustachius du Pire (quod
melio

melioribus auspicijs fecisset, si cum ag-
nomine *du meilleur loco du pire* in are-
nam descendisset) sustinuit. A Domino
autem Obert suas habui cum Apologia
contra te pro defensione suæ parænesis.
Vterque apud me conqueritur de sibi in-
flicta notâ magnæ acerbitatis & contu-
melix. Inuenio autem vos in facto (vt in-
quiunt, caufidici) cōtrarios esse. Siquidem
tu scribis te theses tantum discipulis dis-
putandas in nullum stringens acumen de-
disse; immeritòque te offensum ab illo
fuisse. Is verò in litteris ad beneuolum le-
ctorem, & ad me, non parum inculcat, se
nescire quo pulsus genio, multis scomati-
bus suam parænesim exceperis, & vulga-
to decreto iactantiâ & dicerijs suffulto
condemnaueris.

Doleo inter doctos viros & amicos
meos ingenia exulceratis mentibus acui,
quæ moderatis animis deberent ad Reip.
bonum conferri. Epistolam porrò tuam
lego, quod cum ipsis thesibus ad illum mi-
sisti, breuissimum quidem, sed prudenti
virorum iudicio, longè, latèque in des-
pectum, contumeliam, ac derisionem
eruditi D. Obert exaratum. Sic enim scri-
bis: *Ornatissime Dñe, remitto has the-
ses pro tuâ paranesi spongiam magnificam*

Augusti nempe vel Caligula, utere vale-
bis. Vix credi potest te sine magnâ aliquâ
animi perturbatione ad illud venisse, nisi
enim D. Obert antea occasionem aliquam
sibi sic in eum inuehendi dederit, liquidò
constare potest te sponte illum percellere
voluisse. Sed quid? Senescentis huius mû-
di pruritus talis in disciplinis deprehen-
ditur, vt vix aliquid sine contentionis as-
peritate traducatur. Et tamen disputatio-
nes præsertim medicæ, agitari debent ad
hominum salutem, non ad aliquam osten-
tationem, minusque ad alterius famæ pro-
scindendam integritatem.

Neque illum prorsus excuso, potuisset
enim & ipse suspensis (si non blandis) ver-
bis, iniuriam quam sibi factam obtendit
soluisse, & non tantum amaritudinis ef-
fundere, sed & formicæ inest sua bilis.
Ambo igitur in inuestigandâ reuulsionis
per sanguinis missionem natura, sermonis
intemperantiâ exundantes fuistis. Auer-
sione igitur & diuersione pungentium ver-
borum pectus à plethorâ iracundiæ ad gra-
tiarum aram reuocare debetis. Quando-
quidem non modo virtutis non est, sed po-
tius immanitatis omnem humanitatem
in tumidum eos velle repellere.

Porro vult ille quod aliquando cum
ratio-

ratione & vtilitate debeat fieri in pleur-
tide sanguinis missio ab opposito latere:
Tu nunquam ab ipso faciendam esse, sed
ab eodem semper constituis. Is reuulsio-
nem dari sectâ oppositâ. venâ propter ba-
siliçæ communionem subclauicularium
venarum: Tu eam inficis, & per Anasto-
mosim præstari osculis venarum interce-
dentibus astruis. In secundum rectitudi-
nem ab inferis & superas, & è conuerso,
partes, reuulsionem tantum haberi sta-
tius. Ille verò secundum latitudinem con-
siderato vasorum ab vno caudice in duas
partes diuisionem benè contendit; qua ra-
tione potest retrahi sanguis ab vnâ ad al-
teram. Vterque habet & suas authoritati-
bus & rationibus vallatas opiniones: Ita
vt si in thesibus (vt ad me scribis) mansis-
ses, & non spongiam atramento repletam
Dño Obert misisses, nihil amaroris, nihil
contumeliæ exortum fuisset.

Attamen vtilem fuisse & acrem conci-
tatamque de sanguinis missione in Pleu-
ritide vestram contentionem sentio. Quia
reuulsionis, deriuationis, & euacuationis
considerationes exactè fuerunt expensæ,
& iam laxatis animis ad maius bonum
sunt dirigendæ: quandoquidem ex vestris
sedatis laboribus (nisi mutuo odio cor-

rumpantur) subtilioris doctrinæ atque experientia fructus excipientur non pœnitiendi. Bilis enim ad grauiorem mentem excitat, sed nimis æstus ipsam perturbat.

Nisi autem intercederet doloris urgentia, quæ sæpè habet rationem causæ, nisi impetus fluxionis simul aliquando postularet cum euacuatione reuulsionem, nisi virium imbecillitas aliquando impediret: multiplicatas venæ sectiones, nisi ætas, nisi locus, affectus aliud præstandum indicarent: nisi partes, vel partium transmittentium ratio aliter esset habenda: nisi occasio in Pleuritide tam præceptis & varia se offerret arripienda Medico, in tuam propè: venirent sententiam.

Verùm cum tam variè hæc omnia se offerant, considerandū cum D. Obert existimo aliquando ab opposito latere sanguinis missionem cum utilitate fieri posse, cum scilicet beneficium euacuationis cum magna reuulsione statim requiritur, sæpè etiam vocato medico cum magnâ ex parte iam factus est confluxus: & vel maximè quia vires sunt expendendæ non tantum ad augmenti inflammationis impeditorem, sed expectorationem, cuius solo defectu non pauci pereunt. Vndè potest ad sanguinis missionem ex proprio

la-

ere deueniendum, quia sanguinis missio
ex pede ad diuersionem in tantâ vrgentiâ
nullum prorsus aut tardum præstat auxi-
lium. Si Galeni sententiam admittimus
ex opposito latere vel obscuram, vel post
temporis interuallum percipi vtilitatem
solâ scilicet considerata doloris acerbitate
illud excipiendum.

Quid si à plenitudine capitis propter in-
sole moram in pleuram defluat sanguis, re-
liquo corpore minimè plenitudine labo-
rante? An non reuulsio cum euacuatione
melius ac vtilius fiet secta vena ex cubi-
to oppositi lateris, quam ex pede? vt &
virium habitâ ratione, quod multiplican-
dæ perperam ob dictas rationes non sint
sanguinis euacuationes.

Ita vt non semper secundum rectum &
in maiori distantia secta vena in pleuriti-
de opportunam reuulsionem faciat. Quo-
rum omnium ratione, & aliorum similium
existimandum est præstantissimos Medi-
cos ob inexpectatos euentus in cōtrarias
abiisse sententias; quia omnibus etiam
tempestiuè adhibitis remedijs, & ex qua-
uis venâ educto sanguine præter ipsorum
opinionem, nullo commisso ab ægrotan-
tibus errato, non paucos obiisse animad-
uerterant, suspicione apud eos persisten-
te,

te, quod ex coniecturis non satis certis de plethorâ totius & partis, de motu ipsius sanguinis, de plusquam par esset educto sanguine curationem exercuerint, perpetuæ enim eadem ad remedia non possunt esse indicationes. Vnum enim celeritatem auxiliij postulat, aliud maiorem securitatem, inter quæ & quantitas remedij, & occasio adhibendi varia, & medico non omninò certa. Vndè omnia cum circumspectione consilio Hippocratis sunt facienda.

Firmatur quidem iudicium ex adæquatis in medicina rationibus, sed rationes in praxi medicâ propter dictas coniecturas, & varias occasiones experientiam non rarò castigatricem habent. Experientiam autem sibi quisque constituit pro sui non solum ingenij acumine, sed occasionum ex euentibus susceptâ indagine quæ medicos in hæsitationem adducunt. Sumpto enim argumento à iuuantibus & nocentibus in medicinâ non parum valido, ex accidenti aut non benè ab ipsis percepto variè de causis, & de morbi essentia, vel statu iudicant. Sicque de Venæ Sectione in Pleuritide opinio habuit, habet, & habebit ad vtramque partem rediuiuos ingenuos assertores.

Propter

Propter quod & Aristoteles subtilis ingenio, naturæque magnus interpret, opinionum (& aliarum rerum) circulum statuit esse. Ex torrente siquidem renascentium in animis notionum usu atque exercitatione consuetarum opinionum conditione fastidita mente, sensim variæ inducuntur opiniones. Quod in ipsiusmet Pleuritidis facile obuenit curatione. Diuersis enim sæculis contrariæ præualuerunt sententiæ. Ex varia etiam si velimus Cœli constitutione. Ad quam Galenus etiam illud Hippocratis obseruandum. An aliquid Diuini insit in morbis ordinarias eleuat resolutiones.

Neuter igitur alterum tamquam ineptum & indoctum arguere potest, cum vterque suos habeat præstantes authores, & cum generosi conatus nunquam sint inficiandi. Boni consule ea quæ ad conciliationem inter vos amicitia comparauit, & vale vt valeas Rempublicam literariam ad medicinæ decus, atque utilitatem promouere, Bruxellæ penultima Maij 1631.

ARTICVLVS IV.
2VÆ

*QVÆ TOTO OPVSCVLO
continentur.*

ARTICVLVS PRIMVS.

STATIONE PRIMA.

Continet Authores & eorum sententias
qui directa sectione reuulsionem facien-
dam afferunt. Pag. 1.

STATIONE II.

Producit authores qui oppositam. pag. 5.

ARTICVLVS II.

Primo continet aphorismos ex Hippocrate,
& Galeno in quibus reuulsio ad opposita fun-
datur. pag. 13.

Secundo, Canones undecim ex aphorismis
concinatos. pag. 17.

ARTICVLVS III.

Opposita sectionis ideam canonibus & apho-
rismis conformem adaptat. pag. 20.

Quamdiu reuulsio ad opposita conueniat. p. 20.

De scarificatione topica. pag. 23.

De thoracis perforatione. pag. 24.

ARTICVLVS IV.

Idea precedentis fundamenta & conclu-
siones representat. pag. 27.

Quid sit Reuulsio. pag. 28.

Quid

Quid pleuritis & eius differentia. pag. 28.

Quo morbi tempore reuulsio conueniat. p. 33.

ARTICVLVS V.

Aduersa sententia fundamenta declarat. pag. 40.

De Anastomosis disquisitio. pag. 41.

Anastomosis triplex Originalis, terminalis
& per coitionem siue unionem. pag. 41.

Originalis causa finalis. pag. 41.

Terminalis finalis causa. pag. 47.

Unionis siue coitionis. pag. 50.

An arteria cum venis coeant & quomodo;
& an sit ex his in illas materiarum refluxus
per anastomoses. pag. 50.

An sanguis ex pulmone vena sectione re-
fluat in canam. pag. 61.

An arterie epigastrica ascendentes & ma-
millares descendentes anastomosi uniantur ita
ut sit ex his in illas refluxus mutus. pag. 62.

An vena extremitatibus uniantur & co-
eant anastomosi. pag. 63.

An vena porta & caue apices in hepate
anastomosi uniantur. pag. 69.

An in placenta siue iecore uterino, matris
& foetus arterie & vena anastomosi uniantur.
pag. 82.

An foetus in utero viuat propria vita, an
matris. pag. 102.

An motus cordis pendeat à motu pulmonis
& an pulset in foetu dum utero geritur. p. 103.

Pus empyicorum quibus vijs purgari possit.
pag. 102.

An per Anastomoses lac & sanguis ab ute-
ro

vo ad mamillas refluerere possint. pag. 1211.

Partium omnium consensus unde. pag. 1251.

An Azygota orificio & alijs quibusdam venis sint valvula. pag. 1311.

ARTICVLVS VI.

Secundum directam secantium fundamentum examinatur. pag. 1371.

An in reuulsione oporteat criticas enacuationes imitari. pag. 1371.

Quid crisis quando & quomodo fiat. pag. 1383.

An communio directa pendeat à fibrarum rectitudine. pag. 1431.

An critica directio & vacuatio fiat per occlusas anastomoses. pag. 1461.

ARTICVLVS VII.

Directam & saphenas secantium ad reuulsionem rationes examinantur. pag. 2561.

Kατ' ἴξιν quot modis dicatur. pag. 1621.

Excursio ad Querelas Gardini. pag. 2051.

Prima, Paranesis titulum defendit. pag. 2071.

Secunda, ostendit Galenum ad reuulsionem in pleuritide nunquam saphenas secuisse. p. 212.

Tertia, saphenarum sectiones ad reuulsionem condemnat. pag. 216.

Quarta, docet saphenarum sectiones, non ita prodesse ut oppositam sectionem ad reuulsionem. pag. 220.

Quinta, ex venarum communiione originali, oppositam melius secari quam saphenam ad reuulsionem. pag. 222.

Sexta, Communionem originalem ad reuulsionem permultum interesse asserit. pag. 227. sicut

Sep-

Septima & Octava, in qua discutitur quomodo
reulsio ad opposita fieri possit sicut & va-
riationis quantitas. pag. 239.

Nona, ostendit in pleuritude non esse cum-
mandum, nec nimis sanguini parcendum. p. 251.

Decima, explicat Galeni locum art. medo-
5. sanguinem impactum & extravenatum
vena sectione retrocedere non posse. pag. 257.

Undecima, reuulsionem cum derivatione
mixtam non esse reuulsionem contendit.
pag. 257.

Duodecima, morbum in fieri duntaxat,
morbum male dici disputat. pag. 269.

Decima tertia, Gardinum male diuisisse san-
guinis euacuationem in suas species, sicut &
male definisse reuulsionem ostendit. pag. 277.

Decima quarta, negat arterias pleuram per-
ceptare. pag. 290.

Decima quinta, Derivationis definitionem
Gardino allatam improbat, & sanguinem in
parte affecta contentum & extravenatum vena
retrocedere posse negat. pag. 294.

Materiam variolarum extravenatam re-
trocedere non posse. pag. 297.

Variola a spiritu virulento eleuantur. p. 300.

Lud. Dureti de reuulsione ad opposita con-
clusio. pag. 303.

QVASTIONE MEDICA.

An in variolarum cura vena sectio conue-
niat. pag. 304.

An purgatio. pag. 324.

Ambrosius

Authores qui hoc opusculo citantur & quorum opera usi sumus.

A Columbus.
Acachias. Actius. Ioan. Bab. Cananus.
Alexander. Aphrodisæus. Alsaaraius. Christ. à Vega.
Albertus Anglicus. Diocles. Duretus.
Altomarus. Alexāder. E
Andreas Thurinus. Erasistratus.
Andernacus. F
Amatus Lusit. Fabricius ab Aquapendente.
Apollonius. Arantius. Franciscus Valeſius.
Aristoteles. Aretæus. Fallopius. Fernelius.
Archigenes. Ficus. Foesius.
Arnoldus Villanoua. Faccius.
Archangelus Picolomineus. Asclepiades. G
Aselius. Auerroes. Galenus. Gattinarius.
Auicenna. Auenzoar. Galfridus Cōdiacensis.
B Jul. Guastauinius.
Bauhinus. Bartholomæus Eustachius. Gordonius.
Barthol. Mōtagnana. Gentilis de Fulg.
Benedictus Veronēsis. Giacinus. Gradus.
Benedictus Victorius. Guanicus.
Bristotus. H
Halliabbas. Hercullus.
Heurnius. Herophylus.
Cardanus. Carcanus. Hippocrates. Hollerius.
Caprius. Capiuaccius. Huartes.
Caſerius. I
Carolus Stephanus. Ioannes Tornamini.
Celsus. Conciliator. Isaac. Ioubertus.
L L.

L

Laurentius.

Pet. Laurenbergius.

M

Lud. Mercatus.

Hier. Mercurialis.

Massaria.

Marfilius Ficinus.

Mesues.

Montanus Dixmuda-

nus. Mundinus.

O

Oribasius.

P

Paulus. Paracelsus.

Simon Petreus.

Plato. Praxagoras.

Q

Quercetanus.

R

Rhasis. Riolanus.

Mart. Rulandus.

Rufus Ephesius.

Rondeletius.

S

Sanctorius. Scaliger.

Solanus. Sennertus.

Siluius. Spygelius.

T

Themistius.

Thadeus Dunus.

Tostatus Abulensis.

D. Thomas.

Trincaucllius.

V

Valesius Tarentinus.

Valeriola.

Iac. Wecherus.

Vesalius. Valuerda.

Vidus Vidius flor.

Z

Zabarella.

Errata.

Pag. 37. lin. 26. lege παροχετεύει.

Pag. 243. lin. 10. lege llama.

Pag. 258. lin. 16. lege ἐκκενῶν.

Pag. 297. lin. 15. lege ἐκχυμώσιος.

Pag. 135. lin. 4. lege affirmat pro negat.

Pag. 151. lin. 16. lege influxus.

Cætera per teipsum benigne lector
facile corriges.

APPROB

APPROBATIO.

Vidi autographa litterarum huic Pa-
renesi prefixarum, ex quibus pate-
t quid de Authore, & Opere Clarissimi me-
dici Trevisius, & Fienus senserint. Quod
censoris est, testor in eâ nihil contineri
quod bonis moribus contrarium sit, aut quod
saluâ fide Orthodoxâ sustineri non possit.
Actum Audomaropoli die vigesimâ quintâ
Aprilis 1635.

ANTONIUS DE LA DIENE
Ecclesie Cathedralis Canoniu-
cus, Sedis Vacantis Vicarius
Generalis.

Pag. 37. lin. 26. lege naxoxerit.
Pag. 243. lin. 10. lege llama.
Pag. 278. lin. 16. lege fuxerit.
Pag. 227. lin. 17. lege exxuxerit.
Pag. 127. lin. 4. lege affirmat pro negat.
Pag. 121. lin. 16. lege influxus.

Cetera per teiplum benigne lector
facile corriges

APPROBATIO

Q V Æ S T I O

M E D I C A.

De venæ sectione in pleuritide.

Quæstionis Titulus & explicatio.

CVM plusquam sexcētis annis revel-
lēdi causa in pleuritide, tam Græci,
Latini, quam Arabes oppositam ba-
siliam ante directā secuisent, Anno cir-
citer 1625. Matheus Curtius Papiensis
professor, nouam opinionem primus vul-
gare ausus est, & in pleuritide spreta op-
posita sectione venam è directo lateris af-
fecti continuè secandam asseruit, *Coment.*
in Mundini anat. absolute enuntians citra
vllam distinctionem. Hunc confestim se-
quutus est, Brisotus Parisiensis, quem Fer-
nelius & alij Galli, adfuit & Fuccius Ger-
manus, qui suppresso Curtij nomine, se
huius sententiæ principem gloriatur, titu-
lo doctrinæ nouæ & paradoxæ, suorum pa-
radoxorum l. 2. cap. 4. *Contra Arabum in-*
quit & recentiorum ferè omnium senten-
tiam, Huius ergo paradoxæ sententiæ cau-
sa orthodoxam sententiam reuocans, sic
querit. A

ARTICVLVS I.

ius malos successos, credo ipsum hac opinione, quod notauit Scaliger, iugulasse quam plurimos.

Amatus Lusitanus & Hieronymus Mercurialis, Sclanus Medicus Neapolitanus Amato cōsentit, in Anastomoses apertiles ita intenti, vt existiment illas à natura factas, vt qui in pleuram fluxerit sanguis nimius, per eas euacuari possit a zigot: anastomosi originali valvulas applicantes cum Hollerio, quarum ministerio refluxere non possit, quas irridet Fallopius & alij de quibus postea.

Alexander Massaria directam secat tum reuulsionis tum deriuationis gratia, quod putet reuellendum simul & deriuandum cum opposita sectio inquit duntaxat, reuellit.

*L. 1. c. 26.
de mor.
anser.*

Hollerius directam etiam secat propter anastomoses & criticas directiones.

Ludouicus Mercatus etiam directam in criticas euacuationes intentus, huic cōsentit Ioubertus in paradoxis.

Ioannes Fernelius inter Gallos coryphaeus th. 2. c. 5. post Brissotum fibrarum rectitudinem cōmentus est & criticas euacuationes pro regula habuit, anastomoses non meminit, dexteris partibus sinistris cunctis

Argem

ARTICVLVS I.

Argenterio non esse contrarias asseruit, quem sequuti sunt penè omnes Galli: Achacias, Riolanus, Duretus, Ioubertus, Laurentius, Valeriola, Hollerius. Sectione saphenarum approbat vnus quod sciam Giacinus quem modo sequitur Gardinus oppositam damnans.

Pro opposita sectione sunt sequentes.

STATIO 2.

EX Græcis principes sunt Ætius, qui postquam lib. 3. de re medica cap. 12. ex mente Galeni docuit fluctione sedata directam secandam in fine capitis sic ait. *Oportet autem in omnium inflammationum principijs ab opposita parte sanguinè mittere, quod ex sententia Archigenis confirmat serm. tetra. 8. cap 68. sic In his vero qui acuto morbo ut diximus infestantur siquidem circa mammæ & clauiculas hæreat dolor, venam incidere oportet in brachio, non eo quod recta ab inflammato procedit latere, sed opposito.*

Arctæus Curat. acut. lib. 1. Cap. x. *In pleuriticis inquit eadem potissimum die vena incidenda est, quin & vno die intermisso ra-*

sione crapul. sanguinem à vena mitto, quæ
in cubito est, non eius quæ secundum rectum
incessum inflāmati costis opponitur, maximè
enim procul abducere praestat.

Aurelianus Græcorum acutissimus cen-
sor lib. 2. acut. cap 18. Adhibenda inquit
phlebotomia, sed ex alio brachio quod fuerit
dolenti lateri contrarium, certa rationis causa
quam saepe in morauimus.

Paulus lib 6. cap. 4. In partibus recen-
der inflāmati ex oppositis partibus vacuatio-
nem facere oportet, hos principes sequuti
sunt Arabes inter quos

Serapion tract. 2. cap 21. cum dolor
ascendit in clauiculas oppositi lateris ve-
nam secat primum, confirmata verò in
statu materia nec amplius fluente eiusdem
lateris basilicam.

Rhasis lib diuis. cap 54. scribit pleuri-
ticis secandam esse venam oppositi lateris
& sequenti die ex latere doloris ad Almanf.
cap. 57. lib 9. Si forte inquit vniuersum
corpus pleuriticum fuerit, tunc ex latere oppo-
sito sanguinis detractio celebratur, porro si
ad aliquot dies adfluxerit, fluxusque consti-
terit, sanguis missus ex latere affecto reme-
dio est.

Anenzoar lib. 16. cap. 3. Curatio inquit
huius

huius agritudinis est phlebotomare agrotum ex basilica brachij oppositi: et si quibusdam novis medicis nostri temporis minuendum videtur ex eadem parte agritudinis, adductis ad eam rem logicis & sophisticis quibusdam rationibus, id mihi nullatenus videtur verum, certissimumque existimo ita facere, agrotum esse ad mortem precipitare.

Mesue lib. de morb. inter summa 7. cap. de pleu. docet quod Si materia fuerit dilatata ascendens usque ad furculas & nondum ex toto repserit, sed adhuc est ut repat phlebotometur basilica lateris oppositi.

Halliabbas lib. 6. pract. cap. 13. sic opus eos in huius passionis dominio, in principijs si dolor ad furculas ascenderit phlebotomo ut manus lateri opposita passionis, quo passionis materia in contrariam distrahatur partem, ad quam superfluitas capit declinare & si passio diuturnior sit, & materia iam corroborata est, tunc in latere passionis phlebotomo utare. Hunc sequitur ex neotericis Herculanius.

Isaac pract. lib. 6. cap. 11. Oportet in initio si dolor furculas salieris basilicam per antispasim phlebotomari, ut materia ad oppositum divertatur, si vero materia quiescat phlebotomari secundum infirmum locum.

Allaravius pract. lib. 12. cap. vlt. Si flu-

8   ARTICVLVS I.

xio sit à sanguine, oppositam secat in mor-
bi initio, ægitudine firmata directam.

Arabum princeps Auicennas lib. 3. fen.
10 tract 5 cap. 10. inquit *Ex rebus cõmuni-
bus est phlebotomia, sed in principio ex late-
re diuerso, et si sit iuuamentum minus & tã-
dius. Cap. 20 Oportet prohibeas materiam
venientem ad apostema cum euacuatione &
attractione in contrarium, & hic cap. 10.
primò saphenam quandoque tundit, mox
ad basilicam oppositam, quam tanti facit
vt ea non comparente, quamlibet secet an-
tequam ad directam procedat.*

Hi omnes Arabes ante directam op-
positam secuerunt, & si quidam saphenas
ante oppositam aliquando secuerint; qui
700. annis in Hispania & Mauritania
summo cum honore medicinam exco-
luere Latinis & Græcis interpolim, quos
sequutus est.

Auerroes vij coll. qui in partium su-
periorum phlegmone temper oppositam
secari iubet vbi auertendum est Hos etiam
sequuti sunt Italix nobilissimi professores.

Arnoldus Valanouanus aph. 10 cap. 7.
reg. de venæ sectione inquit *Phleboto-
mandus est æger per venas longinquiores
vnius diam. tri, vel mulgarum si corpus ple-*
sto.

ARTICVLVS I. 9

thoricum fuerit, tempus autem fluxionis diatricto metitur, infra quod rarissimè fluxus cessat & plethoria frequenter occurrat & postea lib. 4. th. 5. si materia est in fluxu fiat ipsa vacuatio per partem oppositam.

Gentilis de Fulgineo & Benedictus Veronensis, Bartholomeus Môtagnana cum Gradio & Ganiero, Gittinaria, partim Auicennam partim Meluem sequuntur sicut & Vidus Vidius Florentinus.

Valesius Tarentinus oppositam basilicam secat initio morbi, antecedentem reuellens & euacuans materiam, post tertium directam.

Conciliator dicitur 112. corpore plethorico & materia fluente, ad oppositam se confert, fluxu pacato ad directam.

Benedictus Victorius Fauentinus docens anno 1534. in gymnasio Bononiensi edito scripto professus est ex Hipp & Galeni doctrina materia fluente ad partem affectam, ex opposito latere, non ex eodem sanguinem esse mittendum.

Andreas Thurinus oppositam secat cum Brachelio edito opusculo, sicut patet ex paradoxo Fucciij 4. lib. 2. quibus accedit Manardus, qui epistola ad Pharrasium affirmat dari occasiones oppositæ secandæ,
sicut

sicut etiam saphenæ ob hæmorrhoides & menses suppressos, Sunt & huius sententiæ non ignobiles Galli.

Ioannes Tornamira Montipess. profess. cap. 57. clarificatorij super caput 5 Rhasis & 9. ad Almanf. inquit. *In primis diebus igitur fiat phlebotomia de basilica partis contraria, quia ut plurimum fit completoria venarum, propter quam sequitur materia ab ipsis venis ad dictas pelliculas, ideo debet fieri de opposita si possibile est, sine completoria de eadem parte, verum tutius est semper facere de opposita in principio morbi.*

Gordonius itidem Montipess. profess. Lill. parte 3. cap. 9. vetat fieri directam sectionem ante oppositam. *Dua basilica inquit equaliter hauriunt ex puteo (i. Lacuna seu vena caua) & ideo equales sunt quantum ad hoc de phlebotomia de quacunque parte fuerit, quia equalis est distantia. Sed aliud est inquit, quoniam vena capillares quæ nutriunt costas superiores habent colligantiam cum venis capillaribus quæ procedunt ad basilica, & ita si fieret phlebotomia in principio corpore pleno de eodem latere, fieret tractus ad locum per venas capillares & ita faceret ad augmentum.*

Cappiuaccius recentior cum Trinca-
uellico

uelliio Auicennam sequuntur, saphenam duntaxat tundentes, vbi fomes fluxionis in inferis delitescit, mensibus aut hæmorrhoidibus suppressis aut mariscis.

Alias oppositam & post directam, quod faciunt etiam Herculanus, Iacobus Weckerus ipse etiam Mercurialis, saphenam tundunt ob dictos casus, alias non; Eodem ferè tempore ab Altomari profess Neapol. The. l. 5. c. 5. *Toto inquit errant celo, qui iuxta Gal. doctrinam volunt perpetuò procura pleuritidis eiusdem lateris venam incidendam esse.*

Et modo superstes Iul. Guastavinius in Pisano Gymnasio sic docet in Contro. Med Select. *Missus sanguis ex opposito latere, pleuritico detrimento esse, nec alteri lateri inflammationem adferre potest, & siue ad dextrum, siue ad laeuum inclinet sanguis oppositam partem secabimus, contrarium motum opponentes.*

Agmen claudat doctissimus omnium iudicio Sennertus, Wittenbergæ nunc docens inst. lib. 5. parte 2. lect. 1. Cap. 18. *Si certis opera artificiosam medicationem spectemus, magna reuulsionis ex latere opposito est utilitas.*

Quid pluribus authoritatibus lectorem fati-

fatigo? Celsus, rationibus directæ sectionem videtur docuisse, at contrarium in praxi agens, fatetur experientiam contrarium approbasse. Cap. 10. lib. 2.

Doleo me Galfridi Condiacei apologiam, non potuisse reperire, quam pro opposita sectione contra Giacinum & academiam Florentinam vulgavit, teste Possesinio bibliothecæ selectæ. lib. 14.

Ex quibus patere arbitror, omnes supracitatos authores, ante directæ sectionem oppositam approbasse, exceptis Gardino & Giacino, qui in oppositæ locum saphenarum substituunt.

Opinio igitur nostra à Gardino & Giacino & Arabibus quibusdam dissidet quocirca saphenas spernat. A Gallis qui directam perpetuò secant, conuenit cum Arabibus qui omnes ante directæ sectionem oppositam tundunt, & cum Gallis quod saphenarum sectiones improbant.

Atque huiusce sententiæ nostræ Hippocrates & Galenus, solidissima posuere fundamenta, quod manifestum fiet ipsorum aphorismis; pro quibus sit.

ART II

ARTICVLVS SECVNDVS.

*Perioche, seu aphorismi ex Hipp.**& Galeno.*

I.

Enitendum est autem vt venæ sectiones quam longissimè fiant, à locis vbi dolores fieri & sanguis colligi solet.

*Hipp. lib.
nat. hum.
& de oss.*

I I.

Deriuatio ad latera & vicina, quo maximè fluit, Reuulsio ab ijs quæ supra sunt ad partes inferiores, & ab his ad illas.

*Hipp. lib.
de humo.*

I I I.

Cedentem reuellere statim, renitenti cedere (id est) impacto prout explicat Gal. lib. 4. th. cap. 6. si fluxio iam cessauit & in membro impactus sanguis sit, deriuare per vicina expedit.

Epid. 6.

I V.

Fluentium humorum reuulsio, eorum qui iam membrum occupant deriuatio modèla est.

*Gal. ad
Glauc. 23
112-79*

V.

V.

Gal. l. 5. Auertitur sanguis, & ad alia membra
Ther. cap. 3. conuertitur, tum ad proxima deriuatus,
 tum ad contraria reuulsus.

VI.

Gal. Th. 4. cap. 6. Hippocrates iubet nos auertere ad con-
 traria, deriuare ad latera.

VII.

Gal. Th. lib. 4. cap. 3. Ac si perpetuum est, incipientem fluxi-
 onem ad contrarium trahi oportere, fixam
 verò iam in laborante particula vacuan-
 dâ, vel in ipsa particula quæ afficitur, vell
 à maximè vicina, in promptu nobis est,
 de sanguinis missione colligere, quod im-
 principio è longinqua, postea ex partibus
 exulceratis sit molienda.

VIII.

Th. lib. 23. cap. 6. Præceptum in contrarium reuulsionis
 in omnibus commune est.

IX.

Th. lib. 23. 6. 19. Omne sanguinis profluuium ad contra-
 rium per cōmunes vias auertimus; in vni-
 uersum ad communia membris patienti-
 bus in aduersum trahere oportet, aut ad
 eadem à quibus est fluxionis origo.

X.

Lib. 1. ad Glan. 6. 2. Semper enim fluxionis impetum ad cō-
 trarium trahere expedit.

X I.

ARTICVLVS II. 15

X I. *lib. 1. c. 11.*

Siquidem longè à tentata fluxione par-
te quod redundat retrahere, nequaquam
ad eam attrahere expedit.

X I I.

Membris quæ laborare iam incipiunt
ucurbitula non est apponenda, sed ijs
quæ cõtinuatæ his sunt, reuulsionis gratia.

X I I I.

Reuellendus igitur & vacuandus simul
qui ad iecur fluit sanguis, interna in bra-
chio secta dextra vena.

X I V.

Vt summatim dicam incipientes phleg-
monas ἀφισπαστικῶς oportet vacuare, inue-
natos ex ipsis si fieri potest partibus.

X V.

Si in manibus phlegmone orta est, cru-
ra, si in cruribus, manus.

X V I.

Altero crurum dolente scarificabis al-
terum.

X V I I.

In Angina primas in manibus, secun-
das eas quæ sub lingua sunt.

X V I I I.

At ijs quæ in occipitio sunt afflictis, etiã
eam quæ in cubito est, nec non eam quæ
habe-

habetur in fronte.

XIX.

Hipp. aph.
67. l. 3.

Dolenti posteriorem partem capitis vena
na secta in fronte iuuat.

XX.

Gal. ad
Clau. li
2. c. 2.

In locis muliebribus in contrarium tra
hes si in cubito venam secueris, deriuab
ficias quæ in cruribus sunt, aut tali venam
diuiseris.

XXI.

Gal. de
Curand.
2. par. 7.
4. c. 3.

Quæ sunt ex cruribus vacuationes, non
solum reuellunt, sed etiam menses prol
ciunt.

XXII.

Ibid. c.
11.
Gal. l. 1. b.
13. c. 6.

Cæterum non contemnenda venæ sec
tio tanquam non sit auxilium reuulsi
rium, cum me sæpè conspexistis in valico
sanguinis ex naribus eruptione eo vsu
repentè fluxionem sedasse secta in cubito
vena.

XXIII.

Ἐπεὶ οὖν
πᾶσι
ἡρᾶ πρῶ
τοῦ ἐπιπέ
τοῦ σφ
ἰπποκρ
ἰατρῆς.

Quicumque morbi à fluxionibus sum
fluxiones primo pacare oportet, postea
quod influxum est euocare.

XXIV.

Gal. l. de
Reuulsi

Atque vt summa rem complectar, in
reuulsiō efficitur; in humoribus videlicet
partes superiores petentibus, ad inferiores
& contra, similiter in anteriorem & post
steriam

steriorem, præterea à dextris ad sinistras, & ib. 5. cap. 3. sicut ab his rursus ad illas.

Ex his assertionibus & theorematibus nascuntur sequentes canones.

CANON. I.

Reuulsio non est nomen inane, cum de ea Hipp. & Galenus aded præcisè loquantur, eamquè auersionis esse speciem, cum collateralis sibi deriuatione statuendum. Canonis veritas resultat ex aph. 4. 5. 6.

CANON. II.

Reuulsio duplex est, vna localis, quæ contrarietatem in membro affecto considerat, sicut in aphorismo 19. hæc reuulsionis nomen vix meretur, illa enim à perito medico non administratur, nisi prius toto reuulsione vacuato, ne plus ad partem attrahatur, quam vacuetur docente Galeno, vnde cum in principio damnosa sit eiusmodi reuulsio, de ea non agimus.

Ad aph. 67. 5. 7. & 6. exid. com. 2. & de C. R. S. per V. cap. 190

Alia est vniuersalis, de qua disputamus, quæ contrarietatem obseruat respectu totius corporis, tales reuulsiones in morborum principijs, laudantur pleno & non pleno corpore, tam secundum longitudinem, quam latitudinem, fundatur canon in veritate aph. 1. 2. 7. 9. 11. 15. 16. 17. 24.

CANON. III.

Reuulsionis nomine Galenus pluribus locis abusus est, quod patet ex aph. 12. 13. 21 quippe in 12. deriuatio est per proximam per aph. 2. & 7. In 13. est mixta, & à parte ipsa euacuatio, non reuulsio. In 21. reuulsio ibi est propriè deriuatio per aph. vigesimi particulam secundam.

CANON. IV.

Reuulsioni vniuersali propriè dictæ cõpetit vt ad distantia loca fiat à parte affecta, ita vt excludat omnem sectionem proximam; fundatur Canonis veritas in aph. 12. 7. 11. 15. 20. 17. 16.

Per hunc canonem sectio basilicæ dextræ in pleuritide dextra, non potest esse reuulsio, quia non potest fieri proximior ad deriuationem.

CANON. V.

Reuulsioni proprium est vt ad contraria siue opposita loca fiat per lineam resectam, transuersam & obliquam, firmatur canon aph. 2. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 14. 15. 16. 20. 24.

CANON. VI.

Reuulsio non solum partem affectam considerat, sed etiam simul mittentem vt à fluxionis fonte vacuet: patet huius canonis veritas ex aph. 9. 22. 11.

CANON VII.

De natura reuulsionis non est, vt à parte affecta influxam materiam euacuet, sed sufficit vt fluxurum & fluentem vacuet: fundatur in aph. 4. 7. 11. 23.

CANON VIII.

Reuulsioni maximè proprium est, vt in principio morbi fiat, dum humores fluere incipiunt & quamdiu fluunt: per aph. 3. 4. 7. 10. 14. 23.

CANON IX.

De natura reuulsionis est, vt fiat ante deriuationem, per aph. 23. Hoc canone vacuatio mixta ex reuulsione & deriuatione non est reuulsio.

CANON X.

Deriuationi proprium est, vt ad latera & vicina fiat, & proxima directa, & ita proximam sectionem connotat, vt excludat omnem remotam: Canonis veritas elicitur ex aph. 2. 5. 6. 7. 14. 17. 20. 21.

CANON XI.

Deriuationi competit, vt fiat fluxione sedata & fluxili existente materia per aph. 3. 4. 7. 14. 23. Hoc canone deriuatio non conuenit in principio materia fluente & fluxura.

ARTICVLVS TERTIVS.

*Opposita sectionis Idea.**Lib. acut.*

V Enarum superiorum sectionem in pleuritide nos edocuit Hippocrates, enim uerò incipiente ea atque etiam urgente sanguinem in partibus superioribus aestuare testatur etiam Galenus contra Erasistratum, & natura per hæmorrhagias, sputa cruenta, solet pleuritidis redundantem materiam salubriter euacuare, etiam in principio: At quod opposita dolenti lateri vena secanda sit, docet

*Epid. 6.**sent. 29.**sent. 3.**ep. 2. ad**Glauc. 1.**1. c. 7. de**per V. S.*

Hipp. ἀντιστοπᾶν si quo non oportet vergat, & quidem in contrarium cedentem retrahere statim in principio, quam doctrinam sequitur Gal. inquiens fluentium humorum ἀντιστοπασίς quia nos auertere oportet quod influit ad cōtraria reuellētes unde est fluxionis origo, nempe pars affecta est imbecillior, sicut & tota ea corporis pars è directò, quæ graui illo affectu laborat, quam ob causam, cogimur sanguinem mittere ex membris quæ læsa non sunt. Cum autem

*Gal. th.**l. 13. c. 5.**ad Glauc.**lib. 2. c. 2.*

docēte Galeno fluxio sit pleuritidis causa, & in morbis à fluxione, primum eam pa-

care

care & sistere oporteat, antequam influ-
 xum vacues oppositæ basilicæ sectio in
 pleuride tam diu expediet, quamdiu flu-
 xionis metus sublatus sit, maximè verò in
 principio toto, eoque magis si plenum cor-
 pus fuerit, quinimò & absente plethora
 quippe docet Gal. *dolorem & calorem mem-
 bri in quo phlegmone sedet, etiamsi ab excre-
 mentis totum corpus fuerit vacuum, fluxio-
 nes accersere, porrò dolor sanguinem ad se
 trahit citra plenitudinem, quo Galeni dog-
 mate docemur non esse verum quod decer-
 nit Gardinus.*

*Si citra plethoram vniuersalem oppositi la-
 teris venam secueris plurimū nocueris, sicut
 & illa Clarissimi D. Remigij cōclusio hal-
 lucinatur, Euacuatio in pleuride ex aduer-
 so dūtaxat bona est, cum magna est plenitudo.*

Fluxionis igitur sedatio prima est & po-
 tissima reuulsionis indicatio, cum autem
 pleuriticæ fluxionis fons, sit in lacunæ par-
 te superiore docente eodem Gal. *redun-
 dantia in his partibus qua post hepar sunt,
 si qua erit circa pulmonem erit, & fluxionis
 directio sit à parte potente in debilem se
 exonerante, consentaneè rationi euacua-
 bit, qui spretis saphenis oppositam seca-
 bit, & citra proritandæ fluxionis pericu-*

*Aph. 23.
per C. R.
9.*

*Th. lib.
13. cap. 5.*

*De C. R.
per V. S.
cap. 8.*

*In apol.
decreto.*

*Conclus.
3. def. 10.
Babista
doulcet
1633. Sep.
3. Duaci.*

*Per aph.
23. arti-
culi. 3.*

*Lib. 2.
nat. fac.
cap. 1.*

Per aph. 11. Artic. 3. lum reuellet, nempè ex Gal. doctrina, longissimè à parte quæ fluxione tentari incipit, sic vt iuuare possit, quia & à fluxionis fonte quam proximè euacuabit & ab anastomosi azygotæ, per quam vt plurimū fit fluxio, sanguinem reuocabit & eum qui per directam subclauiam in prognatas à se fluxisset propagines, in lacunæ biuioo intercipiet & in oppositam subclauiam deducet vacui & continui necessitate, & bene omnia faciet, Cui doctrinæ accedit *Inst. lib. 5. c. 18.* Sennertus. *Reuulsio inquit cum respiciat humores, non illos qui in affecta sunt parte, sed illabentes, magisque partem mittentem quam recipiētem, omni reuulsioni hoc commune est, vt humori fluenti contrarium motum conciliet, ipsumquæ ad partem nō in quam vergit, sed in cōtrariam moueat, & ita vt ad partem affectam amplius non fluat, efficiat. Ex quo sequitur ad proxima reuulsionem fieri non debere, si enim ad proxima fieret periculum immineret ne à toto pleno ea irritatione & occasione, ad affectam partem maior fluxio concitaretur: Sed potius vt vera fiat reuulsio & contrarius motus humori fluenti concilietur, ea quæ magnam & notatu dignam ab affecto loco habent distantiam, & à membro laborante remota sunt, eiquæ opposita parte eligenda sunt.*

Ergo

Ergo in pleuritidis principio, quamdiu fluxio vrget, siue plethora adfit, siue non, opposita basilica tuto secari potest, quia reuulsio coniunctam morbi materiam euacuare pro scopo non habet, sed anteedetem duntaxat euacuare contendit: quod clarè sic iterum edocet Sennertus: *Sed humores aliqui iam actu ad partem aliquam fluunt, metusquè sit ne & reliqui eodem motu concitati in eundem locum ruant, praecauendum est, & hos & illos à parte in quam fluunt, vel fluxuri sunt, longissimè auocando: Reuelluntur enim humores non qui in affecta sunt parte (hi enim propriè ex parte affecta aut vicina euacuantur) sed ij qui ad partem aliquam fluunt, aut fluxuri sunt, quæ ratione cauetur & prohibetur ne pars affecta humoribus affluentibus repleatur. Et qui sic operantur non timent ne putris humor reuocetur & puro sanguini permisceatur, quia si à parte affecta retrahitur, cum puro foras euacuabitur, atquè sic vacuata influente materia ad directam sectionem tutò confugere datur, vt proximè secantes afflictas etiam partes quo iam premuntur onere, subleuemus.*

Quibus peractis si nec cesserit malum, cucurbitulas etiam parti affectæ affigere

Lib. cap. consultu m videtur, profundis scalpello
 iniectis scissionibus. Scio Aræteum post
 septimum id agere, Æginetam decimum
 quartum expectare, verum in his dierum
 numerus præfigi nequit, quod pleuritides
 aliæ alijs sunt acutiores. Ego D. Carolo
 de Miraumont Celeber. Monasterij Sancti
 Bertini in Sithiu religioso Archarum Præ-
 posito, à sexta in brachijs sectione, vacua-
 tis ferè quinquaginta sanguinis vncijs, ex-
 acerbato subinde malo, post septimum fœ-
 lici successu applicui, pluribus iniectis
 profundis & magnis scarificationibus:
 Quod & in Illustris Domini Vice-Cō. de
 Lieres huius Ciuitatis Gubernatoris, Rhæ-
 dario perseuerante malo post reiteratas
 sextum sectiones, subinde sopito & resusci-
 tato, facere coactus sum, euacuata fœlici-
 ter reliqua materia.

Alij sunt qui omnibus ex arte factis
 contumaci perseuerante dolore, humore
 ob malignitatem, concoctionem non pa-
 tiente, thoracem perforari consulunt (sicut
 Fontanus, vt materia coniuncta sectione
 vacuetur. Tentatis, inquit Hollerius, om-
 nibus remedijs, siquidem desperatio est &
 vires tolerare possunt, cauterium actuale
 aut potentiale lateri inferendum.

Reue-

*Exercit.
 de pleur.*

*Lib. 1. lib.
 cap. 26.*

Reuera id multoties fieri posset, nisi remedium vt nouum, & ignorantibus crudele & dubium, calumniae medicum exponeret, quippe vt postea dicitur, cum non omnis pleuritis sit apostema cum collectione, sed phlogosis quaedam erisipelati affinis, aut anthracino tumori simillima, ob humoris prauitatem & ferociam, fit profectò saepe, quod acutissimi dolores à pauca fiant materia, vnde continget, quod perforato thorace è regione doloris, nil omnino effluet, nec dolorem sedari continget cum medici infamia, licet omnia ex arte facta sint.

Sic tamen affecti ex eo dignosci possunt, quod in latus ægrum non melius iaceant, vt ij quibus magna adest collectio, nec in sano melius habent, pulmone ad se pleuram trahente, quæ sicca inflammatione afflicta nullam patitur distensionem, sed in dorsum supinos omninò illos decubere necesse est.

Quod si reuera collectiones apostematibus intra pleuram & costas, vbi frequenter fit, vel in mesopleurijs esse conijcitur ex pulsatili & grauante dolore, faciliore in latus ægrum decubitu, difficili in sano, non videtur à ratione alienum omnibus alijs

alijs remedijs irritis, sectionem illam admittere, maximè verò si tumor aliqualis, vel fluctuatio in conspectum, vel tactui se obtulerint, quibus rectè examinatis vel scalpello iniecto, vel pyrotico thorax perforabitur, & parua cucurbitula ad materiæ euacuationē applicabitur: Cōmodissimè in pleuritide notha quod ait Rhasis, in qua rubor in conspectu se dat & tumor, aut simul per sympathiam, interna & vera facta, talis sectio perficitur.

Scissionis & pyrotici loco, Martinus Ruladus vomitoria interna ruptoria excogitauit, sic cēt. 1. cura. 14. & 81. & cēt. 2. curat. 29. & 52. & centur. 3. curat. 18. in pleuritide sicca, lethali & vehementi: & centur. 4. cura. 11. vomituo ruptorio ex aquæ benedictæ vncia vna exhibito, rupto abfessu acri purulenta, saniosa, & varia spuerunt & sanati sunt.

Ego, vt dicam quod verè sentio, tales ex aqua illa benedicta curas à medico solerte fieri posse existimo, cum enim illa aqua ex mercurij emetici infusione fiat, aut regulo croci metallorum, aut turpeto minerali & similibus emeticis validioribus, accidit quod diaphragmatis validiori contentione & pleuræ consensu, collectio soluat.

ARTI-

ARTICVLVS QVARTVS.

Ideæ Præcedentis fundamenta & Conclusiones.

QVi in pleuritide directam perpetuò secandam docent in praxi, nec secum, nec inter se conuenerunt. Vallesius in renis inflammatione, ad reuulsionem perpetuò saphenam tundit: Fernellius cōtra in cubito, Fuccius in vteri inflammatione stat cum Vallesio ex Galeni nō factis intellecta doctrina. Fernellius cōtra. Hic humero affecto, secat in cubito directo, eo affecto, in manu directa, Celsus contra ex opposito: at oppositam secantes perpetuò sibi consentiunt. Missis itaque directè secantium inconstantijs, videndum, numquid possit certum de venæ sectione reuulsiva demonstrari, quod vt assequamur,

Primò determinandum est quid sit reuulsio. Secundò quid sit pleuritis: tum eius differentix & morbi tempora distinguenda, vt quo tempore reuulsio maximè conueniat & quo non determinetur.

Igitur vacuatio per venæ sectionē ex doctrina

Cap. 7.

Lib. 2. 16.

Lib. 2. 61.

10.

Lib. 1. ch.
cap. 9.

Strina Galeni triplex est. Vna absoluta vocata, altera quæ reuulsio dicitur, alia deriuatio. Euacuatio simplex vt genus, est sanguinis, qui citra motû vllû peccat, sine vllâ ad has vel illas partes respectu euacuatio. Deriuatio, est eorum quæ partem aliquam obsident, nondum tamen impactorum, sed adhuc fluxilium, euacuatio.

Reuulsio est eorû quæ ex quauis sede, in partem aliquam feruntur & influunt, vel etiam in fluxura sunt, per contrariam partem ad quam feruntur, retractio & euacuatio.

Acut. lib.
2. cap. 16.
ad Glauc.
2. cap. 1.

Pleuritis verò propriè, est membranzæ costas succingētis inflammatio, sicut placuit senioribus medicis, Apollonio, Diocli, Erasistrato, Asclepiadi apud Cœlium, definitur sic à Galeno πλευρις ἡ ἐστὶν ἡ τῆς τῶς πλευρᾶς ὑπεζωκόσος ὑμένος φλεγμονή. siue per consensum, siue primariò laboret. Hanc similiter definierunt alij principes græci, Ætius. Cap. 6. tetrab. serm. 8. Alexander Cap. 1. lib. 6. Paulus Cap. 33. lib. 3. Oribasius synopsis lib. 9. Cap. 7. Aræteus sic descripsit plenissimè. In hac cum phlegmone suborta fuerit, ignis adest cum tussi & sputis varijs, dolor acutus ad iugula ascendens, decubitus in latus inflammatum facilis est, in sua enim ipsius sede collocatur, in oppo-

Lib. 1. de
signis a-
cut. cap.
10.

positam verò partem decubitus dolorem con-
 itat à pondere & phlegmone & suspensione,
 omnes membrana continuas partes ad hu-
 meros usquè & iugula, quibusdam verò & in
 erga & in dorsi scapulas dolor protenditur,
 tempè quia tenuis membrana robusta ossibus
 inhaerens, cui nomen succingens inditum est,
 sub costis, dorso, & internis pectoris, ad in-
 gula usquè substrata est: perfecta sanè pleu-
 ritidis legitimæ descriptio. Nunc ad dif-
 ferentias.

Pleura primariò affectu laborante Ga- Lib. 1. de
loc. aff.
 leno exquisita dicta est, & primaria, quam
 contra apostema posse consistere cōtra Gar-
 linum notauimus cum Diocle, Praxagora Lib. 2.
acut. cap. 16. lib. 2.
ad Glan. cap. 7.
 & alijs apud Celium: rationem reddente
 Galeno, *Apostema inquit partium est dis-*
positio, in quibus inuicem distant quæ prius
se contingebant corpora, spatium igitur in
medio vacuum fieri oportet, quod substan-
tiam spirituosam, aut humidam, aut mixtam
ex utrisquè comprehendat. At pleura cum
simplex sit membrana & tenuissima, illam
unitatis solutionem & diuisionem non ad-
mittit, quæ cogitans Ioubertus inquit,
Costas succingens membrana, tenuissima cum Li. de aff.
inter thes.
cap. de
plura.
sit, multum simul humorem coaceruare & con-
tinere ad phlegmonis generationem non po-
 test.

test, & vix crisipelati sustinendo sufficit, unde succingenti membrana non ausim phlegmonē attribuere, sed phlogosim potius: quam

1
2. Ad
Glauc. c.
2. path 5.
9. 11.

Galenus à phlegmone distinxit, quod explicat Heurnius addens, Pleuritico affectu mortuis, experientia per sensum ad oculum demonstrauit aperto thorace non semper collectionem apparuisse, nam in primaria pleuritide acerbè dolent à mole non magna, imò hac dolor non est pulsans, sed tenuius & punctorius, & difficultas magna spirandi.

Enimuerò in quibusdā pleuritide mortuis, pleura valde tumefacta comperta est, & substratæ illi costæ nigræ (vt fulminei ictis) apparuere, non aliter quam si quiss tenuissimam aliquam membranam humidam igni exponeret, aut aquæ calidæ immergeret, facilè illam tumere efficiet, quod, *se gonfler*, dicunt Galli ab Italo *Gonfiarsi* & hi à Græco *ὄγκος* *ὄγκος* *γινέσθαι* ex qua animaduersione fortè accidit, quod quidam neoterici, pleuram peritoneo crassiforem dicerent. Numquid igitur pleuritiss est apostema? sanè frequenter, cum inter pleuram & musculos, aut costas, aut inter musculos ipsos fit collectio, in ipsa enim musculorum carne collectionem etiam fieri posse asserit apud Celium Appollo-

nius

ARTICVLVS IV. 31

nius, sicut & Hollerius, pleuritim veram à loco triplicem faciens, vel enim fit, ait ille, in succingente costas, vel perioftio, aut in musculis intercostalibus, notha in musculis externis.

Docemur igitur à Galeno pleuritidem vnā esse exquisitam (de qua supra) vel primariam & periculosissimā vt plurimum, aliam per cōsensum, distinguit præterea in internam & externam, quam posse in internam transmutari asserit, quod thoracicæ externe apices ad interiora etiā terminentur, tum quod doloris ratione ab internis partibus & venis fluxio facilè proritatur. Internas pleuritides veras vocat Fernelius, externam notham, qui internam ex situ duplicem facit, eam quæ ad clauiculas dolorem exhibet, totum thoracem occupans, alterā quæ ad hypochondria, quas per azygotam fieri contendit.

Laurentius ex quatuor venis per quas pleuritidem fieri putat, quatuor pleuritidum facit differentias, sicut & Duretus, primam per intercostalem, secundam per azygotam, tertiam per mamillarem, quartam per thoraciam; ita intercostalis tres aut quatuor ad summum costas superiores urgebit, mamillaris sternum & mediastinum

Cap. 13.
lib. 2. acut.

Lib. 5.
path. cap.
11.

Comens.
in Coa. c.
de pleur.

num, azygota octo inferiores, thoracica
faciet externam & dorsalem.

*Path. lib.
5. cap. 11.*

Heurnius cum Laurentio conuenit, sed
pestilētem addit, hæc inquit in diaphrag-
matis regione, à sanguine prauo & putrido
sita est, nasci interdum solet per febres
pestiferas, dum malignitate humoris con-
citata materia, nullo consistere loco po-
test, tandemquē per phreneticos ramos,
in diaphragma eliditur, diaphragma verò
vexatum, ilico pleuram in consensum tra-
hit, nam sobole eius, superficies diaphrag-
matis, qua thoracem respicit, tegitur.

*Comens.
91. in
Mund.
anat.*

Matheus Curtius cum Auicenna 10.
tertij tract. 4. c. de pleurit. facit mediasti-
nam (quam acutissimam censet) per dia-
phratontes ab azygota enatas, non per
mamillarem, vt supra Laurentius.

Distinguitur præterea pleuritis in pri-
mariam & eam quæ alteri morbo succe-
dit, vel per metastasim vel apodosim: sic
ab angina in pleuram fit conuersio.

*Lib. 3. f.
10. tract.
3. cap. 1.*

Distinguitur iterum à materia, quod
alia sit sanguinea, alia biliosa, quæ do-
cente Auicenna frequens est, quoniam in-
quit *membris tunicosis non penetrat nisi sub-
tilis cholericus* (quod potissimum de exqui-
sita pleuritide intelligendum esset) *ex me-*

lata

lancholia autem putrefacta raro, quandoque ex phlegmate putrido: Porro per aphor. Qui acidum ructant, raro pleuritide infestantur, quales sunt melancholici; Alia à pestifero humore; quæ proprijs signis humorum distinguntur, de quibus consulendus Auicennas lib. 3. f. 10. tract. 4. C. 6. & alij.

Distinguitur vltimò, in dextram & sinistram, quòd hæc per experientiam periculosior habeatur, rationem dedere aliqui cordis viciniam, non satis solidè, cum in pulmonum medio radicetur, alij partes dextras sinistris fortiores, potior ratio videtur, quod plurimis, quod notauit Vesalius sinistri pulmonum lobi, cum pleura coalescunt, vndè anhelitus difficultas maior consequitur, & talem constitutionem nactis periculosior sit pleuritidis necesse est.

Sic enarratis pleuritidis differentijs, dicendum, illam sicut & alios acutos morbos habere tempora quatuor, Principium, augmentum, statum, & declinationem, quibus constitutis, quo morbi tempore reuulsio ad opposita conveniat, queritur.

Dico primò in pleuritidis declinatione sanguinem nullo modo mittendum, suadente

Therap.
2. C. 3.

dente Fernelio, quia inquit: *Si quis hoc tempore venam incidere ausit, non secretos duntaxat humores, sed pariter utiles eliciet, quodquè grauius est, eos qui natura vi secreti fuerint, puro sanguini permiscebit, hinc inquinabit & confundet omnia, naturalemque molitionem optimam interturbabit.*

Lib. 1. th.
C. 13.

Dico 2. in statu vacationem ad opposita non conuenire docente Fernelio, quod natura coctioni, & separationi tunc intenta, ab opere auocanda non est, & cum iam manifesta coctionis signa apparuerint, non amplius vena sectione opus est, præsertim si febris sopita sit, attamen si statum partiri licet, in status principio, maximè si febris adhuc adfuerit, sectio è directo deriuans & à parte affecta putrem materiam euacuans conuenire potest, vt natura partioneris leuata, quod reliquum est, facilius euincat.

Dico 3. in augmento ferè toto, cum humores sunt adhuc in fluxu vena sectionem reuulsiuam ad opposita conuenire, siue plethora adsit, siue non, maximè tamen si adfuerit, quoniam tunc febris vehementer vrget, & frequentissimè plethora adest, in quo opere plurimùm requiritur medici solertia, vt quantum opus sit reuellat.

lendco

lendo vacuet, & confestim ad directam sectionem se conferat.

Dico 4. potissimum in principio toto, quod quarto concluderunt authorum plurimi, euacuatio ad opposita reuellens instituenda est, siue adsit plethora, siue non, at illa presente maiori vacuatione opus est, in primis verò, si pleuritis febrè subsequatur.

Hic animaduertendum est, principij non eandem rectè constitui latitudinem, nam vt alij morbi, alijs sunt longiores, sic & eorum tēpora, sunt enim acuti, peracuti, & acutissimi. Propriè autē principium metiri solēt medici, ex humoris cruditate, an sit verò futurum lōgum, conijciunt ex anni tempore, tempestate, ægroti ætate, temperè, excretis, regione, fluxionis motu & celeritate, symptomatum sæuitia & pernicie, sic in Coac. sputum in pleuriticis, si tertio coqui incipiat, breuiat, si post, contrà. Sic & Auicennas docet: Hinc Fernelius th. 2. cap. 13. concludit: *Quod si metu, aut ignauia, alijsquè occasionibus venæ sectio primis diebus administrata non est, quocumque die, etiam vigesimo in ægrum incidens, si plenitudinis & cruditatis signa permanserint, hoc presidij genus est adhibendum, modo vires ferant.*

Ex aphor.
10. lib. 4.
& 22. l. 8.

Lib. 9.
tract. 4.
f. 10. C.
de plenit.

Quæret quis, cum tot sint pleuritidis differentia, an præcedentia sint obseruanda.

Gal. th.
10. l. 14.

Respondeo 1. si materiam spectemus, in pleuritide à pituita putrida, vix prodesse venæ sectionem, sicut & à melancholia, potius enim vitam cum sanguine elicies, quam coniunctam materiam, cum doloris leuamine euacues, & tamen hic ratione ad fluxuræ materiæ, posset etiam opposita secari, maximè si corpus plethoricum febris vrgeat, porrò ratione motus materiæ Hispani & Catellani referente & docente Marsilio Ficino in epid. antidot. cap. 8. etiam in Bubone pestilenti in axilla sinistra, subitò à manu dextra, minuunt sanguinis vncias sex, vel quatuor.

Resp. 2. si pleuritidum differentias ex situ spectemus, in cuiusvis principio oppositam basilicam tutò secari posse.

Primò, in ea quæ superior est, quæ fit per intercostalem tutissima erit reuulsio, quia fluentem ad oppositam intercostalem sanguinem (quod fatetur Gardinus) in lacunæ biuio intercipient, quod de mamillari & thoracica æqualiter asseritur, quippe qui ab ostio subclauia reuellit, quod opposita sectione fit, necessariò ab omnibus illius subclauia propaginibus, quales sunt
mamil-

mamillaris, & thoracica reuellit, contra
 qui reuulsionis causa, respectu stolonum
 subclauiae directae, in principio directam
 secant, totam sanguinis massam totius la-
 cunae & partis oppositae, in ipsam conuer-
 tit: quippe quod sanguis ratione continui
 & vacui, ad basilicam attractus ex lacuna,
 in istarum venarum, seu stolonum ad sub-
 clauiam patentia oscula, facile prono flu-
 xu incurrit, vnde fluxionem & infartum
 augeri necesse est & malum. Et sane ostio-
 lorum istorum fabrica, a natura sic dispo-
 sita est, vt per maiores alueos fluentem
 sanguinem commodè excipiant, qui alio-
 quin facile praterlaberetur, ostiola illa
 minora eludens, hinc est quod, si ab ad-
 uerso sanguis retrahitur, (quod opposita
 sectione fit,) facile ex illis euacuatur,
 vel ad minimum ab illis auertatur, secus
 autem si directa sectione, inferiori aliquo
 foramine sanguis duceretur, quippe po-
 tius in illa ostiola deducitur, trahentibus
 continuè ad se venis minoribus, à maio-
 ribus alueis, sic qui ex fluminibus, aut
 alueis maioribus per riuos in prata aquas
 deducere (quod *παραλετέυειν* est) gestiunt,
 alueolos ex obliquo ad maiorem aduer-
 so fluxui adaperiunt, & si contra face-

rent nihil vel minimum aquæ reciperent.. In ea tamen quæ per intercostalē fit pleuritide, si non ad sit plethora, nec febris vehemens, è directo venæ sectio fieri potest, sed hæc rarò accidit, nec periculosa est.

Secundò, & in ea quæ per azygotam fit pleuritide conuenientissima erit opposita reuulsio, confessum est vtramque basilicam ab eius anastomosi æqualiter distare, per quam fit fluxio, & propterea æqualiter hoc respectu reuellere, cum autem vt plurimum per eam fiat pleuritis, si Fernelio credimus, & vt plurimum opposita erit secanda, allatis supra rationibus insistentes..

Tertiò, in pleuritide, quæ Hypochōdria occupat, siue inferiori, siue lumbali, siue quoquomodo libeat illam appellare, optimè etiam opposita secabitur, & proderit, nam etsi Hippocrates spreta venæ sectione, quam hic improbare videtur, purgantibus illam adoriatur, Galeno tamen hic adherere malumus, *ubi inquit non solum acutus morbus fuerit, cuiusmodi est pleuritis, verum & cum febre vehementissima, vitanda est omninò purgantis medicamenti administratio, atquè per sectionem venæ vacuandum magis, etiamsi ad Hypochondrium dolor finiatur, quia nullum ex eo quod per venæ*
sectio-

*De Viñ.
in acut.
coment. 2.*

sectionem fit, periculum impendet, eo discrimen maximum subeunte, quod per purgationem tentatur. Quia igitur ratione doloris, & febris, periculum est, ne affluxus fiat, etiam citra plethoram hic etiam tutissime oppositam secamus.

Quartò, & in externa quæ per thoracicam fit, cõueniet sectio ad opposita reuelans, ne directa sectione proritata fluxione, auctis inde doloribus, de externa fiat interior, quod sæpissimè accidisse vidimus cum ægri periculo & morte.

Quintò, & in ea, quæ intersepientes membranas occupabit, quam mediastinam vocant, cõuenit ἀντίπαστος opposita, quoniam ipsis, quæ illæ dorso continuantur ab azygota furculi offeruntur.

Sextò, si pestilens fuerit pleuritis ex praua cœli constitutione, quod το θείον dixit Hippocrates, venæ sectio vehementer nocere posset, quia tunc ab excellenti quadam & magna putredine sanguis corruptus est, quod notauit Heurnius path. lib. 5. cap. 11. vnde proprijs amuletis & alexiterijs, tam cardiacis, quam sudorificis profliganda est.

Hæ conclusiones vltèrius non probantur, quoniam in aduersæ sententiæ ar-

gumentorum solutione, probationes pro nostra sententia proferemus, sicut & in excursionibus ad quærelas cõtrasentientium, & in destructione fundamentorum ipsorum, ex quorum euerfione, nostras demonstrationes eruemus, pro quibus fit

ARTICVLVS QVINTVS.

Aduersæ sententiæ fundamenta.

ADuersæ sententiæ Authores alij, alia cõmēti sunt fundamēta, quidā ad *κεν* & *επι* Hippocratis, tanquam ad sacram anchoram confugerunt & eam suo modo explicarunt, quam quidam per criticas euacuationes, quidam per fibrarum rectitudinem, & ductum regulari uoluerunt. At alij, cum ista vana & infirma viderent, anastomoses prætexuere & in subsidium aduocarunt, & hi sunt nouissimi, quorum primò examinabimus fundamentum, & licet Gardinus his prolatis, gloriatur se quid nouum, & paucis cognitum docuisse, manifestum tamen fit ex Articulo 1. sect. 2. Gordonium illas, in Lilio suo vulgares fecisse. quin & Galenum de his operosissimè, sicut postea patebit disputasse. Ergo

Ergò opere prætium videtur, quid sit anastomosis, & an vnus sint modi, an plurium, & eorum causas finales, idest cur sint disquirere.

Anastomosis, nihil aliud significat, quam oris aut osculi hiatus, aut apertionem, laxationem, qua significatione Aristoteli de generatione animalium ἀναστομῶσαι πόροι scilicet terminales, aut venarum apicales, significat etiam arctationem, in fauces compressionem, vnde placet & illius interpretatio de originalibus lib. de mundo ὀκεανὸς κατὰ στενοπόρους ἄνχενας ἀναστομωμένος, oceanus in fauces se comprimens, sic ἑσώμασα νεῖλα, porro vt oceanus ex immensa vastitate in fauces, & Nilus in brachia coarctatur, sic microcosmi oceanus, lacuna, quam ventrem κοιλῆν veteres dixere, in binos vtrinque alucos, degenerat & multiplici ramorum serie, microcosmū irrigat.

Originalis anastomosis finis, est illa ab Hippocrate celebrata totius conspiratio, per quam venarum vltimi apices cum lacuna, corde, pulmone, hepate sociantur.

Per has originales anastomoses, totius corporis venæ in lacunam per multas coitiones intermedias coeuntes, ab ea sanguinem attrahunt, sicut & arteria

Lib. de
alim. &
loc.

Nat. fa-
cul. 3.
cap. 13.

riæ ab aorta, & partibus quibus famulantur, eundem indefesso labore subministrant.

Quinque ad lacunã præcipuæ sunt principum venarũ anastomoses, quippe partes superiore iuxta iugulum, hinc inde subclauiz duæ ἀναστομῶσαι, parte inferiore iliaca similiter binæ. At verd, pauid supra conazygota ingenti anastomosi dextro lacunæ lateri adaperitur, cuius putealis, siue ramus princeps, seu lacuna, ad octo inferiores costas vtriusquẽ lateris, progenie multiplici sobole diuisas, distribuit, in quibusdam tamen corporibus è sinistro sui latere progeniem mittit, quæ tria costarum etiam superiorum interualla (intercostalium munere fungēs) enutrit. Talis est azygotæ verus ortus è directò vertebræ tertiæ costæ iuxta iugulũ & illius dubia propago. Per huius venæ propagines *ut plurimum fit pleuritis (si Fernelio credimus) ex tenui biliosoque sãguine, qui ex vena caua cordi assu-* dente, in eam quæ azygos nuncupatur, ac deinde in tenues costarũ venas, impetu quodam incurrit, ex quibus apertis aut disruptis exilit, inciditq; aut in musculos mesopleurios, aut inter costas & succingentem membranam, præter has principes venarum enlacuna

Lib. de
part.
morb. c.
11.

lacuna progenies, postquam lacuna ascendens azygotam progenuit ad iugulum eam delata, antequam in duas fauces coarctetur, ab anteriori sede magnæ illius in iugulo bifurcationis, duæ prodeunt venæ, quæ secundum xyphoidis latera descendunt (quas mamillares vocant) hæ infiores aliquot ramos rectis muscibus abdominis porrigit, & in plures ramusciculos circa vmbilici regionem, in glandulas terminantur & obliterantur.

Hæ mamillares, interdum à subclauium radicibus postquam nonnihil à iuguli medio processerunt, oriuntur; Aliquando verò, alteram illarum à subclauia, alteram ab ipsa bifurcatione prognatam obseruabis. Sed etiam non infrequenter forsitania à medio, & anteriori lacunæ sede exoritur, & in duos fisa ramos, vtroque xyphoidis latere descendit. adeo incertus est mamillarum ortus, & anastomosis originalis, ratione cuius tot turbas excitauit Gardinus.

Enimverò, subclauia statim à principio sui, intercostalem de se promit, qua duas, aut tres costas superiores exilibus admodum ramusculis alit, dum azygota eius munere non fungitur, sed & hæc à trunco
lacunæ

lacunæ, etiam aliquando exoritur.

Dum verò subclauia thoracis cavitatem superauit, axillarem constituit, quæ thoracicam progignit, ea secundum latera & dorsum progenies suas spargit ad extralibet aliquot eius apices interius penetrēt. Per hanc, inquit Fernelius, si sanguis in externos musculos effusus fuerit, erit materia quidem veram, at ex situ notham pleuritim facit.

Sunt & aliæ, aliarum venarum ad lacunam, aut his proximè enatos stiones anastomoses, porrò lacuna ilicò ac diaphragma tangit, duas illi non vulgares offert propagines, per vniuersam septi sedem multiplici sobole excurrentes (phreneticas vocant) quin & ramulos quoque cordis inuolucro (capsulares dictas) diffundit, ubi vero lacuna cordis ipsius ventriculo dextro, anastomosi connascitur; venulam (quam coronalem vocant,) ministrat, quæ cordis basim ambiens, ad conū ipsum progenies mittit.

Enimuerò, azygota diaphragmatentes diuersas venas membranis thoracem intersepiens elargitur, qua illæ dorso continentur.

Multæ sunt aliæ ignobiliores propagines

es à lacunæ parte superiori enatæ, vt musculæ, thymica, & aliæ; quæ omnes vel in lacunam ipsam, vel eius faucibus, anastomosi iunguntur originali, quas hic representari oportuit, quoniam per eas anastomoses, fluxiones ex lacuna fiunt, quæ morbos laterales, siue pleuritidum supra articulo 4. descriptarum differentias, inueniunt.

Inferioris lacunæ pars, simulatque ad sacri ossis basim peruenit, iliaci aluei illi daperiuntur, ex quibus alueis paulò intra, epigastricæ oriuntur, quæ per rectos abdominis musculos, sursum repentes circa vmbilici regionem, terminantur, vbi mamillaris descendens apices finiri ad glandulas, diximus.

Sicuti vero subclauia ramorum multiplici serie, & diuisione ad manuum extrema per cubitum, vbi basilicam & alias venas constituit, peruenit & finitur, sic iliacæ per crura delapsæ ad pedes terminantur, vbi saphenas, sciaticas, & alias ibidem venas constituunt, sicut videre est in figura prima in fine Articuli 5. posita. Ex quibus patere arbitror, omnes iam venarum progenies, vel mediatè vel imediatè ad lacunam pertingere, per anastomoses originales.

Has

Lib. de
usu part.
6. cap. 21.

Has verò originales anastomoses et si
diffimulato termino, exortus velit nomi-
nare Gardinus, anastomoseos termino nos-
edocuit Galenus, vbi anastomoses vaso-
rum in corde assignat, lacunæ, arteriæ
magnæ, venæ arterialis, & arteriæ vena-
lis, quæ sunt vasorum istorum oscula im-
cor ipsum hiantia, *Natura inquit, arte-
riam magnam ad crassum quidem & densum
pulmonis, ad tenuè verò & rarum, venam ca-
uam per anastomosim applicat. & vas hoc im-
fœtibus ex caua quidem vena sanguinem, per
quandam magnæ magnitudinis anastomosim
recipit.*

Terminales anastomoses, sunt venarum
capillarium insensibiles pori per totum
corpus dispersi, multitudine infiniti, de
quibus Galenus lib. 3. de usu parti. cap. 4.
*Mirabili artificio à natura factum est ut quæ
ex venarum orificijs elabuntur substantiæ
totum cerebrum permeent. Tales sunt por-
tæ propagines chylum in hepar deponen-
tes, tales lacunæ ab eodem hepate chylum
iam in sanguinem conuersum attrahentes.
Ista venarum oscula path. lib. 5. cap. 3.
extremas arteriarum partes nominat.*

Est ergo anastomosis terminalis, pori
apicalis, insensibilis & moderata laxatio,
siue

siue ad deponendam ex ministerio com-
missam materiam, siue ex officio trahen-
dam. Attamen illa reclusio, siue osculi la-
tatio, tamdiu naturalis est, quamdiu in
relaxatione, aut refectione sua, symme-
triam retinet, nam si iustum modum ex-
cesserit, morbosa fit passio nomine immu-
tato, sic fluxus ventris si modum excessit,
morbosa fit solutio.

Tales vitiosas anastomoses docet Ga-
lenus fieri in sanguinis sputo, *παλι* inquit *Lib. 7. 1. h.*
ανασώμαθιναι τι τῶν ἀγγείων sic & in fluxu *c. 2. Et de*
hepatico, & licet diapedesi hæc fieri dicat *C. R. per*
v. s. c. 8.

Gardinus, non anastomosi, contrarium ta-
men sentit Galenus ibidem docens *γένοισο*
δ' ἀν ποσὲ καὶ δι' ἀνασώμασιν μικρῶν.

Patet ergo ex præcedentibus, quod ter-
minalis anastomosis finis, est sanguinis ex-
vacuna, ad partem cui famulatur attra-
ctio, quippe isto ministerio, omnes cor-
poris partes alimentum recipiunt.

Sunt ergo venarum anastomoses ter-
minales, sunt originales quas sic distinxi
doctrinæ clarioris gratia, & vt Gardini
Academici captionibus obuiam irem.

Tertiam Galenus dedit anastomoseos
differentiam, scilicet eam qua duæ venæ
in medio membri coeunt, ita vt ex dua-
bus

Lib. 3.
de anat.
adm. cap.
12.

bus venis vna fiat, quæ rursus in duas aliquando finditur, & huius pars aliquando iterum cum alia coit; per quam anastomosis venæ propriè societatem inire dicuntur, sic Lisa & Scalda coeunt & vnum maiore iunctis canalibus alueum efficiunt, sic Mænus & Rhenus societatem ineunt.

Huius anastomosis modum per coitionem, clarè docuit Galenus passim lib. de ven. dissect. c. 9. *Coeuntibus inter se venis, σηνιόντων ἢ ἐκείνων πρὸς ἀλλήλα. ac quæ ex coitu facta sunt, rursus concurrentibus:* sic vel neophyto Chyrurgo multiplex conspicitur in brachij flexu cephalicæ & basilicæ coitio, docente Galeno εἰτ ἐν τῶν σῶσιν συναπτομένας, interdum verò celeriter hic in vnum σηνιῶσας:

Similiter & de hac coitione egit lib. de vsu part. 4. c. 13. *Natura inquit multas venas illas quæ à ventre & intestinis omnibus, ferunt alimentum, ad hepar cum uniuisset, ad portas rursus in quamplurimas illas diuisit; sic omnes splenis progenies in vnum ramum coeunt, sic in hæmorrhoidali intestinales plures, quod clarè sic explicat. Iam verò, omnium quos retuli terminum ora coeunt, & ex vno quoquè duorum coitu, vas vnum confluxile conflat, ut quos vnita:*

unita coierint, præ multitudine & paruitate ne quidem numerare possis. Loquitur autem de coitionibus venarum ex subclauia descendentium, quæ sæpius diuisæ in multiplices ramos, rursus in cubito & partibus inferioribus coalescunt & anastomosi vniuntur; tales sunt Galeno per coitionem anastomoses.

Quod verò Gardinus aut quiuis alius, in azygotæ ramis cum mamillari, aut thoracica, aut in mamillaris cum exigastica anastomoses per coitionem ostendet, id est quod pernego, cum sensu & experientia, & præstantissimis anatomicis contra sentiente Galeno, vt postea dicetur.

Huius anastomosis finis, est venarum corroboratio, quippe cum venæ vasa sint debilia & longam viam ineundo, sensim gracilescent sæpius diuisæ, natura illas sæpius coire fecit, vt sic retis modo cancellatæ & sibiipsis copulatæ, adessent & firmarentur, atque sic tutò diuisæ pluribus & remotissimis etiam partibus communicarentur, tum etsi accideret vnã diuidi ex toto, membrum, aut pars cui talis vena famulabatur, alterius cocuntis beneficio frueretur, sic docente Galeno de

vsu part. lib. 4. Cap. 7.

His anastomosibus sic stabilitis, restat
examinandum, quod volunt quidam

*An Arteriae cum Venis coeant, & quo-
modo: & an sit ex his in illas promif-
cuis materiaram refluxus per
anastomoses.*

AC primò arterias à venis aliquid
trāsumere posse Galeno visum est,
quod dilatandi se potestatem ha-
beāt, qua facultate carent venæ, vnde nat.
facult. lib. 3. cap. 13. *Qua arteria inquit
parte aliqua ad venas se adaperiunt, quod
tenuissimum, maximèque halituosum in ysi
sanguinis est, attrahunt &* Cap. 14. propo-
sitionem suam experimento comprobare
nititur, inquit *Quod autem ex venis in
arterias transfertur aliquid, illud satis eui-
denti argumento est. Si enim multis, amplif-
que præcis arterijs, iugulare animal vo-
lueris, inuenies eius venas & arterias, va-
cuatas, quod sanè non fieret, nisi haberent in
se altera in alterum ora reclusa. Ergo cum
omne dilatatum ad se trahat, non mirum tibi
videbitur arterias omnes, qua ad cutem fi-
niuntur*

aiuntur externum aërem cum dilatantur at-
 trahere: per apicales scilicet anastomoses,
 nam coitiones arteriarum cum venis ana-
 stomosi, sicut docet Gardinus orat 4 & fin-
 git figura 2. pag. 62. per ferruminationes
 improbat Galenus *li. an sanguis cōtra Era-*
stratum, vbi arterias à venis sanguinem
 assumere negat. Porro cum Erasistratei
 haberent arterias sanguine vacuas, spi-
 ritum duntaxat continere, & contra Ga-
 lenus instans demonstraret ad sensum ip-
 sis præsens, punctas cultello, aut sti-
 cō medico arterias, sanguinem fundere,
 & illo foramine totas euacuari, ratioci-
 nans, quoniam arteria vulnerata sangui-
 nem egredi videmus, duorum alterum sit *Cap. 12*
 oportet, vel in arterijs sanguinem conti-
 neri, vel aliunde in ipsas confluere; Quod
 aliundè manifestum est vnicuique, an-
 tequam vnitatis eam solutionem passa ef-
 fent arteriæ, spiritum ipsas duntaxat con-
 tinuisse, Atquè si hoc verum est, oportet
 in vulneratis prius quam sanguis egrede-
 retur, spiritum exire conspiceremus, ac
 hoc non, sed contra vulnerata arteria ilicò
 sanguinem egredi videmus, vnde procul
 dubio conficitur, antequam vulnus illa-
 tum est sanguinem in arterijs contineri:

Respondabant Erasistratei ilicò spiritum egredi, nec præ tenuitate videri, & subito ex venis per apicales anastomoses, sanguinem sequi, egresso namquè spiritu, primum in postremis arterijs exinanitionem conspicuam fore necessè est & periculum fit, ne locus inanis reddatur, quamobrem patefactis venarum & arteriarum ostioliis sanguis necessariò spiritum abeuntem sequitur: Quæ consecutio ad vacuum, fieri non potest, nisi arteriæ extremitatibus suis cum venarum itidem extremis osculis vniantur.

Quod si in medio per ferruminationes & costiones vniantur, sicut docet Gardinus, profecto malè Galenus contra Erasistrateos sùpsisset, perforata stilo arteria incubito, necessè esse omnes arterias spiritu vacuari, donec ad vltimas earum apices in corporis extremitatibus peruentum esset, vbi anastomoses arteriarum & venarum duntaxat agnoscere videtur, sicut & in fine Cap. 10. vbi ait. *Cum verò primò ad vltimas arteriarum partes vacuitas peruenit, è venis in arterias ad apertis ipsarum ostioliis sanguinis transit, partim ex inferioribus membris ascendens in arteriam quæ spine adiacet & cor intrat, indequè de-*

num sub alam excurrit, partim à capite descendens in arteriam, qua sursum procedit & ex ea in cervicis, vulnerisque arteriam postremo deueniens: in qua ratiocinatione nullam facit venarum cum arterijs coitionem in medio, quia si essent, præsto Erasistrateis erat, quod arteriæ vacuatæ consecutione ad vacuum, ab incubis sibi venis & coniugibus in medio sanguinem celerrimè traherent, at contra docuit arterias omnes à collo vsque ad ilia, ab aorta prodeuntes, à venis sanguinem non trahere, sed à corde, neque verò diastole arteriarum sanguinem è venis dumtaxat trahere sed vacui & continui necessitate: cum ante diastole ab illis aerè trahi & halitus, aut tenuissima concefferit.

Quod verò arteriæ per terminales anastomoses à venis sanguinem non trahant, idò nequè spatijs inanibus effusum (contrarium antedictis sentiens) docet idem Galenus. *Sanguinem ex intercostalibus locis in magnam arteriam transferri impossibile est, quippe à spiritu, qui à corde per magnam arteriam ad hac loca transmittitur, repulsus ilicò reijcitur.* Negat hic arterias per terminales anastomoses quod assererat Erasistratus, sanguinem aut pus ex-

trauasatum transsumere. Declarauit inquit
Erasistratus eas arterias, quae à magna ar-
 teria ad singula intercostalia spatia proce-
 dunt (quod & asserit *Gardinus*) per ora
 quae ad inflammata[m] partem perueniunt
 sanguinem suscipere. At inquit si tam facilis
 est per extremas harum arteriarum partes
 transitus, ut incidens in eas sanguis, tam ce-
 leriter vacuetur, fieri non potest, ut impa-
 ctus inflammationem excitet, eo quod im-
 pingi & excidere sunt contraria: addit ar-
 teriarum apices esse durissimos, nec faci-
 le aperiri, venas motu carere atque ideo
 ad sugendum & attrahendum ineptas.

Quae Galeni ratio valet etiam contra
 venarum & arteriarum anastomoses, quae
 in medio per coitionem fieri, siue ferru-
 minationem asseruit *Gardinus*. Quippe
 si a terminalibus anastomosibus, spiritus
 impulsus, sanguinem reijcit, profecto im-
 media via potentius id efficiet, vnde fru-
 stranea erit talis venae & arteriae coitio,
 vel si patentior fuerit anastomosis, san-
 guinem arterialem in venas propelli ne-
 cesse est, atque ita sanguine arteriali cum
 venoso commixto, frequentes erunt dia-
 pedeses & abscessus sanguine sic tenuato
 ἡγή αἰθρώς ἐπὶ τὸ σπυρίον ἀυτῶν ρυέντε sic do-

centee

In orat.
 & quod
 & passim.

cente Galeno th. lib. 5. cap. 3. & de inx-
quali temp. cap. 9.

Enimuerò arteriarum per apices tra-
ctiōni, ob stare etiam videtur Galenus con-
tra Erasistratum, qui cor per arterias in-
testinales celiacam scilicet & iliacam &
mesentericas sanguinem attrahere doce-
bat.

*Arteria, inquit, ex intestinis & ven-
tre, qua crassum graueque nutrimen-
tum in se continent, non possunt aliquid de
quo ratio habenda sit transferre, cum prius
leuioribus impletae sint, vnde sequitur arte-
rias sanguine subtili & spiritu plenas, san-
guinem è venis crassiore non attractu-
ras, quippe quod illas etiam ratione con-
tinui & vacui tracturas contendit, non
diastole, quoniam sistole ilico cōsequitur,
quæ plura deijceret quam diastole sump-
sisset, per quam externum aerem illas tra-
here docet, vel ex venis si quid trahere
possint, id erit, quid tenuissimum maxi-
meque halitiosum vt ante monuit, sangui-
nis verò substantia & corpus minimè per
diapedesis modum naturalem ἀπαχυσίως
τῶν χιλιώνος.*

Lib. 3.
nat. fac.
cap. 14.

Lib.
nat. fa-
cul. 3.
cap. 13.

His addo, rationi & naturæ partium
consentaneum non videtur, quod arteriæ
venis possint adunari, ita vnum fiant,

Tb. lib. 5.
cap. 3.

quia cum venæ simplici tunica & debili, arteriæ duplici & firma constant, talis vnio facilè solueretur, arteria quo motu præterea valet, venam paulatim soluente, & lacerante.

Quid ergo ad Galeni experimentum dicemus?

Respondeo primò. Experimentum docet arterias à venis trahere posse, motu dilatationis, venas autem quæ motu illo carent tractiuo, non similiter, cum autem pro reuulsione venæ secètur, non arteriæ, non videtur multum referre, si arteriæ trahant à venis aut non.

Si dicât venas ratione vacui trahere, dicetur quod non, quia cum nō sint cum arterijs continuæ, quod requiritur ad illâ per vacuum consecutionem, obstat ratio suprà posita contra Erasistratum.

*De loc.
aff. s. cap.
3.*

Respondeo 2. Experimentum non concludit constanter illarum venarum in iugulato animante, præcisus multis magnis arterijs exhaustionem fieri per anastomoses terminales, aut intermedias.

Primò, propter supradictas à Galeno ipso rationes, quibus contra Erasistratum negat arterias ex venis, aut locis vacuis sanguinem transsumere posse, atque in
aortam

mortam deferre: ex quibus, patet ipsum
sibi non satis constitisse.

Secundò, quia ipse Galenus compen-
diosiorē viam eiusmodi vacuationis edo-
cuit, quippe qui arterias & venas, per ori-
ginales in corde anastomoses maximè v-
niri & inter se communicare asseruit, vn-
de nō immeritò Aristoteles cor venarum,
sicuti etiam arteriarum omnium princi-
pium statuisse videtur, principium in-
quam originis, & principatus, cum hepar
radicationis venarum sit exordium.

Quod verò cor ex lacuna venali san-
guinem trahat per principem illam ana-
stomosim, qua lacuna illi dextro latere
adaperitur, omnibus in confesso est, ar-
terias verò à corde eundem sanguinem
attrahere, contra Erasistratum asseruit Lib. 3.
nat. fac.
cap. 4.
idem Galenus, quomodo autem arteriæ à
lacuna per cordis medium trahant, aper-
tissimè docet nat. facult. lib. 3. cap. 14.
*Pari autē modò in ipso quoque corde, ex dex-
tro eius sinu in sinistrum trahitur quod te-
nuissimum est, habente scilicet in se corum
interposito septo foramina & poros quosdam,
quorum tamen ultimos fines (anastomoses)
tum propter paruitatem, tum quod in ani-
mali mortuo omnia sunt perfrigerata ac con-
den-*

desata, contruerti non licet. Hæc ita esse comprobatur ratio, quia cum lacunæ anastomosibus ad dextrum cordis ventriculū multo maior sit anastomosis venæ arterialis, & propterea dexter cordis sinus plus sanguinis recipiat ex lacuna, quam vena arterialis ad pulmonem transferre possit; & propter valuulas in lacunam remeare nequeat, frustra tantam in dextra cordis parte cisternam fecisset, imò periculose & temerè egisset, nisi pars sanguinis, illius cisternæ, per medium eius, ad sinistram ventriculum transiret. Hinc Botallus verò cōmento obseruat porum sanguinis ductorem ex dextro cordis ventriculo in sinistram, quem venam nutritiam arteriarum vocat, licet sint & alij quamplurimi minus conspicui.

Hanc doctrinam sequitur Vesalius fab. hu. lib. 6. cap. 14. & Curtius in Mundini Anat. Coment. 35. & Riolanus in anthropographia. lib. 3. *Per venas inquit Vesal. & arterias mutuis sit materialium refluxus, cordis insuper membranula, omnium materialium regressum non occupant.* Quæ Galeni doctrinæ conformiter protulisse videtur. Sic enim *non ita claudi possunt ora vasorum in corde ut nihil ex ijs recurrat retrò.* Ex

Nat. fa-
cul. lib. 3.
cap. 13.

Ex quibus euidenter probatur Gale-
num censuisse arteriam magnam, à lacuna
venali sanguinem continuò prolicere, &
vicissim ab illa in cauam remeare posse,
eadem qua fluxerat via.

Quæ si vera sunt, ad quid anastomoses
illæ venarum cum arterijs, aut terminales
aut intermedix? quippe si cor ex lacuna
attractum sanguinem maioribus & prin-
cipibus arterijs suppeditat, cur non om-
nibus ex se prognatis propaginibus, sicut
lacuna suis, subministrabit quod arteriæ
principes & aorta per cordis anastomo-
ses sanguinem habeant, docet Gal. *Arte-
riarum ea quidem, quæ à corde subit ad colum*
& quæ porrigitur per spinam & quacunque
ijs præterea sunt vicina, quacumque per
ventrem & pectus discurrunt ex eo ipso ma-
ximè corde: eo modo quo ante dictum est
ex lacuna venali per cordis interiores po-
ros sanguine transmisso.

Respondeo 3. Præcisus magnis arterijs,
venas posse vacuari, citra prætenlas ana-
stomoses terminales. Quippe probatum
iam est, per eiusmodi anastomoses nil nisi
tenuissimum posse ab arterijs attrahi: At
per originales lacunam posse violenter
omniò vacuari manifestum est: etenim

vacuatis repente & impetu per eam scissionem magnis arterijs, cor vitæ fons omnium venarum sanguinem ad se pari motu trahere potis est, dilatatis etiam per vim internis cordis orificijs, violèto duello, quod accidisse visum est, in quibusdam repente mortuis, quibus cor disruptum apparuit vehementi pathemate affectum, sicut narratur de peregrino quodam nobili in sacro monte Oliueti, & quadam virgine Christo præsentè & quærente amas me, & profectò sacræ illæ historiæ incredibiles non sunt. Quippe simile quid accidisse, Guicardino Hætruriæ ducis apud Gallum legato testatur oculatus testis Laurentius, is enim cum ad regis pedes repente occubisset, & alij alias mortis adeo repentinæ causas proferrent, aperto thorace, cor eius in tantam molem excreuisse compertum est, vt ferè totum thoracem occuparet, ventriculis apertis sanguinis ingens quantitas erupit, ad libras circiter quatuor, lacunæ anastomosis lacera inuenta est, sicut & valvulæ triangulares, magnæ arteriæ anastomosis ita ampliata & dilatata vt brachij ferè crassitiem æquaret, vnde tanta facta est repente in vtroque cordis ventriculo sanguinis

*In specu-
lo exemp.*

*Lib. 9.
quest.
anat.
quest. 10.*

ARTICVLVS V. 61

guinis refluxio, vt cor suo motu priuatum
repentè Guicardinum suffocari necesse
fuerit.

Quibus historijs & rationibus doce-
mur in violento duello, præcisus magnis
arterijs, posse repentè lacunam vacuari,
per vim etiam reſeratis orificijs, lacera-
tisque quæ impediunt valuulis, neque o-
pus eſſe ad impotentes prætenſas anaſto-
moses recurrere, quas adeò repentè lacu-
nam vacuare, eſt impoſſibile.

Huic doctrinæ Galeni & Veſalij con-
ſentire mihi videtur Riolanus, *Si valvula*
ſigmoides inquit impediunt ſanguinem à pul-
mone in cordis ventriculum refluere, quomo-
do ſanguis pulmonis poterit per vena ſectio-
nem ad cauam remeare, quandoquidem vena
pulmonis, nullam cum caua niſi mediante cor-
dis ventriculo dextro habeât communionem:
Ego inquit exiſtimo tribus, quatuor, aut
pluribus ſectiõibus (quinimò & vna ſi ma-
xima fiat vacuatio) vacuata caua, ſangu-
nem qui in pulmone inundat, ad cor ipſum con-
fluere, demittentibus ſeipſis ſua ſpontè val-
uulis, vt ſanguini viam faciant, ipſo natu-
ræ motu, quo cauet ne vacuum fiat. Quibus
docemur in ſanguinis ſputo, ſanguinem
tuto poſſe etiam maiore quantitate detra-
hi,

Anthropo.
lib. 3. cap. 2.
11.

hū, contra æmophouorum quorundam peritiam, qui in astringentibus per os sumptis nimium confidunt.

Sic ergo confectum est experimentum Galeni, pro terminalibus anastomosibus arteriarum ad venas nihil concludere, originalium verò potestatem omnino probare.

Orat. 4.
propos. 9.
decreti.

Nunc particulariter indagandum, num quod voluit Gardinus constanter asseri possit, nempe arterias epigastricas sursum ascendentes, cum mamillaribus iuxta umbilici regionem anastomosi coitionis vniri.

Reuera id inficiatur Galenus lib. an sanguis in arterijs. cap. 4. vbi docet arterias mesentericas & abdominis, & mamillares descendentes & epigastricas ascendentes, mediante magna arteria sociari.

Fortassis inquit Erasistrati sectatores, vt situ sic continuitate illas inter se proximas opinantur, non aduertentes ab arteria magna quæ spine incumbit, & omnes illas oriri, quæ ad mesenterium deueniunt & plerasque ex illis quæ inum ventrem occupant: Quamquam nonnulla etiam arteria ex inguinibus ascendentes (idest epigastricæ) partim è pectore descendentes, idest mamillares) per arteriam magnam quæ spine incumbit media
hiscæ

hisce arterijs iunguntur quæ in mesenterio sunt, quamobrem ab his ad illas non affectionem, non inanitionem, non denique aliud quidpiam transire continget, nisi prius in arteriam perueniat quæ spina inhaeret, hac cuiusmodi sint per similitudinem explicare nitar.

Arteriam quæ spina inhaeret perinde atque truncum vnus arboris esse cogites, alias verò ex ea ortas, veluti ramos, & rursus alias quæ à se inuicem diuisa æquales proeunduntur, sicut in ramis germina & folia. Quemadmodum igitur folia è diuersis ramis prodeuntia plerumquè interuallo sibi propinqua sunt, quamuis longo sint exortus processu copulata (nam trunco folia inter se iunguntur) sic & arteria quæ in imo ventre disperguntur, etiamsi propinqua spatio sint arterijs mesenterij, longo tamen originis interuallo se contingunt.

Quibus clarè demonstratur arterias omnes, sicut & venas, quarum extremitates ob contiguitatem vniri videntur, originali duntaxat anastomosi sociari. Sed de venarum anastomosis nunc etiam seriò agendum est.

Sunt qui venas volunt coire & sociari, *Therap.*
ita vt extrema eorum oscula, osculis iun- *lib. 5, c. 2,*
gantur,

The. l. 5.
cap. 3.

gantur, de quibus egisse videtur Galenus dum ait sanguinem ruentem confestim, ἐπὶ τὸ σπυριον αὐστὲ ex eius osculo egredi. Sic azygotæ apices, thoracicæ apicibus iungi, similiter & epigastricam ascendentem cum mamillari descendente, & intercostalem cum thoracica coire contendunt, quod notasse videtur Galenus lib. de venarum dissect. cap. 8. *Est inquit alia venarum coniugatio, qua per rectos musculos ascendunt, deinde extremis coniunguntur venarum, quas sub thoracis subcartilagineo descendere dixi.*

Illas asseruisse videtur Laurentius anat. lib. 4. quæst. 5. cap. ult. & lib. 9. cap. 7. Hollerius lib. 1. de morbis internis cap. 21. & Sclanus coment. ad aph. 26. lib. 1. Amatus Lusitanus similiter & ante illos Gordonius in lilio, licet eas à paucis observatas, & vt quid nouum eas ventilet Gardinus fortè Laurentio credens, qui anatomix li. 4. cap. 3. eas paucis cognitas asserit.

Propos. 9.
decretio

Veruntamen in his asserendis, non satis sibi constiterunt: ipse Amatus Cent. 5. curat. 7. contrasentiens docet azygotæ ramos non omninò iungi & copulari propaginibus venæ mamillaris, aut alterius ab axilla descendentis, sed oscula osculis

ita

ita esse propinqua vt copulari videantur. *Anthropo-
lib. 3. c. 8.*
 Similiter Riolanus de thoracica & azygo-
 ta sentit. Laurétius aliquñado tres aut qua-
 tuor ramos copulari, non semper, asserit. *Anat. l. 4.
quæst. 5.*
 Ipse Galenus mamillaris inquit aliquot a-
 pices, cum aliquot apicibus azygotæ ἀνα-
 μίχυνται τοῖς πέρασι non vniuntur cap. 7. de
 epigastricis sic scribit: *Quæ ex imò subenn-
tes, supernè venientibus venis coniungun-
tur, sine arterijs ad glandia quadam eua-
dunt. Ex quibus duo elicio.*

*Lib. de
venar.
diff. c. 5.*

Primò, eas venas non terminari per a-
 nastomoses & ad inuicem vniri, sed in
 glandulis eius regionis vt corpore com-
 muni coniungi, sicut portæ & lacunæ in
 hepate.

Secundò, non habere comites arterias
 anastomosi inter se vnitas, sicut docet
 Gardinus, vt sectione saphenæ reuellat &
 vacuet à succubis & coniugibus arterijs.
 Quæ doctrina vt clarior euadat

Notandum est Galenum sæpe hæc con-
 fundere, confluere, commisceri, coniun-
 gere, copulari: quæ tamen omnia anasto-
 moticam vnionem non significant, sic lib.
 de vsu partium 3. cap. 5. *Vena inquit & ar-
teria adeo sūt vicina ac propinquæ plerum-
quæ, vt quæ in ventriculum, ieiunum, te-*

nue intestinum & colum inseruntur, sese
 contingant, in cerebro propinqua adeo sunt
 arterie, ut sese mutuò contingant, & de vsu
 partium 9. cap. 5. & 15. cap. 12. commis-
 centur vena arterijs & utraqùe hæc neruis,
 & his ambobus nerui in toto corpore, & pau-
 lo post inuenias arterias quamplurimas ve-
 luti fibras exiguas, à crassa meninge extra-
 tendentes, & ab externis intrò subeuntes,
 sibi què utraqùe ad ossium commissuras con-
 iunctas, & lib. de venar. dissect. cap. 7.
 permiscetur autem harum omnium venarum
 extrema, non modo cum adiacentibus, verum
 etiam cum è regione positis, eodem enim con-
 flunt venarum ad sinisteriorem existentium
 partium fines, cum ijs quæ ad dextrum, situm
 habent. Vbi confluentia, similiter & per-
 mixtio nil aliud significat, quam approxi-
 mationem, qua & nerui cum arterijs per-
 miscentur & venis, quæ anastomosi vni in
 nequeant. contra Prazagoræ sententiam.
 Notandum què interpretes Galeni, sicuti
 loco supra citato de venar. dissect. cap. 5.
 sæpè pro permisceri aut commisceri, co-
 pulari & cõiungi reddidisse, licet præcisè
 sumpta sint valde diuersa, sicut & eodem
 capite 5. de epigastricis apicibus occur-
 rentibus mamillaribus agens, pro mittunt
 versus

De plac.
 lib. 1. c. 7.

versus extremitates, reddiderunt, coeunt,
 sic, Harum venarum portiones coeunt cum
 venarum aliarum extremis, textus enim
 habet ὀλίγη μοῖρα ἀσφῶν εἰς ταυτὸ ἢκει πέρασιν
 ἐτέρων φλεβῶν. pauci apices eo loco, obuiam
 eunt extremitatibus aliarum licet & cō-
 misceri aliquādo etiam coitionem impor-
 tet, sicut cap 3. dum venas à subclavia
 enatas in cubiti fluxu, coitu iungit, & è
 duabus μίχθειςων ἀσφῶν maiorem venam
 facit, εἰς ταυτὸν inquit ἴασιν ἐνδμεναι πρὸς
 ἀλλήλας. ibi eandem viam ineunt & co-
 eunt in vnum tubum, quod explicat
 capite sexto συναπσουςαι μὲν τοι δια παντός
 ἀλλήλας, quas venarum coitiones coniu-
 gia vocat εἰσι τῶν τοιςων φλεβῶν συζυγία
 quamuis non omnes coniuges venæ, sicut
 nequè omnes quæ confluunt & commis-
 centur, coeant & vnum tubum efficiant,
 sed duntaxat συναπσόμεναι ἀλλήλας. Ergo
 extremitatum venarum *coniunctio, com-
 mixtio, confluentia*, anastomoticam vni-
 onem non significant, vnde rectè Riol.
 Anthropograph. lib. 3. cap. 8. docet thora-
 cicam & azygotam non communicare of-
 culorum hiatu seu anastomosi apicali, sed
 contiguitate vicinæ, ad anastomoticam
 verò vnionem, requiritur continuitas.

Enimuerò, has anastomoses, siue apicales venarum vniones, nulla probabili, nedum efficaci ratione asseruntur.

*De vfu
part. 4. ca
7. Anat.
lib. 3. c. 2.*

*Facult.
nat. 3.
cap. 13.*

Primo, Amatus & harum vnionum siue coitionum assertores, fatentur se hæc in alijs atquè alijs corporibus aliter atquè aliter inuenisse, cum interim natura nil fecerit frustra, frustra que fecisset, vel in quibus non sic fecisset, errasset; Porro ex Galeno & Vesalio satis constat, finem apicalis seu terminalis anastomosis esse partium corporis, quibus eiusmodi apices famulantur, nutritionem, per nutrimenti ad eas attractionem, quod partes ipsæ per venas ipsas à matrice communi lacuna trahunt, & ab anastomosis exsugunt, ad quem finem impertinentes sunt & otiosæ, ne dicam contrariæ & damnosæ anastomoses præsentæ: Quippè quæ contrarium quam à natura edoctæ sunt motum, tractumquè cierent, imò duplicem & quidem contrarios, nempe à caua & ab oppositis sibi venis: Contra quod edocuit Galenus, dum venarum apices particulis membrorum insertas, pecudum multitudini comparauit, quæ in medio positum fœni aceruum, singulæ ad se trahunt; verò quod vicinum animal in se iam con-

traxit,

trahit, vicinum ab illo trahere non potest, sic qui in quaquè particula iam contentus est succus, hunc alteram particulam reuellere, credibile non est, maximè ubi iam agglutinetur & assimilatur: nempe quia iam venis & communi fonte abdicatus, proprius factus est; At verd, quemadmodum cum communi adhuc in aceruo fœnum est, & vicini dentibus, vicinum animal, trahere potis est, sic qui in venarum adhuc sinibus est succus laxus & liberis in τῶν, ἐρυχωπῆς τῶν φλεβῶν. qua magis valens, magisque indigens particula est, validius trahens eum à proximi quodammodò faucibus, in diuersum ad se reuellit, nempe quia diuersarum partium rami multiplices, & diuersi, in communem & maiorem venam anastomosi coitionis vniuntur.

Facile
nat. lib.
13. c. 15.

Secundò, si vllibi in corpore terminales anastomoses vsui esse possent, maximè in hepate vtilis erunt & aderunt, sicuti & in vterino iecore, quam placentam vocant quidam, nempe vt materiæ ex meseraicis per portam in hepar, & ex in eo lacunam ferantur, tum vt per easdem vias mutuo refluxu, & reciproco ministerio, intestina à caua vena sanguinem ad sui nutritionem habere possint, tum &

peccantes humores medicamentis attra-
cti, vel sponte depulsi vacuentur, tum
etiam vt ab vtero ad fœtum per vmbili-
cales ramos sanguis deferatur; Ac sicuti
hic anastomoses nō adsunt, sic nec in illo
esse docet Galenus: *Quinetiam inquit ve-
nae quae in gibbis sunt, non coniunguntur cum
ijs quae in syma sunt, cui cōsentit Anderna-
cus, Symae partes hepatis transsumentes chy-
lum, cum ijs quae gibbam perreptant non co-
eunt, & Fernellius venae portae sectione mul-
tiplici in omnem iecoris substantiam exhau-
riuntur, & quae ab eius conuexo emergunt
à caua, eae quoque plurimos riuulos per iecoris
intimam partem, quasi radicibus diffusis mit-
tunt, & haec nihilominus, neque illis quas
modo dicebam à portis in singulas fibras di-
stributis continuatae sunt, neque ad illas ex-
tremitatibus se applicant, neque aliud quid-
quam prater iecoris substantiam communem
intercedit. Riolanus sic Anastomosis ra-
dicum portae & cauae (si verum sit aliquam
esse) exilis admodum est, crederem potius
humorem sanguineum per portae apices in he-
patis substantiam defluere, & Fallopius fa-
tetur, se quacumque etiam adhibita dili-
gentia & importuno labore eas inuenire
non potuisse.*

De vsa
part. 4.
cap. 13.

Anat. l. 1.

Anat. lib.
1. cap. 10.

Antrop.
lib. 2. cap.
17.

At contra hanc Galeni doctrinam Laurentius, & Spigelius, & alij quidam anastomoses portæ & caux afferentes, arguunt.

Si portæ & caux apices mutuis anastomosibus in hepate non coniunguntur, quomodo intestina ab hepate sanguinem ad sui nutritionem habebunt, & illa chylum ad hepar ipsum inferent? at verò quomodo natura peccantes in venis humores per interna venarum in lacunam transfatos, & ex ea in hepar, tum ex illo per mesericas & intestina foras, vel proprio molimine vel medicamento attrahentis potentia vacuabit? *Nat. fac. 3a. c. 13a*

Ad has & similes querelas iam patebit responsio, dum Aseij commentum de chyliferis venis, seu lacteis ab Herophilo olim assertis, examinabo.

Hic enim prædictis quæstiunculis & difficultatibus irretitus, anastomosibus valere iussis, per alias vias sanguinem ex hepate ad intestina, per alias chylum ad hepar deducit, non intelligens quo modo hepar & intestina, concessis etiam præteritis anastomosibus, per easdem vias & venas sanguinem & chylum reciproco tractu prolicerent, multò minus vt per easdem vias hepatis excrementa vacuarentur

tur citra laudabilium succorum permixtionem & corruptionem, sicut docet Gal. nat. facult. 3. cap. 13.

Reuera si partes per venas, tanquam per folles vacui duntaxat consecutione traherent, commentum Aseij aliquam rationem præferret, at verò, quoniam partes omnes magnetismo trahunt, nulla est in huiusmodi reciproco confluxu difficultas, hepar enim amicum sibi chylum, vt hospité gratum, ex officio prædestinata scientia, & potestate trahit, fouetque & excrementa propellit, sanguinem eadem scientia, diadoli ad intestina amore reciproco remittit, intestina simili fato sanguinem ex hepate trahere norunt, & chylum ad hepar mittunt, & sanè, si nemo miratur in macrocosmo lactucam, cucumerem, absinthium, tithymalim ex eadem terra diuersos adeo succos qualitatibus & substãtia omninò contrarios contrahere, betam albam & rubram eodem loco, sicut & rosas nasci, cur similia in nobis agentem naturam demiramur?

Enimuerò, vt filtra aquam ex labro deductam in terram deponunt, & in terræ parenchymate coctam & spiritibus terreis imprægnatam plátarum inferi apices exsugunt,

sugunt, ita omninò radices cauæ in hepate à meseraicis depositum chylum & in sanguinem versum, in lacunâ contrahunt. Vis ergo in hepate tractiua ab intestinis, at omnibus partibus, eadem vis congenita ab ipso hepate sanguinem trahere, quod sanè mari interno microcosmi æquiparari possit, à quo fontes in terræ vberibus prodeunt, venarum modo totum macrocosmum irrigantes.

Sed ad Aselium: qui ex Aristotelis auctoritate absurdum putat vnum organum pluribus finibus destinari, & ideo lacteas istas venas asseruit, maximè quod Galenus ex Herophili sententiâ videatur venas quasdam similes asseruisse: non animaduertens, Galenum eodem cap. epilogismo concludere, eos parû naturæ operum gnaros esse, qui negant per quas venas prius ad hepar facta est anadosis, per easdem rursus benignum sanguinem diadosi recurrere: contra Herophilum eam doctrinam confirmans.

Ad argumentum verò ab absurdo: Dico falsum esse vnum organum vni duntaxat fini à natura destinari, contra, natura nares ad olfactum composuit, & tamen ijs dormientes ore clauso aërem trahunt & spi-

*Polit. 1.
cap. 1.*

*Nat. fac.
4. c. 19.*

*Lib. nat.
fac. 4. c. 19.*

spiritum ducunt, præterea & ijs ad cerebri blenam euacuandam vtitur: Numquid & natura cerebri vetriculis abuti videtur? si verum est (quod falsissimum esse puto) in illis spiritus animales generari quod dicunt quidam, spiritum esse promptuaria imaginationis, memoriæ, sicut & iudicij esse domicilia, quandoquidem in illis cerebri excrementa deponantur, & ex primis per medium, in postremum defluant, vt per infundibulum & solita colatoria foras vacuentur, & reuera istam obiectionem suboluerat Galenus dum docet stomachum in nauseis, *contrario fungi ministerio, unde non est mirum venire ex hepate in ventrem & intestina nutrimentum, per easdem vias, per quas prius ex illis in hepar ascenderat.*

*Nat. fac.
3. c. 13.*

Quæ obiectio iterum dissoluitur à Galeno dum & aliud inconueniens Aescj de hepatis impuritatibus per meseraicas non vacuandis, per quas nutrimentum assumunt intestina destruit. *Natura inquit teste Hippocrate totum corpus purgat, redundansquæ vacuat, per easdem scilicet venas intro latis superfluis, per quas antea in corpus fuere deducta: Atquæ si vnum idemquæ os, geminis quæ in contrarias partes diuersis temporibus trahant*

trahunt potentijs subseruiat, prius quidem
 ei quæ est hepatis, purgandi verò tempore
 ei quæ est medicamenti; Quid mirum est in
 his venis, quæ medium spatium inter iecur
 & partes circa ventrem occupant, duplex
 esse ministerium & usum: ita vt cum in his
 abundantia fuerit alimenti, per dictas venas
 sursum feratur in iecur, cum autem vacua
 sunt nutritivè auent, per easdem ipsas ex
 hepate rursus trahatur.

Quibus clarissimè docemur, Galenium
 meseraicis venis duplex ministerium tri-
 buisse, & vnum organum non solum duo-
 bus sed etiam pluribus finibus satisfacere,
 hic enim anadosis chyli & sanguinis dia-
 dosis, tum & excrementorum vacuatio &
 repurgatio per idem organum asseritur,
 nequè mirum si quod ait & usu venit, ab Nat. fac.
 ultima etiam corporis parte, ipsa ad vsque in 3. c. 13.
 testina & ventriculum aliquid translatum
 peruenit.

Nec verò valere satis videtur eiusdem
 Aselj experimentum, qui canis saginati
 viui dissecti edulio multo saturi meserai-
 cas venas lacteo succo, seu chylo plenas
 reperit citra vllum sanguinis, aut eius co-
 loris vestigium: Quod & Galeno conti-
 git in hædi recenter nati videre mesente-
 rio:

Lib. an
sang. c. 4.

Docente
Gal. nat.
fa. 5. cap.
7. ventri-
culū sub-
tiliori
parte
chyli nu-
trici affe-
tientibus
Christ. à
Vega th.
lib. 1. cap.
11. &
Ioubert.
Parad. 5.
dec. 2. &
alijs.

rio : quippè experimentum duntaxat
concludit, naturam aliquando coactam,
vno duntaxat operi, quasi alterius obli-
tam vacare, cum enim eiusmodi anima-
lis intestina alimento plena sint & disten-
ta sicut ventriculus & meseraicæ, non mi-
rum si his nullū insit sanguinis vestigium,
sed lacteæ totæ appareant, etenim cum sic
saturata intestina, humore chyloso & nu-
tritio grauata turgeant, in eo duntaxat
illa laborent, vt quo premuntur onere le-
uentur, ad hepar ipsum prædestinato sibi
ministerio propulsa materia, de sanguine
ad se trahendo minimè sollicita, tum quia
non egent, tum quia lassata quietem ap-
petunt, quo tempore hepar ipsum, sociam
sibique coniugem partem, quanta vi po-
test exonerat, cui conamini intentum,
dum perpetuè validiusquè trahit, nec ab
intestinis ob satietatem sollicitatur, fit
profectò quod meseraicæ tunc temporis
chyloso seu lacteo succo plenæ appareāt.
At vero, si in ieiuno animali mesenteri-
cas examinare libuerit, non lacteo, sed
sanguineo humore plenas reperiēs, quod
docet Galenus loco supra citato in hædo
adulto: Iam autem tractionis istius neces-
sitas & aliarum partium otium in potato-
ribus

ribus probatur, in quibus serosa potus portio, mirando conatu, sed vero & sensibili per vrinas traicitur.

Hanc doctrinam confirmat Galenus *Facult.*
docens, *Venter ex iecore facile trahit, cum* *nat. 3. 6.*
vehementer nutriri appetit & illud nutri- *13.*
mento est plenum, ita ut cum in intestinis
abundantia fuerit alimenti per iam dictas ve-
nas sursum feratur in iecur, cum autem va-
cua sunt, nutririque auent, per easdem ip-
sas ex hepate rursus trahatur.

Iam ergo, si lacteæ sint venæ quales asserit Aselius, commonstrare debuit vias, quibus chyli excrementa vacuantur, absolum enim est lyturgiæ naturali, impurum chylum hepati committi, quippe id cauens prudens natura & prouida, splen ipsi tanquam alterum hepar supposuit & opposuit. Hinc frustra essent tot pori à splene per splenicam ad portam, frustra pori eiusdem portæ ad vesiculam, & natura tot ramos à splenico produxisset canali, quod autem hæc, natura frustra fecisset debuit dicere Aselius, aut his omnibus aliud, quam Galenus & omnes medici tribuerunt ministerium, affingere.

At verò dum Sisyphi saxum voluens
Aselius, antiquatum iam à multis sæculis

com-

Antropo.
lib. 6. cap.
12.

Antropo.
lib. 2. cap.
12.

commentum renouat, & venarum chy-
liferarum ministerio, quas per pancreas
non per portas ad hepar traducit, ana-
stomoses à neotericis quibusdam in he-
pate contra Galeni sensum confictas de-
struit, & chylifugis venis Riolanus val-
uulas adaptat, ne chylus retrocedat, neue
quod intendit Aselius hepatis excremen-
ta sponte depulsa, aut medicamentis at-
tracta per eas vacuentur & chylum sua la-
be inficiant, Nos Galeni doctrinæ insiste-
tes, etiam citra Aselij cōmentum, ana-
stomoses in hepate venarum portæ & ca-
uæ nullas esse opinamur, perpetuo om-
nium penè medicorum consensu & vsu,
qui hepatis gibba per renes, caua per por-
tas & intestina vacuari asserunt, neque
verò atomis & insensilibus quodāmodo
poris, sigmoidibus illis valuulis opus erat,
ne chylus retrocederet, quoniam intesti-
na ab hepate eum trahere non didicerunt,
neque si sint, illæ impediunt medica-
menti trahentis actionem, si verum est
(quod Riol. post Vesalium cum Galeno
fatetur in corde fieri) materierum scilicet
regressum per potentiores ibi sitas valuu-
las omninò non impediri, adeo vt, si Rio-
lano in cholidocis poris à Laurentio cō-
fictæ

fiat post Columbum valvulæ, chymericæ videntur, similiter, & Laurentio in chylidocis poris à Riolano phantasticæ habentur, sicut & in azygota & intercostoli positæ.

Anat. lib.
9. cap. 7.
& lib. 4.
quæst. 5a

Enimuerò, Galenus suprâ, contra hæc & similia commenta, clarè demonstrat, chylum & sanguinem per easdem venas cõmeare, quinimò & ab vltimis venarum in corporis peripheria extremitatibus, humores ad intestina retrocedere posse & foras vacuari, citra prætensas anastomoses in hepate, pro quarum adsertione, quæ Laurentius adfert, hic etiam examinamus.

Is anat. lib. 4. cap. 6. & lib. 6. cap. 19. inquit, quod etiam obijcit Spigelius. *Radices tam portæ quam caux dispersæ sunt per hepatis corpus atque inter se confusæ, ita tamen ut plures sint radices portæ per cauam illius partem distributæ, quam per gibbosam & è contra plures caux per gibbosam quam per cauam, quod si est, statuendum pauca admodum apices portæ & caux coire, plures verò non vniri, quo supposito, peto quid agant quæ non coeunt, omnes enim suum ministerium propter quod sunt, obire necesse est, apices portæ qui in caux*
pro-

progenies superiores inseruntur, chylum in illas deponunt, vt in inde ad cauam feratur cum in sanguinem versus fuerit, quæ non coeunt, vbi chylum suum deponent? profectò alium depositionis locum non habent quam ipsam hepatis corpus, at in hepatis corpore depositum chylum & in sanguinem versus ad cauam traduci oportet, quod si est, ab apicibus cauæ, quæ cum portæ radicibus non coeunt, attrahatur necesse est, quod si quædam id possunt citra anastomoses, profectò & omnes id posse fatendum est.

Porro, sic à natura parenchyma hepatis formatum est, vt depositus in illo chylus, & diuturna mora in eo dispersus & per minima concisus, atque ab ipso omni ex parte contactus in sanguinem vertatur, citra quam accideret, si vel cavitatem habuisset, vel venæ portæ cum ijs quæ à lacuna prodeunt per anastomoses prætensas vnitz, continuæ factæ essent, quod Aristoteles docuit dum cor venarum omnium principium decernere voluit, contrà sentiente Galeno, qui hepar principium radiationis omnium venarum tam portæ, quam cauæ constituit, etsi reuera nullum habeant principium, sed à seipsis sint, nec

*Aristoteles lib. 9.
de part.
animal.*

*De usu
part. 4.
cap. 13.*

nec cauitatem illi attribuit, nec radici-
bus cauae & portae continuitatem, ne im-
purus chylus non satis repurgatus, imò
neque satis immutatus in lacunam tran-
siret, celerius inquam, quam amatoseos
opus requirit.

Quam Galeni doctrinam (sua quodam-
modo immemor) amplectitur quæst. 2.
lib. 4. ubi inquit, *Chylus attenuatus in ple-
xibus & radicibus portae, rudimentum san-
guinis assequutus non in colore, sed substan-
tia & qualitate, facile exsudat, ob acquisi-
tam subtilitatem per tunicas venarum (sunt
enim in hepate tenuiores quam in alijs cor-
poris partibus) & fluit per totam carnem hu-
ius visceris, contactu cuius continuo rubef-
cit: qui postea per diapedesim, aut anastomo-
sim per caua radices attrahitur:* Et contra

Reusnerum sic ab absurdo arguit. Existi-
mat Reus. absurdum esse sanguinem spi-
rituosum venis excidere, & postea in ner-
uos subintrare, nisi duo ista corpora sint
continua, at non videt Reusnerus, quod
sanguis à porta transeat ad cauae radices
per medium parenchymatis & substantiae
hepatis: & contra Christophorum à Ve-
ga. Certum est chylum non rubescere, ni-
si contactu parenchymatis hepatis: In qua

*Lib. de
prob. v-
rinnæ.*

*Laurent.
libro 4.
quæst. 8.*

cōfessione, apparet chylū à radicibus portæ in hepatis ipsum corpus deponi, depositum & immutatum, per anastomoses cauarum, sanguisugæ modo attrahi, quod si est, patet radices cauarum & portæ anastomosis non vniri, nec continuas esse, quod voluit Aristoteles, nec esse posse, sed mediante corpore hepatis sociari per *σύνφυσιν* & communicare. Nec valet experimentum Laurentij, quo portam insufflādo, ait: & cauam inflari, nil enim hæc insufflatio arguit, quam vi actum aërem anastomosis apicem portæ egredi, & per hepatis corpus diffundi, ex quo cum erumperet nequeat, nil mirum si apicibus portæ se insinuet & cauam petat, concludit hic Galenus inquiring; *Admiranda natura prouidentia, caua à porta seiuncta fuit, nec eas anastomosi uniuir, ne prima regionis culina colluies, vena caua sanguinem inficeret, sicque per vniuersa corporis viscera contagium promanaret.*

His sic de anastomosis prætenfis in hepate vbi omninò necessariæ videbātur deductis & explicatis, restat iterum disquirendum, Num in iecore vterino, quam nonnulli placentam vocant, vbi anastomoseō par videtur esse, imò maior neces-

fitas,

fitas, anastomoses illæ reperiantur.

Ac primò sciendum carnosiore[m] illam
 secundinæ partem, ab Arantio placentam *Lib. de*
 dictam, non esse sordidam, & abiectam *fœtus.*
 materiam, quod Gardino asserenti im-
 probrat doctissimus Fienus, quippe, in-
 quit hic, est parenchymatica caro, qua-
 lis est hepatis, & reuera hepatis ministe-
 rio fungi videtur, vnde Archangelus Pi-
 cholomineus scribit se certò scire, ora arte-
 riarum matris abire seu aperiri & in eam *In præ-*
 diffundere sanguinem & spiritum vitalem, *lect. anat.*
 qui postmodum, à ramis vmbilicalibus *sect. 9a*
 trahitur in fœtum. Arantius eam ideo vo-
 cauit iecur vterinum, quod iecoris mo-
 do, sanguinem tam venosum, quam ar-
 terialem attrahat, vt ibi magis elabore-
 tur, relictis crassioribus partibus in eius
 nutrimentum, vt sic elaboratus & ab om-
 ni labe & contagio purus, attrahatur ab
 arterijs & venis fœtus, cum non habeat
 vbi excrementa crassiora deponat.

Et reuera arteriarum vmbilicalium pul-
 sus per ligaturam, qua parte vtero conti-
 nuæ sunt cessans, manifestè probat arte-
 rias matris & fœtus, non esse continuas *Gal. lib.*
 anastomosi, sed duntaxat contiguas, etc. *6. de vss*
 nim fœtus potentias à semine esse non à *part cap.*
ult. & de
decret. 2a
6.

matris utero perpetuò docet Galenus, ea-
que potissima ratio sufficit, quod fœtus
propria anima ut mouetur & nutrimentum
trahit, sic & uiuat necesse est, quoniam
congenitas illas animæ facultates simul
cum semine habuit, adeo ut his omnibus
anima fœtus præsto sit.

Contra quam doctrinam, pro anasto-
mosibus pugnans Fabricius ab Aquapen-
dente lib. de fœtu sequentia obijcit.

Primò ex Aristotele, hæc massa carnea
primis grauiditatis mensibus, multo ma-
ior est quam tempore partus, secus autem
se haberet, si quod uult Arantius, & Pi-
colominus iecoris uterini officium præ-
starent, quod ad corporis augmentum il-
lam augeri necesse esset.

Secundò, uerius est materni sanguinis
ulteriore depurationem in fœtus hepate
peragi, quia si in ipsa fieret, excrementa in
ea reperirentur.

Tertiò, arteriæ umbilicales coniun-
guntur cum matris arterijs, ut ex ijs vita-
lem hauriant sanguinem, ergo & venæ
fœtus cum matris uenis similiter uniu-
ntur, ut sanguinem uenosum habeant, vn-
de inutilis erit illa massa.

Confirmatur, Primò quia sanguis ma-
ternus

Lib. 7. hi-
storia a-
nimal. c.
2.

ternus citra vllum impedimentum & sine mora, debet continuò à matre ad fœtum peruadere, nempe qui continua nutritione eget, quod perbellè fit supposita anastomosi vasorum matris & fœtus, nulla in placenta facta mora.

Secundò, quia si arteriæ vmbilicales non ἀνασώμωσαν/ vterinis, vnde vitalem sanguinem haurient? non enim à placenta habere poterunt, quia cum venoso in ea permixtus erit & impurus.

Tertiò, si continua nō essent anastomosi, istorum vasorum facilis esset dissolutio.

Hæ sunt Fabricij rationes, quibus negare videtur placentiæ ministerium.

Ad primum, Dico non sequi quod intenditur, nam quædam fœtus partes in primo conceptu alijs multò crassiores apparent, quæ tamen postea non augentur ad aliorum minorum augmentum proportionatè, sic caput in fœtu viginti aut triginta dierum circiter, respectu aliarum corporis partium triplo crassius est, quam opus sit ad proportionem, & in nupet natis caput adeo crassum est, vt vix post annum vel minimum accrescat, cæteris corporis partibus plurimum auctis. Quin & in fœtibus primis mensibus pulmones,

corpulentiores sunt, quam postremis, his enim paulatim siccantur & rarefcunt. At pancreas maiori mole conspicuum est in nuper nato fœtu, quam in adulto: Quid referam de thimi glandulis, enchylomate illo lacunæ qua parte in fauces coarctatur fulcimêto, quod primis mensibus tantæ molis in vitulis conspicitur, vt in obsonium palato gratissimū seligatur? quod ideo Galli *la fagoue* ἀπό τῆ φάγειν vocasse videntur, per excellentiam: quod ita successit vt vix vllum eius vestigium procedentibus annis appareat, in quibus primis à partu mensibus & diebus magna mole spectabile erat.

Non igitur quod in primis conceptus diebus, in fœtibus magnæ molis est, id ad cæterarum partium augmentum augeri necesse est? imò contra decrefcere & obliterari potest, quamprimum natura harum ministerio non indiget.

Dico 2. placentam primis conceptus mensibus maiorem esse quam postremis, quia cum primis conceptus temporibus fluores muliebres subsistant, necesse est circa vterum multum sanguinis conflue-
re, tum vero hoc tempore fœtus paucò admodum egeat alimento, necessario eam
massam

massam carneam incrementum capere, quoniam illa in sui substantiam & corpus, impuriorem sanguinis partem conuertit, quo ferè modo molas generari docent medici; At verò, dum foetus post sextum aut septimum multo eget alimento, fit sanè quod ex illa massa, prout partui vicinior est, potentius semper trahens illam exsugat, vnde illam minui oportet.

His accedit quod primis temporibus, foetus non nisi purissimo sanguine nutritur, ipsius hepate vix aliquid ad eius perfectionem conferente, corde nihil omnino agente, quoniam cavitatibus idoneis destituitur, vnde accidit massam, siue placentam augeri & plurimum sanguinis in ea permanere, progressu vero temporis, cum & hepar officio fungitur sanguinem à placentâ attrahens, & illum cordi subministrat iam cavitatibus instructo, vt arterijs omnibus, vitalis in illo factus influat, non mirum si tunc massam illam potenter foetus exhauriat, nam etsi non adeo purus vt primis diebus trahatur, non tamen officit, quoniam per os & os excrementa deponit: quod sanè voluisse videtur Aristoteles loco suprà citato, dum de cotyledonibus agens,

inquit, non omni grauiditatis tempore hæc apparent, nam primis conceptus diebus exigua sanguinis portio ad fœtum aut conceptum defertur, in fine vero in fœtus nutritione totus consumitur.

Coniiciendum igitur, arterialem sanguinem, qui primis diebus defectu cavitatum in corde, per vmbilicales in iliacam & ex illa in aortam, indequè per porum arterialem ad venam arterialem, & pulmonem ad illius tum generationem, tum nutritionem ferebatur, perfectis in corde vasis & officinis, eum ex placenta promiscuè cū venoso adiecur fœtus attractum, ibiquè amplius purgatum, & elaboratum ad dextrum cordis ventriculum conata anastomosi deferri, & per cordis septum & Botallicum porum, in sinistrum percolari, atque ex eo non solum per aortam toto corpore distribui, sed etiam per arterialem venam pulmoni quantum opus est elargiri, otiantibus primis poris, pulmoni generando à natura constitutis; Quippe si pori isti in lucem edito fœtu relictis, etiam aliquot mensibus otiantur, si etiam post multos annos, in suspenso caduere illos reperit otiosos Riolanus Parisiensis Professor nunc viuens, & quondam

Anthrop.
lib. 6. cap.
89

dam præceptor meus, anatomista regius, cur in utero idem non fiat? Porro si pulmonis duntaxat causa hi pori ab aorta ad venam arterialem, & à caua anastomosis ad venam arterialem facta est, quod deesset pulmoni cum caua & aorta communio defectu cavitatum in corde, profectò illis cavitatibus & officialibus instrumentis ritè adornatis, & eas cavitates, & earum anastomoses suo officio fungi propter quod à natura factæ sunt, contentaneum est naturæ, quæ nihil facit frustra, similiter & illas quæ ministerij sui prædestinata fata experiri otari, & tandem obliterari, natura enim partes, quibus non indiget sicut docet Galenus negligit: Qua naturæ œconomia cauetur, quod aliter absonum occurrit, ne aorta vno eodemque tempore ad extremas omnes corporis partes vitalem sanguinem mittat, & ab extremis per anastomoses terminales contrahat contrarijs motibus, tum ne purus, & ad summum elaboratus, à cordis sinistro ventriculo translatus in aortam sanguis vitalis, impuro permisceatur, ei qui per iliacam à placêta & matris utero in illam transferretur, quod Simonio Petrazo professori regio primario, quon-

*De usu
part. 6.*

Anat. lib.
8. quest.
25.

Nat. fa-
cult. 3.
cap. 14.

quondam etiam præceptorum meo, obijcit
Laurentius, exercitatione secunda, nec
tales contrarios motus esse posse conten-
dit, quippe & hic consentit Galeni dog-
ma, quo asserit arterias vitali & subtili
sanguine plenas à venis crassiores san-
guinem trahere non posse, *quoniam in-
quit leuioribus impleta sunt.*

Hinc non omninò videri possit Spye-
lij ratio absurda, ita vt responsionem non
mereatur Riolano, qui perfectis in corde
instrumentis, negat per iliacas, ad aor-
tam fieri ex placenta confluuium, sed con-
tra potius, ab aorta per iliacas ad placen-
tam aliquid feruidioris subtiliorisque san-
guinis deferri, vt quo calore vitali & pe-
netrante potens est, iecori vterino auxi-
lietur, sanguinemque ibi tam arterialem,
quam venalem promiscue stagnantem in-
cidat & tenuet, vt forte si quid impurius
transierit, noua circulatione elaboretur,
relicta impuriore in placenta parte, vel
si hoc non fit, vmbilicalium arteriarum ad
iliacas, anastomoses otuari censendum est.

Ad secundum, Dico hepar fœtus se-
cundo sanguinem depurare, excrementa
verò in sanguine materno ad placentam
delato, pauca esse, nec multa & crassa, ita

vt

vt impurius eius pars primis mensibus, in
eius augmentum concedat, quod fatetur
ipse Fabricius, quo tempore foetus pauco
vt dictum est, sed purissimo eget alimento.

Ad tertium, Dico falsum esse antece-
dens, sicut & consequentiam, quod probat
Galenus, quando ligatura interceptis um-
bilicalibus arterijs, qua parte matricem *De usu*
tangunt non pulsant, quas etiam pulsare *part. lib.*
necesse esset, si continua essent motu ab *6. c. ult.*
arterijs maternis communicato, vnde sic
Riolanus. *Verissimum est arterias matricis* *Anthrop.*
non habere tot ramos, quot in placenta re- *lib. 6. cap. 3.*
periuntur, quodque haec vasa ad matricis
fundum non peringant, qua parte illis pla-
centa adheret, quoniam eorum substantia &
natura, omnino ab uteri corpore diuersa est,
& ideo sanguis tum arteriosus, tum venosus,
matris effunditur per totam uteri substan-
tiam, ramusculis ad id à natura comparatis,
vnde manifestum fit venas & arterias um-
bilicales, non uniri anastomosibus cum arte-
rijs uteri, quodque illa non trahant ab his
singulis singula suum sanguinem, sed quod
hauriant illum ex placenta, in qua confusus
est cum arteriali venosus.

Ad probationes; Dico placentam non
impedire, quo minus alimentum conti-
nuo

nuo & sine mora ad foetum feratur, sicuti in nobis, iecur non impedit continuum alimentum à meseraicis ad cauam & omnes corporis partes confluuium, etsi chylus ut dictum est, per hepatis ipsius parenchyma diffundatur, antequam à caua atrahatur, imò sic melius fit in placenta, quam si anastomosi vnirentur predicta vasa, quia sicut nobis in iecore moram trahens perficitur sanguis & elaboratur, & depuratur, qui datis anastomosibus impurus celerius quam par sit pertransisset, pariter & in placenta materno sanguini accidit, ex qua arteriæ & venæ vmbilicales, congenerum sanguinem prædestinata scientia, hæ venosum illæ arterialem trahere norunt, ea inquam potestate & scientia, qua quod familiare sibi est & vtile trahunt, & peregrinum respuunt, toties ab Hipp. & Galeno proclamata doctrina. Quod si continuæ fuissent, solutionis periculum facile incurrissent, à quo incommodo & periculo se tuetur, dum placentæ corpore ut communi parenchymate confociantur.

Sed contra eam quam posuimus de vteri anastomosibus pro Arantio doctrinam, Laurentius sequutus Fabricium eas

omnino necessarias afferit. &

Primo, negat viuente matre posse ligari vasa vmbilicalia nisi vterus aperiat, quo casu vanum erit Galeni experimentum, tunc enim foetus adspiraret; & eo modo se haberet atque à partu;

Verum huic obiectioni satisfacit Riolanus, qui ouis prægnantis viuæ vtero aperto, ligatis vmbilicalibus vasis foetus naribus & ore compresso, arterias moueri prout Galenus afferuit, expertus est.

At verò præter hæc cordis pulli in ouo pulsus absente matre trās membranam in conspicuo est, quod testatur se vidisse Aristoteles in oui conceptu trium dierum,

vbi cor puncti sanguinei crassitiem non superaret, nihil autem hic vteri aut matris cooperatur pulsifica virtus. Hinc Galenus afferit foetus potentias à semine esse, non a matris vtero, vnde Praxagoræ opinio non improbanda videtur, qui pulsatilem facultatem arterijs, vt cordi innatam assererat, quippe certum est & illas antequam cor formatum perfectè esset pulsasse, nempe antequam illud cavitates haberet ad pulsandum necessarias, hæ perfectæ erant, id ipsum docente Aristotele L. de spiritu cap. 4. qua de causa illas nec à corde

*Anthrop.
lib. 8.*

*Lib. 3. de
part. animal. c. 4.*

*De usu
part. 15.
cap.*

corde oriri, sicuti nec venas ab hepate dici potest, sed potius cor pulmonem & iecur ab illis exordium habuisse consentaneum est, sunt enim parenchymata, ex sanguine coagulato anastomosibus apicalibus exsudante genita, quomodo fere in arboribus resinæ, vel fungorum materiæ per poros sèlim elapsæ, ramusculis adnascuntur, vel plantis & floribus βρύα adnatæ lanugines, vnde forte ἐμβρύον. Coniiciendum enim est, partes omnes spermaticas primo statim die à conceptu prolifico adornari, inter quas venæ & arteriæ primas omnium suam configurationem habere necesse est, quoniam per illas paucis à conceptu diebus sanguinem ab utero trahi oportet, consumpto ante spirituosum, quod simul cum & in semine adueniat alimento, & quoniam partes solidæ in conceptu quæ nutriantur nondum distinctæ sunt & corporeæ, officiales primò formari perfectè oportuit, quarum ministerio illarum, sicut & cæterarum partium alimentum præpararetur, quo & nutriantur & augeantur, hinc primò per ἀπόχυσιν locis suis, pulmonis, hepatis, cordis, splenis & renum περιχύματα vel vt Erasistratus docet παριχύματα fiunt, quo in opere

vena-

venarum οἱ πόροι διαχέουσαι. Si ergo arteriæ ante cordis perfectionem & motum pulsarunt, Galeni experimentum non satis destruit Praxagoræ doctrinam, nam etsi adductis hinc inde super fistulam intromissam arteriæ sectæ labijs, ita vt sanguis vitalis ad sectæ arteriæ scissam partē pervadat, pars scissa non pulset, sed ea duntaxat quæ cordi vnitur, & continua est, nihil aliud experimentum concludit, quā arterias non moueri per sanguinis influentis impulsū, quod cum Erasistrato existimauit Aristoteles, sed per spiritus insitos simul cum semine delatos, eorum substantijs à primordijs inhærentes, quos in conceptu nondum suas extensiones & cōfigurationes habente pulsare docet Hippocrates, & Aristoteles id se vidisse testatur vt iam dictum est. Quod autem non pulsent est continui solutio, quippe continuitas secundum philosophum causa est cur totum mouetur mota parte, Spiritus autem ille insitus, proximum animæ omnia mouentis instrumentum, cum vno momento, tanquam radio cor & arterias per omnes partes à summo ad extremas moueat, non mirum si motus ibi finitur & terminatur, vbi continui solutio est, quod

Lib. prim.
cep.

Hist. anim.
mal. 3. l.
4. & de
part. ani-
mal. 3. c.

4.

quod & accidit in vmbilicalibus poris facta ligatura, etiam corde nondum perfecto. Quibus reuera docemur principium motus arteriarum maxime è regione cordis vigere & has potentias motrices à semine esse, non ab utero.

Iam vero experimentum Galeni à Laurentio improbatum rectè concludit, quippe si anastomoses sunt inter arterias matris & fœtus, & vis pulsifica per eas anastomoses à matris corde communicatur, perpetuè verum erit ligatis vmbilicalibus arterijs eas quæ à parte vteri sunt, vel pulsare, vel motus principium à matre non esse, quippe viuente matre ista fieri in partu Cæsareo facilimè possunt, & in brutis secto utero & viuente matre experiri.

Enimuerò, si à matris corde vis illa & facultas vitalis pulsifica, non solum arterijs fœtus, sed & cordi ipsius, quod contendit Laurentius accederet, fœtus certè propria vita non viueret, sed aliena, non enim quod Stoici putabant fœtus est pars matris. Quæ cogitans D. Thomas, concludit fœtum propria viuere anima, quia (inquit) non esset animal per se, nec haberet propriam formam, at habet propriam qua omnes vitæ operationes exer-

Plutarch.
de plac.
lib. 5. cap.
15.
Contra
gentes c.
8. 9.

houp

cet,

cet, non solum autricem & nutricem, sed etiam motrices quæ cum animalis virtutis actiones sint, à matre illas habere non potest, hic enim deficiunt anastomoses quibus nerui matris cū fœtus neruis vniantur, & nolente matre imò etiam quiescente fœtus diuersimodè mouetur, *siquidem fœtus à semine non ab utero, facultatum ipsos administrantium est origo.* Quibus fundamentis Fienus conformatricem potentiam principio interno vitali fœtus addixit, nempe animæ rationali embryonem iam informanti, omnis actionis vitalis principio.

Gal. 6. de plac. cap. 6.

Li. de fœtus eius for.

Nos verò & post mortem matris, etiam longo satis interuallo, fœtus ex utero viuos extraximus, & superstites manserunt, quos à matris morte nondum secto utero propria vita vixisse certum est. Nec valet quod hic regerit Laurentius, facultatem vitalem per arterias fœtus à matre dispersam seipsa ad aliquod tempus conseruari, quia si facultas illa vitalis sit à principio vitæ, & ab anima matris irradiatione per arterias vt dictum est agens, ilico separata anima & irradiationem & motum simul cum vita in instati perire necesse est, quod si motiones quædam conspiciuntur,

in mortui animantis corpore, vt in capite
 abscisso saltitante, os aperiente, oculos ro-
 tante, sicut & in corde de pectore auulso
 & in ignem coniecto, ter aut quater ab ig-
 ne subfultante, & resiliente, tales sanè mo-
 tus ab anima non sunt, nec animæ ope-
 rantis vitales actiones dici possunt, nisi
 vel è cælo, quod ipsummet non habet, vel
 è Platonis seminario à formarum archeo
 subito aliqua vegetosensitiua Gardini aut
 alterius speciei anima mittatur, quæ ani-
 mæ rationalis locum ad tempus occupet,
 vel sanè, quod velle videtur Laurentius, di-
 cendum instrumenta ab anima separata
 agere posse eo modo quo coniuncta, quæ
 opinio falsissima est eorum, qui cōtra Fie-
 num illa separata in virtute formæ absen-
 tis vitaliter agere posse voluerunt, opina-
 ti potentias animæ ab anima separabiles,
 contra receptam ab Aristotele doctrinam,
 qua docet facultates animæ, cum sint eius
 proprietates ab eius essentia propria ema-
 nantes, inseparabiles esse qualitates & il-
 las citra illius præsentiam agere non pos-
 se, nam dicere spiritus & calidum inna-
 tum animæ operantis proxima instru-
 menta illa absente vitæ fonte, tanquam
 præsentem, vitales easque nobilissimas ope-
 rati-

2. de gen.
 animal.
 cap. 3.

rationes exercere & perficere, vt facile dicitur sic & leuiter asseritur, quod non minus solidè quam acutè, contra Sanctacrucium demonstrauit Euenus. *Apol. 2^a
pro for.
fœtus*

Ex quibus docemur non esse verum, quod ait Gardinus quæstione prima de animatione fœtus, *calorem natium & spiritus vitales matris per cotyledones ad funiculum propagationes ex matre ad fœtum deferri viuificandi illius gratia.* Falsum enim est quod pro vero supponit quæst. tertia. *Pag. 79^a*
*Massa prolifica fundi vteri venis & arterijs per pediculum quendam (sunt vasa vmbilicalia) ex illa massa & materno sanguine genitum agglutinatur quemadmodum pyra, poma, cerasa, per pediculum siue per caudam ramis sue arboris adhærescunt: inuerso etenim modo hæc se habent, quippe pediculus fœtus siue conceptus, docente Galeno est pars fœtus, non vteri aut matris, *De plac. s. cap. 15^a*
 sicuti nec fœtus pars matris est, pediculus pomi & pyri pars arboris est sicut & pyrum ipsum & pomum, ergo pediculus conceptus est tanquam radix seminis se conformantis & adornantis propria vita & anima viuentis in terram implantata, quæ terræ pars in quam implantatur nullo modo est.*

Neque verò quod ait postea audacius omnibus, qui anastomoses hic constituunt, *pediculus ille à matrice ortum habens trans secundinam fertur vsque ad locum umbilici fœtus futuri*, sed contra vt dictum est ab umbilico ad fundum vteri: sicut radices seminum aut stolonum in matricem terram: quas omnes falsitates & absurditates securè admodum declarauit in amplissimo Doctorum Duacensium confes-
 su, quod ignorarit placentæ siue iecoris vterini dignitatem & officium, hinc massam illam naturæ arcanum sibi ignotum turpissimis elogijs dedecorat, appellans:

*Quæst. 3. de ani-
 mat. fœt.
 pag 81.* *natura recrementum, quod in utero nisi vice sacci aut sentinæ functum est, inutilem flammis aut latrinis demandandam massam vilem, crassam, carneam membranam, molam non excellentiorem, ita reuerendam & præ-*

*Orat. 1.
 quod pag.
 14.* *cipuè à medico in operibus arcanis naturam studio contradicendi Fieno, fœdissime deturpauit. Nec mirum Gardinum im-
 abdita generationis liturgia lapsum esse: qui in crassa adeo & obuia materia cæcutiuit; & si per se subsistentem formam quam ipse restitutam à se gloriatur aduersarij sui prostratione & morte adeo impotentem esse voluerit, vt brutam quæ citra*

mate

materiam sustentari nequit, maioribus potestatis, iisque magis actiuis condecorari, contra Hippocraticam doctrinam, duabus aut tribus ab inconuenienti quaestiuiculis irretitus, impotentem inquam adeo esse voluit vt qua excellunt plantarum & brutorum confirmante sibi suum domicilium potestate, eam animæ rationali deneget atque ideo in cōceptum prolificum à Deo non infundi antequam corpus sit organizatum, cum interim absurdo commento, animam sensitiuam à progenitore primo statim conceptionis momento infundi aut induci asserit, quod & de brutorum conceptu expressè intelligit, & quidem de brutorum conceptu aliquo modo rectè opinatus est, quoniam primo statim à conceptu, imò & ante in semine inest anima eiusdem speciei à quo decisa est propria, non vniuersalis sensitua Gardini, quæ nusquam per se subsistit nisi in indiuiduis, vel in idea Platonis, rectiusque sensisset infinitis difficultatibus se liberans, si plantarum & brutorum semina animata in debitas matrices à mare plantari intellexisset, ideæ Hippocraticæ conformiter, quod & sensit Aristoteles,

& clare apud Plutarchum declarauit Epicurus

Quæst.

1. de animat. factus pag.

16. 35 &

39. & alibi passim.

2. de generat. ani-

mal. cap.

1. & 2.

curus semina esse ψυχῆς καὶ σώματος ἀποσπασμα, proprijs, inquam, formis individualibus nobilia naturæ arcana, non tertiæ coctionis, quod aiunt, excrementa, sed totius microcosmi admiranda compēdia, nunquid scriptura docet brutorum animas in sanguine esse? cur ergo cum nobilissimo semine traduces non sint? Et si quod voluit Aristoteles ὡς διαφέρει τιμιότητι καὶ ἀτιμία αἱ ψυχῆς ἀλλήλων. ἔγω καὶ ταύτῃ διαφέρει φύσις, statuendum, nobiliores substantias, seminibus & conceptibus prolificis coæuas, non alias quam proprias sibi que à summo moderatore proportionatas à prima origine formas concipere.

3. de gen.
animal.
cap. 3.

De fac.
anima c.
11.
Exercit.
6. sec. 5.

Si ergò propria cuiusque seminis individualis tradux anima & forma, suum sibi domicilium architectari potens est, prout post Themistium, Zabarellam Scalligerum & plurimos alios docuit Fienus, cur eam cōformandi sibi suum corpus potētiam animæ rationali brutâ sapientiori & potētiori denegabimus? quippe sēsitiva illa quam à genitore induci contēdit Gardinus, vnde veniat dicere non potest, nisi deforis forte è Platonis seminario, quoniam sensitiva in homine virtus est duntaxat à rationali profluens ab ea non nisi

ratione distincta, cum nihil sit aliud quam rationalis anima sentiens, sed his in aliud tempus dimissis ad Laurétium redeamus, & quæ pro anastomosibus afferat examinemus. Hæc autem sunt argumenta.

Primò, si cor fœtus mouetur, pulsatur & generat spiritus vitales, ergo respirat, quia ad generationem spiritus vitalis concurrunt inspiratus aër tanquam materia, at non respirat, quia in fœtu pulmo non mouetur, nec thorax, quorum motus ad inspirationem necessarius est: ergo deerit ipsi materia sine qua non potest generare spiritus vitales.

Dico primò, motum cordis non pendere à motu pulmonis, sicut nec cerebrum, quippe immoto pulmone & thorace mouetur cor & pulsatur.

Dico 2. aërem externum non concurrere ad generationem spiritus vitalis tanquam materiam, aut substantiam ex qua & quæ transubstantiatur, sed concurrere qualitate potius quam conuersione substantiæ, sicut docet Galenus pluribus locis, nempe ad sanguinis arterialis & calidi innati ventilationem, neque enim in nobis aëris substantia ad cor penetrare potest, quippe à trachea arteria qua pul-

L. de usu
res. cap. 3.
& 4.

Gal. de
usu part.
cap. 0. &
21. lib. 16

Lib. de v-
su part.
cap. 12.

mones aërem trahunt, nulla est ad cordis
ventriculos via, idem verò Galenus cor-
di ad ventilationem transpirationem suf-
ficere asserit, cum enim foetus humidis
aquis innatet, & mitissimus eius calor in-
natus in multo & potente humido fouea-
tur, sufficit ad ventilabrum transpiratio,
sic piscibus ob prædictas causas sine respi-
ratione cor mouetur, & quædam anima-
lia etiam ad aliquot menses sine cibo &
potu viuunt. Vnde eo loco Galenus con-
clufit *non modo in perfectis animalibus, sed
etiam in foetibus euidenter apparet arterijs
vim illam qua ipsa mouentur cor ipsum sup-
peditare.* Hinc clarè apparet falsas esse
Laurentij hypotheses lib. octauæ quæstio-
ne 27. *In foetu cor non mouetur facultate il-
li propria & intrinseca.* & illa

*Spiritus vitalis generatur ex permixtione
aëris & sanguinis vitalis.*

Arguit secundo: Cor non generat spi-
ritus vitales nec sanguinem arterialem,
quia deest illi materia, nempe sanguis in
dextro cordis ventriculo præparatus pro-
xima sanguinis arterialis & vitalis mate-
ria, quia nulla est via, qua possit in sini-
strum cordis ventriculum peruadere, caua
enim ad arteriam venosam per propriam

anastomofim sanguinem trasmittit, quem
pulmoni ministrat.

Resp. hæc ita se habere in fœtu, dum
cor officinis idoneis nondum est instru-
ctum, & plantarum modo viuit sicuti do-
cet Galenus, at corde perfecto rem aliter *Lib. de*
se habere vt ante in resolutione ad Fabri- *format.*
cij obiectiones dictum est, otiantibus & *fact.*
cõnientibus anastomofi lacunæ ad arte-
riam venalem & poro arteriali ad venam
arterialem, & vicissim agentibus cordis
ventriculis per anastomoses proprias ad
venam arterialem, & arteriam venalem,
ad cauam & aortam, vnde Galenus ipse *De for-*
met sic distinxit. *Quamprimum cor fœtus mat. fœt.*
vêtriculis adornatum est, & sanguinem tam cap. 9.
venosum quam arteriosum recepit, pulsat &
mouet simul congenitas arterias, ita vt tunc
fœtus non vt planta, sed vt animal viuat.

Neque vero si quod agitat Laurentius *Exerci-*
ipse contra Simonem Petreum, sanguis *tat. 2.*
per anastomofim ex lacuna ad arteriam
venosam tractus in sinistrum cordis ven-
triculum refluere non possit, ad vitalis san-
guinis generationem propterea per septi-
ordinarios poros permeare non poterit,
quia in fœtu, laxiora sunt, quam in adul-
tis, neque etiam opus est anastomoses cõ-
fingere,

singere, arteriæ venosæ, & venæ arteriosæ in pulmone vt id consequamur, quod contra Galeni perpetuum dogma de peruo cordis septo, voluit Columbus & discipulus eius Valuerda & hos sequutus Spigelius quod lib. 6. cap. 7. de vsu partium legissent in versione latina, vasa ista mutuis inter se orificijs aperiri, quasi anastomosi vnirentur, licet textus græcus significet solūmodo extremitates horum vasorum contiguas ex aduerso apicalibus ostioliis adaperiri, ἀναστομωσάσῃς τε πρὸς ἀλλήλα τὰ γειτνειῶν τὰ αὐτῶν πέρασῃς, non continuitate inquam sed cōtigitate vicinix.

Ex quibus iure concludere possum falsas iterum esse has Laurentij hypotheses, quæst 26. libri 8. anat. *Fætus non eget corde, quoniam functiones vitales exercet, citra huius partis ministerium.* & illa *Fætus cor non mouetur, quia non generat spiritus vitales.*

Replicat, si generatur spiritus vitalis in cordis ventriculo sinistro, & per aortam toti corpori ministratur, ad quid porus arterialis? ad quid anastomoses vmbilicalium in iliacas vt sanguis arterialis ad aortam perueniat? an vt duplex naturæ sanguis vitalis à corde fætus descendens, &

ab utero ascendens commisceatur, purus cum impuro, vt contrarijs motibus in aorta fiat etiam conculcatio?

Iam si cor fœtus diastole mouetur ad attrahendum, & sistole necessario subsequetur ad fuliginis & excrementa depellendum, at non habet quo, nec qua id faciat, interim maternus sanguis non ita purus est, quin cordis motu necesse non sit puriorem fieri, atque ideo excrementa separari, ne massam sanguinis vitalis in aorta sua labe inficiat.

Resp porum arterialem & anastomosis lacunæ ad arteriam venalem otari, vt in responsione supra ad Fabricium, sicut & anastomoses vmbilicalium arteriarum ad iliacas fœtus, vel cōmento Spigelij arterialis sanguinis partem feruidiorem per has in placentam iterum peruenire, & rursum purgari; sanguinem maternum purissimum in placenta puriorē reddi, in ipsius hepate iterum elaborari, & repurgari, ita vt cum ad sinistrum cordis ventrem peruenerit, pauci admodum sit excrementi, halitus eius superfluos per arteriam venalem in pulmonem protrusos in humorem coagulari & per os fœtus cum alijs excrementis & sudoribus in fœtus inuo-

lucris

lucris recondi.

Ex quibus sic solutis, constat falsas esse sequentes Laurentij hypotheses Cap. 7. lib. 8. suæ anat. *In fœtu causa non transmittit sanguinem in dextrum cordis ventriculum ut ibi elaboretur & preparetur, quia cor spiritus vitalis non generat.* & illa

Arteria magna non recipit à corde fœtus spiritum vitalem sed ab arterijs umbilicalibus.

& illa *Fœtus non generat spiritus vitales quia illos à matre haurit.*

Quæ cum sint rationi & experientia consona & à Galeno confirmata, iure merito & in hepate prætensas portæ & caux anastomoses, sicut & umbilicalium fœtus cum maternis vasis in placenta nullas esse concludo. Quibus irretitus Gardinus, *Non intelligo inquit per anastomoses, quod Amatus, quod Hollerius, Fallopius, Laurentius, Gordonius & alij qui de his egerunt, venularum capillarum extremitates, aut apices iungentes oribus ora, aut apices in alterius occurrentis osculum se insinuantes. Sed intelligo inquit venarum coalitiones, coitiones, duorum tuborum in unum ferruminationes, ora duorum in unum coagmentationes, quales ferruminationes, dedi epigastricæ*

Gard. o-
rat. 4o

gastrica ascendenti cum mamillari descen-
denti, sicut finxit & pinxit in schemate
orat. 4. figura 2. His anastomosibus inquit
& ferruminationibus affinis est etiam rami
azygota ex ipsissima azygota in lumbos ad
ipsum truncum magnum descendentes inser-
tio, affinis itidem & ex eadem azygota rami
alterius insertio, nunc in emulgentem sini-
stram nunc paulo supra, Ad quæ,

Dico 1. nos supra demonstraſſe venas
per coitionem anastomosi iungi & conti-
nuas fieri docente Galeno, *coeuntibus in-*
ter se illis, ac quæ coitu factæ sunt rursus di-
uisis, hinc rursus concurrentibus illas fieri,
quæ coitiones ferruminationes dici non
possunt, quia ferruminationis propriè dicitur
διὰ σιδήρεῶν ἢ ἄλλων μεταλλικῶν νόλων, de
duobus coniunctis diuerso intermedio,
quod venarum coitioni per anastomosis
unionem non accidit, at in hepate & ie-
core vterino siue placenta vasa vmbilica-
lia & matris, sicut cauæ & portæ apices,
rectè *συμφύσις* & ferruminationi dixeris,
placenta & hepate vasa ista sociantibus.
Vnde ferrumen est aſſeribus cola, calx la-
pidibus, & rectè Budeus ferruminationem
vertit *σύμφισιν* qua medicis ossa tri-
plici medio vniuntur, cartilaginibus per

Gal. lib.
de venar.
diff. c. 9.

συνυγχόσιν, neruis per συνέσιν, carne
συνέσιν, at venæ quæ anastomosi vni-
untur mutua, nullo medio sed seipsis con-
natae sunt.

Org. 4.

Dico 2. has venarum sibi occurrentium
per ferruminationem anastomoses nullas
esse, neque admittendas, *nam quis credat?*
inquit Gardinus, *nisi qui sapius se vidisse*
affirmant? ego non facile, etsi quidam af-
firment, quia Galenus illas negare videtur
cum præstantissimis anatomistis.

Secundò, quia finis coitionis Galeni
non conuenit his ferruminationibus, quia
ille ex maiori tubo descendente duos fa-
ciens minores, rursus illos anastomose cõ-
genita iungit, quos rursus diuidit & rur-
sus vnit cum alijs à latere descendentibus,
vt in longo adeo tractu ista coitione vasa
debilia ex se firmarentur, sicut ad oculum
videri potest, in figuræ primæ brachijs &
cruribus, Gardinus contra apicales siue
capillares ramusculos coire facit, quo lo-
co firmamento nullo opus habent, nam il-
larum quædam in glandulas terminari,
ibique firmari asserit Galenus, sicuti cæte-
ræ in partibus quibus inseruiunt.

Tertid, harum anastomoseon assertores
de coitionis loco non conueniunt, quidam
in

in emulgentes eas inserunt, quidam paulo supra in lacunæ truncum maiorem, Fallopius ex caua iuxta lumbos soboles deducit, quas ramis azygotæ anastomosi iungit apicali, contra Galeni doctrinam *vena inquit, quæ inferiores costas alit ad septum transuersum finitur*, vnde infert contra Erasistratum pus per eas venas in pleuriticis ad loca septo inferiora peruenire non posse, & Laurentius Fallopij commenta irridens, Galeno adheret & insertionem rami azygotæ in adiposam & emulgentes vt auias à veritate vias nihili facit, ita vt infidæ videri possint tales affirmantium se hoc aut illud vidisse animaduersiones, vt verius dixerint *aut vidi, aut quia me vidisse putavi*.

Quartò, finis duplex ob quem constituitur frustraneus est, primus nimirum vt venæ sectione, humor aut sanguis extrauasatus, à parte phlegmone occupata, aut phlegmone ipso euacuetur, quoniam adeo tenues pori ijque atomi ad eiusmodi euacuationem impotentes sunt, sicut enim postea dicemus, sanguis extrauasatus & venis abdicatus in eas nullo modo remeare potest, quoniam ilico fit alienus & cras-

fiens

De loc.
affect. lib.
3. cap. 3.

Lib. 9. a-
nat. quest.
12.

Parad. 3.
des. 12.

*Inst. lib.
5. cap. 8.*

tiente Iouberto, & consentiente Sennerto, et si ocultos meatus videatur aliquomodo concedere, sic enim. *Duplicis inquit rectitudinis apud authores fit mentio, vnius quam natura rectitudinem appellant, quae dextra dextris, & sinistra sinistris respondent, quae fit per occultos meatus quosdam, seu venas eiusdem lateris ascendentes & descendentes, alterius quae fit per manifestos venarum ductus: Verum rectitudo illa naturae etsi neganda non sit, & necessaria sit in alijs remedijs reuellentibus, tamen in venae sectione locum habere non potest, per angustos enim & occultos meatus sanguis reuelli non potest, Rectus igitur venarum tractus & ductus, & manifestus venarum consensus est obseruandus.*

Secundus similiter frustra causatur nempe vt viam qua pus empyicorum per vrinas traducitur, commonstrent, quam Galenus contra Erasistratum naturae facillimam ostendit, sicut & vteri cum mammillis consensum, quippe puris per pleuram transfusionem in thoracis capacitatem docet, tum per pulmonis arterias exsugtionem, ex illis per arteriam venalem in sinistrum cordis ventriculum delationem, ex quo per aortam emulgentes pe-

tite

rit arterias, & renes, ex his per vtreteres in
 vesicam & foras propellitur, qualiter &
 vacuatur eiusdem aortæ opera, arteriarum
 intestinalium & præcipuè cœliacæ mini-
 sterio abusa, & spermaticarum vt per vte-
 rum vacuetur, quod docuit Aretheus lib. *Lib. de*
 de sig. diutur. morb. cap. 9. & de causis *venar. &*
 pull. lib. 1. Riolanus consentiens Lau- *art. diss.*
 rentio fatetur azygotæ insertionem in ca- *cap. 9.*
 uam si quandoque reperiatur, per eam
 pus empyicorum non posse vacuari, cre-
 derem potius, inquit, eum ramulum infra e-
 mulgentem in cauam insertum à natura fa- *Anthropo*
 ctum, vt qui in azygota nimius est sanguis *lib. 3. cap.*
 in cauam vacuetur, sed ista ad cuiusque fin- *8.*
 gentis libitum explicantur.

Quæ perpendens Laurentius ex Galeni *Anat. lib.*
 iudicio difficillimum esse iudicās, pus cras- *9. quest.*
 sum & viscosum venarum tunicas per- *12.*
 meare, cur, inquit, adeo auias & insensibiles
 vias quarimus, queis pus empyicorum per
 vrinas deferamus, quandoquidem manife-
 stas habeamus, quas nobis Galenus demon-
 strauit? de his expressè contra Erasistra-
 tum disputans, & sanè ante Galenum Dio-
 cles arterias eiusmodi ministerio destina-
 uit.

At Riolanus dubitat, rectè ne sense- *Anthropo*
 rit *cap. 11.*
 lib. 3.

fit Galenus, pus empyicorum ex pulmone per arteriam venosam in sinistrum cordis ventriculum deriuari & ex eo per aortam & varias ab ea enatas arterias in vesicam vterum & intestina, quod longa sit via & impedita, tum quod necesse sit fieri commixtionem puris cum sanguine arteriali spirituoso. Accedit naturam sagacem & prouidam à partibus principibus qualis est cor, eiusmodi impuritates & sordities rejicere, vias conuenientes ordinare. Quas obiectiones cum suboluisset Laurentius.

Anat. lib.
9. quest.
12.

Respondet vacationū aliam esse criticā aliam symptomatīcam, illa dum sit praevalente natura & robusta deuieta materia, viribus constantibus, potest per eas vias fieri citra vllum ægroti periculum, natura impuritates illas deuietas à vitalibus succis separante; Adde arterias quo motu pulsationis valent in ijs secernendis plurimum posse, quod si venis hanc secernendi per crises potentiam, quæ motu carent concedunt, arterijs sanè quæ potentiores sunt, quis denegabit? Si contra vires debiles fuerint & symptomatīca fuerit impulsio sine dubio, suffocationis periculum impendebit.

Anthrop.
lib. 3. cap.
22.

Miror hic Riolanum periculosa pu-
ris

ris cum sanguine vitali permixtionem Galeni dogmati obieciſſe, qui docet cum cæteris Gallis perpetuò eiufdem lateris in pleuritide venam eſſe ſecandam, quia tali ſectiõne putrem ab affecto loco materiam euacuari contendunt, per originales anastomoses vt Fuccius & Fernſius, & in *cap. 14* Hip. interi, aut terminales vt anastomoseon adſertores, quod & ipſe docet eodẽ l. 3. cap. 8. *per has anastomoses*, inquit, *materia coniuncta in pleuritide euacuatur*, quod ſi eſt, certè hæc vacuatio citra puris in venas deductionem & cum bono ſanguine permixtionem fieri nullo modo po- teſt, atqui ſi hanc permixtionem puris nondum perfectè edomiti cum probo ſanguine perſuſionem & in venas deducio- nem non timent, profecto conamini na- turæ victricis multo magis fidendum, dum perfectè edomitam materiam per poſitas à Galeno conuenientes vias euacuat.

Hæc puris è corde per arterias in veſicã deſi- nationem duobus experimentis cõfir- mat Laurentius, Primum eſt Hollerij.

Mulieri cuidã intolerabili cruciatu vri- na purulenta profluebat, mortua poſt quar- tum meſem & diſſecta, duo calculi in corde cum multis abſceſſibus paruis in-

De morb. int. lib. 1. cap. 50.

uenti renibus integris & vijs vrinæ, puru-
lenta illa putredo sic per aortam purga-
batur.

Alterum est experimentum cuius ipse
oculatus testis. Cuius quidam Montipel-
fulanus melancholia hypochondriaca, ea-
que grauissima afflictus, superueniente a-
cuta febre, mortuus est, hic mense vno
ante mortem, bis in die sincopa leuiori te-
nebatur: quæ ardore vrinæ aliquali, cum
meiendi extremo desiderio, terminabatur,
vrinam mittebat, intense rubram & fœ-
tidam, hinc à sincopa liber, corpore aper-
to totam thoracis capacitatem humore
quodam fluido & fœtidissimo plenam vi-
dimus, sinister cordis ventriculus eodem
plenus comparuit, quo viso ostendi sin-
copis causam, fuisse illius materiæ per
cordis ventriculum transitum, sicuti &
stranguriæ dum à corde per arterias in e-
mulgentes & renes & ex his in vesicam
& foras ferebatur, quo experimento Ga-
leni sententiam de puris empycorum eua-
cuatione per vrinas præsentibus multis
medicis & chyrurgis confirmaui.

At verò, contra hanc Galeni doctrinam
facere videtur communio illa, qua san-
guinem & lac à mamillis ad vterum mu-
tuc

tuo refluxu commeari afferunt, per mamillaris descendens & epigastricæ ascendens anastomoses, nam si per eas ille reciprocus materiarum refluxus fieri potest, cur & pus per easdem vias purgari non poterit? cur sanguis per eas non poterit similiter ab azygota ad cruralem derivari & per saphenarum sectiones vacuari?

Pro quarum difficultatum intelligentia, notandum est eos qui pus empyicorum per anastomoses terminales ad vias urinæ deducunt, asserere apices azygotæ (quod alio modo fieri non potest,) extravasatū pus resumere & ad mamillarem per mutuas inter illas anastomoses deduci, ita ut mamillaris apices ab apicibus azygotæ pus attrahant, & ad epigastricas per alias iterum anastomoses transmittant, à quibus in iliacos ramos delapsam per pudendam ad vterum deducitur, qua via & coniunctam in pleuritide materiam venæ sectione vacuari vult Gardinus: Hæc eadem via etiam datur ab ijs, qui ab vtero ad mamillas reciprocum sanguinis & lactis refluxum docent. At qui pus per vetricam deducunt, fingunt ab azygotæ parte inferiore, progeniem quandam in emulgentes & adiposam inferi, alij azygo-

ta apicem in cauam ipsam reflecti: Quæ puris à pleuritico abscessu deriuationes vt fiant, ab azygotæ apicibus, extrauasatus & purulentus effectus sanguis, resumí debet, atque in putealem eius remeare.

At verò omnes hæ puris deducédi viæ, siue ad vterum, siue ad vesicam, siue ad intestina, admodum difficiles sunt ne dicam impossibiles: quod Galenus demonstra-
Li. de loc. aff. 1. cap. 5. & ib. 3. cap. 8. uit, dum contra Erasistratum ex professo agens, pus per azygotæ apices nullo modo resumí posse contendit, non solum quod trahendi illud potentia careant, sed maximè quod ratione crassitiei materiæ, tum pororum & anastomosium paruitate, peregrina & à natura alienos succos perpetuò à se propulsent; hinc frustra tales venularum anastomoses & insertiones ficti & illarum progenies pingentur, ni liceat,

Mentiri astrologis, pictoribus atque pœtis.
 Vnde Galenus puris trahendi è thorace ministerium, non azygotæ, non mamillari aut alteri venæ, sed pulmonis arterijs ad-
 dixit, quod diastole ad se trahere possint.

Quod si pus pleuritici phlegmonis aut empyici, per azygotæ ramos remeare posset, profecto ad azygotæ putealem facil-
 lime

lime perueniret, & ex ea rursus sine mora via regali per propriam anastomosim ad lacunam conflueret (non obstantibus confectis in azygota valuulis, quas convenientes refluxio adaptauit Riolanus contra Hollerium & Amatium de quibus postea) quam puris in lacunam deductionem satagebat Erasistratus, & post eum qui ab azygota ramusculum in lacunam parte infera reflectunt, & nouissime Columbus cum discipulo Valuerda & Spengelio, qui arteriam venosam & venam arteriosam in pulmone anastomosi unientes, contra Galenum, Erasistrati dogma antiquatum reuocant, puri è thorace in cauam, per venam arteriosam, viam sternentes, Queis accedere videtur Riolanus dum optat naturam, eam quæ in foetibus anastomosis est lacunæ ad arteriam venalem, apertam tenuisse, votum sanè non absimile isti, quo Momus quidam optabat Iouem occipitio oculos apposuisse, vt venientibus à tergo calamitatibus homines sibi tutò prouiderent, similes prudenti Iano quem à tergo nulla ciconia pinxit, & reuera si per venas azygotæ refluxio ista possibilis esset, in lacunam translatus sanguis per putealem eius vt di-

*Anthrop.
lib.*

Perf.

Etum est, facile in emulgentes traducere-
tur, citra ramusculorum prætensorum pro-
genies & insertiones, quas in his & alijs
corporibus, hi & illi, alio atque alio mo-
do se vidisse & reperisse affirmant, quæ
naturæ necessaria hinc non esse coniici-
endum est, quod natura Hipp. semper &
omnibus æqua, iusta, sapiens, & proui-
da, illas omnibus dedisset, & talia si a-
liquando reperiantur, sic æstimanda vi-
dentur, qualiter sextus in manu aut pede
digitus.

Neque tamen eiusmodi commentis, pus
ad intestina deducere valebant nisi maxi-
mo periculo per hepar viâ affectaret, vbi
visceris illius œconomiam facile peruer-
teret, & omnia coinquinaret; Quæ ca-
uës Bartholomeus Eustachius eadem fin-
gendi licentia commentus est anastomo-
ses inter ramos portæ & venas diaphrag-
matis: quibus tamen etiam concessis, non
efficiet, quin puris cum chylo fieret com-
mixtio, dum interim eiusmodi commen-
tis valere iussis ex sententia Galeni arte-
riæ intestinales præsto sunt, quæ citra hæc
permixtionem, pus ad intestina deponant
motu sistiolis exclusum, de tot igitur adeo-
que varijs anastomoseon commētis, quid
aliud

*Lib. de
Rey. cap.
410*

aliud opinemur, quam esse inefficaces & nimium perplexas vias, dubias, nullaque constanti experientia inuentas & assertas, inutilia in natura commenta, quæ per vias regales notas & certas, ministeria tot ambagibus quæsitâ perficere potis est.

Quod verò lac à mamillis ad vterum sicuti neque sanguis ab vtero ad illas per prætenfas vias & anastomoses peruenire non possit, sicuti Syluio visum est, quod adferunt ad prætenfas anastomoses stabilendas, Riolanus *ex hac communione inquit* *Anthrop.*
non sequitur, quod sanguis & lac à mamillis lib. 2. cap. 8.
ad vterum nec sanguis ab illo ad mamillas sit
refluus. At si huius ministerij causa hæ anastomoses non sunt, nec puris deducendâ causa, cum natura nil fecerit frustra, alium earum vsum edocere debuit, aut fateri eas omninò non esse, sicut de communione azygotæ & thoracicæ sensit cap. 8. li. 3 & de anastomosibus hepatis & portæ lib. 2. cap. 17. & de vmbilicalibus cum vtero lib. 6. cap. 8. Enimverò quod post Vesalium notauit Laurentius, mamillaris ad mamillas non pertingit, nisi forte insensiles quidam pori & atomi ad eas perueniant, illæ enim à thoracicis ramis vasis conspicuis nutriuntur: de epigastri-

cis verò & mamillaris apicibus ad abdominis glandulas commixtis, existimo inquit illas duntaxat à natura factas, ut partibus alimentum ministrent per quas distribuuntur, quoniam in viris & mulieribus eodem modo reperiuntur. Neque verò pudenda vteri interiora penetrat, sed duntaxat colli partem exteriorem perreptat, alimenti ministra, quod si hanc in quibusdam puerperis grandiore & ampliorem effectum reperit Riolanus, nil ea amplitudo amplius arguit, quam partes circa vterum in prægnatibus dilatari, quoniam & partes quibus famulantur, ampliantur, & pluri egent alimento, quin & propter partus contentionem venæ crurum & tibiarum varicosæ illis efficiuntur.

At ne temerè reciprocos refluxus per prætensas anastomoses denegasse videamur, operæ pretium est rem se omnino aliter habere demonstramus. Neque verò negamus vteri cum mamillis societatem, quam Hippocrates nos edocuit, interim notauimus ex Vesalio descendentem illam per xiphoidis latera venam ad mamillas vix pertingere, tum & epigastricæ ascendentis apices authore etiam Galeno ad glandulas terminari, arterias ascendentes

L. 3. Fab.
 10. Cap.
 12.

res & descendentes etiam apicibus proximas mediante lacuna sociari, quibus satis demonstratū, partium illarum consortium per pratenas anastomoses, siue coitiones, siue ferruminationes nullo modo fieri.

At sociantur & communicant, per quas igitur vias microcosmi genius, qui primus illarum sympathiam notauit, declarabit.

Vna est inquit totius conspiratio, & huius motus reciproci directio toti gentilitati referenda est, porrò ipse eleganter sic explicat, Omnes partes ad totius gentilitatem conspirant, insuper quidquid minima pars pertulerit, ad gentilitatē refert ac transfert, vnaquaque ad suam (magnetismo scilicet) siue bonum siue malum, & propterea corpus dolet & letatur cum minima gente, quia in minima sunt omnes partes & hæc ad gentiles sibi ipsis singula transferunt, (scilicet minores venæ ad maiores, & neruorum apices suo principio) & omnia denuntiant, indigentiam scilicet aut huius, aut illius necessitatem: gentilitas in corde maxime, sicut & in vtraque lacuna medio matrice è regione cordis vbi caua est amplissima, & illi patentissima anastomosi cōnascitur, sicut & vbi paulo infra iecoris

altis,

Hippo. de aliment. lib. de loc. in ho. n. 3.

altis, pluribusque radicibus implantatur maximè viget, cum itaque illa lacunæ regione totius sanguinis gentilitas radice-
 tur, non erit difficile declarare quomodo quibusue vijs prætenſæ partes ſympathiæ ſuæ & confortij beneficio fruantur: Porro quod ſupra de arterijs ex Galeno didicimus & nunc de venis ſtatuendum eſt, epigaſtricas & mamillares venas cum vtero & mamillis communicare & quidem per anastoſes originales, per quas venæ omnes ſociantur, nempe cum earum omnium venarum ſiue mamillarum ſiue thoracicarum, quæ mamillas irrigant anastoſes originalis ad ſubclauium & axillarem alueum pateant, venæ vero quæ veterum nutriunt iliaco vniuntur, & hi aluei ſint lacunæ fauces & proceſſus, qui patentiffimæ anastoſi illi vniuntur, ſit proſecto, quod propter hanc in mediomatrice lacuna ſocietatem ex mamillaribus per ſupradictos alueos in lacunæ portum ampliffimum ſit reſluxus facilis, naturæque prædeſtinata & certiffima ſcientia ſanguis & lac per mediam lacunam ad vterum, & viciffim ſanguis ab vtero aut partibus illi vicinis ad mamillas vltro citroque com-
 meet, quin & per eaſdem vias ex mamillis

lis lac per emulgentes in renes delapsus & ab his per vesicam foras defluere possit, qualiter sanguis & chylus per easdem omnino vias recta dispensatione naturæ susedeque aguntur.

Uterus ergo mamillis, & hæc utero sibi mutuo denuntiant naturali magnetismo, compatitur utrique gentilitas connaturali scientia, utriusque partis commodis & incommodis subito obaudiens: Admiranda autem huius sympathiæ & magnetismi radix ab origine suam habuit intelligētiam, quippe quod per omnia diuinus Hippocrates omnes partes corporis simul conformari asseruit circulo generationem comparans, atque etiam illas simul aliquando fuisse contendit, spermaticas maximè in conceptu spiritali modo extitisse distantiam non admittentes, aut eas atomas & insensiles, non aliter quam in microcosmi conceptu & origine,

Vnus erat toto natura vultus in orbe, quæ dixere chaos,

Licet omnia quascumque distācias postea admiserūt in chao essentialibus principijs inuisibilia laterent, ex doctrina Tostati in Genesim.

Quæadmodum igitur in conceptu dum
simul

simul vnitæ partes erāt, sibi ipsis obaudiebāt, ita & cum distantias admiserant illæ inter se auxiliatricē amorem reanuerunt.

Quest.
7. lib. 6.
cap. 7.

Enimuerd, quæ diximus etiam notauit Laurentius, alie sunt patentiores vix magisque conspicua huius sympathia; docentur anatome, ab axillari alueo maiores venas ad mamillas perreptare, similiter, per multos ramos à spermatica & hypogastrica vena uterum adire, cum igitur mamillaris ad mamillas, & epigastrica ad uterum non perueniant, ipsa nos docente autopsia, rationi conuenientius est sanguinem ab utero ad mamillas, & lac ab illis ad uterum confluere per internos & patentes meatus, quam per insensibiles & externos, qui eas partes non tangunt, notauimus quibusdam mulieribus tribus aut quatuor diebus à partu lac per urinās magna copia fluxisse, quis per epigastricam nisi mente captus id fieri dicat? Hypogastrica quæ plures in vesicam progenies inittit opus istud explere potest: Dicimus igitur lac à thoracis quæ mamillas irrigant, in axillarem alueū remeare ex illo in canalem ex ea per hypogastricam in uterum & vesicam peruenire.

Concludat hic Anatomicorum facile princeps Vesalius; Partium inquit illarum

confortium qualecumque tandem sit, ad vniuersum causa vena caudicem potius referendum putauerim. Iftas sanè phantafias irridet Vesalius, Mirum inquit quam eiusmodi speculationum gratia Galenus sese interdum torqueat, modo venas abdominis inferiora petentes ab illis, qua vterum adeunt oriri (etsi rursus alibi secus testetur) scribens modo prolixè tradens, quod per easdem venas sanguis circa vterum in pregnantibus abundans, in mamillas sursum repat, perinde sanè ac si vena à iugulo sub xiphoide abdomen petentes & illa, quibus inferior abdominis sedes interiretur, solæ essent via ductusque, per quos vteri cum mamillis fieret confortiū.

Lib. 5. de
nat. cap.
18.

Igitur quæcumque per crises, siue pus siue sanguis ex aliqua parte in qua latuerat, siue per vterum, siue vrinas, siue per nares excernitur per originales anastomoses vacuari, & rationi & anatomica demonstrationi consentaneum est. Quare breui epilogismo concludimus.

Venarum apices solidis partibus congenitas, alterius famulatus non sollicitas à mediomatrice lacuna sanguinem prædestinata scientia trahere, à vicinis verò apicibus nullo modo, quod apices apicibus non vniantur, quod venis contrarius ines-

let

set motus, quod sanguinem sibi præripi non sinunt venæ, quod alienum & peregrinum non trahunt, sed respuunt, quod illis inanis, præsto est in lacuna sanguis qui fluxu naturali ad illas defluit, quod crassior sit sanguis extrauasatus, quam apicum illarum tenuissima oscula subintrare possit.

Verum datis & concessis etiam anastomosibus prætenis, conficere possumus, illas oppositam sectionem omnino suadere, directam damnosam & periculis plenam condemnare si dicimus,

Azygotæ truncus putealis ab anastomosi supra cor vsque ad octo inferiores costas quas alit protenditur, quod demonstratur figura tertia per *a. b.* ab vtraque parte putealis rami ad pleuram & mesopleurios extenduntur, quod patet per *cc. mm* ab vtraque lateris parte descendit thoracica ex axillari orta, quod demonstratur per *d. k.* ex qua thoracica prodeunt progenies notatæ per *fff lll* quæ suis apicibus iungentur anastomosi cum apicibus occurrentibus azygotæ loco astericij insignito **

Ex qua venarum constitutione sequitur, quod secta basilica sinistra in cubiti flexu

flexu notata *h* in tertia fig. & *g*. in prima
 necessario vacuabitur axillaris notata *e*
 & ea vacuata thoracica notata *d*, tum &
 eius progenies *ff* vsque ad locum apicum
 earum, & pleuritidis locum ovali nigro
 notatum, & apicibus illis vacuatis vbi as-
 terici * * qui vniuntur anastomosi cum
 ibi occurrentibus apicibus azygotæ, &
 hos vacuari necesse est continui & vacui
 necessitate, quibus vacuatis consequenter
 progenies putealis azygotæ *ccc* vacuan-
 tur & his vacuatis putealem vacuari *a. b.*
 cōtingit & à lacuna patentissima anasto-
 mosi sanguinem trahet, qui ad locum af-
 fectum confluet. Tum & oppositi rami pu-
 tealis azygotæ vacuabuntur *mm* & per
 apices thoracicæ sui lateris anastomosi
 prætenfa vnitis, quidquid est vitiosi &
 æstuantis in latere sano sanguinis, per pu-
 tealem azygotæ ad locum affectum inun-
 dabit, tum ratione continui & vacui, tum
 ratione doloris & caloris partis affectæ,
 tum quia imbecillior facile recipit, tum
 quia opposita valens potenter propellit,
 quod suboluerat Gordonius vt notauimus
 Articulo 2.

At secus omnia sunt euentura opposita
 sectione dextra. Etenim secta basilica dex-

tra notata *g*, axillarem *r* vacuamus & ab ea enatam thoracicam *k*, qua vacuata & propagines eius vacuantur, vsque ad * * vbi azygotæ apicibus vniuntur, quibus inanitis & putealis azygotæ progenies inaniri oportet *m m*. & his continua putealis *a b*. & aduersi lateris à puteali enatæ progenies *c c c* vsque ad locum affectū, si plenissima fiereteuacuatio quod vt est, necessario influxū, quod tanti faciunt aduersarij, opposita sectio vacuabit, neque vero duntaxat supradictas propagines putealis azygotæ inaniet, sed & ad intercostalem oppositam *p* fluentem ex lacuna sanguinem in lacunæ ipso biuio *n* intercipient, sicut & quidquid sanguinis ex lacuna per subclauios *q q* in mamillares *o o* & thoracicā *d* fluxurus esset vna eademque ratione lacunam euacuans, & ab ostio azygotæ reuellet; & quod præcipuum est, partem totam corporis oppositam ex qua est fluxionis origo, aut quæ æstuantem sanguinem in morbosam & imbecillem partem propellit & dirigit exhauriet, sicque citra proritandæ fluxionis metum omnia faciet quæ aduersarij directæ sectioni tribuunt.

Hic obijciunt Amatus & eum sequutus Sclanus valuulas inesse azygotæ orificio

cio ita dispositas, quod venæ sectione sanguis reflueret non possit, quo posito anastomoses prætenfas omninò necessarias esse statuunt, vt influxa à parte affecta materia possit vacuari, qua hypothefi afferta, Vesalij rationes eludunt, qui ratione rectitudinis fibrarum azygotæ, dextram basilicâ reuulsionis gratia perpetuò secari voluit, sicut & eorû sententiam eneruant, qui per anastomoses originales azygotæ maximè reuellendum ad opposita autumat. Cui obiectioni antequam respondeâ,

Notandum videtur Amatum primum *Centur.*
 has valuulas asseruisse, similiter & Holle- *1. cur. 52.*
 rium, quod probat fistula in azygotâ par- *Theor. lib.*
 te inferiori intromissa, qua insufflata, ne- *1. cap. 26.*
 gat lacunam inflari valuula orificij azy-
 gotæ impediente: Salceus Sclanus ratio- *Coment.*
 nem dedit, ne sanguis per eam attractus *in aph. 21*
 ad laterum nutritionem thoracis motu re- *lib. 1.*
 flueret: Has etiam asseruit Ioannes Bap-
 tista Cananus, eandem cõceptione sequu-
 tus alius, orificio venæ coronalis valuu-
 lam affinxit, ne sanguis motu cordis re-
 pulsus refluat, nesciens sanguinem in ijs
 venis moueri, tâquam nautam in nauis, cu-
 ius motus, à nauis motu non impeditur.
 Eodem phâtasmate ductus Iulius Casse-

rius Placentinus, scribit notasse se in carotidibus ascendentibus statim atque cerebrum ingressæ sunt tres valvulas ab utroque latere, nempe iugularis interna & cervicalis singulæ habent duas, quæ deorsum versus spectant, ne sanguis nimio impetu in cerebrum feratur, ne etiam in latus reclinato capite, apoplexiam generet, quasi sanguis in venis quemadmodum aqua in fictili canali, ad corporis, aut partus hunc aut illum situm susdeque agatur, quod si verum esset, & apoplexia à sanguine per venas cerebri descendente fieret, frequentissimæ fierent apoplexiæ; contrarium testante experientia.

Orificio azygotæ quidam duas apposuerunt, quidam tres. Spigelius emulgentibus in earum ad cavam anastomosi valvulas addidit, ne materiæ retrocedant, renum magnetismo non fidens, & reuera inquit Riolanus si valvula non sunt, à valvularum structura non multum absunt. Columbus, & Aselius orificijs venarum meseraicarum tenuissimis ne chylus ab ijs reflueret affixerunt, sunt qui dant vnam intercostali. Carol. Stephanus orificio cauzæ ad hepar, quæ se nunquã inuenire potuisse scribit Riolanus vnam dedit, dum interim scribit obseruasse se valvulas, quas Ama-

Lib. 2.
anth. cap.
24.

Anthrop.
Lib. 3. cap.
8.

tus proposuit, in eo tamē ab Amato, Hol-
lerio, Columbo, Spigelio, Stephano, Scla-
no & alijs dissentiens, quod commentum
Casserij sequutus velit eas non aperiri in-
trorsum vt refluxum ad anastomoses ori-
ginales & cauam impediunt, sed contra
ab intra extrorsum, sic vt impediunt ne
sanguis nimio impetu per venas fluat, ita
vt possit per originales anastomoses ad la-
cunam refluere, hinc lib. 5. cap. 47. *ha-*
rum valvularum vsus est, inquit, *sanguinis*
impetum præcipuè partes inferiores peten-
tium sistere, & tamen præcipuè superiori-
bus lacunæ scilicet in colonibus eas applicat, iliacis
autem aut cruralibus nullas dedit, quæ
prono sanguinis fluxui maximè sunt ob-
noxia, etenim venis colli notabiles cum
Casserio applicat, vbi sanguinis sit ascen-
sus, axillari vbi sanguis in transversum &
via plana fertur duas, cephalicæ & ba-
siliicæ eius ramis modo plures, modo pau-
ciores prout collibuit.

Ad quæ, dico de valvulis istis doctri-
nam videri dubiam, quoniam qui eas asse-
runt, has in alijs atque alijs corporibus, a-
liter atque aliter inuenisse se dicunt, na-
tura autem cum nihil frustra faciat, has
omnibus corporibus æqualiter dedisset,

& eodem loco, eodemque numero composuisset: Sunt quidem maiorum vasorum diuisionibus, siue bifurcationibus, prominentiæ quædam ad firmitatem congenitæ, sed non tales quæ fluxum aut refluxum impediunt.

Isag. lib. 2. cap. 4. Iacobus Syluius quas illi valvulas nominant epiphyses dixit, *epiphyses membranarum adsunt azygotæ orificio, similiter & orificijs maiorum vasorum ut iugularium & bifurcationibus maioribus vena caue.* Laurentius, quod & ante notavi, Azygotæ valvulas chymerica figmenta esse declarat & eas irridet, sicut & Fallopius in obseruat. anat. Bartholomeus Eustachius Romanus similiter & Carcanus Bononienses anatomistæ, Bauhinus tractatu de partibus simillaribus negat se potuisse reperire nec in brutis nec in hominibus, tum experientia contra Hollerium, ait canula insufflata non solum azygotam sed etiam cauam attolli.

Lib. 2. zheat. anat. c. 8. Multa, inquit Ioubertus, *comminiscitur Amatus sensibus etiam imponens, ut inaudiam & à se inuentam mittendi sanguinis ab eodem latere in pleuritide causam reddat,* & Franc. Valesius cont. lib. 7. cap. 4. figmentum Amati imposturam vocat, & nos inquit *adsumus dissectionibus, hac in re il-*
lius

lius testimonium nobis diligentiam peperit, tamen tam expeditus est sanguini egressus ab hac vena, quam ingressus. Fabricius ab aqua pendente eas etiam absolute negat.

At primus omnium multis ante saeculis de his egisse videtur Ruffus Ephesius, quas post praecceptorem suum Dionisium Oximachi filium ἐπαιθισμὸς vocat, quasi dicas eminentiam, protuberantiam, efflorescentiam, luxuriam.

Demus igitur maiorum venarum bifurcationibus epiphyses seu ἐπαιθισμὸς, sed reuera valvulae non sunt quae materiarum ingressum, aut egressum impediunt, quippe si tales essent ζυγόποιον Hippocraticam destruerent, & infinita in re medica recte à Galeno statuta destruerentur, nam & his positus per azygotam frequentes fierent pleuritides, continuo ad partem affectam fluente & cōculcato, quod ait Galenus sanguine, nec refluere valente, hincque frequentes venarum παυσιώστες.

Concedamus etiam efflorescentias quasdam & luxuriosas in venis pelliculas ἐπαιθισμὸς Ruffi, quae sanguinis impetum moderari, non sistere possint, quod hic in alueo fluminis inclytæ Ciuitatis Audomarensis. A vocato, accidit dum fundo viridanti-

Lib. 1. de
appell.
corp. hū.
cap. 23.

Gal. Co-
ment 2.
in lib. de
fract.

bus herbis luxuriante, illius aquæ tardius solius diffuunt.

His ergo sic concessis & declaratis, illis qui valuulas azygotæ regressum materierum impedire asserunt dicimus, oppositæ sectioni istas valuulas non obesse, quoniam cum Reuulsio opposita, fluxuri duntaxat & fluentis sanguinis ad partem affectam vacuatione expleatur, sufficit illi fluentem ex lacuna & potente parte opposita ad azygotam & per eam ad partem affectam sanguinem vacuare, quod si tunc directa secaretur plus omninò attraheretur, quam à parte vacuaretur, nèpe quod per ostium azygotæ nihil refluere per illud vero plurimum sanguinis hac sectione influere posset, sicuti præcedenti demonstratione ostensum est.

Concludamus igitur prætensas anastomoses nihil contra quam tuemur oppositam sectionem concludere, è contra illam etià omninò persuadere, imò valde dubias esse, perplexas, difficiles, & impotentes vias, nec per eas fieri materiarum refluxus: Verisimilius enim est, talia per originales anastomoses & apertas vias perfici, nam quod scribit Hippocrates, totum ex toto trahere ac mutuo recipere *καὶ μίαν*

πᾶν

πᾶσων εἶναι σύρροισιν καὶ σύμπνοισιν per ana-
 stomoses originales & communes vias fie-
 ri asserit Galenus nat. facul. 3. cap. 13.
 sic enim ab vltimis corporis partibus per
 interna venarum ora sanguinē reuocat διὰ
 τῶν ἀψῶν σωμαίων δι' ἃν ἔμπροθεν fluxerat, sic
 ex hepate in ventrem & intestina nutri-
 mentum reuocat per easdem vias, per quas
 prius in hepar subierat, sic inquit nullo cor-
 poris incommodo, natura totum corpus pur-
 gat, redundansque vacuat per easdem scili-
 cet venas διὰ τῶν ἀψῶν δίκου φλέβων δι' ἃν
 ἔμπροθεν ἢ ἀνάδοσις ἐγένετο. per quas antea in
 corpus fuerit deducta, at de anastomosibus
 satis, nunc ad alterum fundamentum pro
 quo sit,

ARTICVLVS VI.

Aliud directā secantiū fundamentum est,

*In reuulsione oportet naturam imitari
 & criticas euacuationes.*

Alterum hoc est directam perpetuā
 secantium fundamentum qui ai-
 unt, medicum naturam imitari
 oportere ex Hipp. & Galeni præcepto,
 cumque

eumque in directum factæ euacuationes criticæ laudabiles sint vt naturæ victricis robore factæ, contrariæ verò lethales aut mali iudicij, concludunt medicum suas vacuationes perpetuo in directum bene instituere.

Quod fundamentum vt malè sumptum destruat, disquirendum primò, quid sit crisis, quando & quomodo fiat, an sit vna & an fiat partis affectæ robore, sic materiam morbificam dirigente, postremò an euacuatio reuulsua artificialis à critica naturali reuulgari debeat, quod priusquã aggredior, breuiter

Notandum naturam in suis operationibus proprie nullas reuulsiones facere humorũ vel quantitate, vel qualitate peccantium à parte affecta, sed è contra, quod perpetua doctrina asserit Galenus, eam semper ad partes affectas humores depellere, vel deriuatione vacuare. Reuulsionem esse opus in medici potestate sitũ, quo posito,

Crisis est præceptus in morbo mutatio siue ad mortem, siue ad salutem, expectatur in acutis in quibus humorum tanta est ferocia vt vix decimum quartum excedat, quin naturam ita molester, vt cogatur duellum inire, quod crisis est, quæ duella pe-

riculofissima, medici moderni materiae peccantis minutione anteuertunt, & ista est crisis significatio cuius finis κρίνειται sic definiente Galeno; de ea quae ad mortem fit non agimus, eam enim pro fundamento statuunt, quam Galenus eodem loco fieri dicit τῆς φύσεως διακρίσεως ἀπὸ τῶν χριστῶν τὰ μοχθηρά. Itaque κρίνειν hic erit purum ab impuro secernere, naturae litem cum morbo iudicare, quod in bonum vertitur, & Hippocrati significat λύειν.

Com. ad
Aph. 13.
lib. 2.

Iam verò criles bonae fiunt vel κατ' ἐκκρίσιν vel κατ' ἀπόστασιν seu μετάστασιν per excretionem, depositionem aut materiae translationem siue permutationem & tales ut bonae sint debent κατ' ἴξιν fieri in statu morbi concocta & euicta materia, hinc concludunt medicum ut naturam coadiutricem habeat vacationes in directum ducere, confirmat aphor. Hip. quo ducere expediat & quo maxime natura vergit? & doctrina eiusdem parte 2. epid. κατ' ἴξιν πλευρίων &c. & Galeni de crisisibus λύσει ἢ ἰχάνως &c. de curandi ratione per venae sectionem, quae soluentur & explicabuntur suo loco.

Aph. 21.
lib. 1.

His sic positis si demonstraui reuulsionum scopos, crisiū scopis esse contrarios, & reuulsionem criticis euacuationibus

bus

bus contraria omnia moliri, directè secantium fundamentū præcipuum destruxero.

Ac primò negamus medicum in artibus operibus perpetuò naturam imitari oportere, quippe ad humorum educationem natura crassitudinem inducit, non enim ante illos expellit per crises, quam illos concoxerit, & crassiora reddiderit, contra medicus tenuare intendit ex doctrina Galenii illa enim protrudendo transuersis fibriss vacuat, cui operi commoda est crassities, medicus rectis attrahit cui commoda est tenuitas, hinc natura crudos humores vacuare nec tentat, nec rectè potest, medicus etiam turgentes & incoctos commode etiam euacuat minutione materiæ: Quæ cōsiderans Valeſius concludit, *constat ergo, cum medicus & natura propter contrarios usus operentur non mirum esse si procedant contrario modo.* Non ergo medicum continuò naturam imitari oportet, quod sic etiam probatur,

Bona crisis siue vacuatio critica fit in statu præcedentibus signis coctionis, cum indicatorio bono, at illa cum reuulsione ex diametro repugnat. Primò in fine quo *ἡρίειται* Hippocrati est λύειται morbum soluere, Reuulsio contrà non intendit morbi solu-

*Libell.
quos &
quando.*

*Lib. 7.
Cont. 11.*

solutionem, sed morbi violentiam & augmentum impedire, quippe crisi præcepsum fit in morbo mutatio, in reuulsione non item, hinc euacuatio critica intendit coniunctam morbi vacuare materiam à parte affecta, Reuulsio antecedentem duntaxat aut influentem ad partem affectam ne fluat auertere aut intercipere, ne suo aduentu morbum augeat.

Secundò critica vacuatio fit in statu edomita materia morbifica per separationem: Reuulsio contrà fit in principio quâ proximè fieri potest, quo tempore humor crudus est indomitus, orgasmo proprio furiosus turget & vrget.

Tertiò, in critica vacuatione humor expellitur & protruditur transuersis fibris; In Reuulsione trahitur per rectas fibras ratione consecutionis ad vacuum per venæ sectionem, aut familiaritate substantiæ magnetismo medicamento.

Cum ergò contrariorum cōtrariæ sint affectiones, sequitur criticas euacuationes κατὰ φύσιν rectè factas à natura demonstrare, oppositas κατὰ τέχνην artificiales vacuationes, rectè in contrarium fieri. Quod si demonstrauero directionem illam humoris, aut sanguinis criticè vacuati non fieri robore

partis

partis affectæ, luce meridiana clarius apparebit, oppositam tenentes sententiam elencho causæ non causæ esse delusos, quod priusquam aggredior,

Lib. de
Nat. hu.
& off.
nat.

* κατὰ
τὴν ῥα.
χίλιν ἔθιν
καὶ ἐν
θί.

Notandum videtur κατὰ τὴν ἔθιν illam in hæmorrhagijs exerroneo esse fundamento, quippe Hippocrates cum quatuor venarum paria constituisset, quas sanguifluas vocat, quarum duo à capite ad calcem deorsum recta descenderent, * ita vt singulæ directam sibi corporis partem alerent, nec ullam haberent cum sibi oppositis in altero latere communionem, quid mirum si illam rectitudinem sic commendarit?

Eodem loco duo alia paria venarum ab anteriore capitis parte per clauiculas ad manuum extrema deducit, & eadem reducens via (vt recurrentes ferè neruos) sinistram propaginem à sinistra manu reductam, in liene confundit, à dextra in hepate, quod falsissimum esse autopsia anatomica declarat, vnde non mirum si in lienis phlegmone & hepatis directas hæmorrhagias collaudet, sicut & directæ basilicæ sectionem, & mirandum sanè tot scriptores in eo convenire, cum certò sciant, nullam esse venam quæ ad lienem pertingat nisi mediante hepate & lacuna,

in eo medicinæ parentem præ veritate, quæ omnibus anteferenda est, reueriti. Quod ex græcis princeps Ruffus Eph. lib. 1. part. corp. hu. cap. 23. non tulit, *Cæterum, inquit, non quemadmodum in iecore ita in liene sursum versus, deorsumquè in sinistra parte discurrens vlla vena reperitur, qui verò id asserunt impudenter mentiuntur, quandoquidem venule in lienem pertinentes, graciles sint & ibidem in liene finiantur.*

Neque vero, qui hanc directionem partis affectæ expellentis robori & venarum communioni tribuunt, etsi vtriquè fallantur, conueniunt: porro Fernelius, Fuccius, Briffotus, quos sequutus etiam est Fæsius, coment. in Galeni lib. de venæ sect. Sicut & Thadæus Dunus lib. de sang. miss. communionem illam directam ex rectitudine fibrarum in venis metiuntur, sanguinem rectis fibris trahi, vel sponte profluere, nullam venam cum oppositi lateris venis communicare contendunt.

At qui anastomosibus occultis directarum partium communionem tribuunt, & qui originalibus per notas & patentes venas partium directarum consensum referunt, has fibrarum rectitudines irrident,

Sal-

Paradox.
9. dec. 1.
Comment.
in lib. de
insom.

Contro-
uers. lib.
7. cap. 4.

Christoph
à Vega de
arte med.
lib. 1. sect.
3. cap. 1.

Salceus Sclanus ad aph. lib. 21. Rondeletius, Hollerius, Ioubertus paradoxo proprio. Vesalius has fibras venarum rejicit cum Fallopio, asserens post multas venarum cocturas diligentissimo etiam examine se quidquam hac de re certi assequutum; Scaliger *vena*, inquit, *non habet motum*, quippe simplici facultate trahit citra instrumentarium motum, sicut hepar & renes. Amatus Brissoti rationem contemnit, Vallesius in sectione oppositæ basilicæ humero affecto fibrarum rectitudinem seruari docet. Omnes *vena*, ait à Vega, *rectis fibris in cauam comunicat* fibrarum rectitudinem causantibus respondet maiorem esse communicationem venarum dextri & sinistri lateris per fibras rectas (quoniam omnes ad cauam supra cordis regionem coincidunt) quam sit inter uteri venas & brachij internas eiusdem lateris & quam sit inter manū & pedem, à qua ad hunc nulla *vena rectis fibris* descendunt. Quis enim adeo imperitus est ut putet crure laborante scissa *vena brachij*, fibras ipsas ex crure trahere sanguinem?

Iam verò nullæ venæ scari possunt, quæ rectis fibris ad locum pleuriticum perueniunt, sed duntaxat in cauam, quo casu tam dextræ quam sinistræ æqualiter à lacuna

cuna trahunt, nam & azygotæ progenies
 rectis fibris à caua trahent, caua autem ab
 azygota trahere nesciet, quippe refusio in
 illam transuersis fibris fiet, quod probauit
 operosè Galenus dum fibras longas œso-
 phago ad deglutiendum iuuare docet vo-
 mitioni transuersas duntaxat inferuire, re-
*Lib. 9.
 Nat. Fac-
 cult.*
Et enim deglutioni tātum subseruiunt. Tum
 & vomitum ventris secessu curamus re-
 uulsione, sicut & ventris fluxum vomiti-
 one, cum tamen intestina fibris oblon-
 gis careant. Quibus rationibus destruitur
 omninò fundamentum Fernelij & Gallo-
 rum omnium, qui ratione fibrarū illarum
 perpetuò in pleuritide eiusdem lateris ba-
 silicam secant. κατῆξιν Hippocratis per eas
 intelligi putantes.

Dicemus, inquit Christophorus à Vega
 & Valesius (spretis fibris, & neglectis
 occultis vijs & anastomosibus terminali-
 bus) τὸ κατῆξιν de membrorum commu-
 nione dici, & dextras partes dextris, si-
 nistras sinistris rectitudinem seruare per
 communes & patentes meatus: Quippe
 per originales anastomoses venæ sectione
 ex loco affecto, aut vicinis partibus san-
 guinem in cauam, siue lacunam reducunt
 & ex ea foras per sectionis locum.

*Art. med.
 lib. 2. sect.
 5. cap. 1.
 Cont. lib.
 7. cap. 4.*

K

Quod

Quod verò nec ratione communionis anastomoseos occultæ critica vacuatio dirigatur, dicetur, si primò,

Supponimus criticæ vacuationis duplicem esse materiam: Vel enim extrauasata est, vt in phlegmone iam suppurante, vel intra vasa adhuc fluctuat, vt in febribus putridis, vel vtrouique latet, vt in pleuritide inter pleuram & costas, & spatijs vacuis, & in venis etiam sanguifluis per febrim alterato sanguine vel ante cacochymia laborante,

Putrem illam extrauasatam à natura in phlegmone edomitam per anastomoses apicales remeare non posse Articulo quinto probatum est, quæ arterias non venas huic operi dicauit. Nec verò quisquam pleuriticis pus, aut sanguinem purulentum è naribus fluere conspexit, quod fatetur Iouertus & candidè hic Fernelius. *In crisi fateor nonnunquam infestum humorem coctione præparatum ab alijs segregari, ac tandem per vias idoneas excludi, at nihilominus si tunc venam incidere contingat, per eam possit minimè tanto tempore vitiatum humorem secernere. Ecce nec in statu cum directam secare ad purulentum & putrem (quod gloriantur se facere) humorem e-*

uacuan-

*Parad. 9.
dec. 1.
Therap.
lib. 2. cap.
3.*

uacuandum conueniret, ne quidem tunc à parte affecta illum venæ sectione euacuari posse fatetur.

Restat igitur is qui in maioribus venis & lacuna æstuabit hæmorrhagia effluat, ad quod effluuium, nil faciunt neque fibræ rectæ, cum expultricis opus transuersis fiat, neque anastomoses apicales, sed duntaxat originales, per quas totius corporis venæ communicant, sicut articulo 5. demonstratum est, quod fassus est Fernelius inquiens; *Admirabilis quadam est continuatio seriesque venarum, per quas sanguis totus sic transfunditur, ut patente via uniuersus plerumque cum vita excedat, etenim venæ sectio quascumque venas depleuerit uniuersum corpus vacuat.* Th. 2. cap. 3.

Ergo patet criticas euacuationes expulsiuæ facultatis esse opera, & in eo omnes conueniunt quod fiant naturæ victricis robore in directum, contrariæ vero ex impotentia: At quod pars affecta proprio robore ut victrix per lineam rectam sursum edomitam materiam pellit & dirigit, rationi consentaneum non videtur, & qui sic ratiocinatur, elencho causæ non causæ capti sunt.

Porro in febris, in quibus materia

æqualiter in toto genere venoso putrescit, hæmorrhagia fieret semper vtriusque naris, quod experientia & Epidem. historijs falsum deprehenditur, quippe illis quibus simul cum febre aliqua pars nobilis affecta fuit, ab vtraque nare fluxit, quod esse etiam ex supposito non debuit, sicut lib. 3. epid. coment. in agro in. Horto dealcis, cui lien intumuerat & pluribus alijs. At verò nec in principio morbi quo tempore materia nondum domita esse potest, fierent hæmorrhagiæ, contrarium testante experientia.

Alia igitur huius directionis causa inquirenda est, & naturæ conuenientior, vel vt cum Hippocrate loquar, gentilitati toti referenda est, omnes enim partes ad totius gentilitatem conspirant, & gentilitas in omnibus spirat, vnde sic:

Li. de loc. in ho. Hipp. *Quidquid minima pars pertulerit ad gentilitatem refert ac transfert, vnaqueque ad suam, siue bonum siue malum fuerit, & propterea corpus dolet & lætatur cum minima gente, quia in minima omnes sunt partes & hæc ad gentiles sibi ipsis singula transferunt & omnia denuntiant; ergo gentilitas quæ totius conseruationi incumbit omnibus famulatur, & suauiter, potenterque imperat,*

rat, dolentibus denuntiantibus obauit, fanas conseruat, quæ ex Hippocrate sic contraxit Aristoteles de causa mot. animalium. *Æstimandum animal constare veluti ciuitatem quandam legibus optimè constitutam, in qua unus tantum præest in quem omnia tendunt, quem principatum cor obtinere* 12. *Metaph. asseruit & 8. de phys. auditu & lib. de part. animal. 3. cap. 3. quod & agnouit Auicennas lib. de anima. cap. 8. & de viribus cordis cap. 5.* Nos igitur motus illius principium non aliunde quam à natura quæ in totius gentilitate, totiulque conspiratione radicatur & principatur, repetemus, atque vbi illa maximè viget & ibi eam maximè moueri necesse est, nêpe in ea lacunæ regione quæ inter cor & hepar interiacet vastissima.

Sanguis igitur qui per crism, aut ^{expletiv} ad nares ascendit, cuius vacuationem salus consequitur, non erit is qui in affecta parte contentus phlegmonis erat coniuncta materia, sed is qui in lacuna & vicinis ramis à temperie alienus æstuabat, qui que vasa vndequaue distendens ad partem affectam per azygotam vt plurimum contendebat: At cum is ad lacunæ fauces peruenit (etenim lacuna in duos vt dictum

est alueos iuxta iugulum se findit) cur natura victrice potius alueū è directò partis affectæ sequitur, quam contrarium, si motus eius principium & directio, non sit à parte affecta, sed à lacuna cuius fluctus dextrum & sinistrum alueum æquè respiciunt & ad vtrumque æqualiter appellūt?

Pro cuius difficultatis enodatione, sciendum quod ex Hippocrate & Galeno didicimus, corpus vniuersum in duas quodammodo partes æqualiter dispartiri, partitione duntaxat contemplabili, sed miranda: quam partitionem manifestè demonstrat & probat, capitis hemicrania, hemiplegia, siue vnius duntaxat lateris paralis. Cum igitur pars aliqua sinistra videlicet, graui aliquo dolore afficitur, ac vehemēti fluxionis impetu obruitur, tota pars corporis sinistra à capite ad calcem, maximè propter neruorum & musculorum compassionem, quæ cum oppositis nullam habent communionem affligitur, imbecilliorque redditur, ad eamque tempestas quæ in lacunari mari, corporis medulatio debachatur, spiritus furiosos dirigit & fluctus promouet, grauius itaque opposita afficitur, sicut docet etiam Galenus, quinimò opposita valens furiosos istos vndarum fluctus

Nat. Facult. 3. cap. 13.

fluctus quanta vi potest à se amouet, & ad imbecillam propellit, quo fit vt vegetior remaneat oppositâ plurimum laborante, vt quæ hostem iam admiserit & cogatur adhuc præ imbecillitate porta iam patente & via strata recipere.

His sic dispositis, facile est intelligere, partem illam humoris morbifici à natura edomitam & propulsam, continuò in ipsamet lacuna ab omnibus oppositis venarum partis valentis anastomosibus originalibus depelli, & cum ad biuium peruenit, potenter ad sinistros alueos protrudi, quæ est germana Galeni doctrina, *quia valentes non admittunt*, & quod docet etiam Hippocrates *influxum etiam facile à robore excluduntur*.

At quid mirum hæc ita fieri? etenim si in morbi principio, magnoquè æstu sæuiente tempestate, totiusquè corporis turbatione, hostilem humorem potenter à se reiecerunt, quid mirum si tempestate sedata, fluctibusquè pacatis, hostem edomitum & fugientem ad fines suos appellentem alacriter & acriter propulsent?

Quis iam non videt talis euacuationis directionem, naturæ vincentis & totius gentilitatis & principatus esse opus, par-

Lib. de
Cur. R.
Per V.

Sect. &
nat. fa-
cult. lib.

3. cap. 13.

Lib. de
nat. hu.
Sent. 1.

ris affectæ nequaquam? Sanè hæc directæ depulsio, partis sanæ & potentis secunda est & confirmata victoria.

Paralitico, lateris affecti è directo frequens à nobis conspecta hæmorrhagia, illiusne, inquam, partis pene extinctæ opus erit & directio? quo robore hæc fiat, quis bene, nisi vt supra explicet? Hepatici dextra hæmorrhagia frequens, fitne partis affectæ robore cui hepar ad extremam iam peruenit imbecillitatem? nunquid & hic & illic hæmorrhagia malum signum est ex mala causa? Vtero marem gerenti, sinistra naris fluxus frequens, videbiturne partis sinistrae motio? quippe potius dextræ, cum hæc sinistra sit calidior, atque ideo potentior vt placuit Hippocrati post Parmenidem, qui mares in dextris partibus vt calidioribus generari asserit.

*Lib. de
morbo*

Ergo quidquid humoris morbifici in lacunæ imperio & venis sanguifluis continetur, per hæmorrhagias eriticè vacuari potest, parte potente opposita, per contrariam debilem illum per originales anastomoses dirigente, qui vero extrauafatus suppuratur, cum remeare non possit, per conuenientes ab Hippocrate & Galeno assignatas vias, etiam in directum eadem

dem partium potentium directione expurgatur. Sic sanè bonus imperator, hostem in aliqua sui regni prouincia ferocientem à reliquis continuo arcet, cauetque ne totum imperium depopuletur, nec per florentes & intactas prouincias illi viam ad exitum parat, sed per vastatas & calamitosas illum depellere contendit.

Quid ergo agimus dum æstuantem sanguinem per oppositam partem vacuamus? nempe principijs obstatum, & crises periculosas (quas Gardinus Erasistrati errore imbutus expectandas docet) minorata antecedente materia, citra vllum periculum anteuertimus, cui purgationes obnoxix esse possent, idque agimus Hippocratis dogmati consentaneæ, qui præcipit in acutis si quid mouendum videtur in principio moueri oportere, maximè si materia turgent, addit Galenus etsi vrget, æstuat, *Aph. l. 1. 36* ferociatur; Sic docet *Frank. Valesius cont. lib. 7. cap. 13.* & *Cappinaccius & Caprius de feb. putridis, Mercurialis lib. de purgat. Altomarus lib. & quæst. An in principijs?*

Ex quibus luce meridiana clarius est, euacuationes criticas, nil omninò contraquam instituumus ad opposita reuulsionem

nem concludere: atque hic cum gratia mon-
nebo Clarissimum D. Remigium quon-
dam præceptorem meum, nimis crudè in
Gardini collegæ sui gratiam, contra hanc
doctrinam sic conclusisse,

Anno 1632. Sep. 7. in The-
si Guiliel-
mi Durã-
di Bur-
burgani.

*Si verum ἰντῆριον phlegmonarum est hæ-
morrhagia κατῆξιν curationis quoque ipsarum
ἡγμονικόν erit destractio sanguinis prescripta
κατῆξιν: Male ergo (ut voluit quidam licet
ex hac schola velut ex equo troiano ad pro-
fliganda morborum agmina prodierit) in pleu-
ritidis curatione secatur vena in latere oppo-
sito, seu aduerso, & non κατῆξιν sed ἀνὰ πάλιν
ad quæ,*

Diffimulata parenthesi, quæ decentius
fuisset omiſſa, tranſeat antecedentis pro-
taſis & diſtinguendo apodoſim, ſeu par-
tem ſecundam: Dico venæ ſectiõnem ad
curationem phlegmonis non eſſe vniuf-
modi: Velenim fit ad collectæ & coniun-
ctæ materiæ in phlegmone euacuationem,
ſicut in ſtatu fluxione ſedata, & abſoluta
per Canonem 11. articuli 2. & eo caſu ve-
næ ſectio deriuans & à parte affecta eua-
cuans per κατῆξιν criſeon æmulam rectè
fit, & verum eſt ἡγμονικόν ἰντῆριον: Vel eua-
cuatione cauſæ antecedentis fluxuræ &
fluentis in principio, & ſi placet etiam in

augmēto per Canonem 8. articuli 2. quod fit reuulsione ad opposita per κατίξιν ex Canone 5. & 6. quæ præcedere debet eam quæ coniunctam materiam euacuat per Canon. 9. & sic Reuulsio ad opposita, est etiam ἠγεμόνικον ἰησῆριον causæ antecedentis, quæ distinctione falsitas conclusionis fit euidens, nec malè quidam asseruit in principio pleuritidis oppositam sectionem fieri κατίξιν καὶ ἐπὶ τοῖς ἀναπάλιν, καὶ καλῶς. quæ doctrina distincta est & clara, nec vt præcedens confusa, ex qua sequuntur absurdissima sequentia,

Humor in phlegmone collectus in statu rectè maturantibus emplasticis ad supurationem vertitur, ergo in principio vel augmento, malè quis repellentibus & rarefacientibus vitur sicut Hippocrates acutor. 2. sed continuò ad emplastica tanquam ad sacram anchoram confugiet.

Phlegmonem iam pure maturo, puris per partem euacuatione abscessus ruptura, natura vacuare, & iudicare solet, ergò malè quis in principio phlegmonis materiam influentem, repellere, discutere, intercipere & longè à parte affecta reuellere tentabit, sed continuò per ipsam partem affectam incisione facta, influxam ma-
 teriam

teriam crudam etiam & incoctam vacua-
bit. Damnosa sanè, quæ ex Remigij con-
clusionione elicitur doctrina.

Vera igitur hæc. Si reuulsio quæ fit per
venæ sectionem in pleuritidis principio
non regulatur per prætensam κατιξιν criti-
cam, sed contrario modo (quod proba-
tum est) se habet, reuulsuum ἡγεμόνηον ἰη-
τήριον non erit sanguinis detractio κατιξιν
crileon; sed κατιξιν ἀναπάλην.

ARTICVLVS VII.

*In quo directam, sicut & saphenas se-
cantium argumenta, & rationes
examinantur.*

Quoniam Mathæus Curtius primus
directæ sectionis fundaméta iecit,
illius rationes primas examinari
æquum est, nam & huius doctrinæ in-
uentor fuit, etsi Fuccius & Galli quidam
nouis rationibus adductis, eam inuenisse
videri velint.

Igitur Curtius Coment. 34. in Mundi-
ni anatomiam sic scribit. *In pleuritide ve-
na eodem latere melius secatur quam opposi-*

30, quia cum vena qua oriuntur ad nutriendum costas sint supra cor, & ipsum cor maxima vi ingentem quantitatem sanguinis ad se trahat, si vena secetur ab eodem latere, non erit timendum ne materia ad locum ubi affectus est, affluat, quoniam eam deorsum ad se cor trahit, praesertim cum in corde duo sint illi ventriculi aures, vena arterialis & arteria venalis & aorta, per quas potest eas materias expellere ne ad locum affectum perueniat. Sic posita doctrina cap. 35. quaerit, Quomodo in pleuritide vena sectio plus à loco affecto vacuat? Resp. ex vena ascendente plures fiunt rami (intelligit lacunã) ex quibus profluit sanguis qui affectum generat; Si igitur sanguis retrocedat euacuanda est vena à qua rami ij oriuntur, melius igitur ab eodem latere expurgabitur, ita enim humores qui ad nutriendas costas veniunt diuertentur; Quod si ex opposito latere euacuare volueris, non ita diertes quoniam ibi plures sunt venarum germinationes, sanguis ex vena magna (id est lacuna) succederet, non ex venis paruis qua costas in affecto latere nutriunt, etenim qui dolorem aliquem vult diuertere, auertat oportet & materiam ex qua dolor ille gignitur.

Ad primum, dico futilem omnino hu-

ius directæ sectionis rationem offerri, eo fine vt obuiam eat obiectioni Arabum & Græcorum, qui ea sectione fluxionem ad partem affectam proritari asserebant, quia cum cor ab vtroque latere æquidistet, si sanguinem ex lacunæ parte superiore attrahat, non refert hac de causa vtra secetur basilica, imò minus erit timendum cæteris paribus, si opposita secatur in principio morbi, quod si procedente morbo quando iam vitiosus factus est sanguis fiat venæ sectio, cor nullo modo ad se trahet, sed potius ad ignobilem & affectam depellet, perpetuâ Galeni doctrinâ, si enim tunc traxerit & per venam arterialem & arteriam venalem ad pulmonem protruserit, pulmonis phlegmone sequetur, con- duplicato morbo & priore magis lethali.

*Nat. fa-
cult. lib.
3, cap. 13.*

Vult ergo cor reuulsionem ab azygota & intercostali & mamillari & thoracica moliri, interea temporis dum directæ sectione, qui in affecta est parte sanguis, per venas ab subclauia & axillari productas, & earum anastomoses & cæcas vias vacuatur: inanis sanè ratio quæ directæ sectionem omninò periculosam esse demonstrat, si cor hæc quæ fingit agere debet, ne ad partem affectam effluat sanguis.

Ad

Ad secundum & quæsitum, dico non distinctè quæsiuisse, quomodo reuulsio antecedentis causæ à parte affecta faciendâ erat, & quomodo ex eadem affecta parte coniuncta materia esset euacuanda, quod paradoxam doctrinam ferenti faciendum erat. Cum enim dixit plures esse ramos, per quos fluit sanguis abscessum generans, per quos fluat non distinxit, solum docet vacuandam venam à qua rami ij oriuntur, quasi per intercostalem & mammillares, aut thoracicam fieret pleuritis, quæ à subclauia & axillari oriuntur, (licet sæpe desit intercostalis,) non vero ab azygota, per quam tamen vt plurimum periculosissimæ fiunt pleuritides. Nec verò docet quam venam tunc secare posses, quod autem opposita sectio ab oppositæ subclauia stolonibus vacuare possit, sicut & ab azygota, ostendemus cum similia obijcienti Gardino respondebimus.

Nunc autè satisfiet, si dicimus quæcumque hic adfert Curtius, de confirmat. iam affectu, cum congestio iam facta est & fluxio cessauit enuntiari, & sic rectè conclusisse, nam & materiam coniunctam euacuare satagit; *Cum doloris quod ait lenamine ex venis paruis, quæ costas in affecto latere.*

latere nutriunt, idque per ortas à subclauia
 venas si sanguis iste retrocedat, in quo est
 nodus & probari debebat. Et quamuis
 adeo crudè & indistinctè hanc nouam o-
 pinionem propalarit Curtius, hanc ta-
 men qui Italicas scholas adierant Germa-
 ni & Galli nouitatis studio in patriam re-
 tulerunt & nouis rationibus collustrarunt;
 Quorum argumenta & rationes iam ag-
 grediemur, & primò Fuccij, qui paradoxo
 suam fecit, & primò arguit ex Hipp. de
 Vi&. acut. lib. 2.

*Si dolor ad clauiculam pertigerit aut mo-
 lestus sit brachio, vel mamma, vel partibus
 septo superioribus grauitas adsit, internam
 subiti venam secare expedit, & lib. 4. ab ea-
 dem scilicet parte qua dolor fuerit, neque ve-
 copiose sanguis detrahatur est cunctandum,
 sed eo usque auferendus, donec rubicundior
 multo, vel pro puro rubidoue liuidus fluxerit.*

Respondetur hic Hippocratem vacua-
 tionem mixtam instituere ex reuulsione
 & deriuatione compositam, seu potius à
 parte ipsa euacuationem, dum ad coloris
 vsque mutationem vacuat, quod contin-
 git alterato iam per moram in abscessu
 sanguine, in statu & fine augmenti, quod
 sic esse notatur ab Hippocrate, grauitate

con-

coniunctæ materiæ & suspensione, sicut
in cõmentario explicat Galenus, & maxi-
mè si clauiculis & brachio esset molesta,
quia tunc eiusdem lateris basilica commo-
dissimè coniunctam euacuaret materiam,
dummodò semper affluxionis desit peri-
culum, antecedente prius per reuulsionem
ad opposita rectè vacuata materia. Vnde
locus hic nil concludit contra reuulsio-
nem quæ fit in principio, quo tempore
sanguis necdum est alteratus in parte af-
fecta, nec reuulsio contendit ab affecta
parte vacuare, per Canon. 7. Art. 2. *uol*

Secundò. Hippocrates lib. 1. de mor-
bis. *Liencarem vocatam venam vel recora-
riam secare expedit, quæ morbus fuerit, sic-
que dolor lateris & aliorum leuatur.*

Respondetur ἀποκίνωσι non reuulsione
id fieri per Can. 9. Art. 2. *uol*

Tertio, ex Galeno de curandi ratione
per venæ sect. cap. 14. *Quibuscumque κατ'ἔξω
hæmorrhagiæ accidunt, summum id commo-
dum laborantibus adfert, hoc autem κατ'ἔξω
ὅτι κατ' ἐνθὺ λίγῃ quod in rectum intelligatur
omnes consententur, cum sæpè utatur ea voce
in hoc significato, non enim liene tumente
à dextra nate erumpens sanguis, nec in iecore
è sinistra, aliquam fert utilitatem (sed re-*

uulsio quibus in directum adhibetur euiden-
 tem utilitatem celeriter ostendit, quibus con-
 tra haud etiam) dextra igitur nare sanguis
 erumpens ad dextrum hypochondrium fixa
 cucurbitula, clarè celeriterque sistitur, sicut ad
 sinistrum ex sinistra erumpens, porro si re-
 uulsionis causa venam feces in directè qui-
 dem sanguinis eruptionibus, citissimè con-
 spiciam videbis utilitatem, si contrà feces,
 haud etiam.

Dico primò, locum hunc esse mendo-
 sum, quod & alij notarunt, & legendum:
 Non enim liene tumente à dextra nare
 erumpens sanguis, nec in iecore è sinistra,
 φέρει τινὰ ὀφελίαν, ὅτι ἐν τῷ χειρὶ δεξιῷ & sen-
 sus erit bonus, parenthesi verdè inclusa re-
 jiciuntur, vel loco ἀντιστάσις legendum
 κίνωσις ut postea cap. 16. iuuat celeriter lie-
 nem affectum κίνωσις. mendosa enim ef-
 sent ista, nec Galeni theorematibus con-
 formia.

Dico 2. Hippocratem πῶμακτις hac vo-
 ce vsum in eo significato, fortè ex erroneo
 fundamēto de venarum distributione lib.
 de nat. hum. & de ossib. sicut articulo 6.
 notauimus: Ex qua κατὰ τὴν acceptione non
 satis explicata, Clarissimus D. Remigius,
 quod illius gratia dicam, malè conclu-
 sisse.

fisse videtur,

Pleuritidē nō curabit, qui κατ'ἴξιν ignora-
bit. Malè, inquam, si hāc vocem perpetuū
 accipit in eo significato, quo Gardinus &
 directè perpetuū secantes, nempe illi pleu-
 ritidem rectè, & tutò non curabunt, qui
 quot modis κατ'ἴξιν ab Hipp. & Galeno di-
 catur non sunt assequuti.

Thest vul-
gata ano
1633. 14-
lij 16 de-
fendente
Simone le
Seco

Dico igitur, quod hęc vox, nō duntaxat
 eam quam Remygius, Gardinus & aduer-
 sarij tenent acceptionem habet, sed & a-
 lias quę interpretem omnia scrutantem
 latere non possunt.

Directam secantes, per eam vocē, dicunt
 perpetuū intelligi rectitudinem eiusdem
 lateris, scilicet partium superiorum cum
 inferis, ita vt hęc duntaxat inter se sic cō-
 municent, superiores verò, scilicet dextrę
 cum sinistris non item, inferiores tamen
 sinistras cum dextris inferioribus sic e-
 tiam sociari concedunt, & in eo omnes
 conquiescunt, nec quidquam aliud per
 eam vocem intelligi volunt.

Contrà, oppositā secantes per hęc vocē
 non duntaxat eiusdem lateris communio-
 nem intelligunt, sed etiam inferarum in-
 ter se, & superiorum similiter, dextrarum
 scilicet cum sinistris, & vice versā, idque

per aphor. 24. Art. 2. & aph. 16. *οὐκ ἔστιν*

Πρατέρειά & in directis maiorem & minore[m] à Galeno assignari societatem aiunt, ita vt proximior sectio loco affecto, magis *κατ'ἴξιν* vacuet, sic internas in pede magis quam externas in eodem diametro positas, communicare cum vtero statuit, ex quo elicitur, quod vicinior communitio, supponit aliam per maiorem distantiam.

Directam perpetuè secantes & *κατ'ἴξιν* non distinguentes suam sumunt probationem ex Galeni loco supra citato: ex quo loco distinctè intellecto: Dicimus nos oppositam secantes doceri Hippocratem & in alio significato ea voce vsus & fortè sæpius, quippe qui dicit sæpè id contigit, videtur supponere sæpius accidisse cōtrarium, dum autem Galenus scribit, *De monstratum à nobis est sæpe ab Hippocrate dictum fuisse quod partes κατ'ἴξιν sita necessario plus inter se communicant*, docemur & alias non sic fitas etiam communicare, nam ly comparatiuum supponit aliam & magis vniuersalem communionem, scilicet eam quæ fit per transuersum per aph. 24. & 16. articuli 2. Quam doctrinam confirmat Galenus inquitens *κατ'ἴξιν*

Therap.
lib. 14.
cap. 7.

Coment
10. in lib.

κατ'ἴξιν

τῆν αἰ τὴν ἐνθυωρίαν ὀνοάζει ποτὲ μὲν κατὰ τὸ *Hipp. de*
 μήκος τῆ σώματος, ἐστὶ δ' ὅτε κατὰ τὸ πλάτος, *fracta*
 quā per corporis tranſuerſū cōmunionem
 profeſſus etiam eſt ther. lib. 10. cap. 3. Nec
 mirum, illā enim ἐνθυωρίαν lib. 2. ad Glauc. *Ad Glau.*
 cap. 2. per ὁμοζυγίαν interpretatus eſt, vbi *Philof.*
 dum docet quomodo medendum ſit mem-
 bris extremis patientibus ſcilicet pede vel
 manu, inquit, ἀπὸ τῶν ὁμοζύγων κίνωσις, ἢ
 ἀντίſπαν, ἢ τε παροχετίειν ἐπίλοις, & vno pe-
 de dolente alterum ſecat: Hinc pleuriticā *Tb. 17.*
 venam, quoniam coniuge caret azygon *cap. 5.*
 vocauit, vtriuſque autem cruris & pe-
 dis venæ, ὁμοζυγαὶ ſunt in lacunæ par-
 te inferiore per iliacos alueos, ſicut &
 brachiorum & manuum per ſubclauios in
 eadem lacunæ parte ſuperiore, quibus a-
 zygota æqualiter communicat ſi anaſto-
 moſes originaleſ ſpectet, & communeſ
 vias per quas Gal. hæmorrhagias narium
 reuellit aph. 22. Articuli 2. qualis eſt etiam
 communio & arteriarum ὁμοζύγια in la-
 cuna arteriali, quæ communio eſt vitia-
 lium & naturalium organorum, quam
 Galenus docet Eraſiſtrati dogma con- *Lib. 27.*
 futans, vbi vna ſubclauia vacuata & op- *ſang. in*
 poſitam vacuari aſſerit, vnde communio *art. c. 4.*
 κατῆξιν quoad venas & arterias, non exclu-

dit communionem oppositam.

At verò, si animalium instrumentorum communionem adiunxeris, quæ mouendi & sentiendi sunt organa, profectò dexteras partes superiores cū dextris inferioribus, magis quàm superiores inter se & magis κατ'ἴξιν consentient, quoniam non solum per venas & arterias communicabunt, sed etiam per nervos sentiendi instrumenta, quorum alia omninò est quam illarum distributio: Illi enim à summo ad imum bipartito agmine descendunt; ita vt nulli à dextris in sinistras partes, nec ab his ad illas transcurrant, quo fit vt in doloris ratione partes è directo sitæ secundum longitudinem magis inter se κατ'ἴξιν socientur, seruatis oppositis illæsis. Arteriarum autem & venarum alia omninò est ratio, & cõmunio, quippe cum à lacunis omnes oriantur, quæ in corporis meditullio principatum obtinent, æqualiter omnes cum illis & inter se communicant, sicut intellexit ad Glauc. 2. Galenus τὸ γὰρ κατ'ἴξιν, ὡς ἔστι τὸ κατ' ἰσότητά quod est etiam ἐνθεν καὶ ἐνθεν Hippocrates lib. de fract. vnde fit, quod pars paralytica non moritur et si sensu motuque priuetur.

Ex hac communionem oppositam secan-

tes docentur partes è directo fitas (quoniam per sensoria organa communicant) principe parte aliqua dolente necessario omnes condolere, debiliores fluxioni hostili obnoxias fieri, oppositas his calamitatibus non affici, valentes esse, & continuò peregrina & inimica à se ad imbecilles & affictas propulsare: Quod animaduertit Ioubertus demonst. 9 dec. 1. paradox. estque Galeni constans doctrina à nobis sæpius notata, cuius ratione ibidem docet in parte corporis debili sectiones non esse faciendas; vnde sic concludimus contra D. Remigij thesim.

*Facult.
nat. lib. 3.*

Pars corporis affecta in qua pars aliqua princeps graui aliquo affectu affligitur, tota secundum longitudinem à capite ad calcem compatitur & morbosior redditur atque imbecillior, quare in ea sectio non est facienda, nec ad eam humores morbifici turgentes & æstuentes vlllo modo sunt prouocandi, sed omninò in opposita parte sectio facienda est, & per illam fluxurus & fluës ad partem affectam (v. g. in pleuritide) sanguis reuulsione est vacuandus *ἐπι τοῖς ἀνακάλιν, καὶ κατῆξιν* Quoniam vt notat etiam Sennertus, *Cum Inst. l. 5. p. 2. S. 1. d. 18.*

distantem partem reuellerē & contrarium
 humori motum conciliare, eiusque munus sit
 non quod influxit distrahere, sed quod influit
 reuolare, vena quæ Reuulsionis gratia ape-
 riuntur potius cum parte mittente, quam cum
 recipiente communicent necesse est, per Ca-
 non. 6. Articuli 2. Ita enim ad principium
 sanguinem fluentem reuocamus & ad locum
 unde fluit retrahimus & contrarium ipsi mo-
 tum conciliamus Venas nimirum hic eligere
 debemus, quæ sunt à parte affecta remota &
 cum mittente communionē habent id est quæ
 è directio parti affecta opponuntur, vel secun-
 dum longitudinem, vel secundum latitudinem,
 ut si pars affecta sit infra v. g. in ischiade in
 cubito vena aperienda, Si verò pars affecta
 sit loco superiore v. g. latus dextrum, in oppo-
 sito cubito vena secta reuellit, quæ si à par-
 te affecta non euacuet, nil refert, neque enim
 reuulsionis est à parte affecta vacuare, ita e-
 nim κατ'ἴξιν reuellimus & ὑβωσπίου Galeni ser-
 uamus, quæ nil aliud est quam directio que-
 dam meatuum per quam humores ex parte
 vna in aliam commodè fluere possunt, quos
 natura non vniuersimodè fecit, sed alios secun-
 dum longitudinem, alios secundum latitudi-
 nem Vnde manifestum fit quod qui op-
 positam lecat is κατ'ἴξιν reuellit licet ἀνα-
 πάλιν.

καλιν. Clarissimi igitur Remigij conclusionem explicans, iterum concludo,

Pleuritidem tunc non curabit, qui omnes κατιξιν acceptiones non bene intellexerit, multò minus qui eam rectitudinem, per motus criseò perpetuò regulabit.

Ad reliquum loci citati, dico exemplum cucurbitularum nil facere ad probationem, cum enim agamus de reuulsione quæ fit vacuatione antecedentis materiæ, hic fistaticum parti affectæ, siue fonti fluxionis applicatur remedium, vnde dixit σύκία σαφὸς ἐστίν. Neque verò vacuationes è directo ad sistendas hæmorrhagias sunt propriè reuulsiones, sed à fonte ipso abvacuationes per Canon. 3. Articuli 2. vel ad summum interceptiones: In vniuersū falsum est, quod ilicò sanguis sistatur secta directæ, vel appositæ è directo cucurbitula, nam & sæpè contrà accidit etiam post repetitas sectiones & cucurbitulas, & deligaturas, & contrà sæpè expertus sum & commodè experietur qui volet, oppositam sectam etiam hæmorrhagiam sistere, affixa è regione hepatis cucurbitula, si sinistra parte fluebat sanguis; Porro quod dextræ iecorariæ sectio nullam in splenis phlegmone adfert utilitatem, contra omnem est

est rationem & experientiam præcipuè si sit phlegmonis principium, quia vt notauimus Articulo 6. splen non communicat cum basilica sinistra nisi mediante iecore & lacuna, hinc & cum dextra communicet necesse est.

Nec valet, hâc absurditatè eluere conatus,

Controu. lib. 7. c. 4. quod ait Valesius, *extremitates esse partium internarum emunctoria quibus è directo res-*

pondent. Commentum enim istud in maiores nos conijciat angustias, nam supra Articulo 6. probauimus & autopsia anatomica declarat, nullas venas à splene ad manus, aut ab his ad illum peruenire, nisi in communione iecoris & lacunæ, tum quod magis vrget emunctoria sunt extrauascularum humorum per ἀπόσπασιν, aut μετασπασιν à natura criticè vacuatorum & depulsoforum receptacula, qualia sunt inguinæ hepatis, axillæ cordis, partes colli, & aurium regiones, cerebri; in quibus videtur est extrauascularos humores vt alienos depelli à superioribus ad inferiores, quæ est natura extrauascularum humorum vt decliua semper loca petant, qualiter & in macrocosmo siluestres aquæ faciunt: At hic splen per longas admodum vias sursum pelleret, & quidem per nobiles partes

cum

cum interim habeat plurimos ramos, quibus per intestina & vrinas eiusmodi superflua expurget, & certè Hippocrates dubitauit an eiusmodi transpositiones per a-madofim essent laudabiles.

Populo 6.
coment. 2.
sect. 13.

Quarto ex Gal. *Fluentium humorum reuulsio*, eorum autem qui iam membrum occuparunt, deriuatio medela est, utrumque autem euacuationis genus per communes vias fieri precipit, veluti in contrarium trahes in utero, si eam qua in cubito est venam seueris, aut mamillis cucurbitulas apposueris, & crura calfeceris, fricueris & ligaueris, deriuabis, si eas qua in poplitibus, sunt aut tali venas diuiseris & cucurbitulas coxis apposueris, & crura calefeceris & ligaueris, & fricueris, & si quidem pars dextra uteri fuerit affecta, ex dextra manu, aut crure sanguinem detrahes, si vero sinistra à membris qua illi è directo sunt.

Ad Glau.
cap. 7. l. 2.

Dico 1. theorema illud Galeni vniuersale esse verum, & in exemplo esse reuulsionem secundum corporis longitudinem, quæ non excludit alias contrarietas reuulsionum, communes venas hic intelligi languifluas maiores, lacunam scilicet & eius maiores ramos, non capillares & fermentatione iunctas, patentes vias, non

occul-

Parad. 9. occultas anastomoses sicut rectè notauit
Sec. 1. Iouertus & doctissimus Sennertus.

Dico 2. quod & hanc reuulsionem ad
mittimus per aphor. 24. & canonem 2. Ar-
ticuli 2. & cum difficile sit scire vtra pars
vteri malè habeat, imò vix possit fieri
nam duntaxat eius partem dimidiam
summo ad imum malè affici opposita v-
lente, quoniam vteri corpus nullo medi-
o aut interstitio distinguitur, parum refert
videtur ad reuulsionem vtram ex superioribus
seces, præstaret tamen opposita
si corpus plenum fuerit propter rationes
suprà allatas.

Quinto arguunt ex Gal. de C. R.
Venæ sect. cap. 15. *Quin & in pleuriticis*
directo vbi laborantis lateris sanguinis
missio, efficacissimam saepe utilitatem attulit,
ex opposita autem manu, aut omninò ob-
scurâ, aut post temporis interuallum & postea

Sic interdum efficax, celereque remediū
quæ à vbi quæ è directo partibus affectis v-
ne secantur afferunt, ut & qui patiuntur
& familiares sape obstupescant.

Qui locus antequam explicetur; Notã
dum est, quod canone 3. Articulo 2. etiam
docuimus, Galenum in praxi, saepe à sum-
theorematibus vniuersalibus deflexisse. Sic

13. th. cap. 11. ex hypothefi longiffi-
 è reuellere docens à parte quæ fluxione
 antatur, paulo poft ad particularia def-
 endens & praxim, Renibus & vesica &
 adendo phlegmone laborantibus infe-
 ores fecat sine diftinctione: & cap. 6. eiuf-
 dem lib. *Si mulieri inquit in utero, aut pu-
 erando phlegmone infederis, ad partes qua-
 xime longinqua funt reuulfionem facies.*
 quod & loco quem fumus iam explicatu-
 præcipit. At lib. de C. R. P. Venæ fe-
 uulfionis termino & voce abufus infe-
 rum fectione reuellit fic enim, ἢ μόνον ἀν-
 τὴν πᾶσα; ἀλλὰ καὶ προτρέπιν ὑπάρχει τὴν κα-
 τὰ φύσιν. non folum reuellit fed etiam men-
 prolicit contra Canon. 9. Articuli 2.
 lib. 13. ther. cap. 11. in lienis phlegmo-
 fecat in manu cap. 5. in altero crure, ad
 uulfionem; Quæ rectè perpedens Ferne-
 s epiftola ad D. Melinum, ea eſt, in-
 ſcriptis Galeni tanta varietas, tan-
 inconstantia, tanta plerumque discordia,
 vix quiſquam illius hac de re ſententiam
 aſſequutus. Atque ideo Auerroes lib.
 collec. 7. cap. 29. irridet Galenum, quod
 quod docuerit in ſermonibus vniuerſali-
 s, aliud opere exequatur; facti tamen
 tionem ſibi conſcius reddit Galenus &
 ſe

se purgat ad Glauco. lib. 1. cap. 1. scribentem
 Cum ad rectè medendum plurimum conferatur
 & temporis occasio & auxiliorum quantitas
 videatur, nil autem proprium possit sermo
 explicari, quod commune est cogimur scribere,
 non tamen propriam singulorum naturam
 eam aequè atque communem possibile est scribere,
 verum scripta contrariò modo se operibus
 habent & lib. the. 13. cap. 11. Si quis
 dem quod vacuandum sit id communis indica-
 tio est, unde autem & quomodo sit facienda,
 id eger ipse docet locus. Vacuationis igitur
 diuersitas pro particularum varietate
 variatur, constatque communem indicationem
 (quod benè notandum est) non magis
 esse utilitatis, quam noxa causam:

Lib. de ideo perpetud monet Hippocrates, meatibus
doc. ornas sint solertes oportet, ad tempus appositi,
 occasionem arripiendam accommodati.

Quam praxeos à theorematibus vniuersalibus
 discordantiam & disconuenientiam, Iuan Huarte,
 paucis sic probat scribens, Niuguna vez lega el medico à
 nocer y curar qualquiera enfermedad, q
 sacitamente dentro de si, no haga vn silu-
 gismo en Darij aunque sea empirico: y la p
 miera de sus premissas, pertinesce su prouac
 al entendimento, y la segunda, à la y magis

In exam.
de ing.
cap. 110

naturam

uatiua. Tassi los grandes Theoricos, yerran ordinariamente en la menor, y los grandes practicos en la mayor, Quæ cum sint verissima, multo profecto maior occurret scribenti de particularibus & vniuersalibus difficultas, & sæpissimè eum errare continget, qui volet infinitos particulares casus se ipsis omninò differentes per vniuersalia illa præcepta determinare, quod toto hoc capite acutissimè probat & solidè dicitus Huartes. Vnde nemini mirum videri debet, si ipse Galenus aliter in praxi egerit, aliter in præceptis vniuersalibus docuerit; sed his per transennam deductis, locum Galeni supra citatum explico &

Dico 1. sectiones illas non fuisse reuulsiões, sed propriissimas esse deriuationes, quia vt ipse fatetur Galenus, vt plurimum post septimum vocabatur, reuellendi occasione præterita, neque verò semper sic etiam in statu, aut prope statum contingit, sed sæpe, sic

Sæpe etiam est olitor valde opportuna. Lib.

Ad cætera (quod fecimus etiam in Parænesi nostra prima, & apologia) sic respondet Sennertus. Interim si artis opera artificiosam medicationem spectemus, magna etiam

etiam est reuulsionis ex opposito latere utilis
tas, etsi ager mox eam non percipiat, neque
ea sola malo leuetur. Similiter ferè respon-
det Altomarus. Cap. de Pleur.

Cap. 2. ad
Glauc.
lib. 1.

Porro & huic praxi contradicit Gale-
nus scribens, cum magno dolore fluxu inci-
dente, non oportet neque oleum, neque cali-
dam afferre, hæc enim omnia rheumaticis
dispositionibus aduersantur, quamuis ab ini-
tio aliquid inuare videantur, semper enim
fluxionis motum ad contrarium trahere ex-
pedit, & ea apponere oportet, non qua tra-
here possunt, sed qua repellere, sufficit enim
in quibusdam doloribus uehementiam miti-
gare. Ex quibus manifestum fit dolore vr-
gente, quod docet & clamat Gardinus,
non oportere medicum directa sectione
conari coniunctam materiam euacuare
ad omnimodam doloris sedationem, sed
sufficere, dolorem aliquomodo, etiam post
temporis interuallum leuare, dolores au-
tem augeri docet quamdiu fluxio irruit,
quo tempore opposita sectio non nisi uti-
lis esse potest per Canon 8. quæ confir-
mans Iul. Gustauinius inquit, Etsi a prin-
cipio non sit conspicua & populo obuia utili-
tas, quia tamen postea illud tunc sequutu-
rum est, secundum rationem agentis, non cu-
randum

Enc. Med.
Seler. cap.
de reuul.

randum, si non tam citò & manifestè fiat non enim per initia effectum expectare debet peritus artifex, quem diutius protrahendum esse prouidet, & in eo ab imperitis differit & vulgo, si hæc illis prædixerit, Neque enim in adfistentium gratiam, qui præpostero desiderio festinant, oportet medicum solertem curationem peruertere, sed agri salutem consulere, & dignitatem suam sibi & imperium retinere, futura prædicens, quæ pernici cogitatione assequutus est. Quæ confirmans ipse Galenus concludit, Rationabiliter igitur iuxta indicationem remedijs utemur, etiam si nihil efficere in principio appareat. Quæ doctrina manifestè concludit, allatum locum, nihil omninò contra quam instituimus in principio pleuritidis ad opposita reuulsionem facere, et si malum subito non leuet, sicuti Galeno in statu è directò secanti sæpe contigit.

* Præstis
tis medi-
ci cara-
cter.

Lib. 2. de
compos.
med se
loc. 6. 16

Sextò ex Gal. de vict. rat. in acut. lib. 2.

Cum igitur partium superiorum condolentia signum fecerit, venam in cubito secare eam oportet, quæ sanguinem ab affecta parte & magis & velocius, tum reuellere, tum vacuare possis. & paulo post.

Nos autem partem eam quæ phlegmone obsidetur, tum celeriter, tum quam ceteras

M

partes,

partes, plus praesertim in acutis morbis vacuare contendimus, quod sanè interna cubiti vena facit, multoque magis ubi sanguinis redundantia ad superiora vergere videatur, aut superiores thoracis partes affecta sunt.

Dico 1. ista semper sano modo intelligenda, & sic agendum fluxione sedata, alias hæc praxis contradiceret doctrinæ vniuersali. Vnde,

Dico 2. hic agi de vacuatione mixta, quæ reuulsio non est per Canon. 9. quod indicat termini, *ἀσίστοπαται τε καὶ καὶνῶσαι*.

Dico 3. quod ubi affectus duplicem præbuerit indicationem, non semper vtrique indicationi simul satisfaciendum: Sed cōsiderandum si tutè id fieri possit, monentes

Th. 3. cap. 7. Galeno; Minus auxilium præstat ei quod potentius est, si minus sit tutum, quare Hippocrati morem gerens in hoc te exerceto, in morbis ut profus, aut ne quid noccas. Sic cum venæ sectione & purgatione æger opus habet, vena secta pharmacum in sequentem diem transferimus. Sic in Angina Gale-
Th. 5. cap. 11. nus primò venas in manu secat, post eaque sunt sub lingua.

Cum igitur morbus est in principio atque etiam augmento, duplex se offert occasio in materię vacuatione, scilicet
con

coniunctæ, quæ in parte affecta dolorem concitat, & antecedentis, quæ in lacuina & maioribus eius alueis æstuat, fluit & fluere minatur, illam directa sectio rectè demit, per Canon. 11. has distantior & contraria per Canon 8. Articuli 2.

Quam medendi methodum necessariam, vt tutissimam docet post Galenum *Th. lib. 2. cap. 46* Fernelius. *Causa omnis*, inquit, *priusquam effectus methodo recta submoveri debet, nam contra si adnitaris, quantum huius demes, tantundem antecedens causa proferet, atque licet affectus interdum leuior euadat, minime tamen succedet perfecta curatio*, Nempe causa antecedente nouam continuò materiam suppeditante, *Quocirca causam primùm (scilicet antecedentem) genitus deinde affectus (quod in causæ coniunctæ ablatione consistit) submouendus; ita enim radicatus extirpabitur, nisi vt deinceps eius repullulet,*

At ô bone Ferneli, cur causas morbificas sic oporteat ordine demere, nobis amplius edisere:

Quia quum longior quadam continuatio, seri sive causarum existat, in qua alia ex alia nasci & existere & omnes inter se a rationeque videbuntur, suo quaque ordine

demenda erit, ab ea curationis ducto exordio, qua ortu prima, inuestigatione postrema fuerit inuenta, ab hac verò ordinatim ad cæteras, postremum ad morbum progressus fiet. Sed Ferneli malum vrget, dolor hominem præmit, leuamen postulat, celeriter vacuandum simul & reuellendum suadet Galenus, Quid tum? Methodi atque ordinis conuersio, non modo nil ad curationem proficit, sed & plerumque morbum conduplicat, cum enim persistente causa (scilicet antecedente) de morbo (id est coniuncta materia) nonnihil subtrahitur, licet nonnihil fortasse sibi ager leuatus esse videatur, mox tamen pariter ferocitate morbus repetit, atque etiam interdum maiore. Ergo urgente quouis etiam symptomate, quamdiu virium robori fidimus (vt in pleuritidis principio) methodus tenenda est, nec contra artis præceptum, in agrotantis gratiam vni symptomati vacandum. Sit hic ergo contra Gardini decretum sequens conclusio.

Orat. 4.
pag. 54.

Decreti
Coclus. 7.

Non igitur urgente pleuritide, & fluxione ferociente cum magno dolore, vt ibi scribit Gardinus, actu vehementer affligente statim & semper, eiusdem lateris basilica secabitur, vt subitum leuamen sequatur, ne doloris szuitia oppressum (quocirca

(quod obijcit) intereat æger. Quippe & doctè, doctus hanc quærelam soluit Iul. Scaliger inquiring, *Cum pleuriticus eodem die, vel paucis horis mori non possit, rectè ex opposito brachio reuulsione fluentis & fluxuri sanguinis celebrata, sequenti die vel paucis post horis, tuto derivationem & à parte affecta euacuationem directam sectione instituemus.* Et hinc nascitur altera contra Gardini dogma conclusio: Quæ talis est,

Coment. in lib. de Insom. Hipp.

Orat. quodlibet 1. p. 15. & orat. 4. pag. 54. & 57.

Nulla modo ad saphenas recurrendum docet Galenus allegata sententia, ne quod timet Gardinus, sanguis in azygotam atrahatur, opposita sectione; Nempè Galenus hic basilicam secandam docet, maximè si sanguinis redundantia ad superiora vergere videatur, *μάλλον ὅταν τὴν βόπην ἔνω τὸ πλησίστιον αἷμα φαίνεται ποιεῖμενον.*

Nos ergo oppositam prudenti consilio secamus, quæ fluxurum & influentem (fatente etiam Gardino) sanguinem ab exortibus intercostalis, mamillaris, & thoracicarum (per quas etiam pleuriticam fluxionem fieri contendit) reuellere potis est.

Pag. 14. orat. 1 & 56. orat. 4.

Replicabit quis cum Fernelio & Fucio. Sed quid opus tot sectionibus ægrum torquere, quem possis semel malo leuare?

M 3 Resp.

Resp. Fuccium non sibi constituisse, si-
 militer nec Fernelium, & quæ præceptis
 vniuersalibus docuerat, in practico vſu re-
 probasse: Hic renibus, aut pudendis, aut
 his vicinis partibus phlegmone laboran-
 tibus, reuulsionem primò ex parte supe-
 riore instituit, deinde ad saphenas confu-
 git, idque agit prouidendæ fluxionis me-
 tu & merito inquit; *Quia si quis remerè ab
 initio hoc experiatur, fluxionis impetum &
 phlegmonem auget, hic igitur obliuisci-
 tur doctrinæ suæ cap. 5. lib. 2. vbi medici
 consilium omne dirigit, vt à loco phleg-
 mone occupato plus sanguinis ac celerius,
 quàm à cæteris partibus hauriatur, & ideo ait,
 amola vena finitimo loco secanda est, & sanè
 eodem cap. partibus subter renes, mal-
 leolorum sectiones addixit.*

Sed cum ad nauseam iam à Galeno e-
 docti simus, partem affectam, etiam citrà
 plethoram à partibus oppositis valentibus
 & distantissimis fluxionem recipere; Nos
 etiam & citrà plethoram, oppositam se-
 ctionem multùm & tuidò prodesse posse
 concludimus: Quoniam & fatente eodem
 Fernelio. *Vena opposita loco tusa fluxionis
 impetum sistit, nonnihilque vi reuulsionis,
 ex affecta parte reuocat, quod perpetuò ne-
 gat Gardinus.* Ad

Ad secundam loci allegati particula m-

Dico Galenum in praxi non sic perpe- Lib. de C.
rat. p. V.
Sect. 1. 2.

eud egisse: In vteri inflammatione contra

sentit, vbi superiores fecat & cap. 94. art.

med. docet prius plethoram euacuandam Fernel. 2.
th. cap.
Fuc. in
ins. lib.
2. Sect. 2.

& à parte reuellendum, quam ex parte

vacuandum conformiter Canon 9. Ar-

ticuli 2. q. 90. & instabis cum Fuccio & Fernelio. Op-

posita sectione bonus duntaxat sanguis

vacuatur, & putris à phlegmone in lacu-

nam reuocatus puro sanguini permisce-

tur, & sinistram pleuritidem inuehit, si-

cus etiam obijcit Gard. orat. 4. quodlib.

pag. 76.

Respondeo, negato antecedente, &

concesso, bene esse quod putris humor

tali sectione in lacunam reuocetur, quia

sic, quod negant, opposita sectio potens

esset à parte affecta vacuare, facile enim

in lacunam reuocatum & puro sanguini

permixtum foras eliciet promiscuè, quod

fatetur in omni sanguinis missione fieri

Fernelius: Quod si promiscuè sic vacuatur Tb. lib. 2.
cap. 7.

quomodo oppositam pleuritidem inuehet?

E contra duplex infortunium directam

in principio secantes consequitur, nempe

fluctionis ad partem affectam prolectio,

& quod obijciunt, putris humoris (si tum
 putris sit) cum puro sanguine permixtio:
 Nec negat Fuccius, *in dextra*, inquit, *pleu-*
ritide, eiusdem lateris vena sanguinem a-
gras partes obsidentē in cauam venam trans-
fert, ergo puro sanguini permiscet: infero,
 Si directa sectione in cauam trāslatus cum
 bono promiscuè vacuatur, & opposita se-
 ctione id etiam fieri necesse est, cum vtra-
 que basilica lacunam æqualiter euacuet.
 Quod fatetur idem Fuccius. *Necesse est,*
 inquit, *in vacuati sanguinis locum inanitis*
venis alium succedere, trahentibus enim
propter inaptam venis in aduersa & sinistra
parte, agra partes promptè concedent ve-
pore quibus sanguis iam non tantam sua co-
pia, sed etiam vitiosa qualitate molestus est:
Iam & expultrix facultas que munus suum
obit per transuersas fibras, a noxio & redun-
dante in affecta parte sanguine irritata, ocys-
sime in oppositum latus iam vacuatum, atque
ad eò tum vacui ratione, tum quia validor
est ad se trahens transfert.

Concludit ergo rationibus, oppositum
 latus vacuatum à parte affecta reuellere, si
 ipsi credimus, quod si est, ad se reuocatum
 sanguinem per sectionis locum vacuari
 promiscuè oportet, nec nouam pleuriti-
 dem

dem inuehi posse certum est.

Regerit hic Gardinus. Putris à parte humor directà sectione vacuari potest per anastomoses eiusdem lateris, & sic in lacunam non transferetur, nec puro sanguini permiscebitur.

*Pag 76. ubi
rat quod
lib. 40*

Respondeo primò, istas anastomoses impotentes esse & dubias, quod probatum est Articulo 5. putrem & extrauasatum humorem per apicales anastomoses venarum retrahi non posse, quod & probabitur postea in solutione quærelæ 15. Confectum etiam, quod si in principio secetur directæ, fluxionem prorittari, humorem in parte affecta nondum computruisse: Et directam sectionem in principio per anastomoses damnosè operari, ostendetur etiam postea in quærelarum solutione. quær. 10. In vniuersum si hæ alicuius sint momenti, quod non, transeat, in statu enim oppositam non secamus, quo tempore, contendit Gardinus oppositæ sententiæ authores duntaxat directam secuisse, ad putris humoris ex parte affecta euacuationem, & quocumque tempore directam secuerit, non impediet quin per ostium azygotæ à parte affecta, contentus circa phlegmonem humor, aut in ipso

ipso, si retrocedere possit, in lacunam retrahatur & puro sanguini permisceatur: Est enim omnium sensus, tam eorum qui sectis fibris tractionem peragi autumant, quam eorum qui per communes vias, fibris nihil agentibus, eam vacuationem continui & vacui necessitate fieri putant.

Sed replicatur iterum ex Fuccio & Fernelio. Si ad penuriam vsque detrahimus, vix denudè alia humorum fluxione pars affecta cõflabitur, & sic nullus erit pro-rattandæ fluxionis metus.

Ad quæ, dicimus, talem vacuationem periculosam à Galeno ipso censerì, & ab omnibus damnari, & rectè hic Fernelius in lib. 1. cap. 10. *Conducibilius sit agrum diutius torqueri, quam vna cum morbo vitam omnem profundere.*

At non vna vice, inquit Fuccius, vacuabimus, sed per *ἐπαραισιον*.

Nec valet replica: Quia si non vsque ad penuriam detractum sit, pari ferocitate quod ait Fernelius, aut etiam maiori reperierit morbus, vnde nil efficiet, nisi malè, & ideo Rondeletius, *Vacuatio*, inquit, *è directo partis affectæ vna vice debet fieri, quæ ad sanguinis mutationem faciendâ est, quia nisi magna fiat sanguinis vacuatio ab ea par-*

*lib. 14. c. 6.
de pleur-*

re, plus damni euenit quam utilitatis, nam illa pars sanguinis missione commouetur magis: Vnde iterum concludo.

Epigrammaticè tūtò vacuabimus, si opposita sectione præmissa & fluxione pacata, directam suo tempore secuerimus.

Obijcit Gardinus. Venæ eiusdem lateris, cum succubis arterijs, per multas anastomoses inter se communicant, atque per venas & arterias eiusdem lateris fit pleuritis in eodem latere, ergo per directam basilicam sanguis magis κατ'ἴξιν reuullitur & euacuatur.

Dico 1. ad reuulsionem non requiri illam societatem per κατ'ἴξιν directam, sed oppositam distantem & contrariam, quod probatum est Articulo 6. vbi etiam dictum est arterias ab incubis venis hautum duntaxat trahere posse, sanguinem nullo modo multo minus crassum & impactum & à natura alienum. Imò amplius probatum est, arterias cum venis non nisi per originales in corde anastomoses rectè sociari, paucas esse venas thoracis quæ succubas habent arterias, in pleuram nullas inferi, sicut postea probabitur quærela 14.

Ad minorem, Dico per oppositas etiam venas pleuritides fieri (quod latuit Gardinum)

Lib. nat.
facult.

num) parte scilicet potente ad debilem materiam morbificam continuò propel- & amandante, perpetua & firma Galeni doctrina.

Sed & concessa maiore & minore: Dico 2. consequentiam esse falsam: Quia verum quidem est quod per directam sectionem magis & melius κατ'ἔξιν deriuatur & vacuatur sanguis, sed per oppositam melius & quidem κατ'ἔξιν etiam reuellitur per canones 6. & 7. Articuli 2. quod quærimus.

Dico 3. parem esse venarum oppositarum cum succubis arterijs communio- nem, atque directarum, quare vacuatis oppositis venis, necessariò per præteritas anastomoses succubas arterias vacuari, & his vacuatis necessitate vacui & conti- nui oppositos stclones arteriarum in parte corporis affecta inaniri, sicut de venis Articuli 6. demonstratum est, & ideo per oppositam κατ'ἔξιν sanguinem tutò & secu- rè reuelli, per directã verò nequaquam si- cut etiam demonstratum est exemplo ve- narum in fine Articuli 6.

Ioubertus demonstratione 10. paradox. decad. 1. Quærit inflammationis in prin- cipio in ἀροχῆρα an eiusdem cubiti ve- nam secare consultum sit, vt humor fluens

in medio viæ intercipiatur, quod quærit
Celsi autoritate motus, qui distantissi-
mas sectiones improbat. Responsum quia
tabellarius nondum retulit, pro eo sic

Respondeo 1. Celsum humero affecto
oppositam basilicam secuisse, *quia, inquit,
oportuniores hæ partes iniurijs sunt.* Secun-
dò, cum in brachio plures sint venarum
stolones, qui ad manum perueniunt, im-
possibile erit scire, per quos illorum fluxio
fiat, fit enim fortè per plurimos internos,
& sic, aut eum per quem fluxio non fit, se-
cabis, nec dolorem leuabis, sed fluxio-
nem augebis, vel omnes brachij venæ
sunt secandæ, quod crudele est, nedum pos-
sibile, vnde miror Fernelium in eiusmodi
casu cubiti directi venam voluisse se-
cari, neque enim opposita basilica nimi-
um distat vt ab opposito humero reuellat,
quod certè nos edocuit inter Græcos prin-
ceps Aræteus oppositè reuellès, cui opposi-
tū brachiū in pleuritide plurimum distat.

At verò quod peius est, eodem loco, in
cubiti phlegmone, directam in manu se-
cari præcipit, contrà Galeni dogma, qui
in manus phlegmone cubiti directi venam
secari vetat.

Sic solutus Curtij, Fernelij, Fuccij, & pa-
radoxe

*Ther. lib.
2. cap. 82*

*Ther. 120
cap. 90*

radoxæ sententiæ argumentis, quæ Gardi-
nus pro saphenarum sectione contra op-
positam sectionem protulit examinare tē-
pus est, ac primò sic docet.

Orat.
quodl. 3.
pag. 57.
& ubi
p. sim.

In pleuritide imminente, (intelligit futu-
ram) saphenam alterutram secato, siue ad sit
plethora uniuersalis, siue non.

In principio pleuritidis, dum ipsa vix est
in fieri, saphenam eiusdem lateris ruidito.

In pleuritide existente aliquatenus in fa-
cto esse, sed & adhuc multum in fieri, si cor-
pus sit plethoricum, saphenam primò dire-
ctam secato, paulo post ad directam basilicam
re conferas.

Textu 9.
comment. 2.
de nat.
ura.

Harum Conclusionum rationes repe-
tit ex Galeno; Primò, Curare oportet lon-
gissimè secare à locis, in quibus dolores si re-
consueuerit & sanguis colligi, ita enim con-
suetudinem præcideris, ne amplius eodem lo-
co colligatur & ex cap. 11. th. lib. 3. Siqui-
dem longe à parte affecta quæ fluxione ren-
sari incipit reuellere, nequaquam ad eam at-
trahere expedit.

De C. R.
per vena
sect. cap.
39.

Secundò ex Galeni praxi: Podagri-
cos (idest inquit Gardinus propos. 5. a-
pol. podagræ obnoxios, necdum labo-
rantes) ex cubito euacuato. Comitibus
verò morbis, vertiginibusque obnoxios, qui

morbi sunt capitis, potius ex cruribus.

Ad quæ,

Respondeo primò, ferè vanam esse quæ-
 stionem de prophylactica pleuritidis, quia
 ad pleuritidem futuram non vocatur me- *Orat. 3.
 pag. 54.
 & orat. 2.
 pag. 380*
 dicus, & licet *stultis id competere dicat*
 Gardinus, cogitur tamen postea fateri
 quod vt plurimum vocetur medicus in
 statu cum fluxio tota facta est, quem sta-
 tum audacter & incautè quarta die con-
 cludi asserit *orat. 4. pag. 74.* ob quam ra-
 tionem solam malè etiam docuit directam
 secantes, sic perpetuè egisse.

Enimuerò tunc vocatur medicus cum
 dolor sentitur, quia cum dolent agrotare
 se sciunt, sic docet Galenus. *Nunquid ubi* *Th. 1. cap.
 5.*
citra offensam omnium corporis partium acti-
ones obeunt, & valere se dicunt, & minime
medicis egeri? ubi verò naturalium corpo-
ris actionum senserint quampiam vel malè
geri, vel prorsus non geri, agrotare se illa
corporis parte existimant, cuius actionem la-
sam viderint, & medicum de remedio con-
fulunt; Sic est Galene & tuam doctrinam *Controv.
 lib. 7. c. 41*
 sic confirmat Valefius, *neceffe est cum prop-*
ter fluxionem aliquam sanguis mittitur, ali-
quid fluxere, si modo fluxionis principium est
& aliquid fluxisse, nequè enim fluxionem
antea

antea sentimus quam id quod fluit, dolorem excitet: Vana est igitur de præcauenda pleuritide futura, anxia illa & intricata Gardini doctrina.

Respondeo 2. ad plethoram euacuandam, quæ futurorum morborum est materia, omnes medicos ad basilicam dextram tanquam ad sacram anchoram confugere, quod fecit Galenus, quem nullo loco ostendet saphenas secuisse ad plethoram, aut cacochymiam euacuandam, ad futuros, aut imminentes morbos præcauendos, & eum meritò sequutus est medicorū chorus; Fernelius in primis inquires, plenitudo citra affectum, commodissimè, vsuquè maximo ex interiore cubiti dextri, quæ à caua plurimum & validissimè prolicet, tollitur. & postea, Quæcumque ex alijs causis nata plenitudo morbos minatur (ecce imminens morbus) eos inhibebit secta iecoraria, in flexu cubiti dextri: Sic Mercurialis in pleuritide in qua vix aliquid influxit oppositam secari iubet. & Heurnius capite etiam de pleur. in sua praxi sic docet. Vbi metus pleuritidis adest, opposita secatur, si quis dextro latere affligi solet, ei cottannis finistrum brachium aperiatur. Quid clarius potest adferri & quod pressius Gardini

*Thev. lib.
3. cap. 70*

*Meve. th.
lib. cap. de
pleur.*

con-

conclusiones euincat. Agmen claudat

Christophorus à Vega. *In futuris morbis* Art. med. lib. 2. sect. 5. cap. 12.
præcauendis vnt. rnam, inquit, venam secato,
quæ iccori è directo respondet, tanquam ex
sanguinis fonte sanguinem haurientes.

Ad Galeni rationes, Dico morbis ibi nominatis præcauendis posse reuulsionem certam determinari; Quia periodicorum morborum certæ sunt & notæ mineræ, notæ matrices, nota loca, quorum semina ad tempus sopita statis temporibus germinant & efflorescunt, & dum effertur, similia aduentum etiam à distantissimis partibus, per assuetas notasque vias vi magnetica propiciunt.

Neque verò vertiginosi affectus, & comitialis semina sunt in capite, etsi capitis affectus sint, quinimò sæpe in pede, vtero, testibus, hipocondrijs, vnde analepsix & catalepsix: Podagrica sæpe in capite, nonnunquam & pluribus alijs locis & regionibus (quod rectè notauit nuper Robertus Montanus Dixmudanus medicus contra Fernelij dogma erroneum) delirefunt. Vnde qui reuulsionem horum causa moluntur secando saphernas, aut superiores, non à distantissimis, quod opinatur Gardinus, sed à fonte fluxionis & semini

N

quam

quam proximè, licet longè à parte affecta, euacuât, scilicet per venas quæ cum fonte maiorem habent communionem, per Canon. 6. idque benè.

In futuris igitur morbis præcauendis, non pars afficienda maximè & sola consideratur, sed pars mittens, cuius consideratione, venam proximam fonti fluxionis euacuamus ex aduerso à parte affecta longè reuellendo.

Quid est ergo longissimè secare? Nempe ad talem distantiam vt prodesse possit, citra periculum proritandæ fluxionis ad partem affectam. Sic Aræteus vnum brachium ab opposita pleuritide plurimum distare asserit, & Iul. Guastauinius vtramque basilicam ab oppositis pleuris itidem longissimè distare docet. Atque ideo caute Galenus podagricis saphenas non secuit, quia, vt antè notauimus, membræ læsa scarificari, aut ferro lædi vetuit; Verû, inquit eod. cap. Si arthriticus sit omnibus articulis laborans, æquè pars quæuis ad sanguinis missionem est accommoda, in consideratione partis affectæ, sed in consideratione fôtis fluxionis, proximior fonti vena & maior cæteris paribus erit aperienda.

*Acut. lib.
s. C. 10.*

*Loc. selec.
cap. de
pleur.*

Eam

Eam doctrinā in praxi vbiq̄ue profel-
sus est Galenus. Sic si in ore fuerit phleg-
mone in principio humeralem secat in
manu, si iecur, pulmo, cor, aut pectus af-
ficitur internam sphetis saphenis. *Affecto,*
inquit, *latere, aut pulmone, aut septo trans-*
uerso, aut liene, aut iecore, aut ventriculo,
interior in flexu cubiti secanda est. reddidit
causam nat. facult. lib. 1. cap. 1. quia re-
dundantia in his partibus, quæ post hepar
sunt, si qua erit, circacor & pulmonem erit.
Ecce quanti faciat in thoracis affectibus
à fluxionis fonte reuellere, per distantes
quidem, sed non distantissimas saphenas,
quæ ob distantiam prodesse non possent.

Lib. 2. lib.
cap. 11.

D. C. R.
per Vena
S. cap. 160

Quam Galeni doctrinā sequutus etiam
Iul. Guastauinius concludit. *Ad euacuan-*
dum totum in morbis grauissimis, ut angina,
pleuritide, ad internam brachij confugien-
dum, quia velocissimè vacuat totum cor-
pus ex his partibus quæ principes sunt. Eo-
dem planè sensu scribit Fernelius, *Renul-*
sio qua fit secta interiore cubiti vena, quia
iecur ipsam exhaurit, à quo fluxionis est
exordium, vniuersalis censetur. Quæ verò ex
venis inferioribus fit, particularis, neque fon-
tem primario euacuat. Malè igitur cense-
tur (quod in supra positis Gardini conclu-
-

Loc. Med.
cap. 90

Lib. 1. lib.
cap. 9.

Lib. 2. lib.
cap. 30

tionibus asseritur) quum ingens est plenitudo ne fluxio geminetur, copiam primo ex inferioris pedis vena subtrahendam.

Li. 2. inst.

fact. 5.

At Fuccius, directè contra secundam & tertiam suprà positam Gardini conclusionem sic concludit. Vbi partes iam phlegmone laborare cœperint, vena in distantissima parte minimè aperienda est, dat rationem nam hac ipsa noxiūm humorem ignavius, tardiusque concitat, neque hunc à sede laborante (quod sustinet Gardinus) abducit, & paulo post cumulatis rationibus, sapphenarum sectioni securim immittens, inquit, Non est ergo in vlllo phlegmone ex distantissimis partibus sanguis reuellendus, nempe à distantissimis locis detractus sanguis solam copiam (contra Gardini decretum) minuit, nec quidquam tamen deprauati sanguinis elicit, atque ideo parti oppressa lenamento non est. In eadem sententia perstant omnes Galli, & olim Celsus, ex adeo, inquit, remota sectione, vix nisi per plenissimam vacuationem (quam omnes damnant) à fonte fluxionis quidquam vacuatur.

Lib. 2.

cap. 10.

Cont. lib.

7. cap. 4.

His se adiungit Frans. Valesius docens, In pleuritide nunquam inferiores secanda sunt, quia quod factum est morbi ratione partes urget. Idem est Sennerti sensus.

diri-

Litem dirimit Iouertus. Partium in- Parad. 10
 quit superiorum sanguinem ad partes infe- decad. 1.
 riores secta in poplite vena detrahere, non
 est breuis temporis opus, nam id consecutione
 & sensim fit, dum ad locum inapitum humo-
 res hinc inde confluunt: Quod si demonstra-
 re necessario ad inferiora vergere sangui-
 nē secta poplitis vena, non tamen eo probabis,
 humorum qui partem affectam petunt impetū
 mox retineri. Nepe tali sectione teste Hip- Lib. de
 pocrate, haud repente magna mutatio fiet. Nat. hu.
 Quem Hippocratis locum supra dolose
 citans, mancum reddidit Gardinus, omis-
 sis his haud enim magna repente mutatio
 fiet, ex distantissima à loco affecto lectio-
 ne, quam tamen repentinam mutationem
 in morbis grauissimis, vt pleuritide com-
 mendat, si ut & interpres eius Galenus, Lib. de
 vnde hic recte concludo: vict. in
 In futura pleuritide, & imminente, acut.
 & ea quæ vix est in fieri, & in ea quæ est
 adhuc multum in fieri & aliquantum in-
 facto esse, siue plethora adsit, siue non, sa-
 phenarum sectiones inutiles sunt & reij-
 ciendæ. Et reuera ipse Gardinus, contra
 primam suam conclusionem sic conclu- Orat.
 dit. Si corpore vniuersaliter plethorico, im- quod. 2.
 mineat pleuritis, æquè pars quavis ad sangui- pag. 43.

In apol. nis vacuationem est a commoda, & similiter contradicit conclusioni primæ decreti ubi dicit ex eadem hypothefi, *Præstat omnium primò venam in pede secare, siue plethora adfit, siue non.* Tanta est veritatis vis, vt nullis sophismatibus ita deprimi possit, quin seipsa emergat.

Obijcit Gardinus orat. quod. 1. pag. 15. & orat. 3. pag. 54 E superiori parte lacunæ oritur azygota & intercostalis, ergo si oppositam basilicam seces, attrahes & facies ascendere sanguinem ex iecore vt per azygotam & intercostalem ad pleuritis locum irruat, secus si saphenam.

Resp. primò nullum esse periculum si Celso credimus, Fuccio, Fernelio, quin etiam ipso docente Gardino, qui in pleuritide actu urgente & ferociente, non timet directam secare, quæ omnibus ab ipso allatis incommodis magis possit esse obnoxia, quam opposita, propter assignatas articulo 5. rationes: Cur ergo timebimus oppositam secare, cuius ad azygotam par est proportio, & æquidistancia?

Enimuerd sanguis qui in pleuritico affectu, fluit & fluxurus est ad locum affectum, maxime in principio, non est is qui in regione est infima, sed in supera, nec

fatis

satis hic sui memor est Gardinus, qui in pleuritide imminente docet sanguinem moueri in venis circa cor & pectus, quod si est, ut est, distantissimæ saphenarum sectiones hic erunt inutiles, & qui oppositam secabit, à fluxionis fonte rectè vacuabit per Canonem 6. quod sanè præcipit Galenus, *multoque magis*, inquit, *si sanguinis redundantia ad superiora vergere videbitur, aut thoracis partes affectæ sint.* Quinimò & partium inferiorum ligaturis si quid timendum esset, facile prouideri posset dum superiores secantur.

Respondeo 2. Gardinum passim docere saphenas vacuare non solum ab ostio azygotæ, sed etiam ab alijs venis per quas fit pleuritis, intercostalem scilicet, mammillares, thoracicas; Quod si est, obiectum infortuniū & maiora timere debet, quia, quod probatum est, antequam per saphenas quidquam à partibus superis vacuet, omnes teste Fernelio inferiores venas inaniat necesse est: in quibus cum prauus non sit sanguis, nec ibi æstuet ex Galeni doctrina, bonum duntaxat sanguinem vacuabit, quod ipse nobis obijcit, cum certissima corporis exsolutione, tum & æstuantem in superis prædictis venis sanguinem

Gal. nat. facult. 2. cap. 1

Orat. 4. pag. 73. & 71.

Coment. 10. de vit. acut.

Orat. 3. pag. 54.

Nat. facult. 2. cap. 1.

nem in azygotam, quod obijcit etiam, at-
 trahet: Sed reuera inania sunt eiusmodi
 phantasmata & Academico Doctore in-
 digna, & quæ responsionem non meren-
 tur. Obijcit 3. & detortè citat & interrup-
 tè Galeni locum ex lib. de C. R. per. V.
 sect. cap. 19. ut præcedentem obiectionem
 confirmet, qui sincerè sic habet. *Qua ex
 cubito sunt euacuationes aliud habent adiun-
 ctum malum, nempe quod menstruas purga-
 tiones comprimant, sanguinemque ad supe-
 riores corporis partes retrahant; Qua verò
 sunt ex iraribus non solum non retrahunt,
 sed etiam menses promouent ex quibus sic
 arguit. Per sectionem in brachio, sanguis
 farsum attrahitur, ergo in pleuritidis prin-
 cipio id fieri non debet, nisi cum maximo pe-
 riculo.* Respondeo quod hic locus manifestè
 Gardini doctrinam condemnat. Quippe
 si ex doctrina Galeni supra posita, partes
 superiores superiorum, inferiores inferio-
 rum sectione leuantur & in vteri inflam-
 matione, sectione inferiorum reuellendo
 simul & vacuando à parte affecta, non ti-
 metur ne quæ in parte superiore est sanguis
 ad locum affectum attrahatur, profecad
 nec

Orat. 1.

pag. 15.

16. 17.

18. 19.

20. 21.

22. 23.

Pag. 15.

nec nos vereri debemus in thoracis affectibus, ne superiorum sectione sanguis infimæ regionis sursum atrahatur, quod docet idem contra Erasistratum Galenus *Lib. de sag. miss.* cap. 4. Docet, inquit, Hippocrates Quo ducere expedit & quo maxime natura vergit per loca conferentia conducendum: Subsumo, in pleuritide sanguis partes superiores vitget, & per hæmorrhagias sæpe illam iudicat, concludit Galenus ibidem: Propterea etiam in lateris inflammatione laborantes curans Hippocrates iuxta humorum urgentiam inanire eos consuevit interna cubiti vena secta. *σὴν τῆς ἀριστερῆς ἀξίμου*

Sed cur loco citato venæ sectioni in cubito adiunxit malum? *ἢ τὴν ἀριστερῆς ἀξίμου*

Respondetur non absolutè nec vniuersaliter id enuntiarì, potèd eo loco, quia intendit menses prolicere in uteri inflammatione, quæ à retentis mensibus orerat, ideo si superiores secasset, quæ illos sistere aptæ sunt, malè in eo egisset, nempe menses non mouisset, nec à parte affecta quod intendebat vacuasset, alias etiam dum reuellere satagit & fluxionem veretur ad uterum phlegmone laborantem, basilicas secat, quod fuisse Galeni intentum dicant sequentia, *ὅτι τὰ τῆς ἀριστερῆς ἀξίμου*

σοσ ἐκ μήτρας φορᾶ συνίρηται μετὰ τῆ ἀπό τῶν
 σκελῶν ηενώσεως Sic in pleuritide mentibus,
 aut hæmorrhoidibus suppressis; si earum
 suppressio pleuritidis causa censeretur, &
 spes esset illos promouere, malè quando-
 que à cubiti sectione inciperetur curatio,
 sed præstaret saphenas aperire, non quod
 reuelleret æstuantem iam in partibus tho-
 racis sanguinem, sed quod fluctionis fon-
 tem euacuarent & antecedentem causam
 influentem tollerent, per Canon. 6. Art. 2.

At verò cum rarissimè talis occasio se of-
 ferat, quam dolosè, aut incautè hanc lo-
 cum deprauarit Gardinus manifestum est
 à propositione conditionali & particularii
 conclusiones vniuersales inferens.

Obijcit 3. & ad argutias se transfert;
Vena, inquit, saphena habet communionem
κατιξίω ratione anastomosis per epigastricas
 ascendentes cum mamillari directâ descen-
 dente, & hæc cum ramusculis azygota, ergo
 sectâ directâ saphena per istas anastomose-
 non solum reuellit à lacuna per iliacas, sed
 etiam à loco affecto, at opposita basilica nullâ
 lam κατιξίω cum opposita pleura habet commu-
 nionem ergo saphenarum sectio, opposita sec-
 ctioni præstat.

Respondeo probatum esse communio-
 nem

nem κατ'ἴξιν venarum vtriusque lateris articulo 5. & 6. Reuulsionem de qua disputamus fieri per originales anastomoses, vacuationem prætentam à parte affecta, per terminales anastomoses & cæcas vias dubiam esse, & quod in principio sic vacuare periculosum esset, vt amplius probabitur in solutione querelæ 10. Quæ cum rejicere non posset Gardinus: Rege-
rit. Saphena non solum vacuat à parte af-
fecta per epigastricas, sed etiam per in-
sertionem à picis azygotæ ad lacunam descendentem, ob eam communionem, inquit, concludit Riolanus, *Cognoscet quantum utile sit lumbis cucurbitulas adhibere cruentas & de pede sanguinem detrahere inchoante pleuritide.*

Orat. 4.
pag. 69.
73. 79.

Respondeo primò, Gardinum hic Riolano imponere, non enim sic concludit, sed cap. 7. lib. 3. scribit. *Ratione huius fortuitæ insertionis* (non enim in omnibus corporibus conspicitur sed aliquibus duntaxat) *quidam Medici Arabum sequaces occasione sumpsero secandi venam in pede, in pleuritidis principio: At dum ex propria sententia concludit, sic ait cap. eodem, In pleuritide oportet semper è directo lateris affecti venam secare secundum Hippocratis & Galeni*

Anthrop.
lib. 3. cap.
5. & 8.

*Galenī sensum, & iudicanda basilica ut linea
recta sanruem ex latere affecto vacuemus.*

Respondeo 2. istarum venarum stolo-
nes ad libitum cuiusque phantastici tin-
gi, commentitios & dubios esse, in pluri-
mīs corporibus non reperiri, à præstan-
tissimis anatomicis irrideri & contemni:
*Anthrop.
lib. 3. c. 3.* & talia, inquit Riolanus, *Sunt natura lu-
sus, quæ nihil certi asseuerant;* quod sanè
probauimus articulo 5. & si quandoque re-
periantur, nihil posse, quia saphenarum
sectiones nimis distant.

Sic solutis aduersæ sententiæ fundamen-
tis, & aduersariorum argumentis, ad que-
relas academicorum Diacensium & præ-
cipue Gardini respondeamus oportet, ne
neophyti medici in artis operibus non fa-
tis exercitati, praua adeo & damnanda
hæresi imbuti, incautos ægros innocenter
opprimant, cui operi destinatur excursio
sequens.

Monitum tamen volumus lectore, nos
non absolutè affirmare, semper in pleuriti-
dis principio opposita reuulsione vtédum,
ne sic Agyrts & barbatenus medicis in-
scitiæ & temeritatis asylum struamus, sed
quando id agendū sit, aut non, docti & ex-
perti medici solertiæ liberū relinquimus.

EXCURSIO

AD QUERELAS M. LV.

DOVICI GARDINI, SCHOLÆ

medicinæ Duacensis Pro-
fessoris.

AD REVERENDVM ET

CLARISSIMVM VIRVM,

D. FRANCISCVM

LE CLERC,

*Artium & medicinae Doctorem, Eccle-
siae Cameracensis Canonicum.*

Absoluta Parænesi, CLARISSIME
DOMINE, relectis iterum Gardinæ
quodlibeticis orationibus, visum mihi
est me, nec lectoribus nec mihi ipsi, fatisse-
cisse, nisi Gardini querelas passim sparsas di-
lucem, contradictiones & in terminis quibus
nimis liberè & oratoriè vtitur æquiuocationes
& inconstantias ostenderem, simul & Do-
ctrinæ

Exercit.
307. sect.
20a

Etinæ confusionem; Enimuerò in periculo-
sa adeo disputatione si magno Scaligero cre-
dimus, *rationibus hic maxime agendum fue-
rat viro veritatis studioso, non Tullianis, Pla-
tonicisque pigmentis: declamationes enim am-
bitiosorum opera, otiosorum cibi sunt, na-
tura negotijs impedito animo studendum est
ei breuitati, qua res aquet verbis, demonstra-
tiones certas pro nectare habeat.* Atque ideo
Clarissime Domine, excursionem hanc scripsi,
in qua querelis Gardini sic respondeo vt totam
prudētissimo vestro subijciam iudicio; eoque
lubentius id ago, quod Asclepiadarum è fa-
milia oriundus es, à magno, inquam, illo Cla-
rissimo & expertissimo D. Hermete le Clerc,
verè Trismegisto, qui non soluti Neruios sed
etiam totum Belgium longè latequè sua famæ
impleuit. Enimuerò mentis tuæ *δυναμις κρι-
τικῆς* Paternis præceptis perpolitæ, te sic
in Apollinea doctrina excellentem fecit, vt
prudētiae tuæ singulari, & raræ in agendo
dexteritati & solertiæ virtute tuâ præmium
non tam conferente quam persolvente, om-
nium assensu ad Cameracensis Ecclesiæ ca-
nonicatum euectus sis: Quare æqui bonique
consules; CLAR. me Dñe, si dum mentis tuæ
Apollinæ *κρίτηριον* subeo, incolumen vitam
deuotus apprecor,

QVE

QVERELA PRIMA.

Anticharis pag. 98. in Parænesis titulum
sic insurgit

Titulus tuus est de vena sectione in pleuritide, quod sic enuntiatum absolute, de nulla non pleuritide, & de nullo non morbi tempore intelligendum certe est. Subdis contra Fernelij sententiam: Si contra, enuntiation tua debet esse contraria enuntiationi Fernelij.

Dico quod hæc querela nodum in scirpo quarit. Titulus parænesis meæ non est vniuersalis propositio, sic enim habet sine interruptione. *De vena sectione parænesis endoxa contra paradoxam Fuccij, Fernelij sententiam:* Et posito questionis titulo sic quarit. *An in pleuritide eiusdem lateris vena perpetuo sit secanda.* Unde manifestum fit, me de ea vena sectione in particulari agere quæ aduersatur paradoxæ Fuccij & Fernelij, quæ si contraria meæ enuntiationi erit, & mea illi contraria sit oportet.

At Fernelius, replicat Anticharis, *quando iubet basilicam eiusdem lateris tundi, potissimum*

zissimum loquitur de pleuritide urgente & qua est plurimum in facto esse, non de ea qua est in principio aut in fieri, & sic contra eum reuera nil opponis, quia contraria sunt, quae de eodem secundum idem, ac eodem tempore enuntiant:

Hic laqueus, & in foueam quam fecit incidit, nec per plurimum, nec potissimum, neque per omnia quibus utitur comparatiua, pedicam declamator effugiet. Porro hinc sequitur sententiae meae approbatio; Si enim Fernelius, & sequaces, quod fingit Anticharis, in pleuritidis statu, & quando pleuritis plurimum est in facto esse, oppositae sectionem duntaxat damnant, quia tunc temporis directam commendant: Profecto in morbi principio illam non damnant, sed eam approbasse censendi sunt, quae est nostra disputatio.

pag. 78.
Anthrop
lib. 3. c. 8.

Enimvero sui memor non est Gardinussorat. 4. dum inducit Riolanum scribentem, Quare iudicio Hippocratis & Galeni consilio, semper è directo lateris affecti celebranda est vena sectio per basilicam ut insigni historia docemur in enarrationibus eruditissimi Duretii. Ergo & Duretus

quod & alias diximus, perpetuo directam m
secat; sicut & Laurentius qui sic conclu-
dit

Anat. lib.
de quast.

dit. In pleuritide secemus perpetuò venam internam eiusdem lateris, quæ docta est, inquit idem sentiens Valeriola, Hippocratis & Galeni doctrina. & Ioubertus similiter scribit, *Reuulsiones* (nota bene) ab eodem latere perpetuò instituendas esse concludimus.

Loc. comm.
lib 3. cap. 9
16.

Iamne (quod ait Gardinus) Valeriola, Ioubertus, Laurentius, Hollerius, Riolanus, Duretus & cæteri præstantissimi viri dum in pleuritide directam secant, de pleuritide duntaxat id decernunt, quæ plurimum est in facto esse? Iudicet lector, quis hic larvatas Charitus populo, quod ait, imponit.

Pag. 97.
orat. 4.

Anti. pag.
96. 97. 83.

At prodeant contra quos directè egi: Adest Fuccius qui lib. 2. paradox. cap. 4. intrepidè asserit: *In internorum viscerum inflammationibus, rectius, tutiusque è directo, quam ab opposito latere vena secanda est, etiam reuellendi causa, & tempus connotat postea sic, Dilucidum fit errare eos qui in principio inflammationum, (notate principium Academici) venam quæ è directo est incidendam negant: & paulo post, Venam quæ è directo est inter initia etiam incidenda.*

Quid Fernellius qui terminis à Gardino assumptis, plurimum in facto esse, aut in fieri

fieri & similibus nunquam vsus est: Is lib. 2. th. cap. 7. sic docet. *Pleuritidi, tam interiori quam exteriori (id est omni) interior in eodem latere secta vena reuellendo deriuandoque prodest;* in statu autem cum non reueliamus, sed vacuemus, & de pleuritidis principio hic etiam decerni clarum est. Idem cap. 5. spreta saphena & opposita sic concludit. *Malè igitur Arabum dogmate censetur, precisam in pleuritide eiusdem lateris venam, fluxionis impetum augere (notat principium & fluxionis tempus, quo tempore etiam Arabes oppositam secabant) copiam primò ex inferiore pedis vena substrahendam & ab aduersi cubiti interiori reuellendum, postremò reliquias ex eodem latere deriuandas. Qua è directo secatur vena vacuat, reuellit, & deriuat, ergo ampla vena finitimo loco est secanda. Quid clarius quam Fernesium perpetud & quouis morbi tempore voluisse directam secari? & meritò quippe eodem capite vt id cõsequatur, pro fundamento criticas euacuationes posuit operosè disputans, nullam esse vnus lateris ad oppositum rectitudinem & communionem, vnde lib. 1. th. cap. 9. *Partes, inquit, intra renes & clauas sitas, reuellit secta è regione cubiti vena,**

na, ex alijs venis qua è directò non sunt, unam copiam minuit, neque oppressæ parti leuamento est.

Quibus manifestum fit, me reuera contra Fernelij & Fuccij & sequacium doctrinam rectè enuntiasse, titulos titulis, quæstiones quæstionibus, conclusiones conclusionibus, paradoxæ sententiæ, & nouæ, endoxas & ab antiquis probatas opposuisse.

Ego sanè contraria omnia enuntio Fernelio, quando de reuulsione ago, quando assero in omni pleuritide in principio, quando fluxio adhuc fit, oppositam tutò secari posse, non modo cum plethora, sed etiam citra plethoram, nunquid hæc sunt contraria de eodem secundum idem? quod dum nimis præcipitanter negat Gardinus, ecce magistellus quidam Anticharis academici trophæum destruit, neque Plauti machæra opus est, sufficit *urceolus* *isig* cui inscriptum Polyphemos excæco.

Anti. pag
99a

Q V E

Q V E R E L A I I.

Pag. 96.
orat. 4.

Cedo locum, inquit Gardinus, ubi Hippocrates, aut Galenus dixerit in pleuritide oppositam esse secundam? Scis Galenum nunquam sic scripsisse, fateris tu in quibusdam casibus, tundendas esse saphenas.

In phar.
reit.

Respondeo primò, Nunc plurimà à neotericis doctissimis & experitissimis fieri, quæ Galenus non est assequutus, quia ars quotidie excolitur, nos pumiliones, quod ait Quercetanus, gigantum humeris insidentes, quacunque illi viderunt, videmus & longius.

Secundò, Galenum fortè oppositam sectionem raris admodum practicasse, licet præceptis vniuersalibus nos eam docuerit, nempe quia defuit illi talis sectionis occasio: Cum enim Romæ iunior medicinâ exerceret, Erasistrateri magna gloria iam à multis annis eam exercebant, ijque Chryssippi doctrina imbuti, venæ sectionem omninò damnabant, inedia corpus vacuantes, vndè non mirum si Galenus sæpissimè & fortè semper vocaretur, cum pleuritis erat in statu: Et sanè maximè illi laborandum fuit, vt venæ sectionem commodum ægris auxilium persuaderet;

suaderet; quippe Erasistratei inueterata
 hæresi contumaces, ne aliquando non sa-
 puisse viderentur, famæ suæ & alutæ po-
 tius quam ægrorum salutis consulentes,
 omni conatu, & quibus poterant technis
 Galeno aduersabantur, venæ sectionem
 vt crudele remedium damnabant, con-
 gressus cum Galeno (quod & fastuosi etiã
 nunc quidam medici) fugiebant & con-
 sultationes detrectabant, eratque Roma-
 nis opinio Erasistrateorum gratissima,
 quoniam error ille iam popularis factus,
 altius illorum mentibus insederat; Nam
 & Chyrurgos Græcos vrbe pulsos à maio-
 ribus acceperant, vt nimium crudeles,
 propter sectiones & vstiones, ita vt sibi
 persuaderent Græcos vindictæ appeten-
 tissimos, Romanos per odium in patriæ
 oppressæ vindictâ laniasse & interfecisse.

His similibusque de causis ægri Roma-
 ni non nisi serd venæ sectionem admitte-
 bant, sicut ipsemet refert Galenus; *Verum,*
inquit, quoniam quintum sepè, aut septimum
ab initio expectabant, priusquam nos ad cu-
randum accerferent, expediebat nihilominus
venam secare; malebant itaque Romani in
sanguine suffocari, quam profuso sangui-
ne, quod sibi ab Erasistrateis longo usu &

Cap. 2. de
C. R. per
V. scit.

*Querela
Galeni
ad Post-
humum.*

malis artibus, persuasum erat, iugulari: Tales erant illi Erasistratei medici, reipublicæ pestes crudelissimæ, sicut con- queritur ipse Galenus ad Posthumum, *huc & illuc cursitantes per urbem, varia di- vulgabant, me periculoso admodum curatio- nis genere uti, ergo ut apud nos latrones sibi parcunt, & in facienda iniuria, mutuò conueniunt, ita medici Romæ tunc habitan- tes faciebant, eoque solo à latronibus differe- bant, quod hi in urbibus, non in montibus in- sidiabantur, quibus consideratis.*

Dico 2. quod si in principio, aut aug- mento fuisset vocatus Galenus, sapi- simè oppositam secuisset, vniuersalibus à se vulgatis præceptis consentaneè.

Dico 3. Quod nec Hippocrates, nec Galenus vllibi scribant in pleuritide se- candas esse saphenas: Scripsi equidem the- orematibus vniuersalibus conformiter, in pleuritidis principio reuulsionis causa, sa- phenas secari quandoque posse, si fluxio- nis origo sit à mensibus, aut hæmorrhoidi- bus suppressis, quia tunc fluxionis fontem euacuare contendimus per Canon. 7. Ar- ticuli 2. quod etiam facit Galenus in hæ- morrhagia, aut hemoptisi, in eodem casu.

Non tamen seaper in mensium suppres- sione

sione natam pleuritidem saphenæ sectione curamus: porro atroci dolore urgente, maximè si corpus sit plenum (quod est directè contra Gardini decretum) sputa saphena ad oppositam superiorem recurrendum est. Sic docet Heurnius inquiring. *In pract.*

Cum ab interceptis mensibus nata est pleuritis, si saphenam aperueris, nec dolorem leuabis, nec menses euocabis, sed grauiorem infarctum facies, quare atroci in dolore ilico brachium feris, mox pedem: brachium quidem non directum, ne fieret fluxio ad partem affectam, sed oppositum vt plethora

tutò vacuetur, qua vacuata vel saphena tutò postea ad menses euocandos secetur. Similiter docet Sennertus mensibus non-

dum fluentibus cum mox etiam fluxuri sunt, sputa saphena in principio ad oppositam se confert, quia, inquit, danda est opera, vt id quod opus est ocyus exequamur, antequam menses fluere occipiant, ne post fluentibus mēsisibus necessarium auxilium differre opus sit, aut minus commodè adhibere possimus. Ex quibus constat, quam vana sit & futilis hæc querela.

Inst lib. 5. p. 1. cap. 17.

Q V E R E L A I I I.

Anticharis pag. 84. quæritat Gardinus: *Estne propudiosum dicere Auicennam & omnes Arabes quandoque, in pede in pleuritidis principio venam secuisse?*

Fuc. inst.
lib. 7. c. 7.

R Espondeo 1. Fernelium Fuccium & directam secantes sic de saphe-
næ sectione cum schola Parisiensi
statuisse. *Hæc est imperitorum quorundam
hominum doctrina, impura, barbara, præpo-
stera, scabra, fucum lectori faciens, malè
fida, vacillans, garrula, intricata, sibi non
constans. Malè igitur Arabum dogmate cen-
setur, quum ingens est plenitudo ne fluxio
geminetur, copiam primum ex inferiore pe-
dis vena substrahendam.*

Fer. The-
rap. lib. 2.
cap. 5.

Antich.
pag. 97.
98. 85.

Dico 2. propudiosum est, imponere
Fernelio & alijs, quod dum directam se-
cuerunt, intellexerint solūmodo de pleu-
ritide quæ est in statu, & quæ plurimūm
est in facto esse, quod vt confirmet,

Antich.
pag. 86.

Propudiosius docet, quod tanti viri
per principium, intelligunt ad hominem, pri-
mas quibus aduocantur vices, etiamsi pleu-
ritis, iam penè sit secundum naturam suam
in suo statu: Quasi tanti illi viri iudicio
sic caruissent, vt ad ægrum cum venif-
sent,

sent, non quæsiuissent, à quo tempore æger pleuriticus esset: Ex qua Gardini hypothefi sequitur talis ratiocinatio: Præstantes illi viri in statu ad pleuriticum primum vocati, eum diem suæ vocationis, primum diem & morbi principium statuebant, ergo quia tunc secabant è directo, se in morbi principio secare affirmabant: Infert Gardinus, ergo & in morbi principio & augmento & statu ex abusu populi rectè directam perpetuè secandam concluderunt.

Judicet lector, quam absurda sit ea doctrina, quæ ex absurdissima hypothefi emanat, eam enim expressis verbis sic tradit pag. 86. *Tanti illi viri regulam illam Antich. generalem sectionis directæ sic dedere perpetuam, quod voluerunt se conformare abusu vulgaris populi, qui semper medicum aduocat cum omnis fluxio facta est.*

Quod iterum propudiosè repetit orat. 3. pag. 58. *Quoniam, inquit, vix aduocatur medicus nisi collectione facta & fluxione penè cessante, directam sectionem solam sibi præfigere doctissimi quique. & orat. 2. p. 44. quam absoluto sermone cum Fernelio in pleuritide rectè secandam esse pronuntiant sapientissimi ac eruditissimi quique medici, respectum*

pectum habentes solum ad id, quod in praxi
 quotidiana quotidie occurrit plurimum esse
 faciendum, ob incuriam & abusum vulgi me-
 dicum vix aduocantis nisi tum demum quan-
 do dolor ingens in latere iam insigniter vr-
 get, & ad se totum curantis consilium ad-
 uocat. Nempè medicus doctissimus ad pleu-
 riticum accitus, ea hæresi imbutus, nul-
 lo præmissio examine, ilicò directam fe-
 riet: Huic sanè hæresi obaudiant, Clinici,
 Balneatores, Tósores, Myropolæ, Agyræ,
 Mulherculæ, queis tutissimum inscitæ pa-
 ratur asylum, errare sanè non poterunt,
 ad pleuriticum vocati, continuò directam
 si secuerint, sic enim sapientissimi quique
 sibi præfigunt, auriculas scilicet Midæ.

Quid ad hæc, vos igitur insulsi mi &
 imprudentissimi omnes articulo secundo
 pro opposita sectione citati eritis? non
 vultis vos populi abusu seruire? Non sic
 Gardine populi abusu vtendum est, me-
 dicum ægri abusus fouere non decet, ip-
 se falsum hoc esse asseris? principijs, in-
 quis, obstant sapientiores suæ valetudinis
 curiosiores. Si stultorum infinitus est nume-
 rus nil miror. & ibidem inclamat, quan-
 tum libuerit suo ineptiant malo, sapientiori-
 bus præcepta damus. Vanz ergo & erro-

neꝝ abusuꝝ populi & falsitati superstructæ conclusiones, ridendæ quidem, ni sine damnosæ.

At si compendiosa adeo doctrina vera *Orat. 2. pag. 45.* est & bona, cur toto opere, tot pleuritidis tempora effingit? futuræ imminentis, absolutæ imminentis, quæ vix est in fieri, & duntaxat in fieri pleuritidis in fieri, cum plethora & sine plethora, pleuritidis multum in fieri parum in facto esse, parum in fieri, multum in facto esse, plurimum in facto esse, ita vt vix quidquam sit amplius in fieri, omninò in facto esse; Ad quid, inquam, ista, quæ sapientissimi quique cum Galeno, quatuor temporibus definierunt? principio, augmento, statu, & declinatione, nunquid ista videbuntur otiosa & intricata?

Dico 3. Propudiosum est negare hos omnes, quos citat, Arabes & eorum interpretes, cum omnibus sequacibus citatis Articulo 2. ante directæ sectionem oppositam secuisse.

Dico 4. Propudiosum est Mesue imponere. Qui ait *vbi maxima est plenitudo* (et si *Antich. pag. 34.* contrà sentiant moderni professores) *iubemus phlebotomari ex saphena partis oppositæ, est enim eius iuuamentum sublime & festinum.*

stinum. Hic subsistit Gardinus dum & sequentia continuò addere debuit, & propriè facit ad ascensum materiae ad caput, id est, Gardine, quod omnes intelligunt, quando materia antecedens latet in partibus inferis, & ab his repit ad caput, aut partes superiores ob hæmorrhoides, aut menses suppressos, vnde antè dixerat ad pluralitatem repletionis: id est quando materia antecedens vno & eodem tempore stagnat in diuersis locis & maximè inferis.

Iudicet iam lector si temerè deblatero, quem remitto ad articuli 2. stationem 2. vbi quid Mesue de venæ sectione in pleuritide præcipiat candidè scripsimus.

Q V E R E L A I V.

Orat. prima, pag. 17. quærit. Gard.
Satisnè cautè docui quod opposita sectio in pleuritis principio, nunquam prodesse possit vt cruris?

R Espondeo quod non, quia sectio oppositæ basilicæ plus prodesse potest & magis vniuersaliter, saphe-
narum verò, rarè & in paucis casibus.

Neque verò illud vt cruris potest excusare Gardinum, qui oppositam sectionem

nem incautè omninò damnare voluit, quod & adhuc conatur facere schola Duacena publicatis aduersum parænesim meam pluribus conclusionibus, quibus partim iam respondi, alijs in hac excursionem responsurus: Porro qui quocumque tempore & casu sine vlla distinctione saphenarum sectiones, oppositæ basilicæ sectioni anteponit & qui sic dicit orat. 3. *frustra secatur in pleuritide lateris oppositæ basilicæ, sufficit eiusdem lateris basilicam secare:* Is profectò vt frustraneam condénat.

Enimuerò *nunquam* illud temporale absolutum, quod non satis restringitur per *ly vt* comparatiuum, erat expungendum, vel explicandum, quod postea fecit apologiæ meæ rationibus euietus, sic propositionem suam inuertens: *Vena basilicæ oppositi lateris prodesse potest, quod admitto: sed cruris tunc secta magis, quod pernego; nec satisfacit, cum enim ad rectè medendum id semper agendum sit, quod tutius & melius est docente Galeno, ideo si saphena id præstat, secanda est perpetuè non opposita, & licet inficiatur se non absolutè condemnaſſe,* pag. tamen 45. orat. 2. omninò eam damnauit hoc elogio concludens, *Oppositi lateris sectionem in pleuritidis*

Orat. 2.
pag. 129

De ras.
vid. in
actis

tidis principio, nil omnino prodesse, sed frequenter obesse, atque sepius a deo nocuisse, ut is qui alioquin euasissent presentissimam mortem attulerit.

Sed admitto confessionem pag. 13. Orat. 1. quæ sic habet. *Non nego in pleuritis principio basilicâ prodesse posse: Et falsum est Gardinum unquam absolutè asseruisse, nec quisquam boni iudicij id absolutè asseruit.*

Orat. 1. pag. 17. Recipio Præsidis iudicium & sententiam, qua Gardinum purgat, quod est: palinodiam suauissimè recantare & parænesis meæ doctrinam endoxam confirmare, quæ docet in pleuritis principio oppositæ basilicæ sectionem vtilem esse.

Q U E R E L A V.

Orat. prima pag. 22. Querit Gardinus. *Diffidone ego venarum communioni?*

HÆc querela oritur ex eo, quod affirmo vtramque subclauiam magis communicare inter se, quam iliacas inter se, quas *κατιξιν* communicare Fernelius, Fuccius & directam secantes affirmant sicut probatum est Articulo 7. Cùm igitur, teste Galeno, illa magis inter se

se κατιξίῃ communicent, quæ minus à se
 inuicem distant, hinc fit quod vtraque ba-
 siliacæ inter se communicent, quam
 iliacæ inter se, & quod opposita basilica a-
 zygotæ anastomosi vicinior sit multo quàm
 saphena directa, quæ ab azygotæ orificio
 plurimùm distat: que ideo magis cum azy-
 gota cõmunicet quam saphena, vt videre
 est ex figura prima opposita in fine arti-
 culi 5. in qua locus sectionis saphenarum
 not. i. i. multo longiùs distat ab ostio azy-
 gotæ not. b. quam locus sectionis basilica-
 rum not. g. g.

Itaque respondeo, reuera illum diffi-
 dere communioni venarum originali quàm
 per ὁμοζυγίαν interpretatus est Galenus,
 Est Galeni terminum declinans Gardi-
 nus, eas anastomoses exortus vocat quasi
 aliud diceret, & concludit quod directa
 sectio non reuellat à pleura respectu ana-
 stomosis azygotæ, sed respectu venarum
 mamillarum, musculæ, & thoracicæ e-
 iusdem lateris per anastomoses termina-
 les, quas originalibus præfert, Et sanè his
 diffidit, qui illis nimium fidit, quarum cõ-
 munionem nullius esse momenti, aut vti-
 litatis ostendimus articulo 5.

Ratum ergo sit, quod vtraque subcla-
 uia,

Propos. 9.
 decret. in
 apot.

uia, & ex ijs prognati stolones magis inter se communicant per originales anastomoses, quam iliaca inter se per suas, quia etsi hæc ut subclauia sint eiusdem lacunæ fauces, tamen iliacarum ostia, non ita è directo se respiciunt, sicuti subclauiarum, vnde meritò illas directè inter se communicare asseruimus: Ex qua reatitudine fit: quod inanitione coniugis oppositæ facilius sequatur & attrahatur sanguis, qui in opposita est subclauia, quam qui est in opposita iliaca eiusdem coniugis inanitione, nempe qui in opposita est iliaca, si à coniuge retrahitur, sursum trahi debet sic docente Fernelio, quod difficilius fit si ipsi credimus, at qui ex opposita subclauia in coniugem attrahitur, vel descendit, quod facile fit, vel duntaxat in transuersum abire eodem docente Fernelio.

Gras. 1.
pag. 23.
& propos.
9. decret.
in apol.

Quod nititur negare Gardinus, quia, inquit, magnum chaos intercedit inter vtrâque subclauiam, quod falsum esse oculis demonstratur in figura 1. vtraque subclauia not. e. e. proxime & è directo se respiciunt, & in lacunæ portu not. c. vniuntur, ex qua subclauiarum cõmuniõne, sequitur & oppositarum intercostalium, mammillarum & thoracicarum ab ijs prognatarum,

natarum, maiorem esse communionem, quam fit saphenarum cum illis, inter quas & saphenas magnum reuera chaos interiacet, vt videre est in eadem figura: si interuallum respicias ab *i. i.* saphenas, ad *e. e.* subclauias *d. d.* mamillares *f. f.* thoracicas *b. b.* intercostales. Cum igitur videret se fallum asserere & sensibus imponere, *Concesso*, inquit, quod subclauia ^{Orat. 15} magis inter se communicent, quam iliaca in- ^{pag. 26.} ter se, sequiturne quod vena, qua sunt in thoracis latere dextro habito respectu ad azygotam, maiorem habeant & magis directam communionem cum basilica sinistra, quam cum iliaca dextra?

Respondeo quod sic, quia sunt magis vicinæ anastomosibus originalibus per quas fit ad pleuram fluxio, quæ vicinitas facit ad communionem maiorem sicut probatum est articulo 7. & ad reuulsionem, per Canon. 7. & ideo directam secantes, concludunt, semper directam potenter ab azygotæ anastomosi vacuare, saphenam nil posse, vt supra probatum est querela 3. & articulo 7. quod vt est, & oppositam eadem præstare necesse est, quæ ab anastomosi originali azygotæ æquidistat, inter quam & saphenam magnum

P reuera

reuera chaos intercedit.

Insuper, ex suprà posita doctrina & demonstratione ex figura prima, basilica opposita communionem habet per oppositam subclauiam cum stolonibus ab illa prognatis qui per latus propagantur oppositum, eamque proximam, saphena non nisi mediante lacuna, & quidem remotissimam sicut eadem demonstratione ostensum est, vnde rectè concludit à Vega; *Quis*

Art. med. lib. 2. sect. 3. cap. 1. adeo imperitus est, ut putet crure laborante scissa venæ brachij, fibras ipsas ex crure trahere sanguinem? & vice versa.

His ergo originalibus anastomosibus diffidens Gardinus, nam ipsius doctrinæ venæ quæ sunt in vno latere thoracis, vix ullam habent communionem cum venis quæ sunt in latere thoracis alterius lateris, ad terminales confugit, quas nullius esse momenti in sanguinis missione demonstrauimus, per quas tamen vult sanguinem à latere pleurítico, commodius, celerius, compendiosius, facilius, directiusque atque salubrius, abduci, reuelli, atque educi, quæ sic profiteretur & asseuerat; ut pro certa fide medica ac scientia demonstrata habenda sint

Orat. 1. pag. 23.

Orat. 1. pag. 22.

Q V E R E L A V I.

Orat. 1. pag. 25. Quærit Gardinus.

*Quod ad nostram controuersiam attinet, esse Pag. 236
maiores communionem venarum quæ ad orat. 46
brachia hinc inde ducunt, quam sit iliaca-
rum inter se, qua ad crura hinc & hinc?*

R Espondeo primò; Si nihil interest,
cur tantopere conatur id reproba-
bare? cur contra disputans orat. 1.
pag. 22. declamat. *Dixi hæc, sed iterum
iterumque (quia ad rem maximè faciunt, fal-
sitateque homines alioquin interempturam
auerruncant, veritatem autem incolumitati
propiciam salubriter stabiliunt) lubes repete-
re, iuuatque.*

Ergo multum interest, cum in eo &
veritas, & hominum vita periclitetur, &
interest mihi has propositiones stabilire.
Quia si propter communionem origina-
lem, quod omnes & ipse iam fateri co-
actus est, opposita saphena ab opposito pe-
de reuellere potis est, & ab omnibus sto-
lonibus venarum quæ in opposita sunt ti-
bia, pede, & crure, citra vllas terminales
anastomoses, sed duntaxat per originales,
Cur opposita basilica, quæ ex supposito
magis communicat cum dextra, non re-

uellet ab omnibus venis quæ cum dextra communicant, & ab omnibus quæ à dextra subclauia ortum habent, id etiam attestante experientia, dum ratione inflammatae manus, cubiti, aut humeri, opposita basilica secatur non saphena?

Sed & hic Gardinus se iugulat, dum ad reuulsionem, siue auersionem specificam, oppositam cephalicam secari iubet in pleuride à refluxu à capite, par enim est ratio cephalicæ ad cephalicam & basilicæ ad basilicam, vt videre est in figura secunda, quod si illa ab oppositis stolonibus rectè reuellit & hæc idem à sibi oppositis præstet æquū est: Non ergo quod obijcit ibi Gardinus, de altera manu, aut altero humero curando agimus, nisi per accidens, sed de affecto latere ex professo.

*In ANA-
lyf prop.
8. & AN-
tich. pag.
92.*

*Orat. 1.
pag. 25.*

Sed esto, inquit Gard. per sectionem basilica sinistra euacuaueris quidquid est sanguinis in omnibus brachij dextri venis, & reuelleris quidquid eo fluxurū fuerat, idonee euacuaueris vel reuelleris quidquam per duculum azygote ex venis quæ sunt in thoracis latere dextro? en, inquit, argumentum quod stringit & arclat: At quod sic stringit argumentum, sic facile dissoluo, &

Dico primò, me hypothefim accepta-

re, quæ amplius negari non poterat, sic enim rem se habere probatum est articulo 5. demonstratione anatomica, ex qua assertione sequitur opposita sectione per præteritas terminales anastomoses à parte affecta, proclamata à Gardino vacuatio si plenius vacuamus, quod nullo modo nec intendimus, nec curamus, cum sufficiat arte reuelli, sanguinis fluxuri & fluentis ad affectam partem per dictos stolones, si illic fortè fluat, in lacunæ bivio intercepti reuulsio per Canon 8. & 9.

Dico 2 quod etiam ab ostio azygotæ & per eius ductum reuello, per quam (quod post Fernelium fatetur etiam Gardinus) *Orat. 1. pag. 24.* ut plurimum fit pleuritis, quia vtraque basilica ab anastomosi originali azygotæ æquidistans ab ea æqualiter reuellit, & quidem opposita citra fluxionis metum. Insuper addo, si Fernelio & sequacibus credimus & Gardino id nobis obijcienti, *Orat. 4. pag. 76.* quod & per azygotam ex lateris affecti propaginibus euacuo non impactum & extrahatum, quod ipsi volunt, sed fluxilem ut querelæ in omnibus satisfaciam, quod amplius probavi in responsione ad propriam obiectionem articulo septimo.

Q V E R E L A VII.

Orat. 1, pag. 25. Increpat Gardinus.

Dic inquam mihi, estne pleuritis in alterutro thoracis latere, an in alterutro brachio? Ego, quando secò à principio aliquam infirmiore[m], sanguinem à thoracis latere auertere, reuellere & euacuare satago, non à crure altero, quia non aspicio quam crurum cum crure habeat communionem, sed quam habeat cum venis que in thoracis latere sunt.

Dico primò, quod dictio πλειρσις, à πλευρα membrana thoracis oblinente latera, partem affectam satis indicat. Interim,

Notandum quod hic Doctor Hippocratis & Galeni doctrinam confundens; vno & eodem tempore, vna eademque sectione, ne aberret (cum tamen maximè erret) auertit, reuellit, deriuat & vacuat. Et reuerà sic docenti, talia dona concedi possunt, qui modo sanguini motum impri-
mere nouit, vt illum pellat quo vult, modo eundem docet, vt quo lubet sequatur; & obediat quatenus vult & hætenus.

Dico 2 quod Doctor hic gloriatur se non considerare, quod maximè debuit, nempe quam crurum cum crure habeat com-
munio-

*Propos. 5.
decret in
apol &
Annal.
prop 3.
in orat.
quod.*

munitionem, quia hac consideratione directam secantes, saphenarum sectiones damnarunt, quod putent has partes inferiores & circumvicinas ratione communionis κατ'ἔξιν, saphenæ sectione primum omnes vacuari, antequam quidquam è superis partibus talis sectio euacuet, quod demonstratum à nobis est articulo 7. in responsione 2. ad primum argumentum pro saphenis, & ideo ista ego consideratione motus & alia perpendens cōsideratè consideravi quā habeant crura inter se, sicut & brachia inter se communionem.

Dico tertid, morbi tempora distinguendo, me in morbi principio non duntaxat à thoracis latere affecto intendere, reuellerè, aut vacuare, sed potius à tota parte opposita sanguinem euacuando, simul fluentem ad partem affectam sanguinem in via intercipere, & ad oppositam potentem & valètem attrahere: Atque ideo non solum aspicio quam habeant brachia inter se, & cum parte affecta communionem, sed etiam quam totæ partes vnius lateris totius corporis, cum totis oppositis habeant societatem, eo quod potentes, ad oppositam sibi debilem totam sanguinis

nis æstuantis molem continuè depellant, sicut probatum est articulo 6. qua de causa opposita valens, vt pars mittens consideranda est, sicut & fluxionis origo & via qua fluxus fieri potest, per Canon. 6. quo canone docemur, quam proximè fieri potest, ad fluxionis fontem sectionem instituere, longissimè tamen vt prodesse possit à parte affecta reuellèdo in cōtrarium per eam, & ad eam quæ sana est, quoniam in morbosa, sectionem fieri vetat cum experientia Galenus, ipsoque docente redundantia pleuriticæ fontem lacunæ partem esse superiorem & proximè ab ea enatos stolones didicimus.

Nat. fa-
cult. 2.
cap. 1.

Antich. p.
59. orat.
3.

Loc. med.
sel. cap. de
pleur.

Hinc medicinæ illa columina & primates, quos inuocat Gardinus, in principio saphenæ sectionem, quam oppositæ præfert, absolutè damnarunt, nisi (quod rarè accidit) aut menses, aut hæmorrhoides stagnarint, quem fluxionis fontem tantum fecit Iul. Guastauinius, vt Gardini opinionem, & simul directè perpetuè secantium condemnans sic concluderit. *Si menses, aut hæmorrhoides suppressæ fuerint, quia à fonte ipso reuulsio molienda est, saphena tundenda est. Sin minus, siue ad lauum, siue ad dextrum latus inclinè sanguis, oppositam partem*

partem secabimus contrarium motum oppo-
nentes: & postea cumulatis rationibus,
de omni pleuritide sic decernit.

Siue ad laeum moueatur, & vel per venã
à caua proximè enatam (idest intercostalẽ)
nutrientem tres, aut quatuor costas superio-
res ibidem inflammationem facturam, vel per
axillarem & eius ramum (mamillarem &
thoracicam) vel per ramos qui ab azygote
oçto inferiores costas nutriunt; Si inquam ad
laeam, vel hac, vel illac moueatur sanguis,
basilicam dextram aperiemus, longissimè ad
contraria fluxionis initia retrahentes: Iti-
dem si ad dextram partem per venam nutri-
entem tres costas superiores eiusdem lateris,
vel per eam quæ est sine pari nutrientem re-
liquas oçto, aut nouem, reuulsionis gratia si-
nistra aperienda est, eadem ratione, maiori-
que utilitate quod utrobique ad excipiendam
facilè fluxionem aditus pateat.

Qua sententiæ Guastauinij explicatio-
ne in omni pleuritidis differentia, à flu-
xionis fonte & via desumpta, oppositæ se-
ctionis utilitas clarè, dilucidè, diuisim,
& ordinatè probatur, & malè Gardinum
vniuersaliter enuntiasse Saphenam dire-
ctam tutius, melius, & utilius secari. Quin
& huius querelæ solutione. Clariss. D. Re-
migij

miſij condemnantur contra me decretæ:
concluſiones: quarum,

Prima 30. Aprilis 1632. Franciſco de
Viene defendente ſic ſe habet.

*Illis pleuriticis, quibus medicus ſecat ve-
nam non è directo, ſed ex aduerſo, optan-
dum foret, quod eorum natura tam robusta
eſſet, vt cum poſſit ſuperare morbum, poſſit
etiã mali medici corrigere erratum. Cui
antitheliſm hanc oppono;*

Illis diſcipulis, quos docet Schola Dua-
cena, pleuriticis venam ſemper è directo,
nunquam ex aduerſo ſecandam, optan-
dum eſſet, quod illorum mens adeo ſagax
eſſet, vt cum poſſent ſuperare doctiſſi-
iudicium, & ſimul poſſent mali præcepti-
corrigere erratum.

Secunda 30. Iulij vulgata eſt, Duacii
eodem defendente Franciſco de Viene
Paulenſi ſupradicto Anno quæ ſic habet.

*Parum ad rem facit quod cubitus dexter,
pleuritidi dextra ſit, aut non ſit contrarius.*

Tertia 14. Sept. eodem Anno defen-
dente Guilielmo Durando Burburgano:
quæ ſic habet.

*Malè, vt voluit quidam, in pleuritidis cu-
ratione ſecatur vena in latere oppoſito, ſeu ad-
uerſo.*

Quarta

Quarta Anno 1633. Aprilis ... defendente Ioachymo Odofalchenberg: quæ sic habet.

Reuulsio vena sectione transigenda, è directo euidens subsidium & celeriter adfers, è transuerso nullum.

Hinc periculosa est etiam illa eiusdem Clarissimi D. Remigij conclusio, *Inflamationes, quæ vel axillas, vel humeros malè habent (nisi ad brachij flexum pertingant) eodem in latere secta vena reuellendo, derivandoque prodest, quum autem seò peruenietur (quoniam partem phlegmone obsessam protrahere tutum non est) manus è directo aperienda est vena, quæ est parum constans Fernelij doctrina, Sicut notauimus in responsione ad quæsitum Iouberti Articulo 7. pag 189.*

Quas conclusiones & alias licet amarulentius vulgatas importunis credo collegæ clamoribus, satis habeo sic refutasse, & Clarissimus Remigius æqui bonique consulat, si Professoris quondam primarij & magistri mei Mauronti le Conte decreto, doctrinam eius sic condemno: qui sic decernebat Anno 1612. Iulij 18. defendente collega meo Ioanne Iorch nobili Anglo Eboracensi pro vltima ad bacha-

Thesi excusa Duaci Anno 1634. die 22. Septembris defendente Mart. le Sage Cameracensi.

Chalaureatum responsione,

In pleuritide, vena potest ex utroque latere secari.

QVERELA VIII.

Querit Gardinus orat. quod. 3. pag. 55.

Quod si renuat ager saphenam secari, utram basilicam eligeres, scilicet in pleuritide qua est aliquatenus in fieri, & aliquatenus in facto esse, & corpus est plethoricum?

Respondet ipse sub conditione meditans effugium, qui culpam fateri erubescit. *Si, inquit, azygota*

Pag. 55.

anastomosim spectes nil refert utram seces, sin autem spectes intercostalem, mamillarem, & thoracicam, secunda sit naufragij tabula, at non sine periculo, etsi cum aliquo tractionis periculo sursum; Seca in nomine Domini basilicam lateris oppositi, ut interim dum ex eius vulnere effluit sanguis, evertatur ne fluat ad istas supradictas affecti lateris venas, ea cautione, ut per hanc sectionem dempta plethora, paulo post seces eiusdem lateris basilicam, ad deriuandum & euacuandum, illud nimirum qui prater plethoram particularem nimius est in loco pleuritico, quique in azygota, intercostali, mamillari, thoracica,
causa

Pag. 57.

causa est coniuncta & continens pleuritis
actu ferocientis .

Dico 1, bene esse si opposita sectione
(quod negavit propos. 9. decreti) auerti-
mus sâguinem à stolonibus lateris affecti,
& sufficit reuulsioni in principio, & qui-
dem tunc id fit, refertque & interest sic fie-
ri, etsi contra sentiat Gardinus, etiam res-
pectu azygotæ, considerato partis mie-
tentis & fluxionis fonte per Canon. 6. & *Querela*
7. sic etiam asserente Iulio Guastavino de 7.
omni pleuritidis differentia, ne ad partem
affectâ fluxio proritetur, sed lôgè ab ea re-
trahatur, quod & in querela 6 probatû est.

His accedit quod mamillarum dubius
est ortus, nam sæpè solitaria deprehendi-
tur à medio cavæ oriri, vnde parem habet
cum azygota considerationem respectu
vtriusque basilicæ: Intercostalis duas, aut
tres ad summum costas superiores alit exi-
libus ramusculis, & illam Vesalius in plu-
ribus corporibus non reperiri asserit, sed
sæpè tres illas costas ab azygota enutriti,
per thoracicam nota fit pleuritis.

Cum itaque difficile admodum sit, imò
impossibile conijcere, qualiter in pleu-
ritico, quem curas, venarum exortus &
progenies sint dispositæ, & vehementem
pleu-

*Lib. de
part mor.
cap. 11.*

pleuritidem quæ ab hypochondrijs ad iugulum dolorem extendit, per azygotam fieri cum Galeno & Fernelio, fatente etiã Gardino omnes affirmet, tutissimum semper erit in pleuritidis principio sic agere, qualiter ageretur, si per azygotam fluxionem fieri certum esset, quippè iam confectum est, opposita in sectionem ab ea tutò reuellere sicuti & à partis affectæ stolonibus, nec duntaxat plethoram euacuare, sed etiam influentem ab affecta parte sanguinem reuocare.

*3. de mor.
cap. 10.*

Interim notandum Gardinum hic confuse loqui de loco materiæ morbificæ: Porro locus pleuriticus teste Galeno & Fernelio, est ubi coniuncta operatur & agit materia actionem lædens cum doloris sensu, quod agit vel in pleura ipsa, vel intra ipsam & costas, vel in mesipleurijs ubi azygotæ terminantur apices. Cum autem ab azygotæ anastomosi ad eius fines longa sit via, per eam necesse est fluat sanguis priusquam ad fines, & pleuriticum locum perueniat. Probabitur autem querela 12. quod sanguis venis intermedijs contentus in fluxu sit causa antecedens, & tunc demum coniunctam fieri, esseque proximam cum ad locum pleuriticum peruenit.

uene-

uenerit, ad extremos scilicet apices & venulas capillares, vel dum ex ijs in vacuis locis effusus est; Quæ cum ita sint si Galeno credimus, non benè docet *causam continentem & coniunctam fluitare in venis illis communibus, azygota, intercostali, mammillari, thoracica,* & vt coniunctam vacuandam & deriuandam è directò, is enim sanguis cum fluit nondum in phlegmone collectus est quem pag. 57. *deriuari & euacuari oportere* rectius censet. Nos igitur fluitantem communibus venis sanguinem vt antecedentem pleuritidis materiam reuulsioni ad opposita addiximus, coniunctam & collectam in phlegmone deriuationi & euacuationi per Canon. 7. 8. 11.

Dum hæc scriberem, reddita mihi est epistola eruditissimi D. van Houtte medici Winocibergensis, inter alia quaesita, quibus anacephalæosi responsum est, scribit: *Constat oppositam reuulsionem rectè institui in principio, at quamdiu reuulsio facienda sit, ex paranesi non constat, sicuti nec de sanguinis vacuandi quantitate: insuper ait oportere me signa edocere, quibus ista medicus assequi possit.*

Enimuerd, etsi id mei instituti non sic
fed

sed duntaxat probare reuulsionem ad opposita in pleuritidis principio tunc fieri, tamen ut quaesito amplius satisfaciam,

Dico primò, quod vacuandi sanguinis quantitas, licet ab Hippocrate & Galeno, dum deriuant simul & reuellunt, & à parte affecta in statu vacuant, vbi minor videtur dubitatio, statuatur sanguinis mutatio, ita vt puro corruptus succedat aut è contrà, fallax visa est indicatio Aureliano, Aræteo, Archigeni, & neotericis Mercuriali Altomaro & omnibus, quippe sic instituta vacuatione, etiam repetita, obseruatum est saepe nec dolores leuatos, nec ægrum sanatum, tota enim sanguinis massa ita saepe corrupta est, vt cum sanguine citius animam ducas, quam purum elicias, & contrà ita purus esse potest sanguis, vt corruptum & liuidum nunquam detrahas, quin prius ægrum iugules, ac præcipuè in morbi principio, quo tempore fallacissimum peteretur signum, tunc enim vt plurimum sanguis nondum corruptus est, conformiter doctrinæ Auicennæ lib. 3. Feu. 10. tract. 4. cap. de pleur.

Quantitas igitur sanguinis vacuanda ad reuulsionem, à solerti medico facile cōiectabitur, si plethoræ magnitudinem cum
 bel
 phleg.

phlegmonis magnitudine commensurare nouerit, is enim tantum sanguinis opposita sectione detrahet, quantum opus fuerit ad plethoram & causam antecedentem euacuandam, efficietque ne fluxio geminetur, ita vt si malum statim non leuetur, saltem non augeatur, atque sic composito corpore ad directæ sectionem tutò procedet.

Dico igitur 2. tamdiu oppositam reuulsionem utilem fore, quamdiu pars mittens satis sit vacuata per Canon. 6. vel quamdiu materia antecedens erit in fluxu, iuxta doctrinam Hippocratis & Galeni per Canon 7. & 8. quæ fluxio tamdiu censetur fieri, quamdiu dolor augetur, sic docente Heurnio *dolor enim fit ab influxu qui partem distendit*, vndè quo plus affluit plus distenditur, & quo plus distenditur plus dolet, quod ferè fit in augmenti principio: Sic Rhasis ad Almansorem cap. 7. lib. 9. Mesue, summa 7. cap. de pleur. & Halliabbas pract. lib. 6. cap. 13. & Galenus docent distentionem in pleura causare dolorem; Dierum tamen non potest certus præfigi numerus, quippe idem Galenus satis ostèdit cuiusque morbi non eandem esse latitudinem, breuiorum breuiora esse

Cap. de pleur.

Cris. lib. 1. cap. 4.

Q

tem-

tépora: Sic quarundam pleuritidum principia septimum superarunt, sicut in Anaxione, longitudinem autem morbi coniungunt medici, ex materiae morbificae quantitate, cruditate, natura, febris magnitudine, symptomatum celeritate, vehementia & motu, aegri temperie, complexionem, anni & tempestatis constitutione & regionis, ab excretorum concoctione & infinitis alijs quae aphoristica breuitate passim pronuntiauit Hippocrates, quae omnia à solerte medico, quod docet Huartes, in instanti comprehenduntur, haec tamen comprehendendi scientia nulla arte edoceri potest, *Los hombres aya entre ellos,*

In exam. cap. 52. *particularidades de tal condicion que ni se pueden dezir, ni escriuir, ni enseñar, ni recoger-las, de tal manera que se pueden reducir à arte, sino que conocer-las, à solos aquellos les es dado, que muchas vezes las vieron y trataron.*

In exam. de ing. cap. 12. *Quippe illa intellectus operationem non sunt, nec vi discursus demonstrantur, sed imaginatiuae certae, celerem sunt comprehensiones. Para alcançar, inquit Huartes, este conocimiento, tiene la imaginatiua ciertas propiedades inefables, con las quales atina à cosas, que ni se pueden*

den de zir, ni entender, ny ay artes para ellas. Y assi vemos entrar un medico à visitar el enfermo, y por la vista, oydo, olfacto, y tacto, alcança lo que parece cosa imposible: de tal manera, que si al mesmo medico le preguntásemos, como pudo atinar à conoscimiento tan delicado, no sabria dar la raxon, porque es gracia que nace de una fecundidad de la ymaginatiua, que por otro nombre se llama (solertia) laqual con senales comunes, inciertas, coniecturales, y de poca firmeza en çerrar, y abrir el ojo, alcançan mil diferencias de cosas, en las quales consiste la fuerça del curar y pronosticar con certidumbre.

Quod & ipse docuit Galenus *Concursus* Cris. lib. 1. cap. 13o
enim (quos syndromas vocant) symptomatum infinita cum sint, experientia sola iudicari possunt, quocirca nemo illa obseruare, neque memoria tenere potest, hinc lib. de ord. lib. suo. Mirum non est, inquit, in tãta hominum multitudine qui in medica exercitatione studioque versantur, inueniri tam paucos qui rectè in illa profecerint.

Et si verò Arabes principium pleuritis diatrilo metiti sint, & Heurnius cum alijs affirmet materiam semper influere vsque ad quartum, tamen ex Galeni suprà posita doctrina, contingit etiam sæpe diu-

tius influere & principium protrahi: Quin
& fluxionis nouæ ratione Heurnius etiam
postquam directam secuisset, ad opposi-
tam recurrit: Si, inquit, corpus circumfluat
à sanguine, isque adhuc influat, etsi eiusdem
lateris secta vena fuerit, eodem die, vel se-
quenti feriemus aduersam venam, quo caput
quod graue est à sanguine, toto venarum ge-
nere discento corpore ad latus aduersum ma-
teriam effundat: quo dogmate docemur op-
positam sectionem ad se sanguinis molem
cōuertere, nec, quod ait Gardinus, frustra-
neam esse oppositam sectionem post directæ se-
ctionem, neque ardelionis opus esse per fas
nefasque suam opinionem stabilientis, & po-
pulo imponentis, ni Heurnius doctus ille
medicinæ professor fit ardelio, & cum eo

*Li pract.
cap. de
pleur.*

*Orat. 1.
pag. 29.*

*de lib.
cap. 1.*

*Inst. lib.
5. pag. 2.
cap. 18.*

Sennertus inquit: Cum reuulsio oppo-
sita humoribus fluentibus debeat, non ijs
qui iam influxere, incipientibus fluxioni-
bus præcipuè adhibenda est. Est tamen cum
reliquis quoque temporibus reuulsione o-
pus est, si enim fluxio aliqua sit diutur-
nior, contumax & rebellis, etiam in iam in-
ueterata, & post principium, reuulsio adhi-
beri debet.

Ego sanè Audomaro Castal Cemen-
tario qui iacebat in via Repstrats, postquã
illi

illi secundò directà secta fuisset, in pleur-
 itide sinistra, infra quartum, vacuatis sex-
 decim & plus sanguinis vncijs consilio
 medici le Prebste, sœuiente, imò tunc et-
 iam ingrauescente malo cum desperaret,
 per oppositam basilicam decem circiter,
 aut paulò plus sanguinis vncias vacuari
 iussi, qua vacuatione subitum ac tale le-
 uamen sensit, vt postero die ex toto resti-
 tutus sit, quod & in alijs sæpe expertus
 sum. Sciunt Patres Collegij Anglicani,
 in quo ducenti ferè ordinario sunt adoles-
 centes, me fœlici successu, nunquam quod
 meminerim infœlici, quamplurimis op-
 positam secuisse.

Domini de Bocourt vxori sinistra pleu-
 ritide correptæ, cum in principio statim
 vel inuitus directam secarem & profusis
 quatuor circiter sanguinis vncijs excla-
 maret sibi dolorem augeri, suppressa vena
 ilicò oppositam aperiri iussi, & duodecim
 eductis sanguinis vncijs subitum leua-
 men consecuta est, huius rei testes pluri-
 mi & cum coniuge superstes Domina
 Dux Moniales in claustro B. Mariæ de
 Sole eiusdem pœnè ætatis, vni nomen
 Maria Leullieu, alteri Antonia Lienart,
 pleuritide simul afficiuntur, huic quin-

quies facta è directo vena & cum summo periculo post longum tempus conualuit; Mariæ idem contigit quod D. de Bocourt, & detractis duodecim circiter ex opposita basilica sanguinis vncijs præfente Pastore Sanctæ Margaretæ earum confessorio, subito leuata est, mirante Pastore, quod prout sanguis fluebat, minuebatur dolor præportionatè; Quid aliud hic conijciendum quam primam sectionem, fluxionem ad partem affectam proritasse?

Magistro Francisco Fournier Sanctæ Margaretæ capellano plethorico notha pleuritide affecto, opposita sectio repetita morbum soluit.

D. Bertrand, nunc Carthusiæ Audomarenfis Priori, in notha pleuritide idem accidit præfente tunc Priore D. Thoma Very.

Idem expertus sum in D. Petro de Grenet, D. de Beaurepaire in pleuritidis principio, idem sanè mihi in plurimis alijs foeliciter successit.

Rel. S.
Bertini.

Nouissimè & cum D. de Miraumont Archenfis præpositus duobus mensibus à præcedenti pleuritide, opposito latere cum febre doleret, oppositam secari iussi & benè habuit: Qualiter & in pluribus religiosis successit eiusdem Monasterij Sancti Berg.

Bertini, D. Beugin, F. Ogier & alijs.

Sed quid in eiusmodi experimentis enarrandis lectorem fatigans, tempus tero? testor, ita me Deus iuuet, me innumeris opposita sectione profuisse, nulli, quod sciam nocuisse.

Sed contra ista experimenta insurgit Gardinus, Ardelionis, inquit, *hac sunt in-
menta. Si primum per directam tot uncias
detraxisses, idem leuamen habuisses.* Orat. 1.
pag. 29.
& Anal.
pag 7.

Respondi, neutiquam: quia si vacuati sanguinis quantitas ex opposita, causa est leuaminis, non sectionis ratio, Cur ut è directa fluebat sanguis, non leuabatur dolor ad fluxi proportionem, sed augebatur, sicut ex opposita quando dolor leuabatur, prout vacuabatur antequam iusta quantitas sanguinis vacuata ex toto dolorem leuaret? his nihil respondens, oratione prima pag. 29.

Regerit & quærit; *Si primò per oppositam tres, aut quatuor uncias eduxisses, tum alias decem, aut duodecim per eiusdem lateris basilicam, nonne eadem curatio contigisset?*

Respondeo quod non, quia quatuor uncie ad reuulsionem non suffecissent, nisi Erasistrateo, & illi qui octo sanguinis uncias directa sectione sufficere asserit ad

reuellendum & à parte vacuandum: & reuera talis opposita vacuatio redoleret quid ardelionis, interim etiam talis vacuatio aliquatenus sanguinis impetum à parte affecta retraxisset, & sequens directa sectio minus fluxionem proritasset, ergo quod cupit sincerè

Dicam me in consultationibus, maluisse consultatium iudicium expleri quàm meum, atque ideo cum praxis hæc ut noua (etsi antiquissima) iactaretur, & calumniam agentem exponeret, multumque intersit medicum suam sibi famam innocentem etiam ob publicum bonum retinere, malui, inquam, communi opinioni, etsi erroneæ, ad tempus seruire, ita tamen ne nocerem; cum igitur directa sectione adstantes & ægri experti aliquando fuissent directa sectione dolorem augeri, ad oppositam tutò me contuli. Crudelis sanè est & detestanda peruicacia, mutare sententiam nolle, ne non ante sapuisse videamur.

*De vict.
rat. in a-
smt. 2.*

Non sic egit medicinæ parens Hippocrates, qui in pleuritidis principio fomentis usus, & his non leuari sed augeri malum videns, fluxionem proritari coniectas, non erubuit illis reiectis ad venæ sectionem

tionem se conferre, & pudebit, aut ardore erit, qui detractis aliquot sanguinis uncijis è directo cum doloris exacerbatione in melius sententiam mutabit? *At Gard. n. si amplius detraxisses dolorem leuasses.* Indoctus es, Heurni, qui post fomenta & directæ sectionem ad oppositam recurris; Indoctus es, inexpertus, & leuis ô Hippocrates, si Gardino credis, balnea continuasses & fomenta calidiora adhibuisses Anaxioni & dolorem leuasses; docuisti nos *Omnia secundum rationem facienti & non proficienti, non oportet ex alio in aliud transire.* Sic est, at sic peruicaciter agere, non est rationem cum experientia coniungere, sed iuniores medicos ad peruicaciam adhortari, & desipere: *ubi sensus viget ibi deficit ratio cum ostentatione* - His & alibi scriptis abundè satisfactum puto eruditissimo van Houtte, vt qui medicinam iam à multis annis exercuerit: atque his per transennam deductis ad Gardini propositam querelam redeo &

Concludo-me non solùm, quod ante in Querela 7. probaui respectu azygotæ, nedum intercostalis, mamillaris, & thoracicæ ad opposita reuellere, sed respectu oppositionis totius medietatis corporis ad alteram,

Gard. n.

rat. 1.

pag. 29.

Aphor.

52. sec. 2.

Arist.

phys. 1.

In Paren-
thesi pri-
ma arti-

Coment.
in lib. de
infern.
Hipp.

teram; quæ ratio Gardinum latuit, vel
diffimulâter præterijt etsi eam dederim in
explicatione motus critici: Quam ratio-
nem solam ausim ego omnibus Gardini
sophismatibus & nebulis, vt firmissimum
vmbonem opponere; Hanc enim tanti
fecit magnus ille Scaliger, vt post multo-
rum annorum experientias sic concluderet.

*Finem in quem intendimus hunc esse par-
est, prohibere sanguinis copiam ne ad malè
affectum currat locum: Ergo ab opposita parte
sanguis detrahendus, nam si dolor in latere
sinistro sit, aperta ibidem vena plus trahit à
dextro in sinistram, quam dextra incisa in
sinistram, plus enim humoris est inter cir-
cumferentiam dextram & doloris locum, quàm
inter eandem locum & circumferentiam si-
nistram: Vnum habent quo perfugiant non
prodesse quoniam nulla sit, vt appellant, colli-
gantia; at*

*Nos dicimus non nunc agere vt quod in-
fluxit detrahamus; neque enim magni mo-
menti est, neque quisquam prima statim die
mortuus est, sed post multam affluxionem,
quam tollit vena contraria remota, vena au-
tem eiusdem lateris, non solum non tollit, sed
etiam trahit ad locum malè affectum. Itaque
toto post facto fluxu, ex eadem parte quoque
detra-*

Q U E R E L A V I I I. 251

detrahimus; Ac de ratione quidem hæc, de experientia quid dicamus facile in promptu est.

Iam duodeuiginti annos non nisi unum vidimus ex eadem parte incisa vena euasisse: Et sanè corpus erat athleticum, ut etiam magis miraremur. Verum scimus multos etiam sine phlebotomia sanos factos: At plus octoginta redegimus in cõmentarium quinto ab hinc anno, qui omnes eo curandi genere extincti sunt, cum plus quingenti his duodecim annis euasisissent, quibus in aduerso cubito vena aperta fuerat. Ecce quam validè & ratione & experientia nostram sententiam confirmat Scaliger, vndè concludere hic iterum iure meritò possum, non benè conclusisse Clarissi. D. Remigium.

Speculatores sunt, non practici, qui in pleuritiside venam lateris sani incidunt.

Q U E R E L A I X.

Querit Gardinus orat. prima pag. 19.

Dic ergo ubi vidisti Gardinum non opportunè secuisse?

Similiter quærebat in decreto, ubi cum quinquaginta circiter sanguinis vncias quinque sectionibus è directo vacuatas nil profuisse, sed ægrum
sexto

Duaci
ano 1638.
Sept. 3.
defendente
re Ioanne
Baptista
Doules
Insulens.

sexto interiisse scripsissem, docet Gardinus nō ideo euenisse, quod reuulsio ex opposito non præcessisset, sed quod nimium sanguinis eduxissent medici cum quibus consilium inieram & dum nimium secas, inquit, necas & vitam cum sanguine fundis, & præstitisset in hoc casu, post octo, aut nouē unciarum euacuationem, maturationem cunctando, præstolari, & post per puris expectorationem perficere curationem. ad hæc respondi in apolog. dum Gardinus non quomodo & quantum opus est vacuat, suffocat;

Nempe sic agit contra Hippocratis, Galeni, Fernelij, Fuccij, Hollerij, Rondeletij, Laurentij, Duretij (quos medicinæ primates appellat) decreta, qui in pleuride sanguinem ducunt dum color mutetur: Ipse Galenus in acutis passionibus, & vehementibus doloribus ad animi deliquium exclusiue sanguinem duxit, & cotilas sex protinus detraxit κοτύλας ἕξ id est uncias quinquaginta de Curandi R. per V. S. cap. 12. λίτρας 5. cap. 14. & erit qui dicat tantos viros sic agentes ægros iugulare?

Consultius itaque erit materias morbificas reuellere & distrahere, quam pati
con-

congestas ægri discrimine ad suppurationem verti, ne ægri, vel propter multitudinem & perniciem ante maturationem opprimantur, vel empijci fiant & suppurati, vel repentè suffocentur, pure per aortam in vitæ fontem affatim irruente, quod plerisque accidit, & nuper id post vndecimum diem obseruavi in religiosa apud Urbanistas Audomar. Francisca Poulain, quæ suffocata est repentè maxima etiam puris quantitate paulò ante mortem per os reiecta: huic è directo quater secta vena fuit, quod illa affinem medicum haberet, qui sectionem oppositam ita infamabat, vt asinorum doctrinam esse proclamaret, ipsaque religiosa eo errore præoccupata, oppositâ sibi secari timeret.

Difficilis sanè est euētus pepasmi pleuriticæ materiæ, quoniam fortunatior periculo non vacat, vt expectoratio, difficilior cum per vrinas traducitur, calamitosus dum per intestina viam quærit, sic docente Hippocrate & Auicenna, quod restatur Anaxionis historia cui concoctionis signa vndecimo tantum apparuerunt, & quidem debilia de ipso scribens Galenus; *Permutatur ergo rarò faustè nisi cito inuenise morbo per sputa breuietur: addo & quidem*

Cap. de pleur.

Lib. de Cris. 2. cap. 83

Aph. 11. lib. 1. & prog. lib. 2. v. 13. quidem laudabilia, ut voluit Hippocrates, quippe illo teste transposita sincopem minatur in corde effusa, coma, aut phrenetum in cerebro. Areteus de infœlici suppuratione perpetuo sollicitus est & quia, inquit, *pulmo rarus & calidus ad seipsum trahit proxima, undè subito pereunt, si hæc pericula euaserint empyici fiunt & paulatim* *Hipp aph 16. sec. 7.* contabescunt, porro à puris spuro tabes.

Propos. 9. thesis impressa Duaci a. 1633. mase Nemb. ... defenden de M. loã. Prou. ab homo.

Qua consideratione moti præstantissimi medici, etiam pleuriticis qui in principio sanguinem spuunt, sanguinem mittunt, nec ideo *carnifices dicendi sunt*, quod ait Clariss. D. Remigius, Rectè enim sanguinem spuuntibus vena inciditur, quoniam is viam periculosam affectat, satius est enim è brachio decem sanguinis uncias detrahere, quam vnã per os vacuari: Nūquid in hæmorrhagia sanguis mittitur licet viam ita periculosam non sequatur? Nisi igitur exiguus fuerit dolor, & nulla, aut admodum parua febris comitetur pleuriticum, & nulla plethoræ quæ fluxionem ad partem affectam minetur, etiam sanguinem à principio, spuente pleurítico, vena ex opposito secanda est.

At verò si pleuriticus nil spuat, spiritum vix ducat, & cætera pleuritidis sympto-

tomate

tomata vrgeant, nunquid octo, aut nouem vnciarum vacuatione aru satisfaciemus? obseruo omnes medicos contra facere.

Quibus perpenfis Gardini consilio valere iusso, Hippocratem & Galenum sequemur duces, quippe experientia edocti sumus, omnes ferè pleuriticos, opportunè administrata reuulsione, citò & tutò citra suppurationem sanatos. Rectè itaque docui, dum quis non opportunè secat, id est, non quomodd & quando, & quantum opus est vacuat, suffocat: Quod Galenus Erasistrato & Stratonì de puella Chyensi & Critone, quos defectu sanguinis vacuati suffocatos dicit, exprobrat.

Prudenter itaque faciunt, qui præcipiti occasione seruientes (*circa quam, inquit Galenus, vides plerumque medicos, non modo vulgares, sed etiam præcellentes aberrare*) in principio sanguinem ad plures vncias detrahunt, Querelam concludat

Iul. Guastauinius in Pisano gymnasio & nunc docens, doctissimus medicus & philosophus; *Quod si, inquit ille, vt Galenus demerent aliquando hodierni medici in morbis nonnullis, qui interdum, dum quinque aut sex vncias demunt, maximè inualescunt, debet*

*Comens.
in aph. 1o
lib. 1o*

*Locor.
Med. cap.*

debet

debellarentur protinus, nec redderentur incurabiles, Audacius igitur sanguinem euacuantem miras aliquando persiceremus curationes; sed cauti & infamia metu, nimirum timidi sumus, ne quem non seruauerimus (ut ait Celsus) eum perdidisse existimemur. Quis ergo non benè secat? qui quocumque tempore etiam in principio, directam semper secat. Quis suffocat? qui octo aut nouem sanguinis vncias dum fudit, phlegmonis maturationem expectat, quod faciendum docet Gardinus.

Q V E R E L A X.

Orat. quodli. I. pag. 26. declamat.

Temerè peccas & enormiter, dum me reprehendis, quod in pleuritidis plethorici corporis principio, dicam conuenire reuulsionem & euacuationem à loco affecto: Primo per venam cruris si magna sit plethora, & pleuritis sit omnino in suo principio, tum per basilicam eiusdem lateris. & sic insurgis.

In principio à parte affecta vacuare ab omnibus temerarium censetur, nec, quod dicis Galenus id asserit, malè citas, non dicit a, sed per, in quo est magnum operæ pretium.

Non

Non negat Gardinus sic se scripsisse, vbiq̄ue enim gloriatur se id peragere, nodus est in citatione, locus Galeni ad verbum reddendus & explicandus.

Dico igitur, quod in principio pleno corpore à parte phlegmone tentata vacuare temerarium censetur, per Canon. 9. & 11. & si candidè egisset, non detortè interpretatus argumentum meum de voce à, vel *per* litigasset nodum in scirpo quærens, quæ vocalæ à Galeno sæpè pro eodem sumuntur, sicut *ex* & à 7. sententia articuli 2. sed ad rem;

Postquam Galenus incipientis oculi phlegmonis, in quo non solum venæ capillares distentæ & sanguine turgidæ apparent, sed etiam communes & sanguifluæ, ideoque cum plethora, curatiuū scopum edocuit influxi à parte vel ex parte euacuationem, vel abuacuationem, *siquidem partis erat immoderata repletio*, & duobus modis id fieri, vel per humoris ex aut à parte retrogressionem & euacuationem, vel euacuatione per partem ipsam, *per* & à diuisiue incommoda declarat art. med. cap. 25. inquit,

R

Si

*Si igitur corpus uniuersum plenū fuerit
 ἔκρη διὰ τῆς πεπονσόσος τόπῃ ἐκκεῖν per locum
 patientem non oportet vacuare; docet autem
 modū, Nam si scarificationibus, aut sectioni-
 bus sensibiliter ἐκκενώσομεν * plus ratione ex-
 citati doloris attrahemus, Si verò calfa-
 cientibus dispergere tentabimus, plus erit
 quod vi caloris ad partem attrahemus, quam
 quod dispergemus, ratione cuius non licet
 ἀποκένωσιν, aut sicut Aldi codices habent τὴν
 ἐκ τῆς μέγῃς κένωσιν instituerē, nempe huius
 periculi plethora statuitur, ex hypothesi.*

* Ex par-
 te eua-
 cuemus.

Hic igitur ἀποκένωσις id est à parte vacua-
 tio, idem est quod ex parte, vt supra dixit
 *ἐκκενώσομεν cucurbitulis, quod interpreta-
 tur ante διὰ τῆς πεπονσόσος τόπῃ *κεῖν per
 partem, sed missis grāmaticalibus argutijs
 Videamus (in quo nodus latet) num tu-
 tius humor influxus à parte per retroces-
 sionem, quam ex parte, aut per partem
 euocetur corpore pleno.

Quod si voluerimus, inquit, quod influ-
 xum est retrorsum agere παλινδρομῆν ἀναγ-
 κάζειν id est, ad fluxionis fontem reuellen-
 do in contrarium euacuare, corpus plenum
 non admittet: Ad hac igitur ambo (vtrum-
 que diuisionis membrum eodem periculo
 infamans) totum corpus κένωσιν oportet.
 ἢ ἀν-

ἢ ἀντισπᾶσαι πάντως ἕως ἄλλα χωρία τὸ ἐπιρ-
 ρεῖον τῷ πεπορῶσι aut omninò ad contraria re-
 uellere loca, quod influit ad partem.

Ergo, si Galeno credimus, corpore ple-
 thorico in principio phlegmonis, maxi-
 mè si humor fluit, neque à parte, neque
 per partē, neque ex parte influxi humoris
 vacuatio facienda, priusquā totū euacua-
 ueris & fluētē ad partem humorē reuul-
 seris ἕως ἄλλα χωρία ad omninò contraria,
 id est, ab vna corporis parte ad aliam, à
 dextra ad sinistram, quæ in toto contraria
 est, sicut à superiore infima: sicque facien-
 dum præcipit Canon 7. & 9. & qui contra
 agit, temerariè agit arti Galenicæ dissen-
 tancè. Iudicet ergo lector si Galeni textum
 malè citauerim, & illius sensum non sim
 assequutus. *Mañte Galene*, hic ait Gardi-
 nus: Sed liceat mihi hîc Gardinum affari
 verbis quibus Erasistratum Galenus: *Quid* Nat. fa-
ita rhetoricè sine demōstratione, ô Gardine, cult. lib.
transcurris? dic aliquod dogmatis vitium, quo 1. cap. 16.
vel tibi veterem opinionem reprobanti creda-
mus, vel te hanc minimè intelligentem ab
errore reuocemus;

○ *Increpat: Egone dum sanguinem à la- Oras. 12.*
tere reuello & euacuo, cucurbitulam super pag. 26.
pleurítico latere applico? egone per ipsam

R 1 locum

locum affectum sanguinem reuello & euacuo?

Equidem scio Gardinum nec cucurbitulas applicare, nec octo vnciarum vacuatione, quod gloriatur, ob anastomoseon impotentiam per partem affectam, aut ex parte affecta influxam materiam vacuare & impactam,

Sed quia toties iactat id se perficere, ideo concessio quod per prætenlas anastomoses vacuet, dico quod à parte, & ex parte, & per partem affectã vacuet. Enimuerdò ex Galeno docemur phlegmonem pleuriticum fieri vbi azygotæ apices terminantur, ad quem locum Gardinus peruenire docet intercostalis, mamillaris, & thoracicæ apices eiusdem lateris, & ibidem anastomosi coire & vniri, ita vt ex his in illas, & ex illis in has mutuus sit refluxus, per quos apices gloriatur se fluentem & influxum per azygotam ad locum affectum, id est, per azygotæ apices extremos sanguinem vacuare, attracto nempe sanguine ex locis ibi vacuis & apicibus azygotæ per apices intercostalis, mamillaris, & thoracicæ: Nunquid ergo qui sic vacuat (quod & demonstratum est in fine articuli 5.) ex loco affecto & per locum affectum vacuare censendus est? sic sanè est,

Cap. 4.
lib. de in-
equal.
temp. &
therap. li.
5. cap. 2.

est, Nam illo, inquit Galenus, qui in extremitate venæ (scilicet mamillaris, thoracicæ) est, vacuato, continuo succedet alius (scilicet ex finibus azygotæ illis anastomosi coniunctis) propter totius corporis repletionem, atque ita (quod temerarium est) fluxionem augetis & dolorem.

Sed & citra plenitudinē necessitate vacui & continui geminabitur fluxio ratione debilitatis partis affectæ, doloris, & caloris trahētis, sic docentibus Galeno & Hippocrate de pleuritide agentibus, dolorem, inquit Hippocrates, vehementem exhibet pars affecta & percalefit, & per caliditatem attrahit à vicinis venis & partibus: Remotæ autem partes & oppositæ potentes ad illam mittunt.

Confectum igitur est, in corpore pleno & non pleno etiam ex doctrina Galeni, nec à parte ipsa, nec ex parte, nec per partem ipsam in phlegmonis principio esse vacuandum.

Sed contra suprapositam vacui & continui necessitatem obijciunt quod Celsus scribit: Vena sectio proximum locum primum exhaurit, ex ulterioribus eatenus sanguis sequitur, quatenus emittitur, ubi is suppressus est, quia non trahitur ne venis quidem.

R 3

Hanc

Art. med.
94. cap.

Lib. de C.
R. per V.
S. cap 8.
& ther.
lib. 13.
cap. 5.
Gal. lib.
nat. fa-
cult. 3.
cap. 13.

Lib. 1.
cap. 10.

Nat. fa-
sult. lib.
2. cap. 1.

Hanc obiectionem nullius esse momen-
ti facit, quod ait Galenus; *Si quid venis
effluit duorum alterum sequitur, aut va-
cuum locum extemplo fore, quod non patitur
natura, aut quod continuum est affluxu-
rum esse, abeuntisque locum implere, atque
ita vacuatis in loco affecto venis per præ-
tensas anastomoses, necessariò à potente
& sana parte sanguis adueniat necesse est.*

Dicent 2. vacuatis venis vsque ad locū
affectum, non necessariò qui vltterius est
sanguis sequetur, quoniam venæ vacuatæ
vt molles concident in seipsas ad vacuati
proportionem, quæ fuit Asclepiadis ratio,
& sic valebit obiectio Celsi, *si non ultra
trahetur ne venis quidem.*

Dico 1. Istas valorum concidentias non
fieri nisi inanito toto (vt in hecticis) nec
illas impedire consecutionem, quia non
sola ratione vacui, sed & continui affluit
sanguis, ad quam & concidentia non
modo non obesset, sed prodesset si Ferne-
lio credimus.

Dico 2. Celsum sic scripsisse: *Ex vlti-
rioribus autem sequitur quatenus emittitur,
ubi is est suppressus, ne venis quidem, id est
quando vena clauditur, non trahitur, nec
amplius à longinquiore partibus sequi-
tur;*

tur; Quamdiu autem aperta est vena & emittitur, eatenus è distantioribus semper sequitur, *ita ut* (quod docet Fernelius) *Therap. lib. 1. cap. 3.* *patente via uniuersus cum anima excidat:* Vnde rectè Celsus dixit, *cum sistitur non trahitur, non tractus ne venit quidem, at cum non sistitur clausa vena, quia trahitur venit & sequitur quamdiu emittitur ratione vacui & continui.*

Quod si sistatur antequam sequatur is qui in loco affecto est, defectu quantitatis sufficientis, à directè secantium scopo aberrabit, & quod docuit Ródeletius proritata fluxione nocebit, nec partem onere pressam leuabit.

Sed his calamitatibus occurrit Fernelius. *Lib. 2. therap. cap. 5.* *Cum pars laborans, inquit, magis quam cetera exinanita fuerit, si ad penuriam usque detractum sit, vix denuò alia humorum fluxione conflictabitur, quia, inquit, distantes indigentia auida proprium sanguinem elabi non sinent, nec pars affecta, nisi dolor aut calor restet vehemens, ab illis quidquam eripiet. Verum hæ rationes nihil omninò valent.*

Quomodo enim distantes in opposita corporis parte erunt indigentia auidæ, si ab his opposita vacuatione nil attrahitur

quod docent omnes directā perpetuo secātes? omnia enim erant plena; At quomodo sanguinem retinebunt, quem Galenus docet illas continuè à se ad partem morbosam & imbecillem propellere, siue quantitate, siue qualitate sola peccet? Si igitur pars affecta magis quam cæteræ partes & ad penuriam inaniatur, ratione vacui & continui, sequetur is qui in opposita parte æstuat, parte affecta dolore & calore ipsum etiam attrahente. Fatetur sic esse ipse Fernelius *propter eam, inquit, quam natura seruare cupit analogiam & in toto corpore equabilitatem, inanita & indigentes trahant ex plenioribus, & pleniores illis subsidio veniant, copiaque grauata in vacuas illas onus suum deponant necesse est.*

*Therap.
lib. 2. cap.
3.*

Iudicet hic lector si temerè scripsi, temerariū esse in pleuritidis principio corpore pleno ab affecta parte, quod gloriatur se agere Gardinus, vacuare, non retrocessione materiæ, sed propriissima ex parte & per partem euacuatione.

QVE;

Q V E R E L A X I.

Oratione 1. pag. 31.

Falsum est, inquit Gardinus, quod molior motus contrarios, dum vno respectu, ex remoto termino à quo reuellere me dico, & ex eodem proximior e euacuare doceo.

R Espondeo quod is qui affirmat (quod passim iactitat) se vna eademque sectione à loco affecto reuellere, deriuare, & euacuare exactè loquendo, is, inquam, si Galeno credimus, vna eademque sectione, vno eodemque tempore, motus contrarios molitur & esse affirmationem nugationi simillimam, si reuellere sumatur in proprio significato, sicut & deriuare & ab affecta parte euacuare, quæ passim confundit Gardinus, quippe ἀντιστάσεως distantiam contrariam connotat, ita vt vicinior dari possit ad deriuandum & ab affecta parte vacuandum, παραχρηύσεως viciniam non contrariam, sed directam ita vt proximior dari non possit per venæ sectionem: Quomodo igitur vno & eodem tēpore vnus & idem terminus ad quem, potest esse proximus, & remotus, directus & cōtrarius, termino à quo? implicat sanè vnum eundemque

terminum esse remotum & proximum, oppositum & directum, respectu eiusdem termini.

Deinde, reuulsio præcedere debet derivationem & à parte affecta vacuationem per Canon. 9. quomodo rursus idem secundum idem vno eodemque tempore sequi potest & præcedere? id nouerat Fernelius, *Opportunè, inquit, derivatio administrabitur, quum reuulsione præmissa fluxionis impetus & ardor iam resederit, neque denuò recentis & inopinati suspicio erit.*

*Therap.
lib. 2. cap.
8.*

Neque verò facit ad rem quod media extremis sint contraria & extrema medijs, sicut in moralibus liberalitas & prodigalitas auaritiæ, quia illa sunt æquè contraria respectu duntaxat excessus & defectus æqualiter vitiosi & æquidistantis; At in reuulsione non duntaxat contrarietatem spectamus particularem & qualemcumque, sed vniuersalem respectu totius coniuncta distantia per Canon 2. tum & reuulsio præcipuè partem mittentem spectat per Canonem 6. Deriuatio recipientem, Basilicâ itaque eiusdem lateris est contraria directæ pleuræ, si duntaxat oppositionem spectemus qualemcumque, aut particularem, quæ à Galeno damnatur in reuul-

reuulsione locali, per Canon. 2. nisi vni-
uersalis vacuatio præcesserit.

Enimuerò quia ad contrarietatem re-
uulsuam adiungenda est distantia, ita vt
proximior detur ad deriuationem, & ab
affecta parte vacuationem, ideo illa eius-
dem lateris sectio non dicitur contraria
sed directa, respectu enim pleuræ nulla
vena proximior secari potest quam basi-
lica directa per Canon. 4. vnde talis sectio
non potest dici reuulsio, sed per Canon. 10.
deriuatio, & talis à Gardino allata mixta
vacuatio non est reuulsio per Canon. 9.

Ex quibus concluditur etiam, Clar. D. *Defendē-*
Remygium non benè sic conclusisse. *Ma-* *te Fran-*
nifestum est humorem, qui à vena caua per *cisco de*
costarum venam ad pleuritidis locum deflu- *Viennes*
xit, redeundo à pleuritidis loco per costarum *Paulensi*
venam in venam cauam, trahi in contrariam *Aprilis*
partem, siue in aduersum, siue è contrario *30. Anno*
quam ante deflueret, quæ conclusio niti- *1632. Du-*
tur ratiocinatione Christophori à Vega, *aci.*
qui etiam ex sola contrarietate reuulsio- *Art med.*
nem metitur & sic ratiocinatur: Locus scis- *lib. 11.*
tionis directæ contrarius est parti inflamma- *sect. 5.*
tæ, atque ea ratione ad ipsum tractio reuul- *cap. 1.*
sio est, & contrarietatem extremorum ad
medium nihili faciens, inquit, contrarius

autem

autem est in locorum differentia, qua est dextrum & sinistrum, quod sic probat, cum etenim sanguis ab inflammata parte in venam cauam recurrit (scilicet refluxu per azygotam non anastomoses prætelas Gardini, qui hanc contrarietatem allegare non potest) inflammatione in dextro latere consistente, à dextra parte in sinistram partem agitur (nempe à phlegmonis loco ad anastomosim originalem azygotæ) deinde cum mouetur à vena caua & in locum scissionis ducitur (nempe ex caua ab ostio azygotæ per subclauiam eiusdem lateris & axillarem ad locum scissionis basilicæ eiusdem lateris) iam à dextra in sinistram & ab interiori ad exteriorem: est igitur Reuulsio.

Nos verò, neque isto sophismate scissionem è directa basilica reuulsionem esse dicimus, nisi forte sit reuulsio localis, quæ (præterquod damnatur à Galeno) nisi præcedat euacuatio plenitudinis, reuulsionis nomen non meretur, & locum non habet in reuulsione vniuersali, de qua agimus, & ratione pleuritidis disputamus; Non enim, quod & hic supponere debet cum Gardino, natura ratione agit & respectiuè, sed edocta motu prædestinato, adeo vt qui sic in principio secant totam san-

Q V E R E L A X I. 269

sanguinis æstuantis molem ab opposita parte sana in debilem attrahant. Quod & imposuisse videtur Iouberto, qui eadem sectione reuulsionem & deriuationem hoc pacto fieri putat, ita vt non eodem tempore, sed diuersis temporibus hæc fiant, quasi prius vacuetur is sanguis qui influebat prima sectione, & eo vacuato is qui influxit sequenti sectione medici voluntati & phantasie obaudiente sanguine; Nec melius Sanctorius docet, *quod reuulsio fieri potest per proxima*, allegans Galeni factum th. 5. cap. 14. vbi applicatione Thapsie, futuræ coronali, reuellit ab interna cerebri parte ad pericranium, nisi de locali reuulsione intelligat.

Parad.
11. decad.
1.

Cōment.
ad part.
6. cap. 89.
art. med.

Q V E R E L A X I I.

Oratione prima pag. 31. Scribit Gardinus:
*Falsum est quod non detur morbus in fieri,
cuius nihil adhuc factum sit, falsum est
quod non detur morbus imminens.*

Dico primò, morbum in fieri cuius adhuc nil est factum, quem etiam imminensem vocat, non esse morbum, sed esse in suis causis latentem morbosam diathesim necdum morbi finitione

tione comprehensam, sicut glandem quercum non dicimus, quod quercus his constet membris, sed duntaxat quercus futuræ conceptum, genituram, seminium.

Dico secundò, morbum in fieri, esse morbum iam incipientem, qui morbi finitione comprehenditur, & extra suas causas actu positus est, quem præsentem agnoscimus, licet non omnimodam perfectionem & absolutionem sit assequutus,

*Antich.
pag. 90.*

Gardinus morbos paulò post futuros videbat ut absentia, si quis præter prophetam absentia videre potest ut futura, & ne sint providet: Nos contrà illa ut morbi seminia, & antecedentes causas præsentia consideramus & illa destruimus, & sic providemus, ne suam generationem & finitionem habeant.

Pleuritidem imminentem pag. 35. orat. 1. eam definit, (si quod non est, esse defini potest) *cuius causa interna (scilicet materialis) nulla est in motu adhuc (scilicet lationis) in proclivi tamen est ut moveatur.*

Nos contrà, pleuritidem talem in futuro contingenti absolutè ponimus, & imminentem eam dicimus, quæ est paulò post futura, nempe cum humores nati apti eam facere mouentur, indeterminatè
tamen.

tamen. Hanc pleuritidem in fieri duntaxat
 vocat Gardinus & definit, Pleuritis in fie-
 ri est dum eius causa sanguis nimirum est in
 motu, & actu versus latus fluit, quod ex
 lancinationibus per artus in via & punctiun-
 culis, tensione atque gravitate presentiscis.
 Pleuritis illa demum facta est, quando, &
 quatenus sanguis in latere iam collectus est
 cum tensione eiusdem loci & gravitate, &
 stabili dolore.

Orat. 1.
 pag. 35.

Pag. 35.

Nos contra cum Galeno, dicimus eam
 pleuritidem non modo genitam, sed omni-
 modam habere absolutionem, & quamli-
 bet genitam dicimus quamprimum acti-
 onem partis affectæ lædit cum sensibili do-
 lore etiam qualicumque & quamvis in-
 stabili & parum duret. Contrarium enim
 sanitati affectum à quo lædi actionem dici-
 mus, morbum tantum appellamus, siue diu-
 tius, siue momento duret.

Therap.
 lib. 2. cap.
 3.

At nunquid sunt morbi in fieri dunta-
 xat, & qui in ipso fieri essentiam suam
 habent, qualis illa iam à Gardino descrip-
 ta pleuritis in proclivi ut adueniat?

Litem dirimat Galenus. Exactè, inquit,
 loquenti (quod Doctorem decet cathedra-
 rium) affectus passio iam est facta, non au-
 tem qui adhuc fit; Atqui definiente eodem,

Lib. de
 sympt.
 diff. cap.
 1.

morbis est affectus præter naturam qui actionem primò per se lædit, ergo quæ adhuc fit passio siue est in fieri, non est morbus:

*Therap.
lib.2.cap.*

2

Hinc sic conclusit: Ergo nec qui morbum, esse motum præter naturam dixit, intellexit quid diceret, neque is qui mutationem esse ab eo quod secundum naturam est, in id quod præter naturam est: Quia, inquit, quæ corporibus accidunt etsi millies sint alterata, nocere profectò actioni non possunt, quamdiu à quibus fiebat naturam suam tuentur: vnde sequitur

*Therap.
lib.2.cap.*

2

Humores quantumuis commotos in via morbos dici non posse, sed neque in parte contentos, vt podagrica seminia, si actionem non læserint, quod malè docuit Paracelsus lib.2. de pod. Rectè igitur sic concludo,

*De simp.
diff. cap.
11.*

Affectus in fieri, sunt morbificæ diatheses & parasceue, non morbi: quod latè sic explicat Galenus. Cum morbus sit affectus præter naturam qui actionem lædit, morbum autem precedere potest affectus alter, qui etiam præter naturam sit, non tamen secundum suam ipsius finitionem actionem labefactat, sed morbi interuentu talem affectionem non morbum, sed causam quæ morbum præcedat appellamus: Quotquot igitur

tur

tur affectus precedunt ij morbi non sunt, nec statim quidquid est in corpore prater naturam morbum appellabimus, sed id quod primum actionem vitiat malum.

Morbum igitur medici rectè imminere opinantur, cum scilicet, qui pauld post futurus est (etsi nondum sit) nisi impediatur, & qui imminet morbus apud medicos sæpè non generatur, quia causæ eius destruuntur, & seminia, sic græcis imminencia sunt μετ' ολίγον μέλλον pauld post futura, & hispanis *el futuro diuiden en dos, vno imperfecto que sera presto, otro perfecto que tardara mucho à venir*, hinc dicimus quod qui morborum antecedentes causas destruxit, plethoram scilicet πυρίσθη παρασθηήν cacochymiam, non morbum sed morbi futuri seminia destruxit, vel morborum causæ pro morbis accipiendæ, aut morbos substâtias esse cum Paracelso, non qualitates cum Galeno, statuendum est. Nec plures Galenus quam tres sanguinis mittendi scopos edocet ἢ παρόντος, ἢ προσδικομίνου, ἢ ἀρχομίνου præsentis, futuri siue pauld post futuri, & incipientis:

Nam phlegmonis in fieri, siue incipientis & qui in generatione adhuc est, triplex, inquit, est indicatio, velus in reliquis morbis

quicumque in gignendo adhuc sunt, necdum
absolutionem nacti, quod enim eorum gene-
ratum est, ad medicina partem qua morbos
curat, subijcitur, quod in generatione adhuc
est parti qua futurum morbum praecavet, at-
que ideo diximus non simplicem, sed compo-
sitam esse totam de ijs agritudinibus, qua in
generatione adhuc sunt, medentis sollicitudi-
nem, ex ea scilicet qua providet, & ea qua cu-
rat. Sicuti etiã si quis phlegmone adhuc labo-
rare non coeperit, sed tamen appareat iam sub-
esse in corpore genus aliquod eorũ qua phleg-
monem excitare possunt, salibus omnibus sola
provisio indicatur.

Ex quibus docemur affectum, qui in
generatione adhuc est vel in fieri, esse iam
morbi finitionem adeptum, & morbum
presentem esse & incipientem, qui in fieri
ideo dicitur, quia omnimodam absolutio-
nem ad quam tendit, nondum est assequu-
tus, ergo cum primũ incipiunt morbi,
tunc demum sunt, & sunt partim in fieri,
partim in facto esse, & tandem suis sti-
pati symptomatibus perfectionem suam
assequuntur, materia itaque coniuncta
quæ adest morbo in facto esse, curatio-
nem postulat, influxura verd & influens
vt morbi materia antecedens, prophila-
xim.

axim, sicut si phlegmone adhuc omnino non coeperit, sed adsint causæ quæ illum excitare natæ sunt.

Ergo ad mentem Galeni pleuritis vel est imminens, vel duntaxat in fieri, vel pauld post futura (quæ sunt synonyma) & prophiliaticæ subijcitur, vel præsens incipit esse cum doloris sensu & actionis læsione se manifestans, eaque partim est in fieri, partim in facto esse, quia ut loquitur Galenus *in gignendo adhuc est, nec suâ absolutionem assequuta*, licet suam habeat finitionem & competat illi pleuritidis definitio, atque ideo partim prophiliaticæ, partim curatiuæ subijcitur, vel absolute est in facto esse, & curatiuæ omnino subijcitur.

Quibus causa materialis sic respondet: Humor vel est totus in parte influxus, in qua mouetur motu alterationis, & agit quidquid agere aptus est cum pleuritis tota est in facto esse, vel humoris pars influxit & alia adhuc influit, estque in motu lationis ad illam, & maior pars adhuc restat fluxura, sicut in pleuritide incipiente quæ sic partim est in fieri, partim in facto esse: vel humor duntaxat est in potentia ad fluendum & motu æstuat indeter-

minato in maioribus venis, estque materia antecedens pleuritidis, vel futuræ vel imminētis.

His præterea respondet fons, siue terminus à quo huius materiæ morbificæ, qui est vt plurimum lacunæ regio superior circa cor & hepar, via ad terminum ad quem scilicet azygota & eius propagines per quas fit materiæ latio, quæ antecedens vocatur, terminus ad quem, id est, lationis pars affecta, in qua mouetur motu alterationis, & fit causa coniuncta, hisque tria connotantur tempora, præsens, præteritum, & futurum: Concludo igitur ex doctrina Galeni, morbum imminētem, aut duntaxat in fieri, & cum qui in procliui est vt adueniat, & cuius causa in motu adhuc est & in via ad terminum, non esse morbos, sed tantūmodo antecessētes morborum causas: similis sanè fuerit Gardinus imperitæ multitudini, quæ dum vomentem vident, febrim vomuisse dicunt, vel, quod peius est & Galenico Doctori indecorum, in Paracelsi hæresim labitur, qui morborum curationē nil aliud esse asserit, quam seminum ex *iliastro* aut *cagastro* euacuationem & curationem, quasi morbi essent substantiæ quædam, non quid-

*In laby-
rint, med
errant
cap. 8. &
11.*

Q V E R E L A X I I. 277

quiddam præter naturam corpori accidēs. Malè igitur Gardinus morbi causas cum morbo ipso confundit, causam cum effectu, & morbum cum eodem Paracelso, Lib. 2. de podag. corpus & substantiam esse docet, quem ut Galenicum & philosophum nosse oportuit contraria sub eodem genere poni: & cum sanitas à Galeno in qualitatis genere ponatur, similiter & morbus sub eodem genere collocandus fuit. Gal. lib. 5. Ther. cap. 3.

Q V E R E L A X I I I.

Oratione quodlibetica 1. pag. 39.

Insurgit sciolus & balbus me euacuationem malè dividere in euacuationem simplicem, auersionem specificam, reuulsionem, & derivationem, prætexens quod Galenus faciat auersionem genus reuulsionis & derivationis. Ad quæ

Dico Galeni definitionem esse bonam, quia auersio æqualiter de vtraque prædicatur ἀποτρέψαι ἢ καὶ ἀποσπῆσαι τὸ αἷμα πρὸς ἕτρα μορίᾳ hic igitur definitur auersio qua sanguis conuertitur & auertitur ad alias partes, estque euacuatio electiua, subdit species duas ποροχέτους τε καὶ ἀύσις πᾶ-

σει, vtriusque autem postea sic connotat
 specificas differentias, deriuatur quidem
 ad vicina loca παροχετεύσεσθαι μὲν ἔν τις τῆς
 πλησιόων τόπων, reuellitur ad contraria ἀντισ-
 πᾶσθαι ἢ ἐπὶ τῆς ἀντικειμένης, huic contrarie-
 tatem remotam, illi rectitudinem vicinam
 tribuens ἀντισπᾶν μὲν κελύων εἰς ταυανσιᾶ:
 παροχετίνων ἢ εἰς τὰ πλαγία, hic lateris eius-
 dem rectitudinem, ibi contrarietatem cō-
 notans. Nil certè clariùs quam reuulsio-
 nem & deriuationem esse auersioni pro-
 ximè vt proprio generi subiectas species:
 rectè sic etiam Sanctorius coment. ad part.
 6. cap. 89. art. med. quæst. 107. *Auersionis est
 genus quod predicatur de reuulsione & de-
 riuatione . Sed quæ contrà opponit au-
 diamus .*

Thetap.
 lib. 4. cap.
 6.

Gras. 2.
 pag. 4.

*Primò Galenus, inquit, auersionem loco
 citato semel sumit genericè, semel specificè,
 ergo possum idem facere .*

*Secundò sic diuisi euacuationem generi-
 cam vs singularum specierum tales dederim
 definitiones, vt vnius definitio alteri defi-
 nito vndequaue quadrare nequeat, vel sic,
 vt nullas ex his definitionibus alteri definito
 applicare possis .*

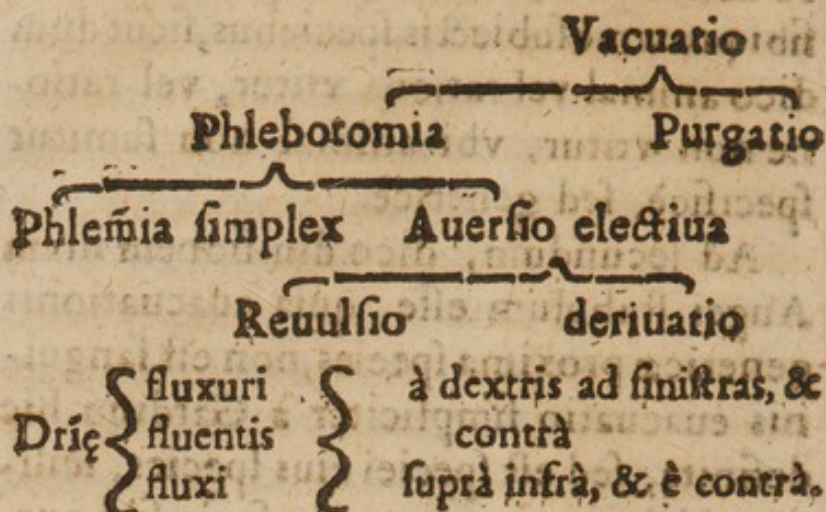
*Ac primò. Dico Galenum loco citato
 non fumere auersionem specificè, vt patet*

EX

ex definitione, vbi a uersio genus est cum sibi proximè subiectis speciebus, sicut dum dico animal vel ratione vtitur, vel ratione non vtitur, vbi animal non sumitur specificè, sed genericè.

Ad secundum, dico diuisionem illam Augei stabulum esse, quia euacuationis genericæ proxima species, non est sanguinis euacuatio simpliciter à Gardino hic definita, sed est speciei eius species, scilicet phlebotomiæ, quæ cum socia sibi purgatione pro genere proximo habet euacuationem illam genericam: Phlebotomia autem vt subalterna sub se species proximas comprehendit, euacuationem illam simpliciter, & auersionem: sub hac vt subalterna reuulsio & deriuatio species sunt proximæ: Auersio verd illius specifica, vt patebit ex definitionis explicacione, est reuulsionis quædam differentia.

Ex quibus patet Gardinum omnia cōfudisse summa imis miscuisse, malè diuisisse, specialissimas species subalternis æquasse, quod patet ex sequenti linea prædicamentali.

R Estat examinemus, an quod iactat, auersionis specificæ ab ipso confictæ definitio talis sit, quæ reuulſioni non conueniat, vt id demonſtret miris modis se torquet, pag. 40. oratione 2. *Auerſionem specificam, inquit, uoco sanguinis deductionem ulterius factam aliq, quam eò, quò alioquin fluxisset, ulterius, inquam non repedando, sed ulterius fluendo: hanc nititur probare exemplo, ita, inquit, sanguis qui ex lacuna fluere in pedem dextrum (scilicet per iliacam dextram) auerſitur in crus ſinistrum (per iliacam ſinistram) si per uenam ſectam in pede sinistro uacuetur, in quo opere non cogitur ut sic ex crure dextro sanguis reuertit ſursum ad iliacarum bifurcationem, sed id sanguinis quod*

quod ad ipsum crus dextrum fluere potuisset ex lacunari, impeditur ad ipsum crus dextrum fluere, ob sectionem in sinistro pede factam, ad quod crus sinistrum sic sanguis deducitur ille per auersionem ex lacunari, atque per locum sectionis foras.

Vno verbo missis ambagibus & pleonasmō, est sāguinis ex lacuna in dextram sibiā fluentis & fluxuri in sinistram tibiam deductio, secundum primam ipsiusmet definitionē, quæ deductio reuulsio est.

At aliud omninō est reuulsio, nam aio, inquit, quod est sanguinis ex opposita parte, quo fluebat, per eundem alueum in quo erat, & per quem fluebat ad oppositam partem retractio. Adde ut si per venæ sectionem in crure sinistro factam sanguis qui erat & fluebat in pedem dextrum per venas crurales dextras retraheretur ad iliacarum bifurcationem usque, ea foret propriissima reuulsio, nempe quia qui ab iliacarum bifurcatione fluebat ad dextrum pedem sanguis is retrahitur (à pede scilicet aut crure) per eandem iliacam (scilicet repedando) ad istam bifurcationem.

Euacuatio verò illiusmet sanguinis (scilicet sectione oppositæ pedis reuulsi usque ad iliacarum bifurcationem) quæ tunc fit ab hac bifurcatione ad locum sectionis, aliquid respicit

resipit de auersione & aliquid de reuulsione, non tamen proprie est reuulsio, quia nunquam haecenus fuit in his sinistris venis (scilicet non fluxit à sinistra iliaca ad dextram, quia supponit illum venisse à lacuna) dicitur tamen eatenus reuulsio, quatenus est continuatio retractionis facta ex crure sinistro.

Dico primò, hanc reuulsionis definitionem damnare reuulsiones Galeni in sistendis hæmorrhagijs aphor. 22. & 9. articuli 2. & ipsius Gardini reuulsionem è directo per prætensas anastomoses, tum & per saphenæ sectionem: nil enim reuulsionibus istis retrocedit repedando.

Dico 2. Auersionis specificæ definitionem competere reuulsioni sanguinis fluxuri, per Canon. 7. & 8. porro quod Gardini definitio malè supponit, Reuulsio non est sanguinis duntaxat influxi, sed etiam fluentis & fluxuri ad contraria retractione, dat rationem Galenus; Primum

Therap.

21. cap. 3.

namque in eo error est, quod non omnis differentia addita generi ad speciei constitutionem aliquid conducit, sed quæ ex generis propria diuisione nascitur, quippe hæc demum differentia sunt quæ species constituunt, reliquæ omnes alienæ.

Sic cephalica dextra fatente Gardino auertit

auertit specificè, & basilica dextra ab omnibus propaginibus subclauix oppositæ. Sic ab humero, à manu, & cubito dextro reuellit basilica sinistra, & à crure dextro sectio sinistri, quas in contrarium retractiones reuulsionis nomine comprehendunt post Galenum omnes medici, qui de reuulsionem scripserunt canonibus articuli tertij conformiter. Quin ipse Aristoteles, tractionem chyli quæ fit à splene ex porta per splenicis, reuulsionem propriè nominat, licet is humor nunquam ante in splenicis fuerit ὁ σπλῆν ἀνσίσπᾶ τῆς κοιλίας & secundum Gardini dogma pro ἀνσίσπᾶ debuisset dicere ἀποτρέψαι vocabulo generis, loco speciei.

Lib. 3. de
part. animal.
capo
7.

Sed & Hippocrates & Galenus retractionem humoris per eandem viam qua fluxerat non ἀνσίσπασιν vocât, sed ἐπίσπασιν apellât, ex vniuerso corpore natura per quas ante fluxerant δὲ ἔμπροσθεν ἢ ἀναδούσας ἐγίνετο ἐπίσπᾶσαι χυμοῦς: Et venter ab hepate ἐπίσπᾶσαι ῥαδίως vnde

Nat. facult. 3.
cap. 13.

Dico 3. erroneam esse reuulsionis datæ definitionem, in eo quod asserit sanguinem retrahi debere à termino ad quem fluxit repedando per eandem viam qua fluxerat, reducendo scilicet illum ad terminum

num à quo & inde foras, & rectè hic Santorius coment. ad partem 6. cap. 89. art. med. quæst. 110. *In reuulsione auersio humorum ad originem non est conditio perpetua.* Nam licet talis possit etiam fieri reuulsio, non tamè omnem reuulsionem sic fieri necesse est (qualiter nec omnia bruta quatuor pedes habere debent) talis sanè esset reuulsio (quam ipse reuulsionem maximè negat) quæ secunda basilica dextra, ex opposito latere influxum & fluentem adhuc sanguinem retraheret, qui à parte opposita (idest dextra) porente missus esset, vel qui à suprema lacunæ parte delapsus in crura, aut partes tegendas phlegmonem faceret. Nihilominus & vnus cruris ad alterum auersionem, reuulsionem cum Galeno & Fernelio, & præstantissimis quibusque medicis dicimus, licet sanguis vacuetur & retrahatur non repedando, & crepera ista ludibria vt falsa, & nullius momèti cōstanter asserimus destructione schematis illius demonstratiui figuræ 4. quo probare conatur auersionem specificam esse speciem euacuationis à reuulsione diuersam.

Ansich.
pag. 93.

Fluat, inquit sanguis ab a. 1. vsque ad b. 2. & hinc incipias moueri versus e. 4. sece-

Q U E R E L L A X I I I. 389

sur autem vena in f. 5. sanguis veniens ab a. 1. vsque ad b. 2. fluet à b. 2. versus f. 5. qui alioquin versus e. 4. fluxisset & sic per alium canalem qui est à b. 2. vsque ad f. 5. vertetur sanguis aliò, idest, per canalem à b. 2. vsque ad f. 5. deducetur sanguis qui alioquin fluxurus fuisset à b. 2. vsque ad e. 4. & erit illa auersio propria omninò distincta à reuulsione propriè sumpta, qua sic cõponitur.

Fluat sanguis ab a. 1. per b. 2. ad e. 4. & seca venam in a. 1. aut suprà refluet, reuertetur, reueniet, redibit, retrahetur, reuelletur sanguis per viam eandem per quam fluebat ab e. 4. per b. 2. versus a. 1. & illa erit propria reuulsio. quæ sanè erit reuulsio suprà infrà, & scilicet influxi, in priori fluentis & fluxuri, quæ definitione reuulsionis cõprehenduntur posita art. 4. pag. 28.

Dissolue Galene pueriles istas nugas. *Lib. 8°*
Extrema Stupiditatis est, inquit, si adie- *therap.*
ctis illis quatenus & hætenus, nec qua ip- *cap. 7°*
si loquuntur intelligunt, Probatur ergo
 quod hæc oppositæ cruralis, aut saphenæ
 sectio sit fluxuri & fluentis sanguinis re-
 uulsio. Primò ex definitione Galeni & re-
 uulsionum differentijs per canon. 6. tum
 celebriorum medicorum decreto, Ferne-
 lij, Fuccij & aliorum quibus crus dex-
 trum

trum contrarium est sinistro $\alpha\tau\zeta\eta\nu$. Oris-
basij Collect. lib. 8. cap. 19. item omnium
Arabum & Græcorum articulo 2. cita-
torum.

Secundò ex concessis, quippe asserit in
sua definitione sanguinem retrahi ad ilia-
carum bifurcationem, (qua confessione
contradicit communioni crurum inter se
à se negatæ) reuulsione propriissima op-
posita sectione, quod verissimum cum sit,
& totus ille sanguinis motus ab vno crure
ad oppositum fiat vno tractu continuò si-
ne interruptione ratione continui & va-
cui, sequitur totum illum tractum esse
reuulsorium donec sanguis foras prorumpat,
interruptio autem debuit esse ex sup-
posito Gardini per *hactenus & quatenus*;
Motum hunc tractiuum reuulsorium vnum
esse & continuum probat machina hi-
draulica, siue fistula ænea bifurca (quæ
schema Gardini adæquat) qualem descri-
lib. subi. bit Cardanus & notatur figura 4. posita
in fine articuli 5. sit ergo vinum in *c.* vs-
que ad *b.* & *a.* & spiritu ducto ab *a.* traha-
tur primò, oportet vinum quod est ab *a.*
vsque ad *b.* deinde continui ratione seque-
tur continuò & is qui est in *C.* vno eo-
demque motu, vnde qui trahit per *a.* pro-
prijs-

FIGURA PRIMA.

Hæc, venarum totius corporis ad lacunam c. a. notatam, communionem ostendit per originales anastomoses.

Nempè omnium venarum ab utriusque pedis extremitatibus i. i. per iliacos ramos h. h. ad lacuna fauces inferiores. a.

Similiter & omnium venarum à manuum extremitatibus per varias coitiones in eandem lacunam ad c. fauces superiores unionem.

Ostendit mamillarum ortum d. d. & earundem processus & ad umbilicum fines n. n. ubi epigastricis ramis occurrunt, quo loco occulta anastomoses præstenduntur.

h. h. Intercostales quæ tria aut quatuor ad summum costarum superiorum intervalla nutriunt, licet & aliquantis illa ab azygote progenie nutriantur.

b. Azygota ingens ad lacunam paulò supra cor anastomosis & varia eius progenies. p. p. per costarum inferiorum intervalla dispersa, sicut & eorum fines o. o. ubi occulta anastomoses præstenduntur.

f. f. Thoracica exortus.

FIGURA II.

Vt cephalicarum per superiorem subclavia divisionem h. h. communio ad lacunam & relictis notatur sic & basilicam f. f. per inferiorem ad eandem lacunam per h. h.

- a. Lacuna ad cor anastomosis.
- b. Azygota ad lacunam anastomosis.
- c. Lacuna truncus ascendens.
- d. d. Mamillares descendentes.
- e. e. Intercostales.
- f. f. Thoracica.

FIGURA III.

Azygota & venarum cum quibus sociatur delineatio.

- a. Azygota anastomosis ad lacunam.
- b. Píuritis locum adumbrat.
- m. m. c. c. Azygota prævagines.
- d. d. Basilica & thoracica ad e. per axillarem r. unionem ostendit & ad lacuna fauces superiores n. coniungit & sic in sinistra parte. In dextra thoracica notatur k. & locum unionis i. At o. dextra basilica locum scissionis in flexu cubiti h. sinistra ostendit.

f. f. f. l. l. l. Thoracicarum progenies & earum fines ubi * * * astericis, quo loco anastomoses occulta præstenduntur o. o. mamillarum exortus p. p. Intercostales. q. q. subclavia.

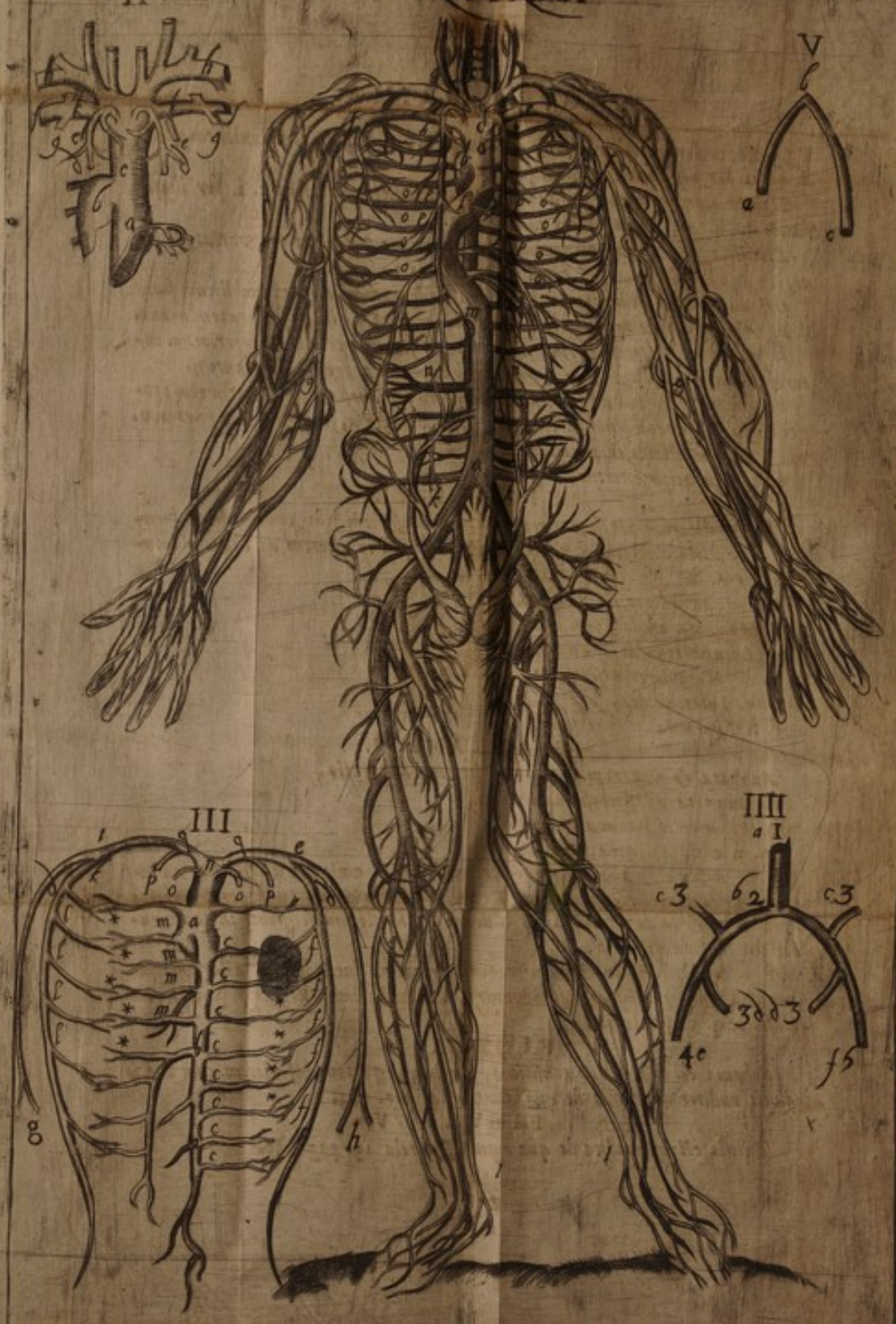
FIGURA IV.

Schemata est à Gardino confectum, quo lacuna partem inferiorem cum iliacis alucis ruditer adumbrat de qua Quærela 13. pag. 284.

FIGURA V.

Fistula est hydraulica de qua agitur Quærela 13. pag. 286.

FIGURA PRIMA

...VERILA XI
 ... C. per & retraher
 ... semper varit
 ... in pleuritide
 ... licet in hoc
 ... Trunca vellus, ipse
 ... propter ratione
 ... allatas, & propo
 ... sectione in conti
 ... tales sectiones ret
 ... ambiguas equivoa
 ... Fernelij & ali
 ... tubamina vocat, doc
 ... expresse eam se
 ... vocat. Oriba
 ... in manu sic ca
 ... inquit, sed
 ... facere me conspexi
 ... & ad alterum
 ... hanc? Scio, inquit
 ... (revera nullos)
 ... contra sciolos ip
 ... non ita exacte loqu
 ... Galeno, Oribasio,
 ... & omni schola
 ... Galeme & sciolum
 ... in contrarium Hipp
 ... quid est ergo au

prijissime à C. per b. retrahere dicetur & reuellere.

Ipsò Gardinus semper varius, oppositæ *Analys*
 basilicæ sectione in pleuritide ab ictu re- *p. 21. pro-*
 uellit influxum: licet in hoc casu dire- *pos. 2.*
 ctam secet Trincauellius, ipso non infe-
 rior medicus, propter rationes fortè à me
 contra ipsum allatas, & propos. 8. opposi-
 tæ cephalicæ sectione in contrarium re-
 uellit, licet tales sectiones reuulsorias a-
 uersiones específicas æquiuoca voce dicat,
 contra Galeni, Fernelij & aliorum, quos *Cap. de*
 medicinæ columina vocat, doctrinam: Ip- *pleuro.*
 se Heurnius expressè eam sectionem ve-
 ram reuulsionem vocat. Oribasius Timo- *Collecta*
 crati abscessum in manu sic curabat, non *lib. 3. cap.*
 solum in manibus, inquit, sed etiam in cru- *10.*
 ribus tale quid facere me conspexistis, & flu-
 xionem commuto, & ad alterum crus reuello.

Quid ad hæc? Scio, inquit Gardinus, *Antich.*
 authores aliquos (reuera nullos) non ita pre- *pag. 93.*
 cisè loqui, sed cum cōtra sciolos ipsos, ut mihi,
 non sit actio, non ita exactè loquuti sunt: at
 quid exactius Galeno, Oribasio, Heurnio,
 Celso, Fernelio, & omni schola Parisien-
 si? doce tu Galene & sciolum & Docto-
 rem, *Auersio in contrarium Hippocrati de Therap.*
lib. 14.
cap. 31.
 si quis dicitur, quid est ergo auersio spe-
 cifica?

cifica? ipsamet reuulsio, nempe cui reuulsionis competit definitio.

Antish. pag. 93. Videndum, num gallica argutia plus valeat, scribit ergo: Auertere gallicè significat *destourner*, reuollere verò, *faire re-*

Lib. 6. de morb. popul. comment. *tourner*: dic Galene: *Sed hæc contemnen-* da exiliaque sunt, ut & cætera quæ de vocibus incolumi rerum veritate disputantur;

Lib. 1. sb. cap. 5. Quemadmodum certè si quis integrum à *so* separet is lingua græca est ignarus, sic: qui auersionem specificã ab Hippocratis *ἀρσιπασί* distinguit, is linguæ græcæ im-

Lib. 1. sb. cap. 1. peritum se prodit, nunc quantum ad rem sit adijciam; Qui alterum docere vult, quæ ipse tenet, huic nominibus propter res vti opus est, quorum usu claritas quasi meta spectanda est, nam qui sic nominare quæque studet, ut qui discit clarissimè intelligat, is optimus praeceptor fuerit, & docendos ad suas scholas prouocare poterit. Sed ad rem.

Confecimus supra ex Hipp. & Galeno *ἀρσιπασί* καὶ *παροχέτιν* vtrumque ἀρσιπασί esse, idest abducere, deducere, verte- re, retrahere, atque ita hanc vocem à reuulsione & deriuatione æqualiter partici- pari, id latinè & græcè, galenicè verum sit, inquit Gardinus, gallicè non sic est, nam auertere, gallicè significat *destourner*,

reuel-

reuellere faire retourner, at nec ista quidquam faciunt.

Porro *destourner*, compositum est ex *de* & *tourner*; de verò gallicum, àvsi græcorum æmulatur, quod est *contra*, *aduersum*, & ita *destourner* competit omni auersioni, sic dicitur *destourner à droicte*, à gauche, primarium verò significans *tourner*, significat gyrare, sicut *destourner* regyrare, aut degyrare, qui motus propriè cochleæ conuenit, & per translationem significat motus equorum in gyros, aut orbes, gallicè *voltes*, *vireuoltes* qui se font en *destournant* autant que l'on en a tourné. Hispana paraphrasis ad verbum *reuello* magis accedit, nam dicunt *buello*, & *rebuello*, quasi *reuello*: vbi *destourner* est *reuellere*, cœterum *destourner* gallis propriè significat deriuare, sic dicunt *faire couler l'eau par l'autre ruisseau, ou conduit saigniant la riuere*, Italus propriè *derinare* la acque, Hispanus similiter, *derinar* arrojo de fuente: conformiter græco ὑψημίνος τὸ ὑδωρ καὶ παροχτιύσας: Oribasius, *Rinare*, inquit, Colled. lib. 8. 507. 18. ὄχτιυυ est per rinos ducere παροχτιύω à riuus ad latera,

Ex quibus patere arbitror verbum *destourner* gallicè æquivalere latino *auertere*.

T

& græy

& græco ἀποτρέπει quod est Galeno ἐπι-
τραυ τρέπει, siue in directum, siue in con-
trarium.

QVERELA XIV.

Pag. 77. & 70. orat 4. ait Gardinus.
*Negas vllas ad pleuram accedere arterias, sunt,
inquam, ad pleuram dispersæ penè omni-
bus incubis venis tot coninges
arterie.*

Assertum vt probet. Primò negat
Vesalij tabulas esse bonas & ve-
ras, & testibus oculis erroris infi-
mulat.

Secundò, adfert authores qui ipsummet
conuincunt: primò Riolanum, qui ait:
*Vena & arteria intra costarum spatia appa-
rent. Sequitur*

*Galenus: In ipsis intercostalibus muscu-
lis, proximè ad ipsius cuiusque costæ os arte-
riam comperies.*

*Laurentius; Vena quas habet pleura pro-
ueniunt ab azygota, pari arteriarum numero
eas comitante.*

*Spygelius inter utramque pleuram duo-
decim arterias distribuit.*

*Realdus Columbus, Inter pleura mem-
branam*

*Anatrop.
lib. 3. cap. 5.*

*Lib. 8.
adm. a-
nat.*

*Lib. 9.
anat. cap. 30.*

*Anat. lib.
3. cap. 9.*

*Anat. lib.
3. cap. 30.*

Q V E R E L A X I V. 298

branam duplicem venæ arteriaque, ac nervi præterlabuntur, qui inter omnia costarum intervalla ducuntur. His citationibus asseri putat, quod negavi, arterias pleuram perreptare.

Respondeo primò, Anatomicas tabulas Vesalij quas ipsemet propria manu pinxit, esse veras, & bonas, nec illas se vivente retractavit, teste epistola ad Oporinum Anno 1555. & dico contrà, Gallos omnes ac Germanos, & Anglos Vesalij tabulas imitatos fuisse, & ut suas facerent nullius momenti figmenta addidisse, mendosas reddidisse, quas fortè vidit Gardinus, non genuinas, sicut conqueritur eadem epistola Vesalius.

Secundò. Ad authoritates dico Riolanum contrà sentire, nec dicere arterias pleuram perreptare, sed intercostarum spacia apparere, de Galeno postea.

Laurentius loquitur de pleura simul cum mesopleurijs, qualiter de intercostali agit. lib. 4. cap. 10. quam docet tria, aut quatuor costarum intervalla, & musculos vi- Antropo
sinos alere, & Laurentius à Riolano etiam lib. 1. cap. 1
parvi æstimatur, eum corpora non disse- 40
cuisse, credulum fuisse, notat ita ut P. Laurenbergius in sua Apollinis laurea, iacet

se bis mille errores in ipsius Laurentij anatomia ostensurum.

Antrop.
lib. 1. cap.

4.
Lib. de
mot. musc.
oculi.

Riol. an-
trop. lib.
3. cap. 5.

Hearnis
cap. de
pleurit.

Lib. 3.
cap. 13.
anatom.

De loc.
aff. lib. 2.
cap. 4.

Spygelius non dicit in pleuram, sed inter utramque pleuram, sicut Columbus, id est inter pleuram & periostrium, vel musculorum membranam, quos anatomistas parvi facit Riolanus, furti eos accusans: Posteriores Carcanus Fallopij discipulus sic laudat, *Quidquid habet boni & veri Columbus à Vesalio furatus est!* & pleuræ dupliciter falsitatis accusat antophia, nisi dupliciter sensu Columbi accipiatur, ita ut membrana tenuissima quæ musculos intercostales contegit, pro altera pleura accipiatur, sicut & periostrium quippe

Galenus ipse per proximè ad cuiusque costæ os, intelligit periostrium, nam & ibi nervi percurrunt, quibus itidem caret pleura, atque ideo, quod scribit Columbus, *in mesopleurijs sæpè fit pleuritis, non in pleura, qua sæpissimè afficeretur, si per eam arteriæ excurrerent, quæ à minima distentione & parva mole gravissimè dolere potest.* Hinc Galenus; *Arteria, inquit, maximè in musculis disperguntur, ideo nervosis partibus & membranis vix natura constituit arterias. Quinetiam membranas non pulsare, ut quibus partibus insunt arteria consentaneum est.*

Huic

Huic doctrinae conformiter Heurnius. Cap. de pleur.
Non est, inquit, in exquisita pleuritide dolor lateris pulsans, quia in hac membrana non sunt arteria, sed subter illam excurrunt: Idem est Altomari iudicium & Mathei Curtij, Pract. cap. 5. In Mund. anat. cap. x. tract. 4. cap. 2. In ea, inquit, quae pura est pleuritis, non est pulsatio, quoniam membrum priuatum est multitudine arteriarum. Ioubertus musculorum, inquit, intercostalium phlegmone vehementiorem causat dolorem, ut voluit Rhasis, praecipue quod pulsatorio maxime sit obnoxia, arteriarum nomine, quibus membrana costas succingens destituitur. Huic opinioni fauet etiam Vesalius, Lib. 3. Fab. hū. cap. 12. litem dirimat Galenus, is lib. 2. de loc. aff. cap. 3.

Arteriae, inquit, sunt per intercostalia vocata spatia & per crassas, laxasque laterum partes extenduntur, ac in profundo magis delitescunt, ut succingentem costas pleuram haudquaquam attingant & lib. de venar. dissect. cap. 9. Quae thoracem alit vena hanc videre est per spinam sine arteria descendere. Iudicet hic lector an supina anatomiae ignorantia (quod ait Gardinus) scripserim primariam pleuritidem non fieri per arterias, quod pleura nullae percurreret arteriae.

Impactum in phlegmone sanguinem & in eo collectum synatrisimum vena sectione retrocedere in venas negat Ober-tus, & vitij arguit derivationis definitionem, contra contendit Gardinus, collectum in phlegmone, aut impactum vena sectione vacuari posse & retrocedere. Antich. pag. 93. & propof. 2. & passim dum putrem ex parte humorē euacuat, reuellit, retrahit, derivat.

Gardini opinionem tutari videtur Clarissimus D. Remygius & Collegæ suo fauere, thesi defensa à M. Ioanne Doulcet Insulensi Anno 1633. Septembris 3. docens. *In validarum phlegmonum initio impactus humor sanguinis fluxū facile sequetur.*

At ego cum Galeno & celebrioribus medicis dico fluxilem duntaxat sanguinem posse vacuari. Sic Ioubertus, Fernellius, Sennertus & alij *Derivationem sanguinis fluxilis euacuationem non impacti* definiunt, & ipse Remygius: *Adequa-*

Thes ex-
cusa. Au-
no 1619.
Maij 12.
defendēta
M Fran-
cisco Pai-
èle Acriē-
fr.

tum indicans vena sectionis, statuit vitium vehemens sanguinis fluxilis.

Doctrinæ nostræ fundamentum datur solidissimum artis med. cap. 95. Postquam enim incipientis phlegmonis in oculo co-
mitan-

extrauenatus.

Enimuerò, si in capillaribus extremitatibus venarum sanguis collectus lentus ac crassior effectus, atque ideo à natura alienus retrocedere non possit, extrauenatus certè vt exul & abdicatus, & per vacua, atque inania loca peregrinus, nullo modo in venas remeare potius est, & rectè

Comment.

9. in art.

med. part.

lib. cap. 94.

hic Sanctorius: *Valdè decipitur, inquit, Argumentarius qui putat sanguinem extrauenatum posse iterum in venas resumere, quia sanguis extrauenatus statim naturam propriam amittit, quoniam vel in pus vertitur, aut putrescit, præterea sanguine extrauenato statim venarum ostiola considunt, vt nil sanguinis ingredi possit, & nunquam aperiuntur, nisi dum sanguis egreditur, attractus, aut expulsus. Quod & nos etiam ex Galeni doctrina probauimus articulo 6. vbi pus à venarum apicibus attrahi posse negauimus, quod amicum sanguinem à medio-matrice lacuna trahere, succos verò excommunicatos vt inimicos repellere, didicerunt.*

Sed contra hanc doctrinam sequentia obijci possunt, nempe quod sanguis à minoribus venis in maiores refluere potest, ergo & qui ex capillaribus in vacua spacia

tia propinqua recens effusus est, repellentibus per easdē capillares refluere poterit, & cum sanguinis motum sequi impossibile non videbitur ei, qui in corpore viuentē miram illam *εὐρροίαν*, & humorum ex vna parte in aliam confluxum & *μετάσασιν* in angina, pleuritide, & alijs inflammationibus perpenderit: Quod si dicamus illos dūtaxat humores, qui in venis minoribus sunt, refluere in maiores, reliquos verò qui iam venis exciderunt, insensibiliter discuti debere: Ad id certè spatium temporis sufficiens requireretur, vt in sugillatis & sanguine sub cutem effuso sæpè satis longum tempus ad *ἐκχυμώσις* discussionē requiri videmus.

At verò cum videamus sæpè quasi in momento non solum variolas & morbillos & alia exanthemata & tubercula minorā, sed & bubones euanescere, illa extrauenatorum humorum retrocessionem persuadere possunt.

Ad quæ: Concedimus sanguinem à minoribus venis ad maiores repellentibus retrocedere posse, quamdiu is fluxilis fuerit & sanguifluarum venarum societate fruatur: Enimverò in phlegmonis capillaribus impactum, retrocedere non posse

posse iam cum Galeno diximus, eumque vel diaphoreticis insensibiliter, vel scarificationibus sensibiliter euacuandū: multo verò minus is retrocesserit, qui in propinqua spatia quantumuis recens effluxerit, nam præter ante allatas rationes, si verum est quod contra Erasistratum docet Galenus, arteriæ, quæ ad inflammata[m] partem pertingunt & ad intercostalia loca perveniunt, qua polleat diastole, extrauenatum pus, icores, aut sanguinem trahere non possunt, quod articulo 6. probatum est, multo minus venæ quæ motu illo carent.

Sanguis igitur quamprimum à venis excommunicatus est, ilicò acescit spiritu regente priuatus, hinc coaguletur, & impactus fiat necesse est, & continuò humorum à natura non rectorum proprio diffidio ad putredinem tendentium, fit humor alienus, quem natura abhorrens vt peregrinum, totis viribus à se depellit, nec sanguis amplius dici potest, sed saniei quid simile aut puri, qui in abscessibus partim coagulatus partim semiputris cernitur.

Neque propterea si is in venas refluxerit cõgeneum, aut vitalem quem amisit spiritum denuò receperit, quod nouam sanguinis transubstãtiationem per consueta sanguifi-

guificationis instrumenta pati necesse haberet, qualiter fortè in macrocosmo aquæ peregrinæ non ante ad montes terræ vbera in fontes perennes refluunt, & vitales fiunt, antequam emenso suo fato, deposita in hoc visibili mari peregrina immunditia, ad interni maris beatum perueniant elementum, vbi spiritibus vitalibus denudè imprægnatæ resuscitantur, ad nouam peregrinationem in bonum vniuersi sufficienter instructæ.

Exulibus igitur succis & excommunicatis emunctoria destinauit natura, tum & loca patentia, laxa & inania, simulque ignobilia, quemadmodum ventriculo intestina, hepatis cistim & inguina, lacunæ renes & vesicam, portæ lien, cordi axillas, cerebro ventriculos & partes circa collum, solidis partibus spatia inania & poros.

Quod ad *ἐκπρωια* illam Hippocratis cui totum corpus conspirat & confluit: Dicimus succos qui de loco in locum permeant, communicantes esse vt qui venis sanguifluis continentur nondum excommunicati: at abdicati, quoniam per spiritus motorios & vitales non reguntur quorum est humores quoquouersum ciere,
decli-

Gal. nat. fac. 3. cap. 13. decliuiora loca proprio pondere semper petunt & ignobiliora, à potentioribus & nobilioribus partibus depulsi, & si quando, vt in arthriticis sæpè contingit, humor pedem inuadat, mox manum, id nouæ fluxioni referendum est; Dato ergo,

Hipp. de purg. humor. Quod pleuritis ab angina fiat & vicissim hæc ab illa, reuera ista non fiunt sanguinis in partem affectam abdicati & in parte affecta impacti retrocessione & conuersione, sed noua fluxione ex eodem fonte proriente, vel si à parte affecta fiat conuersio, vt fieri potest, qui conuertetur sanguis is non erit impactus, sed is qui venis communibus contentus fluxilis, partes affecto loco vicinas vrgebat.

Dico 2. ξύρροιαν illam nil concludere aliud in variolis quam spirituum perspirationem, ἀπορρόισιν ἀπορροίαν πνευματώδη vel vt Alexandro Aph. lib. 2. prob. 42. λοιμὴν καὶ σήπτην ἀπορροίαν, nempe variorum exanthemata à spiritibus esse & eleuari citra materię sanguineę copiam; facile probatur exemplo quod in bullis cernere est à fermento aut sapone, quæ subita euaporatione subsidunt, non quod in materiam siue corpus à quo prodeunt spiritus remeant, sed quod dissoluti pereant,

teant, sicut in morbillis, quæ spirituum est
 natura & flatuum pestilentium, Galeno
 lib. 1. de diff. Feb. μίασμα λιμῶδες καὶ σπυ-
 ριδῶδες, qui tinguntur coloribus substan-
 tiarum à quibus prodeunt, & potentibus
 donantur atque excellentibus virtutibus,
 sic rubræ à sanguine, flauæ à bile, nigræ à
 melancholia esse dicuntur, τὸ μὲν χρῶμα
 τῶν χυμῶν ὅσπερ ἀνθίων.

Hipp. de
 phr. humor

Insuper & citra vllius materiæ cor-
 poreæ affluxum solo venenato animalium
 spiritu, caro læsa in tumorem attollitur ci-
 tissimè, & adhibito alexicaco etiam ce-
 lerrimè subsidit, spiritu virulento discusso,
 nulla relicta nota: Sic etiam ex contusio-
 ne ortus in fronte tumor, discussiuo repen-
 tè soluitur nullo relicto vestigio.

Cum igitur variolæ iam apparentes,
 quas Auicenna & Arabes alices vocant,
 occurso aëris frigidioris euanescent, illis
 solūmodo incipiētibus, id accidere posse
 certum est, dum corporea materia non-
 dum venis excessit, sed spiritus tantum,
 qui cutem tingere & in tumorem eleuare
 potis est: Neque enim quisquam vidit va-
 riolas iam formatas cum collectione &
 humore impacto & extravasato retroces-
 sisse ita vt nulla restarent vestigia. Enim

uerò

Nat. fac.
3. cap. 13.

uerò etſi Galenus doceat non ſpiritus mor-
dò & excrementum, ſed etiam nutrimen-
tum ab vltima corporis parte eo, vnde ve-
nerat, ruruſum poſſe deferri, id de contentis
in venis ſuccis, & potentia alimentis, quæ
adhuc à natura reguntur & cum toto cõ-
municant, intelligendum eſt.

At dices; Moriuntur ferè quibus id con-
tingit, ergo ſignum eſt materiam morbi-
ficam retroceſſiſſe.

Dico nequaquam, ſed arguit non ſuffi-
cienter propulſatam intus latentem, ægrum
iugulaſſe, quod accidit in omni ferè criſi
imperfecta in morbis deleterijs & peſtife-
ris, è quorum numero ſunt variolæ, qui-
pè veneni peſtilentis potentia in ſpiritus
maximè viget, qui ſi foras omninò non
protruditur, quod eius intra remanet, re-
liquos ſpiritus & humores deleteria labe
ita inficit, vt cordis facultate ſubitò deui-
ta, ad extremas partes & deſtinata emun-
ctoria venenum amplius depellere nõ poſ-
ſit, & ſic incipientes tumores ſubſidunt,
& ſpiritus venenati ſimul cum bonis
corde in auxilium reuocati in omnes cor-
poris partes, eaſque nobiliores & impoten-
tes, quas perpetuò aggrediuntur, debac-
chantur; ſpiritus ſanè retrocedere poſſe
facile

facile concedimus, quod his non sicut corpulentiori substantiæ, patentes viæ ad refluxum requirantur, & ab arterijs docente Galeno facile assumantur.

Non ergo variolæ repente subsidentes impacti & abdicati humoris in venas, à quibus exciderunt, retrogressionē concludunt. Fatemur tamen exilibus venis contentum sanguinem, & partem affectam circumfluitantem venæ sectione retrahi & euacuari posse, quod puto voluisse D. Remygium in phlegmonis validi initio fieri posse: & credo illum per *impactum* ut Galeni verbis utar *conculcatum* intelligere, qui fluxilis adhuc est, nam & docet, quod *venæ sectio tantum vacuat humorem antecedentem qui in venis est, non coniunctum*, impactum aut abdicatum, quem vel scarificationibus vel dispergētibus & diaphoreticis vacuandum docet Galenus.

Querelas omnes Doctissimi L. Dureti iudicio concludam, *Reuulsio est humoris, quo non expedit, ad loca & per loca lege natura incommoda fluentis in contrarium auersio. Reuellimus autem vel ex inferioribus ad superiora, & contrà, vel à dextris ad sinistras, & contrà.*

Thesi ex causa anno 1635. Mart. 24a defend. Martino de Lányo Iprensi

Comentaria in lib. Hipp. de hum. pura gâa. n. 110

QVÆSTIO MEDICA.

An in Variolarum curatione venæ sectio conveniat.

Variolarum curatio vt & aliorum morborum, triplici medio perficitur, Chyrurgia, Pharmacia, Diæta, postremis vires ægri conseruare, & putridæ, venenatæque materiei resistere, & concoctionem eius promouere, atque eandem concoctam alexiterijs ad corporis ambitum propellere intendimus: Vnde pluribus medicis consultum videtur, spre-
tis chyrurgicis & purgantibus remedijs, in solis alexiterijs ægri salutem consistere. Attamen quia variolarum materia, vel qualitate sola naturam stimulat, vel simul copia grauat, & quod sæpè accidit comitantur obstructions & primæ regionis colluies, quæ alexiteriorum ministeria impediunt, manifestum fit, medicum & obstructions soluere, & colluuiem illam laxante pharmaco, aut leniente eluere, oportere, & cum magnus sit morbus, acutus & præceps, magno remedio indigere, qualis venæ sectio ab Hippo-
crate

crate & Galeno statuitur.

At verò error popularis ita inualuit, vt si quis medicus in variolis venam secuerit, ægrum iugulasse credatur, & temerarij ne dicam nefarij nomine proclametur, qua consideratione nonnulli medici, dum nimis honori suo consulunt, sibi cõmissos ægros in sanguine (cum clinicorum & muliercularum assensu, quarum gratiam & linguas aucupantur ad famam) suffocari malunt, quam debito remedij genere, dubiam curam tentare, *Extremis morbis Hipp. apud extrema remedia opposentes: Ne quem, quod 6. lib. 1. ait Cellus, non seruauerint perdidisse credantur.*

Siquidem horum alij inueteratâ hæresi contumaces errori insistent, ne non ante sapuisse videantur. Alij ignorantia supinâ segnes & otiosi, satis habent si quod à præceptoribus didicerunt, continuò id verum esse sibi persuadeant, ita vt ne vel latum vnguem ab ea doctrina recedant, atque eo sopore graues, aliter practican-
tium rationes fastuosè eludunt, nec doctorum libris inuigilantes ab errore se reuocant, sed vt occæcati asini, molæ rotam vertentes eisdem passus semper calcant, & in æternum errant.

Ego verò etsi famæ meæ non minus
quam cæteri consulere debeam & velim,

*Persius in
Sat. 1.*

neque enim mihi cornea fibra est

Laudari ut metuam,

tamen spretis clinicorum & muliercularum
linguis, in variolis sæpè occasione
datâ fœliciter venam secui, nonnunquam
& lenientibus pharmacis ventrem subdu-
xi, propter solidissimas rationes, quas quæ
venæ sectionem infamant, per socordiam
non satis examinasse, vel non intellexisse,
vel, si vtrumque præstiterint, in agendo
parum solertes fuisse, & plus suis oculis,
quam ægri salutis consuluisse necesse est.

Pernitiosum itaque errorem in hac ci-
uitate, & Morino tractu popularem iam
factum, qui non solum è vulgo plurimos,
sed etiam optimates & nobiles suffocavit,
dum compendiosè refutare aggredior,
multa consultò præterire habeo, quæ me-
dicum agentem nosse cōfido, hæc quippe
ἄστεικτονί τεκτων, neque enim de variola-
larum causis agam, sitne novus morbus,
an non, nec de eius differentijs, & mate-
ria ex quâ, ut quid à morbillis differat,
neque de pharmacis ad earum curam per-
tinētibus, nisi quantum opus fuerit ad de-
monstrandum in illarum curatione venæ

sectio

sectionem tutò administrari: Atque ut ab earum definitione occipiam,

Variolæ sunt efflorescentiæ aut pustulæ rotundæ, pruriginosæ, varij coloris, febre synochâ putri comitata, vi expultricis naturæ ad cutaneam regionem propulsæ: Cû verò adeo notæ sint vel cuilibet è plebe, illud medicis in hac curatione maximè dubium videtur, an venæ sectio, & purgatio tutò adhibeatur; Quod ut breuiter demonstremus quatuor hîc præmittimus hypotheses. Itaque

Supponendum primò, materiam ex qua variolæ fiunt esse sâguinis massam (prout quatuor humores comprehêdit) cum propriâ & particulari ebullitione atque putredine in maioribus venis, siue sanguinis menstrui malitia, siue cœli contagium, siue esculentorum potulentorumque vitium hanc suscitavit, siue horum aliqua, aut omnia simul.

Supponendum 2. In variolis, sicut in alijs morbis humoralibus, dari materiam proximam & coniunctam, sicut antecedentem & remotam, illam extremas venas & capillares occupare, hanc in lacuna & venis communibus circa principes partes ebullire.

Aulcon.
 2^a lib. 4.
 f. 1. trac.
 4. cap. 6.

Supponendum 3. Cùm variolæ per modum *ηρίστως* fiant, illas febrim synocham putrem antecedere & comitari, quod enim secernitur eicitæ materiæ putridæ pars est, à centro vi expultrice ad cutem propulsæ.

Supponendum 4. quod variolarum materia ex qua, tanta sæpè copia simul putrescit, quod licet vniuersi corporis cutis ijs defœdetur, & vniuersali phlegmone afficiatur, tamen maior pars in maioribus venis remanet & principes partes etiam afficit, quod tantæ moli propulsandæ impar sit natura; quod & docuit Auicenna, in quibusdam enim, quorum corpora à morte dissecuimus, obseruatum est asperam arteriam, pulmonem, iecur, lienem, intestina, vterum ea labe scaterere, vnde & in vtero fœtum ante matrem variolis ex-tingui notauimus.

Lib. 4.
 fen. 1.
 trac. 4.
 cap. 6.

Summa
 2. part. 1.
 sect. 2.
 cap. 6.

Vnum est quod contra has hypotheses obijci potest, variolas etiam citra febrim fieri, quoniam Auicenna affirmat variolas esse ante febrim, aut illi succedere, & melius esse vt febrim antecedant, quam subsequantur: quod etiam docet Mesues, quandoque cum synocha putri, quandoque ebullitionem sine putredine esse, in quâ grossum & subtile quod est in sanguine, sine

sive à menstruis sit, sive à malis nutrientibus,
 provocatum, sequestratur à puro eius, quem-
 admodum videre est in vinis novis ebullien-
 tibus ex propria caliditate & maximè exte-
 riori reservata in eis, in quibus fex & spuma
 sequestratur ab eis ut superflua, illis rema-
 nentibus depuratis, eodem prorsus exemplo
 Auicennæ vsus.

Lib. 4. fo.
 tract. 4.
 cap. 6.

Nos tamen cum Auenzoare & Rhafi
 variolas perpetuò febrem antecedere, &
 comitari dicimus, modò mitiorem, modò
 ferociorem ad materiæ ebullientis propor-
 tionem & qualitatem, quippe cum vario-
 læ ex hypothesi 3. per modum $\kappa\rho\iota\sigma\tau\omega\varsigma$ fiant,
 continuò intelligimus ebullitionem in ve-
 nis maioribus, quæ citra febrem fieri ne-
 quit, & putridæ materiæ partem iam à na-
 turâ victrice fecerni, neque enim non cor-
 ruptum natura separat, neque hæc fiunt
 à materiæ putrescentis & ebullientis calo-
 re proprio ut in musto, nam docente Ari-
 stotele 4. meteor, & tuberculorū & pituitæ
 & talium maturatio à naturali calido fit, si-
 cut & secretio: & licet pueri, & iuniores,
 qui ut plurimum validius exercentur &
 sunt animosiores, variolis capiantur, nec
 febricitare videantur, tamen febrem ad
 materiæ putrescentis proportionem ad-
 fuisse

Lib. 1.
 tract. 7.
 cap. 5.
 Continēt.
 l. 30.

310 QVÆSTIO MEDICA.

fuisse necesse est, aliquando ita mitem, ve
de eâ non conquerantur, donec variolis
erumpentibus, superueniente symptoma-
ticâ febre ex cutis inflammatione, tensio-
ne & suppuratione, ægrotare se dicunt.

Vnde conficitur, non perpetuò verum
esse quod scribit Auicenna: Quippe con-
tra signum bonæ iudicationis est, si præce-
dente eas febre natura earum materiam
secernat, & febris mitescat, hinc docet
Hippocrates, *A bubone febres omnes mala
exceptâ ephemerâ*, quod & in omnibus pe-
stilentibus tumoribus verum est, è quo-
rum numero sunt variolæ. Si igitur post
variolarum apparitionem febris subsequa-
tur, & symptomatibus grauioribus excel-
lat, id est augeatur, impotentis naturæ &
imperfectæ crisis signum erit, erunt enim

*Hipp. ap. προκρινόμενα ὄμως, & verò τὰ κρίσιμα μὴ κρι-
νόμενα, si cum funestis symptomatibus par-
tium, vndè manant & quo feruntur scili-
cet interiorum & nobiliorum, coniuncta
fuerint τὰ μὲν θανατώδεια, si verò citra le-
thalia illa symptomata humoris morbificâ
pars intrò remaneat, erunt δύσκριστα, erunt-
que sic lethales variolæ, aut difficilis iudi-*

*Hipp. aph. τὸ. lib. 1. cū, cōtrὰ verò κρίσιμα κεκριμένα ἀρτίως si cum
illarum eruptione febris mitescat. Con-*

stans.

stans igitur sit hypothesis variolas semper febrim synocham comitari.

His sic dispositis. Dico venæ sectionem variolis incipientibus tutissimè & necessariò aliquando administrari, servatis à perito & solerte medico servandis. Ita sentiunt omnes Arabes, qui etsi quartum inclusivè diem præfixerint, tamen cum eiusdem speciei morbi celeriores sint motus

& urgentiora symptomata, securius Galeni videtur consilium, neque enim inter morbi initia aliquod remedium eiusmodi

*Comens.
in 4. de
rat. vitæ
in acut.*

iniungere oportet, desumpto à numero dierum scope, quarto scilicet, sed quod censuit

Hippocrates ocysus est exequendum, nam vel statim ab initio priusquam in partem aliquam

*Aph. 29.
sect. 2.*

cōfirmetur humores scilicet nobilem, medicandū. Arabes sequuntur Gordonius in lib.

12. cap. de variol. Tornamira tract. de feb. cap. 27. Guarnerius tract. de peste cap. 6.

Albert. Anglicus lib. 7. th. cap. de variol.

Primò, ratione plethoræ cacochoymicæ, huius morbi materia, tum ratione febris, sic nos edocente cum omnibus Arabibus

*Avicēnas
lib. 4. f. 10
tract. 4.*

Galeno. Saluberrimum est in febribus venam incidere, non continentibus modò, verum etiã alijs omnibus quas putrescens humor cōcitat,

*cap. 6.
Mesues
summa 2.*

ubi præsertim vires & aetas non impediunt. ubi præsertim vires & aetas non impediunt.

*part. 1.
sect. 2.
cap. 6.*

therap
c. 15.

Leuata namque, quæ corpus nostrum regit, natura exonerataque eo quo velut onere premitur, facile quod reliquum est euincet, atque officij sui non oblita concoquet quodcumque est habile, & excernet quodcumque excerni natum est; ut igitur hæc citius eueniant (ecce quomodo crifim acceleret venæ sectio, non remoretur) melius est circa principia euacuare, quo minorem factam materiam facilius natura possit concoquere.

Quicquid
4. fen.
tract. 4.
cap. 6.

Venæ sectio igitur ex Galeni mente in variolarum principio rectè administrabitur, dum lassitudinem spontaneam inducunt & grauant, materia in lacunâ & maioribus venis adhuc stagnante, quæ eo loco agitari iudicatur dolore dorsii è longitudinæ spinæ, & iacendi in dorsum procliuitate,

lib.
de
cap. 6.

Quæ sunt
prima 2.
part. 1.
sect. 2.
cap. 6.

Quippe nisi vacuetur eius pars, quæ oneri subleuando satis sit, natura oppressa multitudine impar erit, nec crifim adæquatam assequetur: remanente igitur parte materiæ, cordi angustia cum lethali syncope accidet & suffocatio, vel si potens fuerit à se ad ignobiliores partes propellere, quoniâ & multitudine & ferocia valet, non solum cutaneas partes, vnde salus speranda videbitur, occupabit, sed etiam in-

ternas

ternas nobiliores adoriatur, & phlegmone lethali expugnabit, ex hypothesi 4.

In cerebrum namque irruens, fulgoribus, lachrymis, tinnitibus, capitis dolore se prodet, hinc tremores, timores, stuporem, deliria, motus convulsorios excitabit. Si œsophagum occuparit; difficilem deglutionem & anginam lethalem inferet; si pulmonem tussim, dispncœam, pectoris angustiam, peripneumoniam: Vidimus nuper cui in diaphragma per phreneticas elisa materia, intolerabilẽ cum summis doloribus respirandi difficultatẽ cumque delirio mortẽ attulit; At verò si hepar, aut lienem phlegmone infestarit; naturalem œconomiam peruertet, lepram aut lepræ proximam intemperiem relictura, ad renes propulsa cruentas vrinas ciet vt in peste lethali, intestina verò deleteria, dysenteria afficiet, τὰ δὲ βαρύτερα omnia, si autem hæc euaserint δυνεῖται hæc consequentur aurium sonitus, surditates, lippitudines, caligines, albugines, cæcitates, foeda in naribus vlcera, tusses molestæ, foedæ excreationes, quin & membrorum stupores, resolutiones.

Tot igitur tantisque malis, cur exonerata parte materiæ venæ sectione non occurrat

*Albers.
Angl. libo
7. cap. de
variis.*

314 QVÆSTIO MEDICA

*Obiectas
lib. 4. f. 1.
traç. 4.
cap. 6.*

curramus? cum & hanc febrim comitetur synocha, cui omnes medici venæ sectionem præscribunt, tum & angina & peripneumonia, ex qua vt plurimum intereunt.

Sed quæ in contrarium adferantur, audiamus.

Obijcitur primò, Cacochymix tollendæ, quæ in variolis est materia, debetur purgatio, non venæ sectio.

*Fabr. 2.
cap. 4.*

Respondeo primò frequenter hic adesse plethoram, *in omni autem impura plenitudine, inquit Fernelius, à venæ sectione auspicanda est vacuatio.*

*Aph. 32.
lib. 1.*

Respondeo secundò, quod etsi caco-chymix tollendæ debeatur purgatio, tamen quia in morbi principio, omnia sunt cruda, nec naturæ & pharmaco obsequentia, purgatio omnind interdicitur per aphor. *concocta medicari & cruda non mouere nisi turgeant*, potiori tamen ratione in variolis, quoniã materia morbifica quæ proprio & peculiari motu à centro ad peripheriã moueri nata est salubriter, per ventrem nisi lethali dissenteriã euacuari solet, atque ideo ad venæ sectionem recurrimus, quæ his malis non est obnoxia, nec materix concoctionem expectare tenetur, quoniam turgentia commodè euacuat,

*Aph. 3.
lib. 6.*

QVÆSTIO MEDICA. 315

cuat, nec naturæ motum periculosum, sicut purgatio, molitur, nec igneam qualitatem humoribus, qualiter cathartica, inæhit, sed æstum potius mitigare potis est.

Dicunt 2. variolæ ex hypothesi. 3. sunt materiæ corruptæ pars, per modum χειρίως vi naturæ à centro ad peripheriam propulsæ à nobilibus ad ignobiles, cauere igitur medicum oportet, ne naturam in laudabili opere interturbet, per aphor. *Ea Aph. 191. qua iudicantur & qua iudicata sunt perfecte Sect. 4. non mouere, neque nouum facere, neque purgantibus, neque alijs irritamentis uti, sed sinere.* multo minus contrarios motus moliri, quippe idem Hippocrates prohibet *μη De purg. τὰ ἐκκεχυμένα εἰς τὸ εἶσω ἀπολαμβάνειν, quæ hū. aph. diffusa sunt, non sunt intrò reuocanda, 119 quod maximè in variolis congruit.*

Respondeo 1. verum esse variolas per modum χειρίως fieri, sed non semper perfecte, maximè in principio, neque enim sūt semper *κηρμιμένα ἀρίως* vt habet aph. multò minùs *ἐκκεχυμένα* quæ inquit Duret. *fig- In com. 10. nificant humorem extrauenatum, etenim ex hypothesi 4. statutum est variolas non duntaxat cutaceum esse morbum, sed sæpe maiorem & ferociorem materiæ partem internas & nobiliores partes vrgere, quoniam*

quoniam tantæ materiæ simul edomandæ impar est natura, cùm itaque variolæ hæc consideratione sint per modum χειρίας imperfectæ, aphorismus contra venæ sectionem nihil concludit, quæ concoctiones nec expectat, nec impedit inceptas, sed illas promouet docente Galeno loco suprâ citato.

In hoc igitur morbo duplex occurrit cōsideranda materia, vna edomita ἐκκεχυμένη

Aph. 20. sect. 1. μὴν εἰς τὰ ἔξω & per alium aphor. κεραιμένη ἀπὸ τῶν

Duret. in comment.

& Gal. de morb. p. 6.

partibus cutaceis & venis capillaribus infixa, & impacta, vel etiâ extravenata nam id significat vox ἐκχύμωσις per γ. apud Hippocratem, & illa quæ in venis maioribus & circa partes principes adhuc æstuat indomita εἰς τὰ εἴσω.

In comēt.

De prima, inquit Duretus, Hippocrates dixit ἐκκεχυμένηα non sunt intrò reuocanda, medicamento scilicet vomitorio vel deiectorio: de altera non item, docente Galeno, statim ab initio priusquam in partem aliquam confirmantur, humores vacuandos esse. Cum morbi inchoant se

q. de rat. viâ. in actus.

Aphorif. 29. sect. 2.

Hipp. de purg. hū. aph. 12.

quid mouendum videtur, moue: excipit πληθὺν οἱ πεπασμοὶ ἐκ τῶν χερίων exceptis ijs humoribus, quorum concoctio in tempore expectatur & speratur edomanda, qualis erit relicta à venæ sectione variolarum ma-

teria,

QUESTIO MEDICA. 317

teria, nam tardare in ijs nocuum est per aph.
10. sect. 4. idedque tantum materiz ve-
nz sectione vacuandum est, quantum o-
pus sit vt natura quod reliquū est facile se-
cernere possit, & quia purgatione nō licet,
nam & cathartica hic non quā expedit
nec qualia conferūt vacuare possunt, cru-
da nimirum sunt, neque per loca confe-
rentia, quia talia dum spontē fluunt hac
via lethalem dissenteriam inferunt. per
aphor. 2. sect. 4. & 21. sect. primæ.

Ergo quæ edomita sunt per loca con-
ferentia educenda sunt quō maximē na-
tura vergit, & quā utiliter cōcocta spon-
tē euacuare solet. Quæ verd indomita &
indiscreta sunt, & quorum concoctiones
non ita possunt tempestiuē ex rōt xpōreus
fieri ad salutem, nec expectari, imō peri-
culum est ne in principem partem irruāt,
educenda sanē hæc sunt & vacuanda an-
te concoctionem, non per loca quibus hæc
concocta vacuare solet natura, sed per lo-
ca quibus salubriter ea cruda & turgen-
tia sæpē euacuare sponte visa est.

Quod videtur declarare Duret. inquit In com-
lib. Hippo
de purg
humore
Cum humorum pepasmi expertium vis effera
purgandi celeritatem vel ineunte morbo re-
quiras, è corporibus nostris ducendi sunt per
loca

§18 QVÆSTIO MEDICA.

loca conferentia, reuellendo, deriuando, confundendo, artificio medici ad naturæ imitationem comparato, quod & cunctando putrescant, & in suæ putredinis contagionem partium naturam trahant, omnemque humani corporis æconomiam labefactant, ac symptomatum grauissimorum ab inflammatione & venenatâ qualitate & translatione morbificæ metum inferunt.

Cùm igitur in variolis propter dictas rationes, cruda materia non possit in principio catharticis vacuari, & concocta nisi per conferentia loca ad peripheriam ducenda sint:

Nos quæ in principio incocta vacuanda sunt, venæ sectione tutè vacuamus, & aphorismis satisfacimus, quoniam eos succos qui principibus partibus ruinam minantur vt turgentia & quæ non satis tempestiuè concoctionem admittent, & quantitate ac malignitate naturæ insultant & circumcirca vagantur, quò ducere expedit, & qualia conferunt per loca conferentia quantum fieri potest in principio salubriter reuellendo & confundendo vacuamus.

Quippe si natura in variolarum principijs cum materiâ indomitâ turget & vrget

QVÆSTIO MEDICA. 319

Urget narium hæmorrhagia eam salubri-
ter vacuat, & materiæ peccantis parte se
liberat, neque inde sequantur ἀπιόται, eue
venæ sectione eam materiam coëffunden-
do, & à principibus partibus reuellendo
naturam imitantes nō subleuemus? Equi-
dem epidemiorum historijs & quotidianâ
experientiâ nos tuemur. In Metone hæ-
morrhagia die quinto sine coctionis signis
morbum soluit, cum quarto cœpisset flue-
ro. In Pericle, cui ex sinistra nare sanguis
primâ die multus profluxit. Idem contigit
in virgine Larissâ, quæ sexto die (qui, in-
quit Galenus, nunquam fideliter iudicat)
larga hæmorrhagia à febre liberata est, &
in tantum effecit, vt parte oneris per na-
res vacuatâ menses illi fluxerint.

Primo opd
comēs. 39
egro. 70
Epid. 30
comēs. 32
egro. 60
comēs. 30
epid. 30
egro. 120

Ratum igitur sit, posse medicum tutè
variolis incipientibus à cubitu flexo san-
guinem fundere, vt à principibus partibus
potentiùs & celerius (quod præcipit Ga-
lenus) reuellat, nisi fortè menses, aut hæ-
morrhoides suppressæ, saphenæ sectionem
suaderent.

Comens.
in 2. de
reg. 4620

Porro cùm transactis aliquot diebus
erunt copiosæ in corporis ambitu variolæ,
tunc reuera in opere natura turbanda non

Summo
2. part. 10
sec. 2650

est, *vise*, inquit Mesues, repletionis signa
magna

*magna perdurent, dico ego nisi grauissima
etiam symptomata eam prudenti medico
suaserint: extremis morbis extrema reme-
dia apponenti: Et licet Galenus suadeat in
morbis exitialibus, nil vlllo tempore mouen-
dum, & deploratos medicum attingere non
oportere, ne qua multis profuere remedia in-
famentur, tamen præmissa prognosi de
euentu & periculo, Celsi consilium Chri-
stianus medicus meliùs sequetur, docen-
tis, præstare remedijs dubiam curam ten-
tare, quam nil agendo ægrum certæ morti
relinquere, memores aphorismi Morborum
acutorum nõ omninò certæ sunt prædictiones
salutis aut mortis, quod testantur cum quo-
tidianâ experienciâ historiz epidemiorũ.*

Neque verò venæ sectione sanguinem
ad centrum (quod putant) reuocamus, ni-
si plenissima vacuatio instituat, quam
hic cauemus: Quippe si lacuna microcos-
mi mare est & centrum, ad brachia verò
protensæ venæ riuuli ab ea longo tractu
oriundi, nunquid qui per basilicam in fle-
xurâ cubiti à lacunâ sanguinem nimium
æstuantem, qui qua data porta ruit, euo-
cat & euacuat, ad centrum ab extrema-
tibus reuocat? Quin potius, ni cæcutimus,
à centro ad extremitates, à partibus inter-
nis

nis & nobilibus ad externas & ignobiles.

Age, dùm Galenus in Peripneumonia, sanguinis sputo, iecoris, aut lienis phlegmone in lassitudine spontanea, cum in dorso lumbisue pungens dolor adest, basilicam aut mediam secari iubet, ipse ne à peripheria ad partes affectas sanguinem prolicet? an à lacuna euacuans ab illis reuellit? procul dubio reuellit; Adde quòd cum extremis venis & capillaribus impa-ctus sãguis, multo minus extrauocatus retrocedere possit, vt probatũ est querela 15. nisi fortè plenissima vacuatione, quæ hinc omninò vetatur & per aph. cum bona pra-meditatione facienda est, quod, venarum in-
 uisiones ad extremum nullo modo in hoc morbo ducenda sint, non video cur in va-
 siolarum principio venæ sectio damnetur, quinimò & illis iam apparentibus, si plethora & uergentia symptomata eam indi-
 carint, quoniam, inquit Mesues, maximum
 sit auxilium, proprium & necessarium, repeti-
 potest si repletionis signa perdurent, sic etiam
 docente Auicenna lib. 4. tract. 4. cap. 10.
 Sanè medici Parisienses expertissimi hodie sic faciunt, & iam apparentibus etiam for-
 liciter sanguinem mittunt.

Lib. 4. de
 sanit.
 tuenda
 cap. 10.

Aph. 2.
 lib. 1.

Aph. 2.
 lib. 1.

Mesues
 sum. 2.
 part. 1.
 sect. 2.
 cap. 6.

Maximè uero eo remedij genere medi-

eus tūc vtitur, quod in eius potestate sit, tantum quantum opus sit vacuare, dum purgantis medicamenti quantumvis benigni, fraena nec teneat, nec ad libitum, sicut in sanguinis vacuatione, moderetur.

At quæres, cur cucurbitulis & hirudinibus eam vacuationem securius non moliris, quæ etiam ad peripheriam sanguinem euocat?

Respondeo & his instrumentis venenatam illam labem tūc sic posse vacuari, si suo tempore talis fiat vacuatio: Quem admodum enim qui iam in extremis venis & capillaribus abdicatus est succus, hirudinibus & cucurbitulis tūc euacuatur, quæ tamen incoctum & æstuantem à corporis centro, & principibus partibus vacuare non valent, sic venæ sectio in flexu cubiti materiam in venis maioribus fluctuantem & turgētē, antequam in principem partem irruat, & antequam edemita ad peripheriam propellatur, euacuat. Hinc Mercurialis bene distinxisse videtur scribens. *Magnopere utile est sanguinem mittere in variolarum principio, licet & quarto fieri possit, quando incipit ebullitio, ego ferè soleo adhibere cucurbitulas in omnibus, præsertim lumbis, nasibus, poplitibus, &*

hos facio, non solum priusquam appareant, sed etiam postquam apparuerint, quandoquidem hoc maximè confert ad attrahendam materiam ad extremas partes. Rectè, at verò cum tanta fuerit materiæ copia ut non solum totum corporis ambitum fœdare, sed etiam internas & principes phlegmone afficere cum grauissimis & funestissimis symptomatibus possit & infœlicissimis fructibus, idè tutum imò necessarium ante cucurbitulas è cubiti flexu velocissimè plethoram illam cacochymicam euacuare, quod in phlegmone internas & principes partes affectante præcipit Galenus, sicut & Auicenna & Rhasis & Halliabbas præct. 4. cap. serm. 4. parte 4. Dico ego, inquit, quod cum variola & rubecula apparuerint signa à prima die usque ad tertiam phlebotomiam accelerare oportere, extrahaturque sanguis tantum ut deficiat quantitate.

Dico etiam pueris & iunioribus aliquando venam secari posse, etsi rariùs detur occasio, quoniam ut eorum corpora sanguinis minutione facillè exoluuntur teste Galeno ad Glauc. ita à putrilagine minùs periclitantur propter liberiores transpirationem. Hinc corpora compacta neruosa,

Mesues
summa 2.
part. 1.
sect. 2.
cap. 6.
Albertus
Angl. lib.
7. cap de
var.
Guarner.
desider. 5.
de peste
cap. 6.

Lib 2. de
dist. acies.

& cutis firmæ, omnium maximè cæteris paribus venæ sectione indigent.

Quæritur amplius, an purgatio variolis conueniat,

Ex præcedentibus satis liquet catharticus naturam hic nullo modo irritadam, neque in principio, neque in fine cum consistunt, quia tunc maximè quiescendum:

Attamen ventrem clisterio elui & primæ regionis colluuiem leniente emundari posse omnes consentiunt, & licet Auenzoar lenientium & mollientium medicamentorum vsum suspectum habeat, ne ab humore feroce vincantur: Auicenna tamen eorum vsum cum omnibus suprâ citatis authoribus approbavit; Nempe, vt existimo, cum in hoc morbo à centro ad peripheriam alexiterijs propulsanda sit materia, eaque omnia vt penetrantia obuia quæque secum rapiant, & colluuiem ad internas & nobiles protrudant partes, vel si non penetrarint ob colluuii resistetem obstructionem nil efficiant, ided ea vacuata, venæ sectio tutius peragetur; Lenientium autem vsum, quibus caruit antiquitas, scilicet mannam, cassiam, cum tamarindis & alijs astringentibus permittent & eorum vsum securum reddunt, & verò

Tem. 2.
cap. 7.

QVÆSTIO MEDICA. 325

verò vomitus etiam leui pharmaco posset etiam moueri, si natura ad id moueri videretur, nam & sponte in hoc morbo sæpè fructuosè contingit.

Insuper quoniam sanguinis missio sæpè necessaria est, & præceptum est eius faciendi occasio quia periculum est ne postea aded tutè fieri possit, satius fuerit medicamentum in posterum diem differre & clistere iniecto venam ilicè secare; & rectè monet Auicenna cùm magnus fuerit iam variolarum proventus leniētibus nullo modo vtendum, sed Hipp. obaudiendum & omninò quiescendum.

Auicenna
lib. 4. f. 100.
1. 1708.
4. cap. 10.
var.
Hip. aph.
10. 5. 49

Aph. 10.
lib. 33

Hæc sunt quæ veritatis cultoribus nouellis proponenda censui, quæ rationi & experientie si cōsentanea inuenerint, Deo O. M. gratias agant, si verò non fuerint omnia sic demonstrata, meminerint illius Galeni χαλεπὸν ἄνθρωπον εἶναι μὴ διαμαρτάνειν ἐν πολλοῖς, & si quis rationi & experientie magis conformia scripserit, ea lubenter amplectemur.

Interim monitos hic velim & Primates & Optimates, magna illa in variolis media in manu medici docti & solertis tutissima & efficacissima esse præsidia: Si verò Agyræ, è thermis, myropolijs &

ton-

326 QVÆSTIÖ MEDICA.

constrinis profluentes medicaſtri ijs vñ fuerint, non dubium quin infinitos fatis obijcient: nam rectè vetat parcemia, nec puero nec amenti gladium dederis, fatiùſque eſt tales errori populari inferre, quam medicorum optima remedia infamare.

FINIS.

Ex Libris
Antonii Debinne
Medici autodunensis
anno 1682

8

